

Natura 2000 beheerplan

definitief

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Colofon

Uitgave

provincie Overijssel

Datum

13-06-2017

Auteur

Natuur en Milieu

Adresgegevens

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Telefoon 038 499 88 99

Fax 038 425 48 88

provincie.overijssel.nl

postbus@overijssel.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Wat is Natura 2000?	7
1.2	De aanwijzing van een Natura 2000-gebied	7
1.3	Instandhoudingsdoelstellingen	8
1.4	Het Natura 2000-beheerplan	10
1.5	Proces	11
1.6	Relatie met het PAS	12
1.7	Leeswijzer	12
2	Gebiedsbeschrijving	13
2.1	Inleiding	13
2.2	Landschapsecologische systeemanalyse	13
2.2.1	Landschap en bodem	13
2.2.2	Waterhuishouding	13
2.2.3	Waterkwaliteit	15
2.2.4	Natuurwaarden van het gebied	15
2.2.5	Synthese	16
2.3	Ecologische vereisten en trends	17
2.3.1	Habitattypen	17
2.3.2	Habitatrichtlijnsoorten	24
2.3.3	Vogelrichtlijnsoorten – broedvogels	25
2.3.4	Vogelrichtlijnsoorten – niet-broedvogels	27
2.4	Ecologische relaties instandhoudingsdoelstellingen	30
3	Instandhoudingsdoelstellingen	31
3.1	Kernopgaven	31
3.2	Instandhoudingsdoelstellingen	31
3.3	Knelpunten	33
3.3.1	Toelichting	33
3.3.2	Atmosferische stikstofdepositie	36
3.3.3	Kennisleemtes op gebiedsniveau	41
3.4	Knelpunten per instandhoudingsdoelstelling	43
3.4.1	Habitattypen	43
3.4.2	Habitatrichtlijnsoorten	47
3.4.3	Vogelrichtlijnsoorten – broedvogels	48
3.4.4	Vogelrichtlijnsoorten – niet-broedvogels	50
4	Beleid, plannen en regelgeving	51
4.1	Europees niveau	51
4.2	Rijksniveau	51
4.3	Provinciaal niveau	54
4.4	Lokaal niveau	56
4.5	Consequenties voor de instandhoudingsdoelstellingen	57
5	Bestaande activiteiten	59
5.1	Inleiding	59
5.2	Bestaand gebruik, bestaande activiteiten en vergunningplicht	59
5.2.1	Voorwaarden en beperkingen	62
5.3	Methodiek	62
5.3.1	Inleiding	62
5.3.2	Effectenindicator	62
5.3.3	Centrale Beoordeling	64
5.3.4	Aanvullende informatie provincie en partners	64
5.3.5	Consequenties van de beoordelingen	65

5.4	Beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten	65
5.4.1	Drinkwaterwinning	65
5.4.2	Industriële grondwateronttrekkingen	66
5.4.3	Kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap	67
5.4.4	Onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten	67
5.4.5	Berekening met oppervlaktewater	69
5.4.6	Rioolwaterzuiveringsinstallaties	69
5.4.7	Riooloverstorten	71
5.4.8	Beheer en onderhoud waterinfrastructuur	72
5.4.9	Peilbeheer	76
5.4.10	Rijks- en provinciale wegen	77
5.4.11	Industriële en andere bedrijven met een SBI-code	78
5.4.12	Agrarische activiteiten	79
5.4.13	Recreatie en toerisme	83
5.4.14	Luchtvaart	88
5.4.15	Motorcrossterreinen	91
5.4.16	Zandwinnings	91
5.4.17	Energiecentrales	91
5.4.18	Afvalverwerkende bedrijven, vuilstorten, composteerinrichtingen en vergistingsinstallaties	92
5.4.19	Natuurbeheer	92
5.4.20	Jacht, faunabeheer en schadebestrijding	96
5.4.21	Muskusrattenbestrijding	100
5.5	Cumulatietoets	102
5.5.1	Wat is cumulatie	102
5.5.2	Beoordeling cumulatie in het beheerplan	102
5.5.3	Cumulatieve effecten	102
6	Instandhoudingsmaatregelen	104
6.1	PAS-maatregelen	104
6.1.1	Maatregelen op gebiedsniveau	104
6.1.2	Maatregelen op habitattypenniveau	107
6.1.3	Maatregelen voor habitatsoorten	115
6.1.4	Interactie PAS- maatregelen met andere habitattypen en -soorten	117
6.2	Niet-PAS maatregelen	117
6.2.1	Maatregelen op gebiedsniveau	117
6.2.2	Maatregelen op habitattypenniveau	118
6.2.3	Maatregelen voor habitatsoorten	119
6.2.4	Maatregelen broedvogels	119
6.2.5	Maatregelen niet-broedvogels	120
6.3	Effectbeoordeling instandhoudingsmaatregelen	120
6.3.1	Toelichting	120
6.3.2	Maatregelenpakket PAS	121
6.3.3	Overige, niet PAS-gerelateerde maatregelen	121
7	Sociaal-economisch perspectief	123
7.1	Sociaal-economische gevolgen van de maatregelen	123
7.1.1	Sociaal-economische effecten PAS-Maatregelen	123
7.1.2	Sociaal-economische effecten van niet-PAS-maatregelen	123
7.2	Sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening	124
7.2.1	Nieuwe activiteiten	124
7.3	De waarde van het gebied voor andere functies dan natuur	124
8	Uitvoeringsprogramma	125
8.1	Ter inzage legging PAS en Natura 2000 ontwerp-beheerplannen	125
8.2	Uitvoering	125
8.3	Monitoring	126
8.3.1	Rapportage en beoordeling	126
8.3.2	Informatie	127
8.3.3	Data	127
8.3.4	Natuurmonitoring	127

8.3.5	Monitoring voor de Programmatische Aanpak Stikstof	129
8.3.6	Overige monitoring voor het Natura 2000-beheerplan	129
8.4	Financiering	129
8.4.1	Dekking	129
8.4.2	Schadevergoeding	130
9	Vergunningverlening en handhaving	131
9.1	Vergunningverlening	131
9.1.1	Vergunningplicht	131
9.1.2	Vergunningprocedure	134
9.2	Toezicht en handhaving	135

Bijlagen

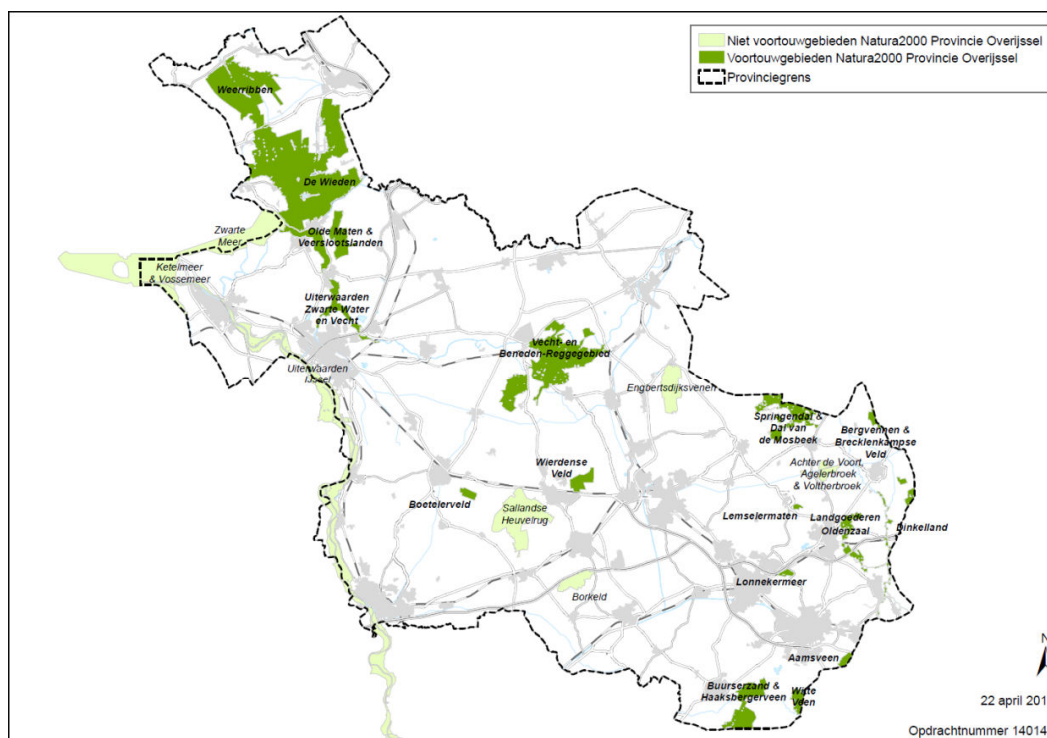
Bijlage 1	Habitattypenkaart
Bijlage 2	PAS-beheermaatregelenkaart
Bijlage 3	PAS-inrichtingsmaatregelenkaart
Bijlage 4	Invloedsafstand perceelontwatering
Bijlage 5	Invloedsafstand kleine grondwateronttrekkingen
Bijlage 6	Beoordeelde melkveehouderijen op het aspect lichthinder
Bijlage 7	Beoordeelde recreatiebedrijven
Bijlage 8	Overige beoordeelde bedrijven met een SBI-code
Bijlage 9	Overzicht PAS- en niet-PAS maatregelen
Bijlage 10	Begrippen- en afkortingenlijst
Bijlage 11	Referenties

1 Inleiding

1.1 Wat is Natura 2000?

Om de achteruitgang van de biodiversiteit in Europa te stoppen hebben de EU-lidstaten afgesproken dat een Europees netwerk van natuurgebieden wordt gerealiseerd: Natura 2000. De lidstaten wijzen Natura 2000-gebieden aan. In deze gebieden worden goede condities gerealiseerd voor de instandhouding van de meest kwetsbare soorten en habitattypen. In Nederland liggen ruim 160 Natura 2000-gebieden waarvan 24¹ geheel of gedeeltelijk in Overijssel (zie figuur 1.1).

Het juridisch kader van Natura 2000 volgt op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en is vastgelegd in de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998).

Figuur 1.1: Overzicht Natura 2000-gebieden in Overijssel

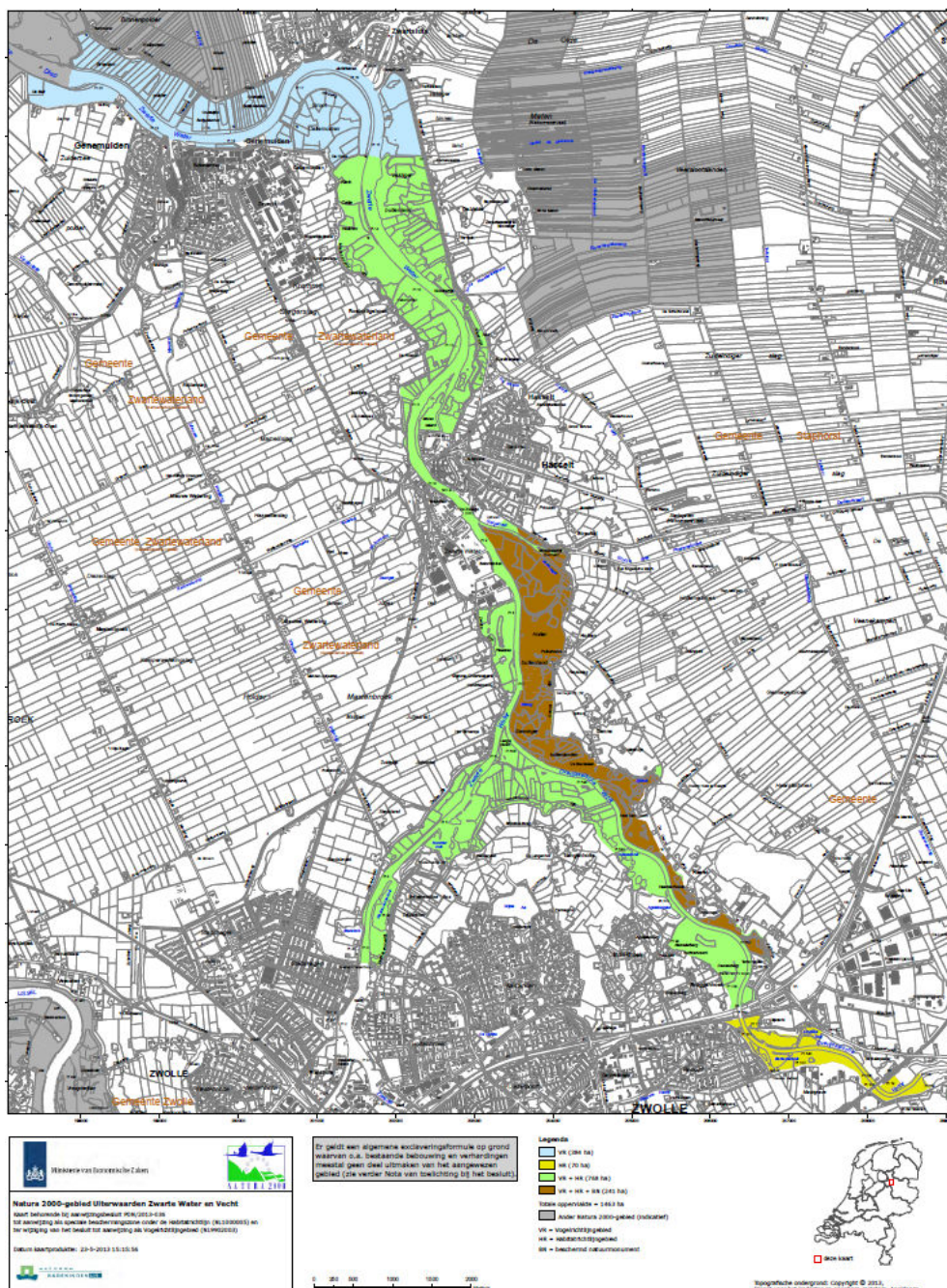
1.2 De aanwijzing van een Natura 2000-gebied

De staatssecretaris van Economische Zaken wijst een Natura 2000-gebied aan met een aanwijzingsbesluit. Alle van de 24 gebieden in Overijssel zijn inmiddels definitief door de staatssecretaris aangewezen als Natura 2000-gebied.

In de aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing (figuur 1.2) van het betreffende Natura 2000-gebied.

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (figuur 1.2) is op 4 juli 2013 door de staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken aangewezen als Natura 2000-gebied op grond van artikel 10a Natuurbeschermingswet 1998 (nu: artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming). De habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelsoorten worden beschreven in hoofdstuk 2 en de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 3 (tabel 1.1).

¹ Oorspronkelijk lagen er 25 Natura 2000-gebieden in Overijssel. Het Natura 2000 gebied 'Boddenbroek' is afgevalen.

Figuur 1.2 Begrenzing Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

1.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Het Natura 2000 doelendocument¹, een beleidsnotitie van het voormalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, geeft een toelichting op de instandhoudingsdoelstellingen en de daarbij gehanteerde systematiek. Vanuit de algemene door de EU vastgestelde doelen (zie kader) zijn de landelijke doelen² en de kernopgaven geformuleerd voor de acht voor Nederland beschreven landschapstypen. De kernopgaven geven aan wat de belangrijkste bijdragen van een concreet gebied aan het Natura 2000 netwerk zijn. De landelijke doelen en kernopgaven zijn per gebied

² Landelijke doelen: habitattypen die in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren en waarvoor Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft. Dit betreft voor een belangrijk deel schrale graslanden, waarvan oppervlakte en kwaliteit de laatste decennia sterk is afgenomen.

uitgewerkt in instandhoudingsdoelstellingen voor specifieke habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten.

Voor alle Natura 2000-gebieden gelden algemene doelen. De gebieden moeten bijdragen aan het behoud en indien van toepassing het herstel van:	
1.	De ecologische samenhang van Natura 2000 binnen Nederland en de Europese Unie;
2.	De biologische diversiteit en de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3.	De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4.	De op het Natura 2000-gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Voor een aantal kernopgaven is aan concrete gebieden een 'sense of urgency' voor beheer of watercondities toegekend. Daarnaast kan sprake zijn van een aanvullende wateropgave. Een 'sense of urgency' is toegekend als binnen enkele jaren mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat waardoor de kernopgave en de daarbij behorende instandhoudingsdoelstellingen niet meer realiseerbaar zijn. De kernopgaven en de aanduiding van 'sense of urgency' zijn van belang bij de focus van de Natura 2000-beheerplannen en de prioritering van maatregelen.

Tabel 1.1 bevat de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.

Tabel 1.1 Overzicht van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen

Instandhoudingsdoelstellingen		Doelstelling		
		Opper- vlakte	Kwaliteit	Populatie/ draagkracht aantal vogels
Habitattypen				
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	>	>	
H6120	*Stroomdalgraslanden	=	=	
H6410	Blauwgraslanden	=	=	
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	=	=	
H6510A	Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver)	=	=	
H6510B	Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart)	>	=	
H91F0	Droge hardhoutooibossen	>	>	
Habitatsoorten				
H1134	Bittervoorn	=	=	=
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	=
Broedvogels				
A021	Roerdomp	=	=	1**
A119	Porseleinhoen	=	=	10**
A122	Kwartelkoning	=	=	5**
A197	Zwarte stern	>	>	60**
A298	Grote karekiet	>	>	2**
Niet-broedvogels				
A037	Kleine zwaan	=	=	4
A041	Kolgans	= (<)	=	2.100
A050	Smient	= (<)	=	570
A054	Pijlstaart	=	=	20
A056	Slobeend	=	=	10
A125	Meerkoet	=	=	320
A156	Grutto	=	=	80

Legenda: = :Behoudsdoelstelling, >: Uitbreiding- of verbeterdoelstelling, *: Prioritair habitatype

Op de habitattypenkaart van dit Natura 2000-gebied komen ook de habitattypen H6120 stroomdalgraslanden, H6410 blauwgraslanden en H6510A glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver) voor. Deze habitattypen komen niet voor in het aanwijzingsbesluit. Bij het beheer en de uitvoering van de maatregelen moet rekening worden gehouden met de aanwezigheid van deze habitattypen³.

1.4 Het Natura 2000-beheerplan

In de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) is bepaald dat voor alle Natura 2000-gebieden, binnen drie jaar nadat het gebied definitief is aangewezen, een Natura 2000-beheerplan moet worden opgesteld. Een Natura 2000-beheerplan beschrijft het gebied, de te behalen instandhoudingsdoelstellingen en wat er nodig is om deze te realiseren. Het Natura 2000-beheerplan geeft ook antwoord op de vraag of en zo ja onder welke voorwaarden (bestaande) activiteiten in en rond het gebied mogen plaatsvinden en het maakt duidelijk welke (bestaande) activiteiten vergunningplichtig zijn.

Het bevoegd gezag van het Natura 2000-gebied stelt het Natura 2000-beheerplan op in samenspraak met alle betrokken partijen in en om het Natura 2000-gebied (eigenaren, gebruikers, andere belanghebbenden en betrokken overheden (gemeenten en waterschappen)). Omdat diverse gebieden meerdere bevoegde gezagen kennen is per Natura 2000-gebied een 'voortouwnemer' benoemd. De voortouwnemer van een Natura 2000-gebied is verantwoordelijk voor de totstandkoming van het Natura 2000-beheerplan van het Natura 2000-gebied. De provincie Overijssel is voortouwnemer van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.

Gedeputeerde Staten van Overijssel stellen het Natura 2000 ontwerp-beheerplan vast en leggen het ter inzage nadat ook de overige bevoegde gezagen voor dit Natura 2000-gebied het Natura 2000 ontwerp-beheerplan hebben vastgesteld. Voor dit Natura 2000-gebied is naast de provincie Overijssel ook het ministerie van Infrastructuur en Milieu bevoegd gezag. De zienswijzen die tijdens de inspraak periode naar voren zijn gebracht worden in een Nota van Antwoord beantwoord. Vervolgens wordt het ontwerp-beheerplan indien nodig aangepast. Daarna stellen de bevoegde gezagen het definitieve Natura 2000-beheerplan inclusief de Nota van Antwoord vast.

Het Natura 2000-beheerplan heeft een geldigheidsduur van zes jaar vanaf het moment van vaststelling (2017). Gedurende deze zes jaar wordt door het bevoegd gezag de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen gemonitord. Aan het einde van deze periode wordt het Natura 2000-beheerplan door het bevoegd gezag geëvalueerd en wordt beoordeeld of de beoogde resultaten zijn gehaald. Het bevoegd gezag maakt afspraken met haar partners over wie, wanneer en hoe deze evaluaties worden uitgevoerd. Op basis van de evaluatie kan de geldigheid van het Natura 2000-beheerplan met telkens zes jaar worden verlengd of een geactualiseerd of geheel nieuw Natura 2000-beheerplan worden opgesteld. Ook tussentijds kan het Natura 2000-beheerplan op basis van nieuwe inzichten worden gewijzigd.

Daarnaast wordt op nationaal niveau, onder de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Economische Zaken, de ontwikkeling van de stand van soorten en de kwaliteit van habitattypen in Nederland geëvalueerd. Aan de hand van deze evaluatie beziet de staatssecretaris in overleg met de Europese Commissie en betrokken bevoegde gezagen welke aanpassingen voor de instandhoudingsdoelstellingen en/of -maatregelen nodig zijn in de volgende beheerplanperiode.

³ Algemeen voorbeeld: toename droge heide mag niet ten koste gaan van het habitatype oude eikenbossen. Ook niet als voor oude eikenbossen in het betreffende Natura 2000-gebied geen instandhoudingsdoelstelling in het aanwijzingsbesluit is opgenomen.

1.5 Proces

In 2007 zijn voor de Natura 2000-gebieden, waarvoor de provincie Overijssel voortouwnemer is, klankbord-, werk- en stuurgroepen⁴ gestart met het opstellen van Natura 2000-beheerplannen. Voor het stikstofgerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen is in 2009 een separaat door het rijk getrokken landelijk traject opgestart, de Programmatische Aanpak Stikstof⁵ (PAS). De tussenproducten van de werk- en stuurgroepen (de werkdocumenten) zijn ingebracht in dit traject en aldaar vertaald in PAS-gebiedsanalyses⁶. De PAS-gebiedsanalyses en daarin opgenomen PAS-maatregelen en de overige stikstof gerelateerde teksten zijn ongewijzigd opgenomen in de Natura 2000-beheerplannen. Daarmee wordt invulling gegeven aan het stikstofgerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen. De oorspronkelijke werkdocumenten bieden de basis voor het niet-stikstof gerelateerde deel van het Natura 2000-beheerplan.

De PAS-gebiedsanalyses en werkdocumenten zijn samengevoegd met andere bestaande informatie tot 1^e concept Natura 2000-beheerplannen. Deze zijn op 13 mei 2014 voorgelegd aan de Samen Werkt Beter⁷ partners en afzonderlijke gemeenten. In een interactief proces is sinds die datum gewerkt aan de verbetering van het niet stikstof-gerelateerde deel van de Natura 2000-beheerplannen. Met name de beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten en het daarmee samenhangende vergunningenkader zijn aangepast. De provincie en haar partners willen daarmee zoveel mogelijk duidelijkheid geven over de continuering van bestaande activiteiten en de regeldruk verminderen door bestaande activiteiten waar mogelijk vergunningvrij op te nemen in de Natura 2000-beheerplannen.

Vanwege de inhoudelijke koppeling van het PAS en de Natura 2000-beheerplannen heeft de provincie de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen grotendeels gelijktijdig met het onder de verantwoordelijkheid van het rijk vallende PAS ter inzage gelegd. Na deze inspraak heeft een herziening op het PAS plaatsgevonden (recentelijk herzien op 11 januari 2017). De wijzigingen die hier uit voortvloeien zijn meegenomen in dit Natura 2000-beheerplan.

In paragraaf 8.1 wordt dieper ingegaan op de procedure voor de ter inzage legging.

De Natura 2000-beheerplannen zijn niet los te zien van de gebiedsprocessen die door Samen Werkt Beter worden uitgevoerd. De in de Natura 2000-beheerplannen opgenomen maatregelen kunnen in het gebiedsproces met de betrokken partijen worden geconcretiseerd. Daar waar uit de resultaten van het gebiedsproces blijkt dat een in het Natura 2000-beheerplan opgenomen (PAS-)maatregel niet uitvoerbaar is dan wel dat er een betere maatregel voorhanden is kan deze onder de hierna volgende condities worden vervangen (zie kader).

Uit het PAS vloeit voort dat er een uitvoeringsplicht is voor de in de PAS-gebiedsanalyse opgenomen herstelmaatregelen (deze zijn daarom 1 op 1 overgenomen in hoofdstuk 6 van dit Natura 2000-beheerplan).⁸

De Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) en het daarop gebaseerde PAS-programma, bieden Gedeputeerde Staten de mogelijkheid om afzonderlijke herstelmaatregelen 'om te wisselen' voor andere maatregelen.⁹ Aan zo'n 'omwisselbesluit' zijn een aantal randvoorwaarden verbonden. Belangrijke randvoorwaarden zijn:

- Dat de doelen van Natura 2000 niet ter discussie worden gesteld;
- De alternatieve maatregel per saldo een vergelijkbaar of beter effect heeft op de realisatie van deze instandhoudingsdoelstellingen;

⁴ Met uitzondering van Wierdense Veld. Hier zijn nog geen werk- en stuurgroepen gestart. In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof is wel een dekkende PAS-gebiedsanalyse (incl. maatregelen) opgesteld.

⁵ De Programmatische Aanpak Stikstof (=het terugdringen van stikstofdepositie) is enerzijds gericht op behoud en herstel van biodiversiteit (ecologie) en anderzijds op het genereren van economische ontwikkelingsruimte (economie). De PAS beoogt de vastgelopen vergunningverlening i.h.k.v. de Wet natuurbescherming (voorheen:Natuurbeschermingswet 1998) vlot te trekken.

⁶ De PAS-gebiedsanalyses bevatten de ecologische herstelmaatregelen die nodig zijn voor het behoud van de stikstofgevoelige natuurwaarden en het op termijn realiseren van de uitbreidings- en of verbeterdoelstellingen voor deze natuurwaarden.

⁷ Op 29 mei 2013 ondertekenden vijftien Overijsselse organisaties het akkoord 'Samen werkt beter' (Landschap Overijssel, LTO Noord, Natuur en Milieu Overijssel, Natuurlijk Platteland Oost, Natuurmonumenten, Overijssels Particulier Grondbezit (OPG), provincie Overijssel, RECRON, Staatsbosbeheer, VNG Overijssel, VNO NCW Midden en de waterschappen Drents Overijsselse Delta, Rijn en IJssel en Vechtstromen. De Uitvoeringsagenda 'Samen werkt beter' richt zich op de versterking van de economie en ecologie in Overijssel.

⁸ Artikel 2.4 Besluit natuurbescherming (voorheen: artikel 19kj Natuurbeschermingswet)

⁹ Artikel 2.10 lid 2 Besluit natuurbescherming (voorheen: artikel 19ki, lid 2, Natuurbeschermingswet)

- De alternatieve maatregel niet leidt tot minder ontwikkelingsruimte;
- De alternatieve maatregel in het kader van 'haalbaar en betaalbaar' in tijd en geld uitgedrukt minimaal even effectief en efficiënt is als de oorspronkelijk voorgenomen maatregel uit de PAS-gebiedsanalyse.

Zo'n alternatieve maatregel is een mogelijke resultante van het overleg in het kader van een gebiedsproces en in het bijzonder de planuitwerkingsfase en zal in 2017 duidelijk moeten zijn. Hieruit moet ook blijken dat er sprake is van voldoende draagvlak en een kwalitatief goede ecologische onderbouwing.

Voor de formeel-juridische besluitvorming wordt gebruik gemaakt van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Afdeling 3.4. Uniforme openbare voorbereidingsprocedure). Deze komt er op neer dat het voorgenomen GS-besluit ter inzage wordt gelegd en belanghebbenden hiertegen zienswijzen kunnen indienen.

1.6 Relatie met het PAS

In dit Natura 2000-beheerplan wordt onderscheid gemaakt tussen PAS en niet-PAS gerelateerde teksten. De grijs geaccentueerde teksten en bijbehorende tabellen, figuren en kaarten komen 1 op 1 uit de PAS-gebiedsanalyses die door Gedeputeerde Staten zijn vastgesteld op 11 januari 2017. De PAS-gebiedsanalyses worden tijdens de eerste beheerplanperiode nog diverse keren aangepast (veelal als gevolg van technische wijzigingen in het reken-instrument van het PAS (AERIUS) of ontwikkelingen vanuit het gebiedsproces). Deze wijzigingen worden niet doorgevoerd in dit Natura 2000-beheerplan. Voor zover nodig zal dit beheerplan dan ook in combinatie met de meest recent door Gedeputeerde Staten vastgestelde gebiedsanalyse moeten worden gelezen. De meest recente gebiedsanalyse is te vinden op de website www.pas.natura2000.nl.

1.7 Leeswijzer

Hoofdstuk 1, de Inleiding, beschrijft de achtergrond van dit Natura 2000-beheerplan en introduceert belangrijke begrippen als Natura 2000, aanwijzingsbesluit, instandhoudingsdoelstellingen en Natura 2000-beheerplan. Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en de benodigde omstandigheden voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. De concrete instandhoudingsdoelstellingen staan in hoofdstuk 3, evenals de knelpunten voor het behalen van deze doelen. De voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht van belang zijnde regelgeving, beleid en plannen worden beschreven in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 beschrijft en beoordeelt de bestaande activiteiten. In dit hoofdstuk komt de vraag aan bod onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen doorgaan en of een vergunning vanuit de Wet natuurbescherming nodig is. In hoofdstuk 6 zijn de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren uitgewerkt. Hoofdstuk 7 gaat in op de sociaal-economische aspecten van de beheerplannen. Hoofdstuk 8 gaat in op de uitvoering van het beheerplan. Aan de orde komen het voortraject en de doorlopen procedure van de ter inzage legging, de uitvoering, de wijze waarop de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen worden gemeten en de financiering. Hoofdstuk 9 bevat het kader voor vergunningverlening en gaat kort in op toezicht en handhaving. Daar waar in dit beheerplan wordt gesproken over "vergunningsvrij" wordt bedoeld "vergunningsvrij in het kader van de Wet natuurbescherming".

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Inleiding

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht omvat het geheel aan uiterwaarden ten noorden van Zwolle waar de Overijsselse Vecht uitmondt in het Zwarte Water. Het gebied heeft een totale oppervlakte van 1.504 hectare. Het gebied ligt in de provincie Overijssel en omvat delen van de gemeenten Zwartewaterland en Zwolle.

Een groot deel van het gebied is in eigendom van natuurbeherende organisaties Staatsbosbeheer, Stichting Landschap Overijssel en Vereniging Natuurmonumenten. Verder is een groot deel eigendom van overheden en particulieren. Rijkswaterstaat en het Waterschap Drents Overijsselse Delta zijn de waterbeheerders in het Natura 2000-gebied.

Het is een afwisselend en open landschap waar natuur en cultuur met elkaar verweven zijn. De Vecht is een regenrivier die in Duitsland ontspringt. Het gedeelte van de Vecht dat in dit gebied is opgenomen, kronkelt sterk door het landschap. Een deel van de uiterwaarden wordt soms tot laat in het voorjaar onregelmatig overstroomd. Op de, deels met steenslag beschermde, oevers van de zomerdijk groeit vaak riet, ruigte of wilgenstruweel. De uiterwaarden bestaan uit buitendijkse graslanden, waarin strangen, kolken, rivierduinen en hakhoutbosjes voorkomen. Langs het Zwarte Water komen nattere graslanden voor. Dit gebied herbergt veel kievitsbloemgraslanden. Daarnaast komt in het gebied een aantal hardhoutoibosjes voor. Op hoger liggende zandige ruggen en langs en op de dijken komen lokaal goed ontwikkelde glanshaverhooilanden voor. Lokaal zijn abelen- iepenbossen aanwezig. Langs kolken komen vochtige ruigten voor.

2.2 Landschapsecologische systeemanalyse

2.2.1 Landschap en bodem

Het gebied ligt in een landschap van estuariumkommen (voormalige getijdenafzettingen) en kronkelwaarden met dijkjes en zandruggeten met laagten en plassen die grotendeels in open verbinding met de rivier staan. De oeverlanden langs de Vecht zijn leemarm met lokaal grofzandig materiaal en vaak kalkloos tot licht kalkhoudend. De oeverlanden langs het Zwarte Water bestaan grotendeels uit gronden met een toplaag van kalkarme zavel- en zware klei. Daaronder komt veen, klei of zand voor. Ten noorden van Hasselt (Zwarte Water) ontbreekt volgens het werkdokument beheerplan het veen onder deze kleilaag. Maar op de bodemkaart is een groot deel van de Veldiger Buitenlanden (tussen Hasselt en Zwartsluis) als koopveengronden aangegeven (www.bodemdata.nl). Veeninsluitingen liggen ook voor de hand, aangezien het Zwarte Water door een veenlandschap kronkelt. Voor een overzichtskaart met daarop de begrenzing van Natura 2000-gebied wordt naar bijlage1 verwezen.

2.2.2 Waterhuishouding

De Vecht is een regenrivier die in Duitsland ontspringt. Bovenstrooms van het Natura 2000 gebied is de Vecht een gestuwde rivier. Het peil in dit benedenstroomse deel van het Zwarte Water en de Vecht wordt echter niet meer door stuwen gereguleerd. Het gedeelte van de Vecht, dat in dit gebied is opgenomen, kronkelt sterk door het landschap. Een deel van de uiterwaarden wordt soms tot laat in het voorjaar onregelmatig overstroomd. Zowel de Vecht als het Zwarte Water ter hoogte van het plangebied hebben de kenmerken van een benedenloop. Het zijn bedijkte rivieren waarin de uiterwaarden of oeverlanden veelal relatief smal zijn. Beide riviertrajecten zijn ongestuwd. Ze staan via het Ketelmeer en Zwarte Meer in directe verbinding met het IJsselmeer.

Het waterpeil wordt bepaald door de combinatie van het peil op het IJsselmeer, de afvoer van de Vecht en Zwarte Water en opstuwing door de wind. Het streefpeil van het IJsselmeer is -0,20 m NAP in de zomer en -0,40 m NAP in de winter. Het peil in dit deel van het Zwarte Water en Vecht varieert sterk, maar ligt een groot deel van het jaar tussen -0,20 m NAP en 0,50 m NAP. Bij een lage afvoer van de rivier bepaalt het IJsselmeerpeil het rivierpeil. Hoge rivierpeilen treden kortstondig op door neerslagpieken in het stroomgebied van de Overijsselse Vecht (hoge rivierafvoer) en door opstuwing op het IJsselmeer (bij westenwind). De rivierpeildynamiek is de

afgelopen eeuw veranderd door o.a. afsluiting van de Zuiderzee (1932), aanleg van de Noordoostpolder (1943) en normalisatie van de rivier. Deze ingrepen leiden tot verminderde opstuwing door windwerking. Met name de afsluiting van de Zuiderzee heeft hierop sterke invloed gehad, getuige de gemeten waterpeilen in de periode 1876-2012. Voor afsluiting kwamen extreme waterstanden voor tot 1,0 m +NAP, na die tijd ligt de bovengrens op 0,4 m +NAP. Herstel van het natuurlijke inundatieregime is daarom niet meer realiseerbaar (med. T. de Meij). Hierdoor treden naar verwachting minder frequent en minder langdurig hoge rivierpeilen op (kennisleemte in welke mate).

Tot 2002 kon bij (noord)westerstorm sterke opstuwing vanuit het IJsselmeer optreden. Sinds 2002 kan bij hoge waterstanden de verbinding tussen Ketelmeer en Zwarte Meer met de balgstuw bij Ramspol worden afgesloten. Dit voorkomt stroming vanuit het Ketelmeer naar het Zwarte Meer, waardoor de waterstanden in het Zwarte Water minder hoog oplopen. De balgstuw is aangelegd als stormvloedkering, om het gebied tot aan Zwolle bij noordwesterstorm te beschermen tegen overstromingen. De stuw wordt automatisch gesloten als bij noordwesterstorm gevaar dreigt, het peil in het IJsselmeer bij de stuw hoger wordt dan 50 cm boven NAP en water vanuit het IJsselmeer naar het Zwarte Meer loopt; verwachting is dat de stuw eens per jaar gesloten zal worden (bron: info-film WSGS). Dit is de afgelopen jaren enkele keren gebeurd (op 5 januari 2012 voor het eerst sinds 2007 bron: Wikipedia o.b.v. NOS.nl). De balgstuw treedt dus alleen in werking bij extreme hoogwaterpieken. Mogelijk is er ook een effect van het feit dat de doorstroomopening terplekke ca. 30 % kleiner is dan voorheen. Dit zou een remmend effect op opstuwing vanuit het IJsselmeer kunnen hebben en daardoor ook bij minder extreme omstandigheden kunnen leiden tot minder hoog oplopende rivierpeilen (schr. med. J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer). Gegevens over de peildynamiek vóór en na aanleg en ingebruikname ontbreken echter. Het werkdocument (Arcadis, 2009) meldt dat de balgstuw de afgelopen jaren meerdere keren gesloten is geweest, dat verminderde inundatie van uiterwaarden van het Zwarte Water kan optreden (mogelijk effect op o.a. Kievitsbloemhooilanden) en dat er een effect op rietlanden kan zijn, doordat strooisel niet meer weg spoelt. Daarbij wordt aangegeven dat effecten onzeker zijn en alleen extreme waterstanden betreft en dat het waterschap onderzoek naar deze effecten doet. Informatie daarover was bij deze analyse niet beschikbaar. Het is daardoor niet duidelijk in hoeverre hierdoor delen van de uiterwaarden buiten het bereik van overstromingen zijn komen te liggen of minder frequent overstromd worden en hoe zich dit verhoudt tot de effecten van andere ingrepen. Gezien de verschillende beelden die hierover blijken te bestaan wordt aanbevolen hierin meer duidelijkheid te verschaffen.

Door de normalisatie van de Vecht door bedijking, het afsnijden van meanders, het plaatsen van stuwen, het vastleggen van oevers met steenstoringen, is de hydro- en geomorfodynamiek sterk beïnvloed en hierdoor vindt er benedenstrooms veel minder sedimentatie plaats (Arcadis, 2009). Mogelijk vindt vooral minder sedimentatie op oeverwallen plaats, doordat de rivier diep ligt en het zand in de bedding bezinkt (schr. med. Th. De Meij). In het benedenstroomse deel (Zwarte Water) waren de stroomsnelheden in het verleden al te laag voor zandtransport en werd alleen klei afgezet.

Het verschil tussen maaiveldhoogte van de uiterwaarden en het rivierpeil is klein. Dit betekent dat - zonder kaden en onderbemalingen - een groot deel van de uiterwaarden ten opzichte van maaiveld ondiepe grondwaterstanden heeft en bij oplopende rivierpeilen al snel overstromd raakt. Kleine hoogteverschillen in het terrein bepalen dan de inundatieduur en de diepte van de laagste grondwaterstanden in het groeiseizoen. Deze verschillen zijn bepalend voor welke vegetatietypen in uiterwaarden voorkomen (Aggenbach et al., 2007).

Veel uiterwaarden zijn bekaad, waardoor zij beter beschermd zijn tegen overstromingen. Ook de grondwaterstanden in de uiterwaarden kunnen veranderd zijn, bijvoorbeeld doordat veel van deze zomerpolders onderbemalen worden ten behoeve van het landbouwkundig gebruik. Bovendien vinden onttrekkingen van grondwater plaats voor beregening en veedrenking (Arcadis, 2009). Maar ook in natuurgebied zijn er ten behoeve van het vegetatiebeheer soms maatregelen getroffen om het peil te kunnen sturen.

Het gebied ligt grotendeels buiten de winterdijk (uitzondering is een terrein met Blauwgrasland bij gemaal Kloosterzijl). De peilen in de binnendijkse polders zijn lager dan het rivierpeil. Na klink en zetting zijn deze polderpeilen verder verlaagd. Als gevolg daarvan treedt wegzijging op uit de rivier en uit de uiterwaarden. In de uiterwaarden zal de sterkste infiltratie optreden in delen waar ondiep in het bodemprofiel zand aanwezig is en die dichtbij de winterdijk liggen. In bodems met een dikker klei- en veendek is de infiltratie kleiner.

Door verdroging (t.g.v. wegzijging en bemaling) is plaatselijk inklinking van bodems met veenondergrond opgetreden (zie werkdocument Arcadis, 2009). Deze bodems zijn aanwezig tussen Hasselt en Zwartsluis. Door lagere ligging worden de bodems natter, en doordat ze vaak een holle ligging krijgen kan langdurig stagnatie van water op maaiveld optreden.

In de omgeving van Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht bevinden zich geen grote grondwaterwinningen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening. Ten zuidwesten van Zwolle is er wel een grondwaterwinning ten behoeve van drinkwater bij Zwolle (Vitens), maar het beïnvloedingsgebied van deze winning ligt niet in het Natura 2000 gebied.

2.2.3 Waterkwaliteit

Het oppervlaktewater in het plangebied is grotendeels afkomstig vanuit bovenstroomse delen van de Vecht. De waterkwaliteit wordt vooral beïnvloed door activiteiten buiten dit Natura 2000-gebied. De kwaliteit van het oppervlaktewater van de Vecht en dat van het Zwarte Water kan als eutroof worden beschouwd, dat wil zeggen rijk aan nutriënten zoals stikstof (N) en fosfaat (P). In de afgelopen decennia is echter wel sprake van een forse daling van de concentratie van deze stoffen. Voor de Vecht betekent dit dat de waarden nog (net) niet aan de KRW-norm voor watertype R7 voldoen. In het Zwarte Water wordt alleen stikstof gemeten door de beheerder Rijkswaterstaat. Zij toetst stikstof aan een andere norm, te weten de MTR-norm, die op 2,2 mg/l ligt. De waarden in het Zwarte Water overschrijden deze norm.

Er bevinden zich een aantal Rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) en overstorten nabij het Natura 2000-gebied (zie werkdocument Arcadis, 2009). Het is onbekend of die leiden tot een significante verslechtering van de waterkwaliteit.

Behalve door aanvoer van bovenstrooms wordt de oppervlaktewaterkwaliteit tijdens overstromingen ook bepaald door uit het gebied zelf afkomstige nutriënten, bijvoorbeeld door verspoeling vanaf nabijgelegen bemeste gronden. Nadere gegevens hierover zijn niet beschikbaar.

2.2.4 Natuurwaarden van het gebied

Een deel van de uiterwaarden van het gebied Zwarte Water en Vecht wordt soms tot laat in het voorjaar onregelmatig overstroomd. In de buitendijkse graslanden (de uiterwaarden) zijn strangen, kolken, rivierduinen en hakhoutbosjes te vinden. De oevers van de zomerdijk zijn veelal begroeid met riet, ruigte of wilgenstruweel. Langs het Zwarte Water komen nattere graslanden voor op de lagere delen van de oeverlanden. Dit gebied herbergt veel soortenrijke dotterbloem- en kievitsbloemhooilanden. Daarnaast komt in het gebied een aantal hardhoutooibosjes voor. Op hoger liggende zandige ruggen en langs, en op, de dijken komen lokaal goed ontwikkelde glanshaverhooilanden voor. Lokaal zijn abelen-iepenbossen aanwezig.

Arcadis (2009) noemt ook relictten van Blauwgraslanden. Het enige blauwgrasland op de habitattypekaart (Provincie Overijssel, 2011) ligt echter niet in de uiterwaarden, maar in een binnendijkse veenpolder (med. J. Bredenbeek, Staatsbosbeheer). De relictten van Blauwgraslanden zijn overblijfselen van eertijds zeer waardevolle en goed ontwikkelde vegetaties waarin soorten als blonde zegge, knotszegge en parnassia voorkwamen. Tegenwoordig bestaat het grootste deel uit sterk verzuurde vormen waarin de kenmerkende soorten veelal ontbreken. Het terrein ligt binnen de winterdijk en is in het verleden afgeticheld voor dijkverzwaring. Het heeft een kleiig venige bodem (med. J. Bredenbeek Staatsbosbeheer). Gezien de positie tussen de uiterwaarden met hoger peil en binnendijkse veenpolders kan kwel vanuit het uiterwaard optreden, maar deze lijkt in belangrijke mate te worden afgevangen door omliggende ontwatering.

In navolgende tekst wordt de natuur van enkele belangrijke gebieden omschreven (bron: natuurgebiedsplan Overijssel 2008).

Oeverlanden Zwarte Water

De oeverlanden zijn een van de belangrijkste groeiplaatsen van de kievitsbloem in Noordwest-Europa. Op de dijken groeien bijzondere planten als muizenootje, wilde tijm en knolboterbloem. Daarnaast is het gebied van betekenis als weidevogelgebied voor de Grutto en tureluur. In de aanwezige reservaten komen zeer kritische weidevogels Slobeend en Kwartelkoning voor. In de

winter is dit buitendijks gebied zeer belangrijk voor doortrekkende eenden, ganzen en zwanen, vooral voor de Kleine zwaan.

Polder Cellemuiden

Dit is een belangrijk weidevogelgebied voor met name de tureluur en Grutto. Dit gebied heeft veel potenties voor versterking van de weidevogelstand.

Beschermde natuurmonumenten

Het gebied is van groot belang wegens het voorkomen van de kievitsbloem. Dit is in het verleden al geconstateerd en er zijn 2 terreinen als beschermde natuurmonumenten en 1 terrein als staatsnatuurmonument aangewezen:

1. **Beschermde Natuurmonument kievitsbloemterreinen Zwarte Water**
Het gedeelte van de kievitsbloemterreinen langs de rechteroever van het Zwarte Water onder Hasselt is in 1977 aangewezen als beschermde natuurmonument. Het natuurmonument wordt gevormd door een bijzondere opbouw, een bijzondere vegetatie, waaronder de kievitsbloem, waarvoor het gebied een van de zeer weinige nog resterende groeiplaatsen van deze plant in Noordwest-Europa. Bovendien is het natuurmonument van ornithologische betekenis voor talrijke weide- en watervogels, waaronder de kempfaan en Kwartelkoning, en vormt een pleisterplaats voor steltlopers.
2. **Beschermde Natuurmonument kievitsbloemterreinen Overijsselse Vecht**
Dit gebied is in 1980 aangewezen. Naast de kievitsbloem en is de aanwijzing gebaseerd op het voorkomen van de kempfaan, Kwartelkoning en steltlopers. Een extra element is hier de verweving van natuurlijke en cultuurgerelateerde factoren, de openheid, de afwisseling van graslanden, open water en dode rivierarmen.
3. **Staatsnatuurmonument**
Het derde natuurmonument is 'Staatsnatuurmonument van kievitsbloemterreinen in de oostelijke uiterwaarden van het Zwarte Water en de Overijsselse Vecht tussen Hasselt en Zwolle' is in 1986 aangewezen. Dit gebied is ca. 41 ha groot. Dit gebied is aangewezen wegens zijn grote vegetatieve en floristische rijkdom. Dit gebied geldt samen met de twee andere aangewezen natuurmonumenten als de belangrijkste groeiplaats van de kievitsbloem in noord-west Europa.

Buitenlanden Langenholte

Het reservaat Buitenlanden Langenholte is een grotendeels buitendijks gelegen complex van hooilanden, struwelen, (hakhout)bosjes, moeras, ruigtes en open water (o.a. kolken). De totale oppervlakte is 117 ha. (Landschap Overijssel 1999).

2.2.5 Synthese

In het halfnatuurlijke landschap werden de standplaatscondities in het gebied in belangrijke mate bepaald door de rivierdynamiek. Door hoog oplopende rivierpeilen, vooral als vanuit het IJsselmeer stuwing optrad en de Vecht veel water aanvoerde, traden regelmatig overstromingen van de uiterwaarden op. Afhankelijk van de hoogteligging binnen het uiterwaard en van de mogelijkheid van het water om weer weg te lopen kwamen standplaatsen meer of minder frequent en langdurig onder water te staan. Door afzetting van klei ontstonden matig voedselrijke, goed gebufferde standplaatsen. In het scala aan qua vocht (grondwaterstand en bodemtextuur), overstromingsduur en voedselrijkdom verschillende standplaatsen ontstonden o.a. kievitsbloemhooilanden (H6510B), glanshaverhooilanden (H6510A), dotterbloemhooilanden, moerasspirea-ruigten (H6430A) en hardhoutooibossen (H91F0). Deze zijn ook in de huidige situatie nog aanwezig, zij het dat er door de beschreven veranderingen in hydrologie en landgebruik veranderingen zijn opgetreden (zie knelpunten). Langs de oevers van de Vecht, waar erosie en sedimentatie van zand optreedt, komen Stroomdalgraslanden (H6120) voor. Door regelmatige aanvoer van vers zand zijn deze standplaatsen gebufferd. Maar het zijn overwegend droge standplaatsen, waardoor ze zullen verzuren als aanvoer van bufferstoffen via overstroming en zandafzetting ophoudt. Door de zandige en droge bodems zijn deze standplaatsen van nature slechts licht tot matig voedselrijk (Aggenbach et al., 2007; Runhaar et al., 2009).

De kwaliteit van het open water wordt bepaald door het rivierwater (tijdens overstromingen en door rivierkwel) en het gebruik van omliggende gronden. In dit (matig) voedselrijke water komt H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden voor.

Het blauwgrasland (H6410) neemt binnen dit gebied een bijzondere positie in, doordat het achter de winterdijk ligt en dus niet onder invloed van overstromingen vanuit het Zwarte Water staat. Het is een afgeticheld perceeltje dat ook door kwel onder de dijk door gevoed wordt. Deze kwel werd echter tot voor kort deels afgevangen door omliggende ontwatering (zie ook paragraaf 2.2.4). Inmiddels zijn maatregelen genomen, waarbij de sloot een eigen, hoger peil heeft gekregen, zodat kwel naar maaiveld kan stromen.

2.3 Ecologische vereisten en trends

In deze paragraaf worden de habitattypen, habitatrictlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht beschreven. Daarbij worden, per habitatype, eerst het actuele areaal en de actuele kwaliteit; dan de trends in kwaliteit en areaal; en vervolgens de ecologische vereisten besproken.

2.3.1 Habitattypen

H3150 Meren met krabbenscheer

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Het habitatype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden komt op één lokatie in het gebied voor. De begroeiing bestaat in het gebied voornamelijk uit de associatie van witte waterlelie en gele plomp.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Dit habitatype komt weinig voor ondanks het grote areaal aan luwe wateren. De kwaliteit is als matig te beschouwen. In de laatste decennia is de soortensamenstelling van de waterplantengemeenschappen die tot dit habitatype behoren in het gebied veranderd. Daarbij zijn nutriëntenminnende plantensoorten toegenomen ten koste van meer kritische plantensoorten. Door het ontbreken van fonteinkruiden komt dit habitatype slechts op één locatie voor.

Door lange afwezigheid van geschikte krabbenscheervegetaties (subtype A van dit habitatype) broedt de voor dit habitatype kenmerkende soort Zwarte stern tegenwoordig voornamelijk op kunstmatige vlotjes. Van de rijke insectenfauna, waaronder vele libellensoorten zoals de Groene glazenmaker, zijn verschillende soorten sterk achteruitgegaan.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

De waterplantengemeenschappen van dit habitatype komen voor in stilstaand, helder, matig voedselrijk, relatief basenrijk water. Het fosfaatgehalte van het water mag niet te hoog zijn (het optimum ligt tussen 0,04 en 0,1 mg P-totaal per liter water). Bij te hoge fosfaatgehalten kan algenbloei optreden die leidt tot het verdwijnen van ondergedoken waterplantenvegetaties;

- Krabbenscheer is gevoelig voor zout en wordt vrijwel alleen aangetroffen in zeer zoet water met een chloridegehalte van minder dan 150 mg per liter;
- De Krabbenscheer-associatie is zeer gevoelig voor sulfaat. Bij anaërobe afbraak van organisch materiaal onder invloed van sulfaat wordt in ijzerarme omgeving waterstofsulfide gevormd. Dit is een toxische stof waarvoor Krabbenscheer zeer gevoelig is. Voor de instandhouding van krabbenscheerbegroeiingen is toestroom van ijzerrijk water nodig (afhankelijk van het ijzergehalte in de bodem);
- De overige associaties binnen het habitatype zijn minder gevoelig voor sulfaat en zout. Exacte waarden hiervoor zijn niet bekend;
- Minimale waterdiepte Krabbenscheer-associatie: 0,8 meter;
- Minimale waterdiepte associatie van Groot blaasjeskruid: 1 meter;
- Minimale waterdiepte overige associaties: 2 meter (exacte waarde is niet bekend);
- Optimale functionele omvang voor alle associaties van het habitatype: vanaf enkele hectares;
- Helder water (goed doorzicht);
- Het habitatype is ten aanzien van alle hierbij behorende vegetatietypen gevoelig voor stikstofdepositie (vooral in combinatie met fosfor);
- Kenmerken van een goede structuur en functie: Dominantie van drijvende of ondergedoken waterplanten met forse bladeren.

Tabel 2.1 Ecologische randvoorwaarden voor het habitatype H3150 * Meren met Krabbenscheer

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Basisch tot neutraal	pH 7-7,5
Vochttoestand	Diep water	0,8 – 2 meter
Zoutgehalte	Zeer zoet tot (matig) zoet	< 150 Cl mg/l tot 300 Cl mg/l
Voedselrijkdom	Matig voedselrijk tot zeer voedselrijk	0,04 - 0,1 mg P-totaal/l
Overstromingstolerantie	n.v.t.	n.v.t.
Kritische depositiewaarde stikstof	gevoelig	2100 mol N ha ⁻¹ jr ⁻¹
Kenmerken van goede structuur en functie	Dominantie van drijvende of ondergedoken waterplanten met forse bladeren	n.v.t.

H6120 *Stroomdalgraslanden

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

In het gebied komt een kleine oppervlakte van het habitatype Stroomdalgraslanden voor, te weten 1,5 ha. Het habitatype komt voor bij de Kromme Kolk en de Berkumer Kolk, ten zuidoosten van de A28 en bij het Lange Hoofd. De graslanden zijn doorgaans goed ontwikkeld, op basis van informatie uit het definitief aanwijzingsbesluit. Bij Lange Hoofd komt redelijk ontwikkeld stroomdalgrasland voor met onder andere geel walstro en kraailoek. Ten oosten van de snelweg is een voorkomen met goede kwaliteit aanwezig met vetkruid-soorten (mondelinge mededeling L. van Tweel van Landschap Overijssel). Plaatselijk is het habitatype met matige kwaliteit aanwezig (schriftelijke mededeling L. van Tweel van Landschap Overijssel).

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Trends zijn niet bekend.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

Stroomdalgraslanden zijn soortenrijke, relatief open tot tamelijk gesloten, grazige begroeiingen op droge, relatief voedselarme, zandige tot zavelige en meestal kalkhoudende standplaatsen langs de grote en kleinere rivieren. Zij komen voor op stroomruggen, oeverwallen, rivierduinen en op dijken en soms op erosie-steilrandjes, terrasranden of langs de winterbedrand. De onderstaande tabel toont de ecologische vereisten (Runhaar et al., 2009).

Tabel 2.2 Overzicht van ecologische vereisten H6120 *Stroomdalgraslanden

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Neutraal tot matig zuur	pH 5-7.5
Vochttoestand	Matig droog tot droog	GVG: >40 cm –mv
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Licht tot matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Incidenteel	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	18 kg of 1286 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Fijnkorrelig begroeiingspatroon (pioniervormen hebben een grofkorrelig begroeiingspatroon); · Groot aandeel aan eenjarige plantensoorten; · Zandafzetting door de rivier of door inwaaiend rivierzand; · Textuur niet te zwaar, zand tot zavel · Een periodieke inundatie met rivierwater in de winter die doordringt in de wortelzone; · Geen of slechts korte overstroming in de zomer; · Niet te extensieve beweiding of jaarlijks gehooit; · Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.	

Essentieel is de aanvoer van vers zand door overstroming of overstuiving vanuit het rivierbed. Deze aanvoer is nodig omdat deze droge standplaatsen anders zullen verzuren door uitloging van de bodem. Het is onduidelijk of op de huidige voorkomens van het habitatype zandafzetting plaatsvindt. Het Waterschap heeft de afgelopen jaren in het dal van de Vecht, in het Natura 2000-deel van de Vecht tot de instroom in het Zwarte Water, diverse ontsteningsprojecten uitgevoerd (schriftelijke mededeling voorm. waterschap Groot Salland). De effecten van de ontstening worden de komende jaren door het waterschap gevolgd in een monitoringsprogramma.

H6410 Blauwgraslanden

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Het habitatype Blauwgraslanden komt met een beperkte oppervlakte van 0,27 ha in goede kwaliteit voor op één perceel in het gebied, net ten zuiden van het gemaal Kloosterzijk aan de oostzijde van het Zwarte Water. Het gaat om vegetaties met knotszegge, blauwe zegge, zeegroene zegge, waterdrieblad, sterzegge, spaanse ruiter, blauwe knoop, moerasviooltje en grote Pimpernel die behoren tot het habitatype. Het overige deel van dit perceel bestaat uit verdroogd en verzuurd blauwgrasland en neigt meer naar veenheide of veenmosrietland (dophei, veenmos, veenpluis, ronde zonnedaauw, wateraardbei). (schriftelijke mededeling J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer).

Het perceel ligt (en lag ook rond 1890 al) achter de zomerdijk, dus buiten de overstromingsinvloed van het Zwarte Water. In het verleden is hier klei afgeticheld om de dijk te verzwaren. Het terrein ligt in een bekade veenpolder, lager dan het uiterwaard en heeft een lager peil dan het rivierpeil in de zomer (schr. med. J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer). Langs een slootrand is een ruigte ontstaan door het deponeren van slootbagger.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Gezien bovenstaande omschrijving ligt geleidelijke afname van de kwaliteit voor de hand. Uit de beschikbare vegetatiegegevens lijkt sprake te zijn van verzuring, wat kan wijzen op onvoldoende buffering van het systeem. Het kan zijn dat de aanpassing van het slootpeil hierin al een verbetering heeft gebracht, maar er is op dit moment onvoldoende informatie om anders te besluiten dan een negatieve trend voor kwaliteit.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

Tabel 2.3 toont de ecologische vereisten.

Tabel 2.3 Overzicht van ecologische vereisten H6410 Blauwgraslanden

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Zwak zuur tot matig zuur	pH 5-6.5
Vochttoestand	Zeer nat tot nat	GVG: -5 tot 25 cm - maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Matig voedselarm tot licht voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	15 kg of 1071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Hooibeheer (jaarlijks laat in het jaar maaien en materiaal afvoeren); · Toevoer van basenrijk water (door overstromingen met oppervlaktewater of door toestroomgrondwater); · Opslag van struwelen en bomen < 5%; · Optimale functionele omvang: vanaf enkele ha; · Het zo nu en dan opbrengen van organisch materiaal kan noodzakelijk zijn om verzuring tegen te gaan.	

H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Het habitatype Ruigten en zomen, moerasspirea (subtype A) komt sporadisch in het gebied voor en wordt met name aangetroffen langs de Overijsselse Vecht.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Het voorkomen van dit habitatype blijft op de locaties stabiel.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

Het habitatype komt voor op zeer vochtige en natte standplaatsen, vaak in de vorm van zomen langs greppels en sloten. Het subtype H6430A (Moerasspirea) komt voor op wat armere en vaak zuurdere standplaatsen, op laagveen, op zand- en leemgrond in de beekdalen, op kalkarme komkleigronden en op niet bemeste kalkhoudende rivierkleigronden. De onderstaande tabel (tabel 2.4) toont de ecologische vereisten.

Tabel 2.4 Overzicht van ecologische vereisten H6430A Ruigten en zomen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Neutraal tot matig zuur	pH 7 tot 5
Vochttoestand	Zeer nat tot zeer vochtig	GVG -5 tot 40 cm boven maaiveld
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 Cl mg/l
Voedselrijkdom	Matig voedselrijk tot zeer voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Incidenteel tot niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Minder/ niet gevoelig	> 2400 mol N ha-1 jr-1
Kenmerken van goede structuur en functie	Dominantie van ruigtkruiden; Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares	

H6510A Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver)

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Het habitatype H6510A Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver) komt met een beperkt oppervlak op drie locaties voor (1,6 ha). Twee locaties grenzen aan (en liggen deels binnen) het subtype B grote Vossenstaarthooilanden. De andere locatie ligt in de nabijheid van het subtype B. Vochtig hooilanden van subtype B zijn wel zichtbaar op de kaart. Het gaat doorgaans om kievitsbloemhooilanden of dotterbloemhooilanden, op basis van het definitief aanwijzingsbesluit. Meer informatie is niet gedocumenteerd en ontbreekt in het werkdocument, omdat het habitatype in het definitief besluit is toegevoegd.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Onbekend.

Tabel 2.5 Overzicht van ecologische vereisten H6510A Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver)

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Neutraal tot zwak zuur	pH 6.0-7.5
Vochttoestand	Vochtig tot matig droog	GVG: >40 cm – maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Incidenteel tot niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Gevoelig	20 kg of 1429 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Bloemrijk; · Vlakdekkend; · Jaarlijks gehooïd; · Bedekking van ruigtesoorten en struweel is beperkt, < 5%; · Incidenteel overstroomd (subtype B); · Veel grassoorten aanwezig: verhouding grasachtigen-kruiden 50/50; · Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares (voor beide subtypen).	

Dit type is aanwezig in hoge delen van de uiterwaarden die slechts kort inunderen (Aggenbach et al., 2007), op dijken en op oeverwallen langs beken. Het habitatype is gebonden aan matig voedselrijke bodem met zavel of lichte klei. Glanshaverhooiland (subtype A) komt hoger in de zonering voor dan Vossenstaarthooiland (subtype B). Subtype A is slechts bestand tegen kortdurende overstromingen, terwijl subtype B juist (kortstondige) overstroming vereist. Onderstaande tabel toont de ecologische vereisten (Runhaar et al., 2009). Gezien de beschrijving in het AWB komt het type in dit Natura 2000-gebied voor op hogere, drogere delen grenzend aan subtype B.

H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart)

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Het *Fritillario-Alopecuretum pratensis* komt over een groot oppervlak voor. Dit Natura 2000-gebied is het belangrijkste gebied van Nederland voor dit subtype. De meeste voorkomens van het habitatype zitten in natuurterrein van Staatsbosbeheer/ Landschap Overijssel/ Natuurmonumenten. Een klein deel van habitatype H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart) komt voor in het beheersgebied van Waterschap Groot Salland (nu onderdeel Drents Overijsselse Delta). Gegevens van een vegetatiekartering van 2000 in SBB-terreinen geven aan dat daar circa 13,50 ha goed ontwikkelde vormen voorkomen. Een klein deel bestaat uit matig ontwikkelde vormen. Bijzondere soorten zijn kievitsbloem en gulden boterbloem (Bijkerk & Jongman, 2000 in Kiwa & EGG-consult 2007). Volgens Arcadis (2009) komt het habitatype ter plaatse van 10% van het areaal voor met een goede kwaliteit. Vermoedelijk is de oppervlakte met goede kwaliteit groter. In deelgebied Langenholte komt mogelijk 50 ha voor bestaande uit het *Fritillario-Alopecuretum pratensis* (schriftelijke mededeling L. van Tweel van Landschap Overijssel). Op basis van de meest recente concept-habitatypenkaart komt er in totaal 128,7 ha voor van H6510B.

Het gebied herbergt een van de grootste populaties van de wilde kievitsbloem in Europa (werkdokument). Volgens het werkdokument (Arcadis, 2009) treedt in groot deel van het voorkomen veroudering op. De inzichten daarover verschillen echter:

- Dit is niet de perceptie in terreinen van Landschap Overijssel; hier treedt wel nog verjonging op (mondelinge L. van Tweel van Landschap Overijssel).
- De veroudering van kievitsbloempopulaties komt vaak ter sprake, maar we zijn pas recent met populatieonderzoek gestart. Het is nog te vroeg om uitspraken te doen. Zo is inmiddels wel bekend dat kievitsbloemen soms een jaar helemaal niet boven de grond verschijnen, en het jaar er na weer te bloeien staan, of ze soms van bloeiende plant het jaar er na verschijnen als kandelaar of zwaard. Wel bestaat de indruk dat in droge voorjaren sommige groeiplaatsen minder bloeiende planten bevat (schriftelijke mededeling J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer)

- Ook is met verschrallingsbeheer op voormalige landbouwgronden weer Kievitsbloemhooiland ontstaan (zie onder): de soort verspreid zich dus wel. Op dit moment kunnen geen uitspraken worden gedaan over mogelijke veroudering van (deel) populaties van deze soort. Hieraan wordt onderzoek verricht.

In deelgebied Langenholte is sinds de jaren '80 herstel opgetreden van het *Fritillario-Alopecuretum pratensis* en kievitsbloem door verschrallingsbeheer in voormalige agrarisch gebruikte graslanden. Beginnend herstel is hier ook zichtbaar in percelen waar recent met verschrallingsbeheer is begonnen. Het meest natte type van het Kievitsbloemhooiland (*Fritillario-Alopecuretum calthetosum*) is in betreffend deelgebied de laatste 1-2 decennia afgenomen in oppervlakte (mondelinge mededeling L. van Tweel van Landschap Overijssel). Tussen de Agnietenplas en Langenholte is na enkele jaren verschrallen Kievitsbloemhooiland ontstaan (schriftelijke mededeling L. van Tweel van Landschap Overijssel). In SBB terreinen is door aankoop van percelen en het herstelbeheer de kievitsbloem in oppervlakte en ruimtelijke verspreiding toegenomen.

Kievitsbloemhooiland staan vooral in het noordelijke deel van het Zwarte Water onder druk. Vooral in de bemalen veenpolders neemt de vitaliteit van kievitsbloemen af, maar ook begeleidende soorten als gulden boterbloem, echte koekoeksbloem en grote Vossenstaart nemen af. Deze afname treedt op in de hogere delen die niet meer inunderen door de bemaling. Op lage venige groeiplaatsen neemt de kwaliteit van de vegetatie af en neemt pitrus toe. Vooral op plekken die niet meer frequent inunderen en die beweide worden, neemt pitrus sterk toe. Het werkdokument Natura 2000 (Arcadis, 2009) geeft aan dat in dit deel groeiplaatsen te nat worden doordat klink optreedt en langdurig water aan of op maaiveld blijft staan.

In het zuidelijke deel (ten zuiden van Hasselt) komen de best ontwikkelde Kievitsbloemhooilanden voor. Hier treedt een sterke uitbreiding op in de nieuwe, aangekochte percelen. In de lang beheerde graslanden (vnl. hooilanden) treedt een toename op van kievitsbloemen, wilde margriet, vrouwenmantel, knoopkruid en trosdravik (schriftelijke mededeling J. Bredenbeek Staatsbosbeheer).

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Uit het bovenstaande maken we op, dat in het noordelijke deel (bemalen veenpolders) sprake is van achteruitgang in oppervlak en kwaliteit. In het zuidelijke deel neemt de oppervlakte en kwaliteit van het relatief droge deel van het habitatype blijkbaar toe door verschrallingsbeheer, maar is er ook sprake van kwaliteitsvermindering door het afnemen van het natte type (subass. *Calthetosum*).

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

Tabel 2.6 toont de ecologische vereisten van dit habitatype (Runhaar et al., 2009).

Tabel 2.6 Overzicht van ecologische vereisten H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart)

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Neutraal tot zwak zuur	pH 5.5-7.5
Vochttoestand	Zeer nat tot vochtig	GVG: -5 tot >40 cm –maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer tot (matig) zoet	< 300 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Incidenteel tot regelmatig	
Kritische depositiewaarde stikstof	Gevoelig	22 kg of 1571 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Bloemrijk; · Vlakdekkend; · Jaarlijks gehooïd; · Bedekking van ruigtesoorten en struweel is beperkt, < 5%; · Incidenteel overstroomd (subtype B); · Veel grassoorten aanwezig: verhouding grasachtigen-kruiden 50/50; · Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares (voor beide subtypen).	

Algemene standplaatskarakteristiek (Profielendocument): De Vossenstaarthooilanden komen vooral voor op klei-, zavel- en klei-op-veengronden in de benedenloop van de rivieren, waar de waterstandsschommelingen beperkt zijn, maar waar bodem in de zomer oppervlakkig uitdroogt. Inundaties in de winter worden goed verdragen, en overstroming met rivierwater in winter en vroege voorjaar is op lange termijn mogelijk zelfs noodzakelijk voor de aanvoer van basenrijk- en nutriëntenhoudend sediment en verspreiding van zaden. In Uiterwaarden Zwarte Water & Vecht komen kievitsbloemen ook voor op locaties waar geen inundatie (meer) plaatsvindt. Dit hangt mogelijk samen met het afsluiten van de Zuiderzee in 1928 en de aanleg van de Noordoostpolder in 1943. Inundaties in de periode van bloei en vruchtzetting en in de zomer worden echter slecht verdragen. De Kievitsbloemassociatie komt voor op klei en klei-op-veengronden in de overgangen van het rivierengebied naar het laagveengebied, dat wil zeggen op plekken waar van nature de rivierpeilfluctuaties beperkt zijn. Het type komt hier zowel binnendijs als buitendijs voor, maar de best ontwikkelde en stabiele vormen liggen buitendijs. De subassociatie met gewone dotterbloem komt voor op de natste standplaatsen (zeer nat tot nat) die ook het langst inunderen. De inundatieduur kan tot meer dan 100 dagen zijn, waarvan echter in goed ontwikkelde vormen niet meer dan 20 dagen in het groeiseizoen. De subassociatie met kamgras komt voor op vochtige standplaatsen die in de winter niet of slechts kort overstromen.

Het vegetatietype komt voor op vochtige standplaatsen op kalkhoudende tot kalkrijke lichte klei en zavel of lemig zand. Buffering vindt plaats door kalk in de bodem, en wordt in stand gehouden door overstroming met basenrijk water of capillaire opstijging van basenrijk grondwater. De standplaatsen kunnen 's winters onder water staan, maar de grondwaterstanden zakken in de zomer voldoende ver weg (in het droogste deel van dit type een halve meter of meer) voor een goede doorluchting van de bodem. In de zomer droogt de bodem oppervlakkig uit. Het type is afhankelijk van een hooilandbeheer, waarbij de vegetatie jaarlijks een of twee keer (gefaseerd) wordt gemaaid. Nabeweidings heeft gunstige invloed op de bodemstructuur en het niveau van de trofie en kan een goede vector zijn voor de verspreiding van (allerlei) zaden. Het subtype is gevoelig voor te veel bemesting, en ook voor de verzuring die kan optreden door het wegvallen van inundaties met basenrijk water. (einde profielendocument)

Behalve tot verzuring leidt het wegvallen van overstroming in hooilanden ook vaak tot kaliumgebrek. Kievitsbloem heeft bij het uitlopen in het voorjaar veel kalium nodig. Overstroming met oppervlaktewater –dat zeker bij rivieren kaliumrijk is– is mede daarom van belang (Van den Broek et al., 2010).

H91F0 Droge hardhoutooibossen

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Op basis van de habitattypenkaart blijkt dat er 0,48 ha van dit habitatype voorkomt. Uit het werkdocument van het Natura 2000-beheerplan (Arcadis, 2009) komt naar voren dat het habitatype versnipperd in matige kwaliteit voorkomt. Langs de Zijlkolk bij Huis Den Doorn wordt een oud hakhoutbosje aangetroffen met zomereik, gladde iep en es (abelen-iepenbos), behorend tot het habitatype. Verder komt het habitatype in minder ontwikkelde vorm voor langs de dijkhelling bij Haerst (definitief aanwijzingsbesluit). Het gaat op dit moment om relicten.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Het huidige voorkomen is overwegend stabiel, maar het habitatype kent sinds decennia een negatieve trend in oppervlakte en kwaliteit (Arcadis, 2009).

Tabel 2.7 toont de ecologische vereisten van dit habitatype (Runhaar et al., 2009).

Tabel 2.7 Overzicht van ecologische vereisten H91F0 Droge hardhoutooibossen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Neutraal tot zwak zuur	pH 7,5- 5,5
Vochttoestand	Matig droog tot zeer vochtig	GVG: < 40 tot 25 cm –maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer tot (matig) zoet	< 300 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Nooit tot regelmatig	
Kritische depositiewaarde stikstof	Gevoelig	29 kg of 2071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	· Hoog aandeel van hardhoutboomsoorten; · Gevarieerde vegetatiestructuur met hoge bedekking van struiklaag (> 30%); · Aanwezigheid van oude levende of dode dikke bomen en/of oude hakhoutstoven; · Hoog aandeel van bolgewassen in voorjaarsaspect; · Incidentele overstroming; · Optimale functionele omvang: vanaf enkele tientallen hectares	

Dit habitatype betreft de hardhoutooibossen op oeverwallen en andere hoge en droge delen van het rivierengebied waar enige aanvoer van basenrijk water optreedt en tot in de wortelzone doordringt. Het zijn rivierbegeleidende bossen met een aspect van boomsoorten met hard hout. De struiklaag en de kruidlaag zijn doorgaans soortenrijk met plaatselijk veel zeldzame bolgewassen (profielendocument, september 2008).

Het habitatype komt binnen het rivierengebied voor binnen de directe invloed van de rivier op de droogste en voedselarmste plekken (oeverwallen, rivierduinen en de voet van de Utrechtse en Veluwe stuwwallen grenzend aan het winterbed van de rivier). De overstromingsduur is gemiddeld minder dan 10 dagen per jaar (veelal minder dan 1 dag per jaar). Sedimentatie van zand speelt vrijwel geen rol, hooguit treedt er in droge jaren wat verstuiving op. De gemiddeld hoogste en ook laagste grondwaterstand liggen dieper dan 1,2 m. De meest preferente bodems zijn zandgronden (kanteerd-, vorstvaag- en holtpodzolgronden in matig fijn en matig grof zand) of zeer lichte zavel. Het kleigehalte is in deze gronden is zeer laag (< 10%), waardoor zowel nalevering van vocht vanuit de bodem of binding van voedingsstoffen aan het kleicomplex beperkt is. De gronden zijn vaak gedeeltelijk ontkalkt met in de bovengrond een kalkgehalte van 0-3% en een pH (KCl) van 4-7. Het kalkgehalte van de bovengrond is veelal lager dan 1% (bij uitzondering 3 tot 5%). De organische stof wordt langzaam afgebroken tot een moderhumus. Het humusgehalte van de bovengrond varieert tussen de 2 en 7%. In zeer uitzonderlijke gevallen vormt zich een dunne ectorganische humushorizont, meestal pas na 10 tot 15 jaar afwezigheid van overstroming. Het P-gehalte van de bodem varieert tussen de 20 tot 55 mg / 100 gram bodem. De karakteristieke C/P verhouding voor deze standplaats ligt tussen de 50 tot 100 in de bovenlaag en 30 tot 65 in de laag eronder. N-totaal bedraagt 100 tot 300 mg/ 100g met een C/N verhouding van 12 tot 15 (Wolf et al. 2001).

2.3.2 Habitatrichtlijnsoorten

H1134 Bittervoorn

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied habitatsoort

Er zijn niet veel gegevens bekend over de exacte verspreiding in het gebied. Aangenomen wordt dat de soort verspreid voorkomt in sloten, wetingen en kolken. Het is niet bekend in hoeverre de kwaliteit van de wateren in het gebied geschikt is voor Bittervoorn.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied habitatsoort

Niet bekend.

Systeemanalyse: ecologische vereisten

De Bittervoorn leeft bij voorkeur in schone en stilstaande tot langzaam stromende wateren met een gevarieerde onderwater- en oevervegetatie. De soort is kenmerkend voor laagveengebieden, overstromingsvlakten van rivieren en rustige delen van beken. Ze worden vooral aangetroffen in plantenrijke oeverzones of in de zachte stroom voor duikers. Dit is tevens het geschikte habitat van grote zoetwatermosselen, waaronder vooral de grote schildersmossel en zwanenmossel. Deze mosselen dienen als gastheer voor de embryonale ontwikkeling van de Bittervoorn. Dikke lagen modder en slib, maar ook bodems met harde klei worden door zoetwatermossels gemeden, en zijn dus ook voor Bittervoorns weinig geschikt. Een goed ontwikkelde watervegetatie – zowel emergent als ondergedoken – levert bij uitstek beschutting en het opgroeigebied voor jonge Bittervoorns. Ook het aanbod aan overwinteringsplaatsen (zoals diepere slootdelen) is bepalend voor de overleving.

H1149 Kleine modderkruiper

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied habitatsoort

Er zijn niet veel gegevens bekend over de exacte verspreiding in het gebied. Aangenomen wordt dat de soort verspreid voorkomt in sloten, wetingen en kolken. Volgens de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF, gegevens aangeleverd september 2013) is de Kleine modderkruiper waargenomen in de uiterwaard bij Roebolligehoek, in het Veldiger Buitenland, de Langeholter Buitenlanden en in een kolk in de Genninger Buitenlanden. Het is aannemelijk dat de soort ook op andere plaatsen in het Natura 2000-gebied voorkomt. Het is niet bekend in hoeverre de kwaliteit van de wateren in het gebied geschikt is voor Kleine modderkruiper.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied habitatsoort

Niet bekend.

Systeemanalyse: ecologische vereisten

De Kleine modderkruiper leeft vooral in de ondiepten van stilstaand tot langzaam stromende en zoete tot zwakbrakke wateren op zowel veen- als zandbodems, met echter een voorkeur voor fijnzandige bodems of bodems met een dunne sliblaag van modder of ijzeroxiden. Geschikte wateren variëren van sloten, beken, kanalen tot en met de oeverzone van plassen en meren. De aanwezigheid van een rijke begroeiing met waterplanten is een gunstige habitatvoorwaarde. In sloten houden de volwassen dieren zich vooral op in de wat diepere delen met hier en daar een pluk watervegetatie, terwijl het voorkeurs habitat van jonge dieren zich in ondiepe (delen van) sloten bevindt. Net als de Grote modderkruiper is de Kleine modderkruiper fysiologisch goed aangepast voor het overleven in tijdelijk zuurstofarme omstandigheden. Kleine modderkruipers vertonen een beperkte paaitrek over kleine afstanden. Dispersie vindt vermoedelijk dan ook plaats over kleine afstanden. Gegevens over verplaatsingen van Kleine modderkruipers in stilstaande wateren zijn niet bekend.

2.3.3 Vogelrichtlijnsoorten – broedvogels

A021 Roerdomp

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoort

Er zijn nu geen broedparen aanwezig en huidige kwaliteit van het leefgebied is onvoldoende voor deze soort.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoort

Negatief, eind jaren '90 als broedvogel verdwenen door verdroging en verruiging van het rietland.

Systeemanalyse: ecologische vereisten

Het broedhabitat van de Roerdomp bestaat uit (half) open waterrijke landschappen met overjarige, brede zones waterriet en veel overgangen van riet naar water en/of grasland. De soort nestelt plaatselijk ook in homogene vegetaties van lisdodde of mattenbies. De nestplaats is gesitueerd in periodiek overstroomd of permanent in water staand rietland (riet, lisdodde) van minimaal enkele jaren oud, waar zich een 'kniklaag' van oude stengels bevindt, of een onderlaag aanwezig is van grote zeggen (de zogeheten 'zeggenbulten'). Het oppervlak kan beperkt zijn, maar de rietkragen moeten een minimale breedte van 10 meter bezitten en ten minste 20% van het rietoppervlak moet uit overjarig riet bestaan. Het voedsel wordt gezocht in ondiep water, zowel binnen het waterriet als aan de randen ervan, en in vochtige en vaak wat ruigere graslanden in omliggende polders.

A119 Porseleinhoen

Actueel voorkomen en trends in omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoort

Van oudsher is het Porseleinhoen een regelmatige broedvogel van open moeras en geïnundeerde graslanden. Het aantal Porseleinhoenders kan sterk oplopen bij gunstige plas-dras situaties in mei en juni. Het aantal in het instandhoudingsdoel heeft betrekking op gunstige jaren. In de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren op slechts twee geschat. Van deze soort is slechts één broedgeval bekend (Provinciale kartering 1998), in de uiterwaarden bij Genemuiden. In het LSB-Zeldzame soorten is de soort wel meegenomen, maar niet waargenomen in het gebied in de periode 2002-2006. Huidige kwaliteit van het aanwezige leefgebied is over het algemeen goed, maar het oppervlak is momenteel te klein.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

- De broedbiotoop van het Porseleinhoen bestaat uit open moerassige terreinen met ruigtevegetatie van minimaal één tot twee hectare met matig voedselrijk water. De vogel zoekt een permanent natte situatie van ongeveer 10 tot 35 centimeter diep water op met een weelderige vegetatie van biezten en andere moerasplanten;
- Naast moerassen zijn ook laat in het voorjaar geïnundeerde uiterwaarden (graslanden) geschikt als broedbiotoop. De moerasvegetatie mag niet te dicht van structuur zijn, zodat het dier er goed doorheen kan lopen om voedsel te zoeken;
- Het Porseleinhoen heeft een matige verstoringsgevoeligheid omdat het dier zich tussen de vegetatie verbergt (verstoring bij <100 afstand). Kanoërs en wandelaars hebben mogelijk een verstoring effect;
- Kritische periode: van half april tot half juli.

A122 Kwartelkoning

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoort

Broedgevallen in het gebied: in 2006 1x, in 2005 9x en in 2003 42 x. In de 90-er jaren heeft er een opleving plaatsgevonden, conform de landelijke tendens. Huidige kwaliteit leefgebied: goed.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoort

Begin vorige eeuw nog een relatief algemene broedvogel in vochtige kruidenvegetaties, waarna de stand snel afnam. Deze trend is overal in Nederland waargenomen.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

Leefgebied: extensief onderhouden kruiden- en bloemrijke hooilanden in rivier- en beekdalen. Het broedhabitat van de Kwartelkoning kenmerkt zich door een meer dan 20 cm hoge gesloten kruidenrijke vegetatie. De moerasvegetatie mag niet zo dicht van structuur zijn dat de vogel er niet goed meer doorheen kan lopen. De verstoringsgevoeligheid is matig (verstoring bij < 100 m afstand), de vogel leeft doorgaans verborgen in dichte vegetatie in halfopen landschap. Kans op verstoring door recreanten. Kritische periode: van half juni tot eind augustus (bron: profielendocument, LNV, 2008).

A197 Zwarte stern

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoort

In de periode 1999-2003 bedroeg het aantal paren jaarlijks tussen de 38 en 58. Nestplaatsen bevinden zich tegenwoordig alleen op uitgelegde rietmatjes en vlotjes. Er is tenminste sprake van 1 kolonie van 30 vogels vlakbij Cellemuiden en van een kolonie in een kolk in het Veldiger Buitenland ter hoogte van De Velde (informatie Staatsbosbeheer). Broedt op nestvlotjes. Huidige kwaliteit leefgebied: matig.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoort

Talrijke broedvogel van vegetaties van drijvende waterplanten in de eerste helft van de vorige eeuw. Daarna heeft er een afname plaatsgevonden tot een tiental paren (1983 10 paar). Sedertdien weet de soort zich te handhaven met aantallen tussen de 38 – 90 paren. Het is niet bekend wat de trends zijn in kwaliteit van het leefgebied.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

De Zwarte stern is tijdens het broedseizoen gebonden aan zoet water. De broedbiotoop bestaat uit zoetwatermoerassen, uiterwaarden, plassen en sloten en oevers van langzaam stromende rivieren. De soort broedt in krabbenscheervegetaties van het habitatype H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. De Zwarte stern broedt wegens de afwezigheid van geschikte nestplaatsen tegenwoordig op kunstmatige vlotjes. De neergelegde nestvlotjes voor de soort voldoen niet altijd.

De vogels zoeken voedsel tot op vele kilometers van het nest, in moerassen in natuurgebieden, maar ook in sloten of hooilanden in agrarische gebieden. Het belangrijkste stapelvoedsel is in Nederland, vooral in het IJsselmeergebied, spiering. Kritische periode: van half april tot half juli.

A298 Grote karekiet

Actueel voorkomen en trends in omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoorten

In de eerste helft van de vorige eeuw was de Grote karekiet een talrijke broedvogel in dit gebied. Daarna heeft een afname plaatsgevonden tot enkele paren (1984: 5 paar). In de laatste twee decennia dreigt de broedplaats verloren te gaan (0-5 paren; 2000: 1 paar). De soort wordt jaarlijks als broedvogel waargenomen (1-3 territoria) in kilometerhok 197/517 in het uiterste noordwesten in het Natura 2000-gebied Zwarte Meer, 700 meter vanaf de begrenzing Zwarte Water (LSB-Zeldzame soorten). Het is niet duidelijk of het ook broedgevallen binnen het gebied betreffen. In de provinciale karteringen is de soort niet aangetroffen.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

- De Grote karekiet nestelt langs de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. Essentieel voor de soort zijn rietmoerassen met vitaal riet en overjarig waterriet. De rietzones moeten minimaal 3 meter breed zijn en de planten moeten in minimaal 20 centimeter diep water staan;
- De soort is gevoelig voor veranderingen in de kwaliteit van het waterriet. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en stevig, om het nest te kunnen dragen. Dit specifieke 'waterriet' is gekoppeld aan geëxponeerde dynamische oevers en wordt gevormd door wisselende waterpeilen die verlanding en verruiging van de oever tegengaan door het regelmatig wegspoelen van de strooisellaag. Optimaal zijn gewoonlijk de randen van drie tot zes jaar oude rietkragen;
- De soort foerageert in waterrietzones, maar ook daarbuiten in kruidige en struikachtige vegetaties. De soort is ook gevoelig voor veranderingen in de kwaliteit van het waterriet. Voor 1 broedpaar is minimaal 400 x 15 meter waterriet noodzakelijk als broedgebied en 10 x 200 meter waterriet als foerageergebied;
- De verstoringgevoeligheid van de Grote karekiet is matig groot (verstoring bij <100 meter afstand). Verstoring wordt veroorzaakt door recreatie vanaf het water door motorboten en vanaf het land door wandelaars in en rondom de rietlanden;
- Kritische periode: van half april tot half juli.

2.3.4 Vogelrichtlijnsoorten – niet-broedvogels

A037 Kleine zwaan

Actueel voorkomen en trends in omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoorten

Het aantal Kleine zwanen was van 1993 tot 1997 van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied. Het aantal is van jaar op jaar sterk fluctuerend. De soort wordt vooral buiten de uiterwaarden waargenomen en relatief veel in polder Mastenbroek. De groepsgrootte, die varieert van 2 tot 400, ligt veelal beneden de 50. In de kolk Prins van Wijngaarden (Genniger Buitenlanden) slapen geregeld 200 tot 500 kleine zwanen (bron: med. KNNV Zwolle).

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

- Het voorkomen van de Kleine zwaan is gebonden aan de aanwezigheid van water(slaapplaats en foerageergebied) en uitgestrekte polders of uiterwaarden (foerageergebied);
- Zijn voedselbiotopen zijn bij voorkeur akkers en natte, vaak ondergelopen graslanden met een korte vegetatie. De Kleine zwaan zoekt zijn voedsel liever in cultuurgrasland dan in extensief beheerd grasland, dat meestal te ruig of te schraal is. Vooral in het najaar foerageren kleine zwanen ook wel op het water;
- De slaapplaatsen bestaan uit zoete of zoute wateren, ondergelopen boezemlanden en zomerpolders, zand- en modderbanken. De plaatsen moeten vrij zijn van verstoring en niet toegankelijk voor roofdieren zoals Vossen. Ze kunnen tot op enkele tientallen kilometers van de foerageergebieden liggen;
- Voedsel: de Kleine zwaan is een plantenetende voedselspecialist, die tot rond 1960 vooral foerageerde op fonteinkruid en andere ondergedoken waterplanten, en zich vervolgens ontwikkelde tot een cultuurvolger met een brede dieetkeus;
- Rust: niet gevoelig voor verstoring.
- Waterrecreatie: vluchtafstanden voor motorboten variëren van 60-250 meter.

A041 Kolgans

Actueel voorkomen en trends in omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoorten

Het gebied heeft voor de Kolgans o.a. een functie als foerageergebied. Tot begin jaren negentig was er sprake van een laag aantal, daarna is de populatie sterk toegenomen. De Kolgans wordt in en rondom het gebied in zeer grote groepen waargenomen (>2.000), meeste waarnemingen worden gehaald in het noordwesten (Broekpolder, Oostelijke Buitenlanden, Barsbekerbinnenpolder (Natura 2000-gebied De Wieden)).

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

- Voorkeur voor open landschappen in het agrarisch gebied. Van belang zijn rustige en roofoediervrije slaapplekken op grotere wateren en terreinen met voldoende voedselaanbod binnen een straal van maximaal 20 kilometer (meestal <10 kilometer) rond de slaapplekken;
- De soort is overwegend te zien in open agrarisch gebied, vooral in cultuurgrasland en concentreert zich daar in groepen, soms gemengd met Brandgans en Kleine rietgans. Na aankomst in het najaar verblijft de soort ook bij akkers met oogstresten voor zover die niet zijn ondergeploegd;
- Plaatselijk, of tijdens streng winterweer, foerageert de Kolgans ook op andere akkers. De soort gebruikt deels vaste 'traditionele' pleisterplaatsen, maar hij verplaatst zich veelvuldig over verschillende pleisterplaatsen gedurende de winter, zowel binnen de regio als daarbuiten;
- Bij aanhoudende strenge vorst beperkt het verspreidingsgebied van de Kolgans zich min of meer tot graslandgebieden die op korte afstand, doorgaans tot 5 kilometer, van nog ijsvrij open water liggen;
- Voedsel: de Kolgans is een planteneter die foerageert op een verscheidenheid aan planten, zaden en wortels;
- Rust: Door hun voorkeur voor overwegend open landschap is de Kolgans gevoelig voor verdichting van het landschap door wegen, bebouwing en beplantingen. Verstoringseffecten zijn bij wegen op 80-600 meter, bij bebouwing op 100-600 meter

A050 Smient

Actueel voorkomen en trends in omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoorten

Het gebied heeft voor de Smient onder andere een functie als slaapplek en als foerageergebied. Het aantal is in de jaren tachtig sterk toegenomen, sinds begin jaren negentig min of meer stabiel. Groepsgrootte: enkele tientallen tot honderden. Uitschieters tot 1.000.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

- De Smienten verblijven in estuaria, 'wetlands' en graslanden die in de nabijheid van vaarten, plassen en meren liggen. Vooral in het eerste deel van het najaar/winterseizoen is hij veel te zien in estuaria en getijdengebieden. Daarna zoekt de soort steeds meer het open agrarische gebied in het binnenland op. Smienten rusten daar overdag op vaarten, plassen en meren, en vliegen dan 's avonds bij het invallen van de duisternis naar de voedselgebieden in cultuurgrasland;
- Rustplaatsen en voedselgebieden liggen soms wel op tien kilometer afstand van elkaar, mogelijk ook verder. Overdag foerageert een deel van de vogels ook in de directe nabijheid van de rustplaats (taluds, oevers, aangrenzende percelen);
- Voedsel: Smienten zijn planteneters die op een grote verscheidenheid aan planten, zaden en wortels kunnen foerageren. Aan de kust behoren diverse algensoorten tot het menu, in het binnenland wordt veel gras gegeten;
- Rust: directe verstoring van de overdag meestal rustende Smienten treedt op bij afstanden van 90 meter (wandelaars) tot meer dan 100 meter (watersporters).

A054 Pijlstaart

Actueel voorkomen en trends in omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoorten

Het gebied heeft voor de Pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Het aantal is van jaar op jaar sterk fluctuerend, maar er is sprake van een positieve trend. Binnen het gebied: over verschillende jaren een aantal tot 15 exemplaren. Aangrenzend daarbuiten: > 20.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

- De Pijlstaart leeft in zowel zoete als zoute wateren. De soort bezoekt vooral in het najaar akkerland (stoppelvelden) in het agrarische gebied. Het akkerland wordt uitsluitend 's nachts bezocht, waarbij de vogels overdag op open water rusten en grotere afstanden afleggen om geschikte akkers te vinden;

- In het voorjaar zijn ook ondiepe zoetwaterplassen en geïnundeerde of vochtige graslanden voor de Pijlstaart van belang. Omdat ze graag foerageren op pionierplanten en de daarin levende bodemfauna in een vochtige tot natte omgeving, vertonen de Pijlstaarten voorkeur voor gebieden met dynamiek (door peilfluctuaties). Daarbij zwemmen of grondelen ze in ondiep water en duiken ze incidenteel dieper, tot op circa één meter diepte;
- Voedsel: de soort eet een grote variatie aan voedsel. Hij voedt zich vooral met zaden en worteldelen van (pionier)planten en ondergedoken waterplanten zoals fonteinkruiden en kranswieren, maar ook bijvoorbeeld met zaden van zuring en andere landplanten. Dierlijk voedsel: slakken en (larven van) aquatische insecten (waterkevers);
- Rust: verstoring door wandelende recreanten treedt op bij afstanden van boven 100 meter.

A056 Slobeend

Actueel voorkomen en trends in omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoorten

Het gebied heeft voor de Slobeend o.a. een functie als foerageergebied. Het aantal is van jaar op jaar sterk fluctuerend. Binnen het gebied: over verschillende jaren een aantal van >10.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

- De Slobeend komt voornamelijk op zoet water voor;
- Het voedselhabitat bestaat uit zoetwatermoerassen, natte natuurgebieden, rivierarmen, plassen en meren. De Slobeend foerageert bij voorkeur in ondiepere bochten en andere beschutte waterpartijen. Concentraties van ruiende vogels worden eveneens in op zulke plekken aangetroffen;
- De brede spatelvormige snavel van de Slobeend is speciaal aangepast op het filteren van het wateroppervlak en/of dunne sliblagen om kleine diertjes en zaden te bemachtigen.
- Voedsel: grote verscheidenheid aan voedsel, maar is gespecialiseerd in watervlooien en ander zoöplankton. Daarnaast foerageert de soort op kleine (zoetwater)mollusken, insecten en hun larven, maar ook op zaden en plantenresten;
- Rust: in de late zomer maken Slobeenden de slagpenrui door, waarbij voldoende rust belangrijk is. Voor een deel verzamelen ze zich dan in zoetwatermoerassen die beperkt toegankelijk zijn;
- De soort is gevoelig voor verstoring door waterrecreatie en heeft een verstoringafstand van circa 300 meter ten opzichte van watersporters.

A125 Meerkoet

Actueel voorkomen en trends in omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoorten

Het gebied heeft voor de Meerkoet een functie als foerageergebied. De soort wordt veel waargenomen, gemiddeld aantal jaarlijk >320.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

- Het leefgebied van de soort kent een grote verscheidenheid aan waterrijke gebieden. Hij komt zowel in grote 'wetlands' en moerassen voor als in kanalen, grachten en vaarten in voornamelijk stedelijk gebied.;
- De Meerkoet heeft voorkeur voor wateren die rijk zijn aan ondergedoken waterplanten of een goede bodemfauna hebben. Komt ook voor op wateren die omzoomd zijn met een talud van gras of met cultuurgrasland;
- Aquatisch foeragerende Meerkoeten duiken niet dieper dan 3 meter en ze zijn dus gebonden aan ondiepe wateren;
- In juli-augustus verzamelt een deel van de vogels zich om te ruien. Dan moeten het openwater en/of aangrenzende moerassen de ruiconcentraties voldoende bescherming en rust kunnen bieden;
- Meerkoeten slapen en zoeken voedsel in hetzelfde gebied. In stedelijk gebied in vorstperiodes bevindt de soort zich vaak op plaatsen waar warm water wordt geloosd en/of eenden worden gevoerd;
- Voedsel: alleseter. Hij eet zowel ondergedoken waterplanten als oevervegetatie en gras. Daarnaast verschillende zoetwatermollusken en (water)insecten;
- Rust: niet schuw, tenzij hij in grote concentraties voorkomt. Het gaat dan om groepen die op ondergedoken waterplanten foerageren of die ruien. De vluchtafstanden bij water- en oeverrecreatie bedragen bij de Meerkoet ongeveer 50 meter.

A156 Grutto

Actueel voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoort

Seizoensgemiddelde: >80. Verspreid over het gebied.

Trend in voorkomen en omvang en kwaliteit leefgebied vogelrichtlijnsoort

Aantallen zijn van jaar op jaar fluctuerend, met recent minder vaak hoge aantallen. Reden hiervoor is onbekend.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

De soort foerageert buiten de broedtijd vooral in open natte en vochtige gebieden. Voedsel wordt gezocht in zowel moerassen en ondiepe meren als in overstroomde graslanden, bijvoorbeeld in boezemlanden en uiterwaarden. Ze gebruiken zowel voor als na het broedseizoen ondiepe wateren in dergelijke gebieden als gemeenschappelijke slaappleatsen. Soms zijn rust/slaappleats en voedselgebied echter tientallen kilometers van elkaar gescheiden. Voedsel: kleine ongewervelden. In graslanden voedt de soort zich vooral met regenwormen, larven van langpootmuggen (emelten) en muggenlarven; in moerassen overwegend met muggenlarven en aasgarnalen.

2.4 Ecologische relaties instandhoudingsdoelstellingen

Veel van de genoemde instandhoudingsdoelen staan niet op zich maar hebben een relatie met een of meerdere andere instandhoudingsdoelen. Dit is te zien in tabel 2.8. Verdere uitwerkingen staan bij de diverse instandhoudingsdoelen beschreven (navolgende paragrafen).

Tabel 2.8 Instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (bron: ontwerpbesluit Ministerie van LNV)

Habitattypen/soorten	Ecologische relatie	Relatie met bestaande gebruik/effect/beheer
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	Broedplaats voor A197 Zwarte stern (Maar plaats van nestvlotjes is ook goed.)	
H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossestaart)	Broedplaats en habitat voor A119 Porseleinhoen en A122 Kwartelkoning Niet broedvogels	Te vroeg in het jaar maaien van hooilanden is slecht voor de broedsels van de Kwartelkoning.
Vochtige graslanden	Habitat voor niet broedvogels.	
Rietlanden	Broedplaats en habitat voor A298 Grote karekiet en A021 Roerdomp	
Vissen H1134 Bittervoorn H1149 Kleine modderkruiper	Voedsel voor A197 Zwarte stern	Effecten en maatregelen voor de vissen kunnen positief effect hebben op voedselaanbod van de Zwarte stern.

3 Instandhoudingsdoelstellingen

In dit hoofdstuk worden de kernopgaven, instandhoudingsdoelstellingen en knelpunten van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht beschreven.

3.1 Kernopgaven

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht heeft vier kernopgaven:

- 3.06: Behoud en uitbreiding van Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150, in de vorm van strangen, in het bijzonder herstel van Krabbenscheerbegroeiingen, ook als broedbiotoop van Zwarte stern A197;
- 3.08: Kwaliteitsverbetering en uitbreiding rietmoeras met de daarbij behorende broedvogels (Roerdomp A021, Grote karekiet A298);
- 3.09: Herstel Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (Grote Vossenstaart) H6510_B en Blauwgraslanden H6410;
- 3.14: Ontwikkeling Droge hardhoutooibossen H91F0: groter oppervlakte en kwaliteitsverbetering.

Voor deze kernopgaven geldt een wateropgave. Een wateropgave is toebedeeld wanneer de watercondities in meer of mindere mate niet op orde zijn.

In het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is sprake van een 'sense of urgency' voor Roerdomp en Grote karekiet. Dit betekent dat voor de korte termijn de achteruitgang van de doelen is voorzien en mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Er zijn aanvullende maatregelen nodig ten aanzien van het beheer en een wateropgave.

In het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht liggen drie beschermde natuurmonumenten. De instandhoudingsdoelstellingen hebben van rechtswege ook betrekking op de doelstellingen van de voormalige beschermde natuurmonumenten. Het bevoegd gezag heeft de keuze om beschrijvingen van de doelen van binnen het Natura 2000-gebied liggende beschermde natuurmonumenten al dan niet op te nemen in het Natura 2000-beheerplan. Hiervan wordt in dit Natura 2000-beheerplan afgezien, omdat met de uitvoering van de Natura 2000-instandhoudingsmaatregelen reeds tegemoet gekomen wordt aan de doelstellingen voor behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van de voormalige beschermde natuurmonumenten.

Bij het opstellen van dit Natura 2000-beheerplan zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In het Natura 2000-beheerplan zijn de maatregelen opgenomen die nodig en technisch mogelijk zijn om de Natura 2000-doelen zeker te stellen en economische ontwikkelingen mogelijk te maken;
- Op korte termijn (1^e periode van zes jaar) zijn de herstelmaatregelen gericht op het voorkomen van verslechtering van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Op de lange termijn (2^e en 3^e periode, 12-18 jaar) worden oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering (indien tot doel gesteld voor de aangewezen habitattypen) gerealiseerd;
- Het beheerplan is bijgewerkt op basis van de instandhoudingsdoelstellingen van het definitieve aanwijzingsbesluit, dat op 4 juli 2013 door het rijk is vastgesteld.

3.2 Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 3.1 bevat een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, de kwaliteit en het areaal van de habitattypen en de ontwikkeling daarvan in de afgelopen jaren (de beschrijving is te vinden in paragraaf 2.3). Voor de soorten is de trend van de kwaliteit van het leefgebied en de populatieontwikkeling opgenomen.

Tabel 3.1 Overzicht van doelstellingen, huidig areaal, huidige kwaliteit en trends in areaal en kwaliteit van de aanwezige habitattypen in Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

	Doel					
	Oppervlak	Kwaliteit	Huidig areaal (opp) in ha ¹	Huidige kwaliteit	Trend in areaal (tot nu toe)	Trend in kwaliteit (tot nu toe)
Habitattypen						
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	>	>	0,21	?	?	-
H6120 *Stroomdalgraslanden	=	=	1,5	Mg	?	?
H6410 Blauwgraslanden	=	=	0,27	M	?	-
H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)	=	=	1,8	Gm	?	=
H6510A Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver)	=	=	1,63	?	?	?
H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart)	>	=	128,7	Gm	+/-	+/-
H91F0 Droge hardhoutoibossen	>	>	0,48	?	?	-
Habitatrichtlijnsoorten**						
H1134 Bittervoorn	=	= / =	?	?	?	?
H1149 Kleine modderkruiper	=	= / =	?	?	?	?
Broedvogels**						
A021 Roerdomp	>	> / 1	0	O	-	-
A119 Porseleinhoen	=	= / 10	1-2	G	?	?
A122 Kwartelkoning	=	= / 5	>5	G	+	+
A197 Zwarte stern	>	> / 60	30-60	M	?	? / =
A298 Grote karekiet	>	> / 2	0-?	?	?	? / -
Niet-broedvogels**						
A037 Kleine zwaan	=	= / 4	~	?	?	?
A041 Kolgans	= (<)	= / 2100	> 2000	?	?	?
A050 Smient	= (<)	= / 570	10- tot 100-en	?	?	?
A054 Pijlstaart	=	= / 20	15 en ~	?	?	+
A056 Slobeend	=	= / 10	>10 en ~	?	?	?
A125 Meerkoet	=	= / 320	> 320	?	?	?
A156 Grutto	=	= / 80	> 80	?	?	-

¹ Oppervlakte op basis van habitattypenkaart juli 2016

Legenda

Doelstelling en huidige kwaliteit:

- = Behoudsdoelstelling;
- > Uitbreiding- of verbeterdoelstelling;
- G Goede kwaliteit;
- M Matige kwaliteit;
- Gm Overwegend goede kwaliteit, lokaal matig ontwikkeld;
- Mg Overwegend matige kwaliteit, lokaal goed ontwikkeld;

? Informatie ontbreekt.

Trend in oppervlakte of kwaliteit:

- + Positieve trend;
- Negatieve trend;
- = Stabiele trend;
- ? Trend onbekend.

3.3 Knelpunten

3.3.1 Toelichting

In deze paragraaf worden knelpunten voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen benoemd. Voor de stikstofgevoelige habitattypen en soorten komen deze uit de PAS-gebiedsanalyse, voor niet stikstofgevoelige habitattypen en -soorten zijn de knelpunten overgenomen uit de werkdocumenten. Beide documenten zijn gebaseerd op de meest actuele kennis vanuit de literatuur en de bij het opstellen van de documenten en dit Natura 2000-beheerplan betrokken partijen.

Uit de systeemanalyse blijkt dat er een aantal mogelijke knelpunten in het gebied aanwezig zijn. Ze worden hier globaal beschreven. Bij de analyse per habitatype wordt nader ingegaan op waar en in welke mate ze van invloed zijn. In tabel 3.2 en 3.3 worden de geconstateerde knelpunten weergegeven.

Nutriëntenrijkdom

Een hoge nutriëntenrijkdom van het rivierwater is van invloed op het open water binnen het gebied (K1). Dit water bereikt poelen en strangen via overstroming en mogelijk ook via verbindingsloten tussen de rivier en kolken. De nutriëntenrijkdom is hoog door uitspoeling van meststoffen en lozingen van RWZI's en overstorten in het stroomgebied van de Vecht (werkdocument Arcadis, 2009). In hoeverre de rivierwaterkwaliteit een knelpunt vormt is zonder nadere gegevens niet uit te maken.

Binnen het gebied kan uitspoeling van mest van aangrenzende percelen leiden tot eutrofiëring of kunnen percelen met bestaande of te ontwikkelen habitats zich ongunstig ontwikkelen (K11).

Afname of verdwijnen overstromingsduur en frequentie

Voor het behoud van basenrijkdom en de juiste voedselrijkdom (H6120 Stroomdalgraslanden, H6510 Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden en H91F0 Droge hardhoutoobossen) zijn (winter)overstromingen met rivierwater van belang. Ook voor zaadverspreiding zijn inundaties van belang. Een significante afname van de overstromingsinvloed zal op termijn leiden tot afname van de voedselrijkdom en tot verzuring en de verspreiding van zaden beperken (Arcadis, 2009). Op hogere delen is dit proces gaande (schr. med. J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer). De oorzaak kan liggen in bekading (K4a) of een veranderde rivierpeildynamiek (K3). Nadere analyse is nodig om te bepalen waar bekading het knelpunt veroorzaakt en waar en in welke mate de rivierpeildynamiek onvoldoende is voor het behoud van habitattypen. Deze kennisleemte heeft geen gevolgen voor de begrenzing van de maatregel.

Te lange inundatie en zomerinundatie

Langdurige inundatie in het groeiseizoen is voor Glanshaverhooilanden ongunstig. Zomerinundatie door periodieke peilopzet op het IJsselmeer kan een knelpunt vormen (K9). Of en waar dit knelpunt optreedt is zonder nader onderzoek niet duidelijk.

In de delen met een venige ondergrond treedt in onderbemalen delen maaiveldverlaging op als gevolg van onderbemaling en verdroging door wegzijging naar omringende polders met lager peil. De onderbemaling leidt tot een lagere grondwaterstand in de zomer en daarmee tot inklinking van de bodem. In de winter en het voorjaar gaat daardoor juist langere inundatie optreden of zit de grondwaterstand langdurig dicht tegen maaiveld. In door klink holle, of laaggelegen, percelen kan langdurig water op maaiveld blijven staan (K5). Dit is ongunstig voor de Kievitsbloem (ARCADIS, 2009). In bekade delen die inklinken kan het op den duur moeilijk worden om het vereiste overstromingsregime van habitatype H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart) te herstellen. Het weghalen van kades zou dan kunnen leiden tot te langdurige inundatie, omdat het oppervlaktewater dan langdurig stagneert in komvormige laagten. In peilgereguleerde delen bij Genemuiden zal dat in sterke mate het geval zijn (K6). In lage en ingeklonken terreindelen kan langdurige inundatie gedurende de zomer optreden als gevolg van relatief hoge peilen in de rivier. Deze hoge rivierpeilen zijn een gevolg van periodiek hoge IJsselmeerpeilen. Het zomerpeil van het IJsselmeer is ook hoger dan het winterpeil. Bij het formuleren van inrichtingsmaatregelen is het van belang hiermee rekening te houden.

Te lage grondwaterstanden

Te diep wegzakkende grondwaterstanden in voorjaar en zomer vormen een knelpunt voor het behoud van het natte deel van H6510B Vossenstaartgraslanden en H6410 Blauwgraslanden. Dit

knelpunt kan het gevolg zijn van interne ontwatering (incl. onderbemaling) (K4b) of van wegzijging naar polders achter de zomerdijk en naar zandwinputten (K8).

Morfodynamiek

Normalisatie en bekading van de Vecht heeft geleid tot vermindering van de morfodynamiek. Hierdoor is de sedimentatie van zand en slib op oeverwallen afgenomen en is de afvoer van strooisel uit rietland verminderd (K7). Ook benedenstrooms kan door verminderde hydrodynamiek deze invloed hebben (K10). De afvoer van strooisel is van belang voor de kwaliteit van rietlanden. Bij een goed hoogwater spoelde vroeger alle strooisel uit de rietvelden weg. Door de lagere hoogwaters en kortere periodes met hoge peilen gebeurt dit niet meer. Alle organische stof blijft voor de zomerkade liggen in het rietveld en zorgt voor een verruiging van de rietvegetaties. Dit is nadelig voor het leefgebied van Roerdomp en Grote karekiet (schriftelijke mededeling J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer).

Tabel 3.2 (volgende pagina) vat de knelpunten voor het herstel van een goede hydrologische kwaliteit van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht samen.

Tabel 3.2 Overzichtstabel van knelpunten in hydrologie en beheer en inrichting.
Aangegeven wordt op welke habitattypen deze knelpunten effect hebben

Aangegeven wordt op welke habitattypen deze knelpunten effect hebben		Habitattypen							
Knelpunt		H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)	H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart	H91F0 Droge hardhoutoobossen	H6120 *Stroomdalgraslanden	H6410 Blauwgraslanden	H6510A Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver)	
Hydrologie									
K1	Te hoge voedselrijkdom door hoge nutriëntenrijkdom van rivierwater door uitspoeling meststoffen, lozingen RZWI's en overstorten	?							
K3	Afname overstromingsfrequentie en -duur door (o.a.) afsluiting Zuiderzee, laag winterpeil IJsselmeer in gebruik name Balgstuw en verdieping Vecht en Zwarte Water		?	O	O	O			
K4a	Te weinig of geen inundaties door kades			O				O	
K4b	Te laag grondwaterpeil en te korte inundatie in winter en voorjaar door intern waterbeheer			O			O		
K8	Te lage grondwaterstanden in voorjaar en zomer door ontwatering buiten Natura 2000 gebied (polders, laag peil/diepe ligging Vecht?) en drainage door zandwinputten		?	O			?		
K5	Te lange inundatieduur door inklinking agv onderbemaling			O			?		
K9	Te lange zomerinundatie door periodieke verhoging IJsselmeerpeil			?					
K6	Op termijn ongunstig waterstands- en inundatieregime door inklinking agv laag peilen in peilgereguleerde delen (bij Genemuiden)			?					
K7	Afname sedimentatie en wegspoelen strooisel door normalisatie en vastlegging zomerbed Vecht				G	O			
K10	Afname sedimentatie en wegspoelen strooisel door verminderde extreme hoogwaters (oorzaken als K3)				?	?			
Beheer en inrichting									
K11	Te hoge voedselrijkdom door bemesting locatie of aangrenzende percelen	?	?	G		?		?	
K12	Te intensief beheer door agrarisch gebruik			G		?		?	
K13	Te sterke begrazing door herbivore vogels			K					
K14	Te dichte boomlaag door Populier en Esdoorn				G				
K15	Eutrofiering door hoog aandeel van Populier in boomlaag				G				
K16	Te veel betreding				O				
Overig									
K31	Te grote waterdiepte	O							
K32	Kleine oppervlakte				G	G	G	?	
K33	Versnipperd voorkomen/ gebrekkige dispersie soorten				G	G	G	?	
K34	Gebrekkige/ geen dispersie van plantensoorten door ontbreken van overstroming in polders met hoge kaden			G					
K35	Geen spontane vestiging/verjonging van iep als gevolg van de iepziekte				G				

Legenda

- G Effect aangetoond of waarschijnlijk: groot knelpunt;
- K Effect aangetoond of waarschijnlijk: klein knelpunt;
- O Effect aangetoond of waarschijnlijk: omvang onbekend
- ? Effect mogelijk;
- nvt Knelpunt niet van toepassing

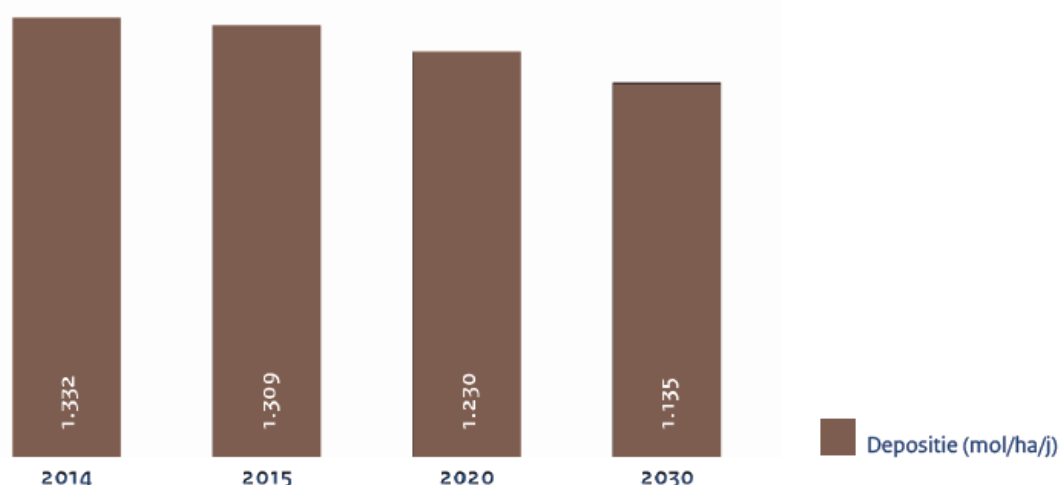
3.3.2 Atmosferische stikstofdepositie

Naast knelpunten in de hydrologie en/of beheer, is stikstofdepositie ook een belangrijk knelpunt. Een uitgebreide analyse hiervan is terug te vinden in de gebiedsanalyse (Provincie Overijssel, 2015). De effecten van stikstofdepositie (inclusief effecten uit het verleden) kunnen, afhankelijk van het habitatype en plaats in het landschap, bestaan uit verzuring en/of eutrofiëring. Daarnaast kunnen ze de effecten van andere milieutekorten versterken (K21, K22, K23). In de referentiesituatie (2014) overschrijdt de stikstofdepositie de KDW¹⁰ in een groot deel de voorkomens van de habitattypen H6120 Stroomdalgraslanden en geheel het areaal van H6410 Blauwgraslanden. In een klein deel van het oppervlak van H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) is er een matige overbelasting door stikstof. Voor de habitattypen H6510B Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart), H91F0 Droge hardhoutoibossen en H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden treedt geen overschrijdingen op in 2014 (zie tabel 3.3). In de vroegere periode met een hogere stikstofdepositie was er sprake van meer overschrijdingen voor betreffende habitattypen. Hoe groot het negatieve effect daarvan is geweest is niet duidelijk.

In onderstaande figuren is weergegeven wat het depositieverloop is in de referentiesituatie (2014), 2020 en 2030 en in hoeverre er sprake is van een overschrijding van de KDW. Detailinformatie (hexagonen tot op hectareniveau) over de kwantitatieve gegevens is te vinden in de digitale omgeving van Aeries: <http://genesis.aeries.nl/monitor/>

In de referentiesituatie (2014) bedraagt de stikstofdepositie in het gebied gemiddeld 1.332 mol N/ha/jr. Tussen 2014 en 2030 wordt een depositiedaling verwacht van gemiddeld 197 mol N/ha/jr¹¹.

Figuur 3.1 Diagram met verwachte stikstofdepositie referentiesituatie (2014), 2020 en 2030

Het staafdiagram in figuur 3.2 geeft voor de referentiesituatie (2014), 2020 en 2030 de stikstofbelasting per habitatype weer. De belasting is per hexagoon van 1 ha bepaald, de weergegeven belasting is het gemiddelde van alle hexagonen van 1 ha per habitatype. In de berekende stikstofbelasting is rekening gehouden met de autonome ontwikkeling, het generieke beleid van het PAS-programma (bronmaatregelen) en het uitgeven van ontwikkelingsruimte.

¹⁰ Dit is de hoeveelheid stikstof dat een ecosysteem over langere tijd kan weerstaan zonder dat de structuur of het functioneren van het ecosysteem significant negatief beïnvloed worden (Bobbink et al., 2010). Hierbij wordt uitgegaan van goed functionerende ecosystemen, dus waar bijvoorbeeld de hydrologie op orde is, en met regulier beheer of gebruik.

¹¹ Let op: Mol N/ha/jaar is de eenheid waarmee stikstofdepositie wordt uitgedrukt. Dit betekent dus niet dat per jaar de stikstofdepositie met 215 mol N/ha/jaar daalt, maar dat over de hele periode tussen 2014 en 2030 de stikstofdepositie in totaal met 215 mol N/ha/jaar daalt.

Figuur 3.2 Diagram verwachte stikstofdepositie (afstand tot KDW) per habitattype in de referentiesituatie (2014), 2020 en 2030. Voor een toelichting op de gehanteerde kleuren zie de legenda onder het figuur. De kolom 'Relevant (ingetekend)' is de totale oppervlakte van het habitatgebied (in hectaren) waarin het betreffende habitattype voorkomt. De kolom 'Relevant (gekarteerd)' is de totale oppervlakte van het habitatgebied maal de dekkingsgraad. De dekkingsgraad is de mate van dekking van een habitattype binnen het habitatgebied (het habitattype komt niet overal 100% voor).

Habitat	Relevant (ingetekend)	Relevant (gekarteerd)	KDW	Stikstofbelasting ten opzichte van KDW		Aandeel overbelast
H3150ba z Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	< 1,0 ha	< 1,0 ha	2.143	2014		0%
				2015		0%
				2020		0%
				2030		0%
H6120 Stroomdalgraslanden	1,9 ha	1,5 ha	1.286	2014		100%
				2015		93%
				2020		93%
				2030		12%
H6410 Blauwgraslanden	< 1,0 ha	< 1,0 ha	1.071	2014		100%
				2015		100%
				2020		100%
				2030		100%
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	1,6 ha	1,6 ha	1.429	2014		24%
				2015		24%
				2020		10%
				2030		10%
H6510B Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	138,5 ha	128,7 ha	1.571	2014		1%
				2015		0%
				2020		0%
				2030		0%
H91Fo Droge hardhoutoibossen	< 1,0 ha	< 1,0 ha	2.071	2014		0%
				2015		0%
				2020		0%
				2030		0%

- Geen stikstofprobleem
- Evenwicht
- Matige overbelasting
- Sterke overbelasting

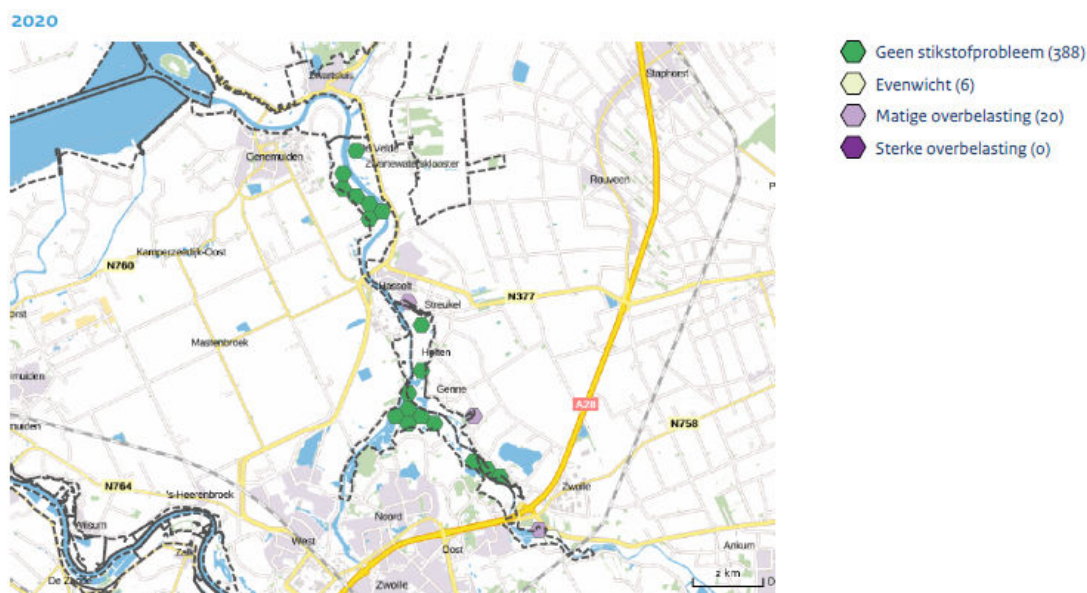
Tabel 3.3 Overzicht van kritische depositiewaarden van de habitattypen en knelpunten in de atmosferische depositie. Aangegeven is of er sprake is van een knelpunt (X), geen knelpunt (-) is of onbekend is of er sprake is van een knelpunt (O) (KDW'en zijn afkomstig uit Van Dobben et al., 2012)

		Habitattypen					
Knelpunt		H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	H6510A Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver)	H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart)	H91F0 Droge hardhoutoobossen	H6120 *Stroomdalgraslanden	H6410 Blauwgraslanden
	Atmosferische depositie						
	KDW (mol N/ha/jr)	2143	1429	1574	2071	1286	1071
	K21 Overschrijding KDW in 2014	-	X	X	-	X	X
	K22 Overschrijding KDW in 2030	-	X	X	-	X	X
	K23 Vroegere overschrijding KDW	O	O	O	O	O	O

Stikstofdepositie referentiesituatie (2014)

Om de stikstofbelasting in de referentiesituatie (2014) in kaart te brengen is in AERIUS Monitor 16 de stikstofdepositie van 2014 vergeleken met de KDW van de verschillende habitattypen met instandhoudingsdoelstellingen. Het resultaat is de verschilkaart Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht huidig.

Figuur 3.1 Stikstofoverbelasting referentiesituatie (2014) (afstand stikstofdepositie tot de KDW).

De ruimtelijke verdeling van de overschrijding van de KDW in de Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht wordt vooral bepaald door de ligging van de blauwgraslanden (H6410) en in mindere mate de stroomdalgraslanden (H6120).

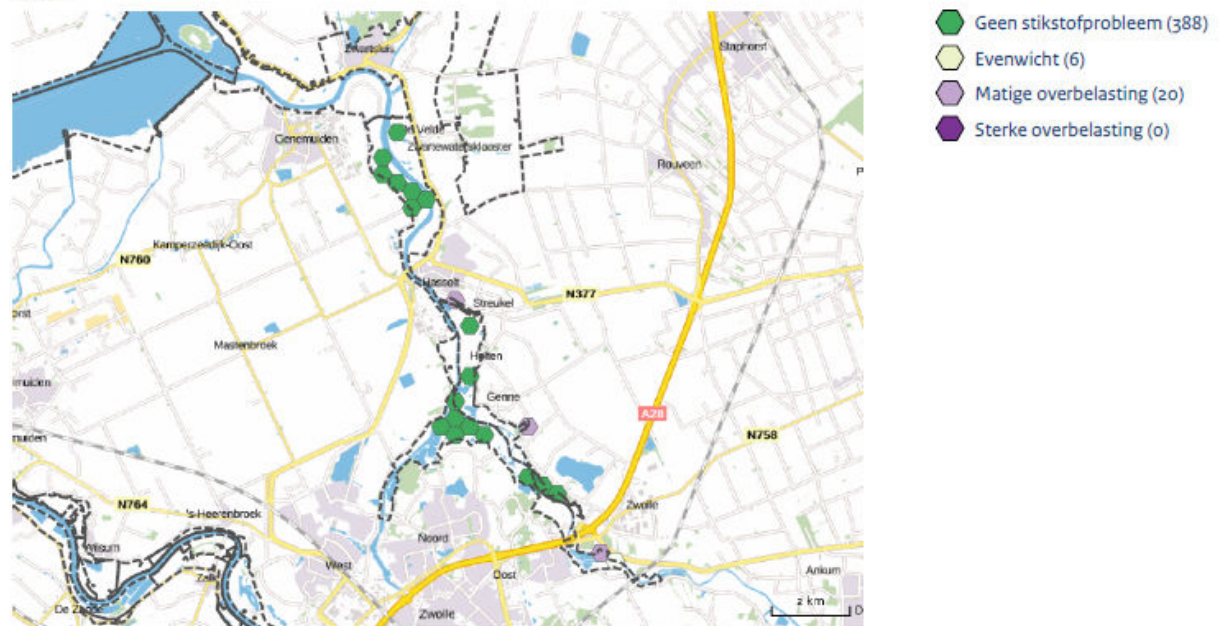
In de referentiesituatie (2014) is de hoge stikstofdepositie voor de habitattypen Stroomdalgraslanden (H6120), Blauwgraslanden (H6410) en in (zeer) beperkte mate Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver, H6510A) een knelpunt. De KDW's voor de habitattypen Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150), Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossesstaart (H6510B), Droge hardhoutoibossen (H91F0) en Ruigten en zomen (moerasspirea; H6430A) worden niet overschreden, wat inhoudt dat voor deze habitattypen geen maatregelen in het kader van de PAS nodig zijn.

Stikstofdepositie 2020

Het kaartbeeld van het jaar 2020 (figuur 3.4) is vergelijkbaar met dat van de referentiesituatie (2014), maar kijkend naar de staafdiagrammen van figuur 3.2 is er een beperkte verlaging te zien van de overschrijding van de KDW. Nog steeds is de te hoge stikstofdepositie voor de habitattypen Stroomdalgraslanden (H6120) en Blauwgraslanden (H6410) een knelpunt. Voor Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver, H6510A) geldt dat stikstofdepositie nog zeer lokaal een knelpunt kan zijn, hoewel voor 90% van het areaal van dit habitatype geen sprake van overschrijding meer is.

Figuur 3.4 Stikstofoverbelasting 2020 (afstand stikstofdepositie tot de KDW). Tussen haakjes aantal hectares

2020

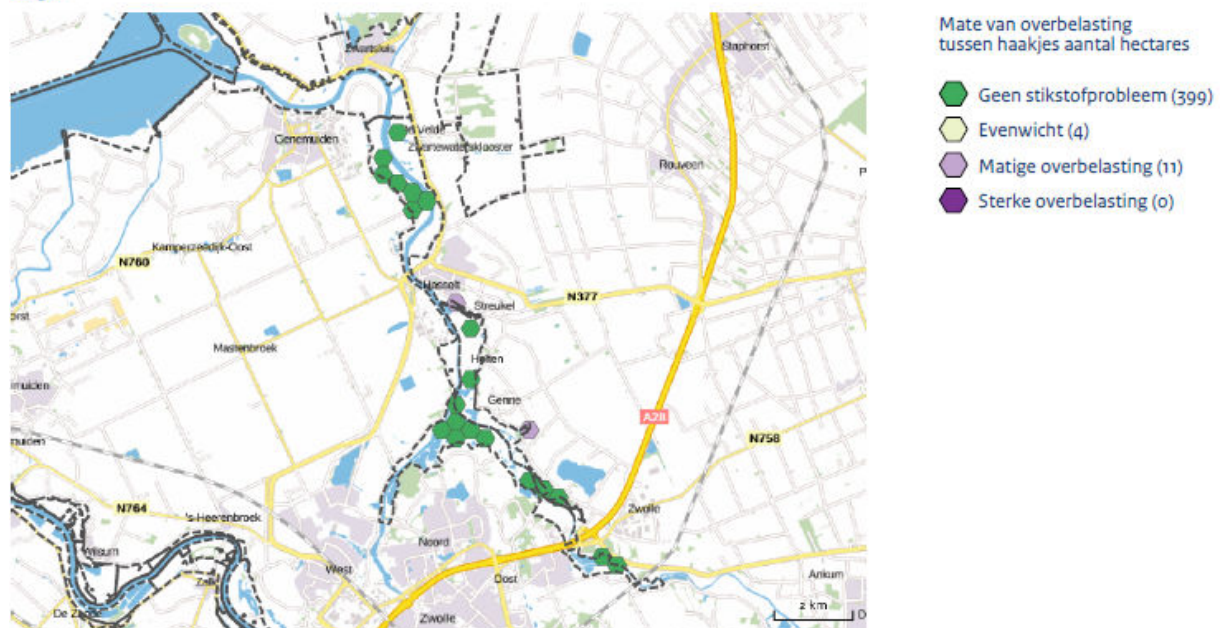

Stikstofdepositie 2030

In 2030 is de stikstofdepositie nog verder gedaald (zie figuur 3.2) hoewel dit beperkt te zien is in de onderstaande figuur. Voor H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver), is vrijwel geen sprake meer van een stikstofprobleem. Voor de H6410 Blauwgraslanden blijft sprake van een matige overschrijding over het gehele oppervlak. Voor H6120 Stroomdalgraslanden is in 2030 over 88% van het oppervlak geen overschrijding meer.

Figuur 3.5 Stikstofoverbelasting 2030 (afstand stikstofdepositie tot de KDW).

2030

Voor dit Natura 2000-gebied geldt dat verspreidingskaarten van (stikstofgevoelige) leefgebieden op dit moment niet beschikbaar zijn. Met name voor vogelsoorten waarvan het leefgebied niet één-op-één overlapt met habitattypen betekent dit dat de (potentiële) leefgebieden niet goed ruimtelijk in beeld zijn (Kwartelkoning en Grutto). Het gevolg daarvan is dat een ruimtelijk beeld van eventuele overbelasting door stikstofdepositie niet m.b.v. AERIUS kan worden bepaald. Hoewel lokaal enige achteruitgang in kwaliteit van deze leefgebieden als gevolg van matige overbelasting door stikstofdepositie niet kan worden uitgesloten, is het algemene beeld dat het areaal en kwaliteit van deze leefgebieden stabiel is en ook de komende jaren niet achteruit zullen gaan.

3.3.3 Kennisleemtes op gebiedsniveau

De in dit document voorgestelde maatregelen zijn vastgesteld op basis van best beschikbare kennis, waaronder de landelijke PAS-Herstelstrategieën. Er bestaat nog een aantal kennislacunes. Die zijn echter niet van dien aard dat geen ecologische conclusies kunnen worden getrokken over het effect van de herstelmaatregelen. Het is duidelijk welke maatregelen moeten worden getroffen en dat die effectief zijn. Er bestaat geen twijfel dat met de beschreven maatregelen behoud van de habitattypen in de 1^e beheerplanperiode is gewaarborgd en dat in de 2^e en 3^e beheerplanperiode uitbreiding en kwaliteitsverbetering (voor zover tot doel gesteld) kan aanvangen. De onzekerheid richt zich hooguit op de precieze effecten van de herstelmaatregelen op de habitattypen- en soorten. Daarom vindt zekerheidshalve monitoring plaats. Mocht het onverhoopt nodig blijken dan kan daardoor tijdig bijsturing van de uitvoering van de herstelmaatregelen plaatsvinden ("hand-aan-de-kraan-principe").

De systeem- en knelpuntenanalyses zijn gebaseerd op de voornamelijk kwalitatieve gegevens en beschrijvingen in het werkdocument (Arcadis, 2009) Voor de uitwerking en de uitvoering van de maatregelen die in H4 worden geformuleerd (en op termijn realisatie van instandhoudingsdoelen) is meer kwantitatieve informatie nodig. De volgende informatie is in ieder geval voor de korte termijn nodig:

- Inzicht in het actueel rivierpeilregime (duur en frequentie overstromingen) en ontwikkeling in het verleden i.r.t. hoogteligging uiterwaarden en bekading;
 - o Waar treedt actueel (voldoende) overstroming en hoge wintergrondwaterstanden op, welke actuele habitatvoorkomens H6510B Vossenstaartgraslanden, H6120 Stroomdalgraslanden en H91F0 Hardhoutooibossen worden hiermee gedekt?
 - o Waar treedt potentieel (voldoende) overstroming en hoge wintergrondwaterstanden op, maar zijn deze randvoorwaarden niet op orde vanwege bescherming tegen overstroming door kades en eventueel onderbemaling: welke actuele habitatvoorkomens worden hiermee gedekt?
 - o Waar is de actuele rivierpeildynamiek onvoldoende om overstroming van actuele habitatvoorkomens te realiseren? Is dit veranderd door veranderde rivierpeildynamiek? Zijn er maatregelen om op deze locaties de habitattypen te behouden?
 - o Waar is inklinking opgetreden, wat is effect op antwoord bovenstaande onderzoeksvragen?
 - o Wat is de verwachting voor ontwikkeling rivierpeildynamiek op antwoord bovenstaande onderzoeksvragen voor de langere termijn: worden mogelijkheden voor optimale inrichting versterkt of juist belemmerd?
 - o Zijn lage rivierzomerpeilen oorzaak van verdroging ?
 - o Wat is de relatie met het IJsselmeerpeil?
- Inzicht in de kwaliteit van het inundatiewater
- Inzicht in het actueel grondwaterbeheer en -regime en veranderingen daarin;
 - o Wat is het interne en externe grondwaterpeilbeheer (ontwateringstelsel, slootpeilen, polderpeilen, onderbemalingen, grondwateronttrekkingen etc.): kaarten met polderpeilen, sloten en slootpeilen, onderbemalingen;
 - o Wat is het effect daarvan op grondwaterstanden (zomer, winter, voorjaar) ter plekke van actuele habitattypen (op locatieniveau): in welke mate wijken deze af van de ecologische vereisten?
 - o Indien afwijkend, wat zijn de afgelopen decennia de veranderingen in waterbeheer geweest en wat was het effect op grondwaterstanden?

- Waar treedt inklinking op, wat is het effect op realisatie ecologische vereisten H6510B Glanshaver- en Vossenstaartheuilen (grote Vossenstaart)? Wat is de verwachting voor verdere klink?
- Zijn er interne maatregelen mogelijk om aan de vereisten voor grondwaterregime te voldoen?
- Voldoet de kwelsituatie in H6410 Blauwgrasland (na de genomen maatregelen) om behoud van basenrijkdom en de vereiste vochttoestand te bewaren?
- Inzicht in de morfodynamiek: sedimentatie zand en slib en wegspoelen strooisel
 - Treedt voldoende zandafzetting op de locaties met H6120 Stroomdalgraslanden?
 - Zo nee, wat is het effect van eerdere ontsteningsprojecten WSGS geweest? En waar liggen mogelijkheden voor verdergaand stimuleren zand-sedimentatie?
 - Voldoet dynamiek voor H91F0 Hardhoutoibossen? Waar liggen bij huidige dynamiek kansen voor realisatie instandhoudingsdoel (uitbreiding en verbetering) (voor PAS geen acuut belang)?
- Wat is de actuele staat van instandhouding voor de (stikstofgevoelige) habitattypen uit aanwijzingsbesluit; wat is de ontwikkeling sinds peildatum 2004, wat is de trend afgelopen decennia?
- Wat is effect van natuurontwikkelingsmaatregelen in afgelopen decennium geweest?

3.4 Knelpunten per instandhoudingsdoelstelling

In deze paragraaf wordt per instandhoudingsdoelstelling aangegeven welke knelpunten en kennisleemten er zijn voor het behalen van deze instandhoudingsdoelstellingen.

3.4.1 Habitattypen

H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Knelpuntenanalyse: Slechte waterkwaliteit

Het fosfaatgehalte van het water op de groeiplaatsen is mogelijk te hoog, waardoor het habitatype nadelig wordt beïnvloed door overdadige algengroei die ondergedoken waterplanten verdringen. In hoeverre dit veroorzaakt wordt door de waterkwaliteit van het Zwarte Water en de Vecht is niet bekend (optimum voor het habitatype: 0,04 en 0,1 mg P-totaal per liter, de concentratie P in de Vecht bij Zwolle (2008) ligt op ongeveer 0,2 mg/l). Wegens de beperkte inundaties die op de groeiplaatsen optreden, hoeft de waterkwaliteit ter plekke niet overeen te komen met die van het Zwarte Water of de Vecht. Gezien de huidige matige kwaliteit van dit habitatype wordt een verband met de waterkwaliteit vermoed. Dit kan echter niet gestaafd worden met meetgegevens, aangezien de waterkwaliteit in deze meren op dit moment niet gemonitord wordt.

Knelpuntenanalyse: Sub-optimale waterdiepte

De optimale diepte waar dit habitatype voorkomt ligt tussen 0,8 en 2 meter, binnen het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn veel meren en plassen dieper. Dit mogelijke knelpunt dient verder onderzocht te worden.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Geen overschrijding KDW

Kennisleemten

De waterkwaliteit op de groeiplaatsen van het habitatype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden is niet bekend. Onbekend is welk effect de grote diepte van veel meren en plassen (dieper dan de sub-optimale diepte, zie hierboven) heeft op de uitbreidingsmogelijkheden van het habitatype.

H6120 Stroomdalgraslanden

Knelpuntenanalyse

Door vermindering van de rivierdynamiek en door normalisatie en bekading van de Vecht is de sedimentatie van zand verminderd of gestopt (K10, K7) en is de overstromingsinvloed afgenomen (K3). Dit kan (op termijn) nadelig zijn voor behoud van de kwaliteit van het habitatype, doordat dat mogelijk zal leiden tot verzuring. Verzuring wordt versterkt door stikstofdepositie (K21, 22, 23). De huidige vegetatie in twee van de voorkomens van het habitatype geeft overigens nog geen indicatie voor verzuring. Onbekend is of het vegetatiebeheer en bemesting in Stroomdalgraslanden in particulier eigendom een knelpunt is (K11). De oppervlakte van het habitatype is zeer klein en de voorkomens liggen sterk geïsoleerd van andere voorkomens van het habitatype (K32, K33).

In de referentiesituatie (2014) is een deel van het voorkomen de KDW met meer dan 70 mol N/ha/jr tot twee maal de KDW overschreden. Dit kan zowel tot verzuring als tot eutrofiëring leiden (Adams et al., 2012). Zeker als er geen aanvoer van zand meer is, zijn Stroomdalgraslanden gevoelig voor verzuring. Eutrofiëring kan samengaan met vergrassing. De mate waarin deze effecten in dit gebied optreden is niet bekend. De KDW-overschrijding neemt af in de aanloop naar 2030. De kwaliteit en mogelijk ook oppervlakte van het habitatype blijven dus onder druk staan in een groot deel van het areaal.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

In de referentiesituatie (2014) is er voor het gehele areaal sprake van een matige overbelasting. Voor het overige deel is sprake van een evenwichtssituatie. In 2030 is er voor ca 88% van het areaal geen sprake van overbelasting of sprake van een evenwichtssituatie, waarbij op ca. 12% van het areaal nog altijd een matige overschrijding is (zie figuur 3.2). Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Volledige gegevens over abiotische omstandigheden waren bij deze analyse niet beschikbaar. De trend in oppervlak en kwaliteit zijn niet bekend. De mate waarin knelpunten vanuit beheer en overstromingsdynamiek optreden en versterkt worden door stikstofdepositie is niet duidelijk.

H6410 Blauwgraslanden

Knelpuntenanalyse

De hoge bedekking van veenmossen en het voorkomen van soorten als veenpluis en dopheide wijst op verzuring in een deel van het terrein. Hennegras wijst meestal op fluctuerende, te diep wegzakkende grondwaterstanden (Jalink en Jansen, 1995). Een aantal factoren die recentelijk nog een rol speelden heeft hier hoogst waarschijnlijk aan bijgedragen:

- een drainerende sloot tussen de winterdijk en het reservaatje, in samenhang met de ontwaterende werking van lagere peilen in omliggende polder, wordt als een oorzaak gezien voor verdroging en verzuring (schriftelijke mededeling J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer). Grondwater dat vanuit het Zwarte Water richting het terrein stroomt kwelt nu op in de sloot en niet in het blauwgraslandperceel (K4/8). Inmiddels zijn maatregelen genomen: de sloot heeft een eigen, hoger peil gekregen, zodat kwel naar het maaiveld kan stromen; aangrenzende percelen zijn afgeplagd om ontwikkeling van Blauwgrasland te krijgen. Het is nog te vroeg om te kunnen bepalen of deze maatregelen daadwerkelijk de knelpunten hebben weggenomen. Dat zal blijken uit de monitoring zoals beschreven in hoofdstuk 8.
- Het deponeren van slootbagger heeft in Blauwgrasland tot lokale eutrofiëring geleid; dit wordt echter sinds 2012 niet meer gedaan, waardoor lokale eutrofiëring geen knelpunt meer vormt (mond. med. J. Bredenbeek Staatsbosbeheer, 20 april 2012).

In de referentiesituatie (2014) wordt in het volledige deel van het voorkomen de KDW met meer dan 70 mol N/ha/jr tot twee maal de KDW overschreden. Dit is ook in 2030 nog het geval. Op basis daarvan is ook in de toekomst nog verslechtering van de kwaliteit te verwachten. Door de huidige en vroegere stikstofdepositie (en zwaveldepositie) is de verzuring waarschijnlijk versneld (K21, 22, 23). In hoeverre ook eutrofiëring door N-depositie is opgetreden is vooralsnog onduidelijk.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2030 wordt de kritische depositiewaarde van H6410 Blauwgraslanden met meer dan 70 mol N/ha/jr (tot maximaal 2x de KDW) overschreden (matige overbelasting). Dit geldt voor het gehele areaal van dit habitatype (figuur 3.2). Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een belangrijk knelpunt voor dit habitatype.

Kennisleemten

Volledige gegevens over abiotische omstandigheden waren bij deze analyse niet beschikbaar. De trend in oppervlak en kwaliteit zijn niet bekend. De mate waarin knelpunten vanuit beheer en overstromingsdynamiek optreden en versterkt worden door stikstofdepositie is niet duidelijk.

H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)

Knelpuntenanalyse

De instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel gehaald. Knelpunten voor het habitatype zijn een te intensief beheer waardoor zomen verdwijnen of het volledig wegvallen van beheer, waardoor dichtgroei met houtgewassen optreedt. Ook kan een te sterke bemesting van aangrenzende akkers en weilanden een knelpunt vormen.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

De KDW wordt niet overschreden.

Kennisleemten

Geen.

H6510A Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver)

Knelpuntenanalyse

Onduidelijk is of er knelpunten in het beheer spelen. In de referentiesituatie (2014) wordt in een klein deel van het voorkomen van het habitatype Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) de KDW met meer dan 70 mol N/ha/jr tot twee maal de KDW overschreden.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

In de referentiesituatie (2014) wordt de KDW voor 24% van het areaal overschreden met meer dan 70 mol N/ha/jr. Voor het overige deel is er geen sprake van overbelasting of sprake van een evenwichtssituatie. In 2030 is er sprake van een minimaal areaal (10%) waarop een matige overbelasting is (zie figuur 3.2).

Kennisleemten

Volledige gegevens over abiotische omstandigheden waren voor deze analyse niet beschikbaar. De mate waarin knelpunten vanuit beheer en overstromingsdynamiek optreden en versterkt worden door stikstofdepositie is daardoor niet duidelijk.

H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart)

Knelpuntenanalyse

Vermindering van de overstromingintensiteit (en het niet meer overstroomd van wat hogere delen) kan nadelig zijn voor behoud en toekomstig duurzaam herstel van het Kievitsbloemhooiland. De oorzaak van dit knelpunt ligt in de aanwezigheid van kades (K4a) en afname van rivierpeildynamiek (K3). De omvang van dit knelpunt en waar welke oorzaak speelt is nog onduidelijk (zie kennisleemte). Door verminderde overstroming en lage grondwaterstanden aan het begin van het groeiseizoen kan al vroeg een dichte vegetatie van hoogopgaande grassen ontstaan die lage kruiden zoals de kievitsbloem benadeelt. De verminderde overstroming kan in de hogere delen waar het habitatype voorkomt ook een nadelig effect hebben op de nutriëntenchemie omdat minder kalium wordt aangevoerd. Vermoedelijk is de kievitsbloem voor het voortbestaan van duurzame populaties afhankelijk van de aanvoer van kaliumrijk oppervlaktewater. Overstroming is op langere termijn ook nodig voor het behoud van de basenrijkdom. Verder leidt verminderde overstroming ook tot minder dispersiemogelijkheden voor de kievitsbloem en ook voor andere plantensoorten (K34). Overstroming is namelijk belangrijk voor de verspreiding van de kievitsbloem. In deelgebied Langenholte trad de laatste sterke verjonging van deze soort op na de laatste grote overstroming in 1998 (mondelinge mededeling L. van Tweel van Landschap Overijssel).

In deelgebied Langenholte is het meest natte type van het Kievitsbloemhooiland (*Fritillario-Alopecuretum calthetosum*) gedurende de laatste 1-2 decennia afgenomen in oppervlakte. Mogelijk is dit veroorzaakt door verlaging van de zomergrondwaterstanden (mondelinge mededeling L. van Tweel van Landschap Overijssel). Ook in de meer noordelijke deelgebieden kan verlaging van de zomergrondwaterstanden een rol spelen. In hoeverre dit knelpunt optreedt is onduidelijk (K8).

In gebieden met een venige ondergrond, zoals peilbeheerde deelgebieden bij Genemuiden, kan inklinking van de bodem beperkingen opleggen aan de potenties voor uitbreiding (K5). Door lagere ligging en holle percelen ontstaat dan het risico van te langdurige inundatie. In deelgebieden met

agrarisch gebruikte percelen legt het interne waterbeheer beperkingen op aan de uitbreidingsmogelijkheden voor het habitatype in de percelen met een natuurfunctie. Bemesting in agrarisch gebruikte delen van het Natura 2000 gebied beperkt de uitbreidingsmogelijkheden van het habitatype (K12).

In polders met hoge kades zal hervestiging van de kievitsbloem en andere kenmerkende plantensoorten op herstellocaties beperkt worden door het ontbreken van zaadverspreiding via overstroming (K34; schriftelijke mededeling J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer).

In het werkdocument (Arcadis, 2009) wordt het te weinig toepassen van bemesting met ruwe stalmest gezien als een knelpunt in percelen met verschrallingsbeheer, omdat hierdoor verjonging van de kievitsbloemen niet meer optreedt. Het is de vraag of dit de echte oorzaak is, omdat dit knelpunt een interactie kan hebben met een afname van de overstromingsintensiteit waardoor minder kalium en basen worden aangevoerd. In de hogere terreindelen die weinig of niet meer overstroomd, kan hierdoor de kaliumbeschikbaarheid voor kievitsbloemen te laag worden (Van den Broek et al., 2010). De vraag is ook wat de uitwerking van stalmest is op de gehele soortensamenstelling van het habitatype dat meer omvat dan alleen een vitale kievitsbloempopulatie. De extra toevoer van stikstof en fosfaat via toediening van stalmest kan een negatief effect hebben op de soortensamenstelling van de vegetatie.

In de referentiesituatie (2014) wordt in een klein deel van het voorkomen van het habitatype Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart) de KDW met meer dan 70 mol N/ha/jr tot twee maal de KDW overschreden. Deze overschrijding en langdurige depositie in het verleden kan hebben bijgedragen aan verzuring van standplaatsen, die door het ontbreken van overstroming verzuringsgevoelig geworden zijn.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

In de referentiesituatie (2014), 2020 en 2030 is geen sprake van een overbelasting door stikstof (zie figuur 3.2). Er is geen sprake van een stikstofprobleem voor dit habitatype.

Kennisleemten

Om de maatregelen uit te werken voor uitvoering is analyse van de toestand en trend van het habitatype en van de abiotische omstandigheden en knelpunten daarin op locatieniveau nodig; kennis van rivierpeildynamiek en interne waterhuishouding in relatie tot maaiveldhoogte en de mogelijkheid om overstromingen te herstellen is daarbij nodig.

H91F0 Droge hardhoutooibossen

Knelpuntenanalyse

Naast het feit dat er slechts kleine arealen (relicten) van het habitatype voorkomen zijn er andere knelpunten te benoemen (Arcadis, 2009)

Op de huidige standplaatsen van hardhoutooibos groeien nauwelijks iepen, essen en abelen. De plek van deze boomsoorten is vaak ingenomen door exoten, zoals gewone esdoorn en populieren. Dichte ruigten met brandnetel, bramen en balsemien bepalen het beeld. Zaailingen van de hardhoutbomen krijgen geen kans het onkruid te overstijgen, het bos wordt daardoor minder floristisch karakteristiek. De karakteristieke ondergroei met bolgewassen is hier ook verdwenen. Dit is een floristisch karakteristiek van droge hardhoutooibossen. Door de iepziekte is de iep sterk in aantal teruggelopen, waardoor spontane vestiging uitgesloten is (K35).

Door de normalisatie van de Vecht door bedijking, het afsnijden van meanders, het plaatsen van stuwen en het vastleggen van oevers met steenstortingen, is de hydro- en geomorfodynamiek sterk beïnvloed. Hierdoor vindt er benedenstrooms veel minder sedimentatie plaats. Sedimentatie van zand in oeverwallen draagt bij aan de openheid van de vegetatiestructuur en ontwikkeling van hardhoutooibossen. Veel onregelmatige hoge overstromingen worden slecht verdragen door boomzaailingen van karakteristieke soorten. De overstromingen zijn doorgaans te laat (in de zomer) en te kort van duur. Ruigtekruiden verdragen overstromingen slechter dan de zaailingen, maar herstellen zich wel snel. Het aandeel ruigtekruiden zal daarom toenemen. De boomzaailingen en karakteristieke ondergroei krijgen zo geen kans. Te weinig overstromingen zijn ook ongunstig. In de tussenliggende droge jaren, zonder overstromingen, rukken ruigtekruiden snel op, waardoor de vestigingskansen nog kleiner worden. Op de hogere delen van de uiterwaarden komen overstromingen van voldoende duur te weinig voor. Er ontwikkelt zich ruigte, hierdoor krijgen hardhoutzaailingen en karakteristieke ondergroei geen kans (K4a).

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Voor dit habitatype is geen sprake van een stikstofprobleem. Dit betekent dat er geen problemen optreden als gevolg van atmosferische stikstofdepositie.

Kennisleemten

Om de maatregelen uit te werken voor uitvoering is analyse van de toestand en trend van het habitatype en van de abiotische omstandigheden en knelpunten daarin op locatieniveau nodig; kennis van rivierpeildynamiek en interne waterhuishouding in relatie tot maaiveldhoogte en de mogelijkheid om overstromingen te herstellen is daarbij nodig.

3.4.2 Habitatrichtlijnsoorten

H1134 Bittervoorn

Knelpuntenanalyse

De Bittervoorn is sterk gevoelig voor:

- vermessing, leidend tot een toenemende voedselrijkdom, verminderd doorzicht en lage zuurstofgehalten;
- rigoureuze slootonderhoud;
- afwezigheid van slootbeheer, waardoor de modderlaag te dik wordt;
- handhaven van een tegennatuurlijk waterpeil in ondiepe en door duikers gescheiden sloten, waardoor de migratie van Bittervoorns naar diepere overwinteringswateren wordt belemmerd, en de vissen in strenge winters kunnen doodvriezen (Kersten & Ottburg, 2003).

Omdat de KDW van de leefgebieden van de Bittervoorn niet wordt overschreden, zijn maatregelen voor deze soort in het kader van het PAS dan ook niet aan de orde.

Stikstofgevoeligheid van habitatsoort

De soort komt voor in het habitatype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150) en daarnaast in niet als habitatype kwalificerende wateren met watervegetatie, zoals (gebufferde) sloten, (al dan niet geïsoleerde) nevengeulen en rivieren. Of en in welke mate de Bittervoorn in deze gebieden ook afhankelijk is van de stikstofgevoelige leefgebieden, Geïsoleerde meanders en petgaten (LG2) en Zwakgebufferde sloten (LG3), is niet bekend. Uit de bijlagen bij de herstelstrategieën (http://pas.natura2000.nl/pages/herstelstrategieen-deel_ii.aspx) blijkt dat de leefgebieden waarin de Bittervoorn kan voorkomen deels niet stikstofgevoelig zijn. In wateren met een hoge P-belasting (stikstofgelimiteerd) kan stikstofdepositie ertoe leiden dat het water ongeschikt wordt als leefgebied, door algenbloei, zuurstofloze condities, gebrek aan watervegetatie of gebrek aan voedsel. Ook zoetwatermosselen, essentieel voor de voortplanting van Bittervoorns, kunnen effecten ondervinden door stikstofdepositie. Dergelijke wateren zijn in genoemde Bijlage II van de herstelstrategieën gekoppeld aan KDW-en van respectievelijk 2.143 en 1.786 mol N/ha/jr. In de Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is er nauwelijks overschrijding van de KDW. Het treffen van instandhoudingsmaatregelen in het kader van het PAS is daarom niet aan de orde ten aanzien van de Bittervoorn.

Kennisleemte

Gegevens over trend ontbreken.

H1149 Kleine modderkruiper

Knelpuntenanalyse

De Kleine modderkruiper is gevoelig voor:

- vermessing, leidend tot een toenemende voedselrijkdom, verminderd doorzicht en lage zuurstofgehalten;
- rigoureuze slootonderhoud;
- afwezigheid van slootbeheer, waardoor de modderlaag te dik wordt. Dit kan leiden tot een zuurstofarme omgeving, waarin zich maar weinig macrofauna en waterplanten kunnen handhaven. De voedselbeschikbaarheid (kleine diertjes en larven, afgestorven organisch materiaal en halfverteerde plantenresten) wordt daardoor sterk gereduceerd.

Omdat de KDW van de leefgebieden van de Kleine modderkruiper niet wordt overschreden, zijn maatregelen voor deze soort in het kader van het PAS dan ook niet aan de orde.

Stikstofgevoeligheid van habitatsoort

Uit de bijlagen bij de herstelstrategieën (http://pas.natura2000.nl/pages/herstelstrategieen-deel_ii.aspx) blijkt dat de leefgebieden waarin de Kleine modderkruiper kan voorkomen niet stikstofgevoelig zijn. Het treffen van instandhoudingsmaatregelen in het kader van het PAS is daarom niet aan de orde ten aanzien van de Kleine modderkruiper.

Kennisleemte

Gegevens over trend ontbreken.

3.4.3 Vogelrichtlijnsoorten – broedvogels

A021 Roerdomp

Knelpuntenanalyse

De Roerdomp is afhankelijk van overjarig riet met een grote randlengte van waterriet en veel ruimtelijke overgangen naar grasland. De soort is gevoelig voor eutrofiëring, onnatuurlijk peilbeheer en gebrek aan natuurlijke dynamiek, doordat deze factoren de verlanding versnellen en het oppervlak en kwaliteit van het waterriet reduceren. Tevens wordt de vorming van jonge verlandingsstadia door deze factoren geremd. Daarnaast wordt het aantal negatief beïnvloed door intensieve rietteelt, waardoor onvoldoende overjarig riet voorhanden is. Omdat de KDW van de leefgebieden van de Roerdomp niet wordt overschreden is stikstofdepositie geen knelpunt. Daarom zijn maatregelen voor deze soort in het kader van het PAS dan ook niet aan de orde.

Stikstofgevoeligheid van leefgebied vogelrichtlijnsoort

De soort is aangewezen op de habitattypen Meren met krabbenscheer (H3150) en Ruigten en zomen (H6430). Uit de bijlagen bij de herstelstrategieën (http://pas.natura2000.nl/pages/herstelstrategieen-deel_ii.aspx) blijkt dat de leefgebieden waarin de Roerdomp kan voorkomen grotendeels niet stikstofgevoelig zijn. Aan de voor de Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht relevante geïsoleerde meanders is een KDW van 2100 gekoppeld. Zwakgebufferde vennen komen in het Natura 2000-gebied niet voor en zijn daarmee niet relevant.

Kennisleemte

Geen.

A119 Porseleinhoen

Knelpuntenanalyse

De instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel niet gehaald. Zeer waarschijnlijk is er te weinig broedbiotoop in het gebied aanwezig (lage moerasvegetatie). Verstoring door recreatie is een aandachtspunt voor nieuwe en potentiële broedbiotopen en het behoud van de mogelijk aanwezige huidige broedparen.

Stikstofgevoeligheid van leefgebied vogelrichtlijnsoort

De KDW wordt niet overschreden.

Kennisleemte

Geen.

A122 Kwartelkoning

Knelpuntenanalyse

De belangrijkste negatieve invloed op de kwartelkoning in de Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is te vroeg in het jaar maaien van de hooilanden, waardoor geen geschikte broedlocaties aanwezig zijn of dat de broedsels van de kwartelkoning verloren gaan. Later maaien is dus gewenst. Blauwgrasland, met een zeer kleine oppervlakte voorkomend op één locatie, kent zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2030 matige overbelasting (zie § 3.1.3). Vanwege de kleine oppervlakte is de kwartelkoning hier niet van afhankelijk en daarom is dit habitatype voor de kwartelkoning van verwaarloosbaar belang. Voor de Glanshaverhooilanden (H6510B) is er geen stikstofdepositie-knelpunt (§ 3.1.3). Mogelijk wordt ook op andere geschikte graslanden de KDW (die 1400-1600 mol N/ha/jaar bedraagt) overschreden; omdat niet duidelijk is in hoeverre de kwartelkoning daar voorkomt, is niet goed bekend in hoeverre stikstof een knelpunt is.

Stikstofgevoeligheid van leefgebied vogelrichtlijnsoort

De Kwartelkoning is voor geschikt foerageergebied afhankelijk van relatief open moerassen, hoge graslanden en ruigten. Hieronder vallen onder meer de stikstofgevoelige habitattypen

Blauwgraslanden (H6410) en Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (H6510); daarnaast dotterbloemhooilanden, natte matig voedselrijke graslanden en bloemrijke graslanden van het zand- en veengebied (natuurdoeltypen 3.30, 3.32 en 3.38; zie Bijlage II bij de herstelstrategieën). Aan deze habitats zijn KDW's gekoppeld van 1071 (blauwgrasland) tot 1600 (natte matig voedselrijke graslanden). Een te hoge stikstofdepositie kan leiden tot verzuuring en verdichting van de vegetatie en tot verlies van diversiteit en bereikbaarheid van prooien. De geschiktheid als foerageergebied neemt hierdoor af.

Kennisleemte

Het is onvoldoende bekend welke stikstofgevoelige, niet als habitatype kwalificerende graslanden in het gebied geschikt leefgebied vormen voor de Kwartelkoning. Hiermee is onvoldoende in beeld of er een stikstofprobleem is voor deze soort waarvoor aanvullende maatregelen nodig zijn. Dit knelpunt is echter zeer klein omdat de landelijke trend niet hiermee samenhangt, maar met een sterke variatie van het aantal broedgevallen in verband met verschuiving van broedpopulaties tussen West- en Oost-Europa. Voor de Kwartelkoning zullen geen specifieke PAS-maatregelen genomen worden.

A197 Zwarte stern

Knelpuntenanalyse

Vanwege de grote concentratie van Zwarte sterns op één of enkele slaapplekken is de soort gevoelig voor verstoring (inschatting gemiddelde gevoeligheid <100 m afstand). Vissers, motorboten veroorzaken een verstoring, wat leidt tot een lager broedsucces. Ook verstoring rond nestvlotjes is een knelpunt. Stikstofdepositie is geen knelpunt; het leefgebied is niet stikstofgevoelig. Daarom zijn maatregelen voor deze soort in het kader van het PAS dan ook niet aan de orde.

Stikstofgevoeligheid van leefgebied vogelrichtlijnsoort

De soort is voor broed- en foerageerbiotoop afhankelijk van habitatype H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Volgens Bijlage II van de herstelstrategieën is van de geschikte leefgebieden alleen zwakgebufferde vennen stikstofgevoelig; dit komt niet voor in het Natura 2000-gebied en de Zwarte stern is dus niet afhankelijk van dat type. Het leefgebied van deze soort is dus niet stikstofgevoelig in Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.

Kennisleemte

Geen.

A298 Grote karekiet

Knelpuntenanalyse

Er zijn twee knelpunten: verstoring door waterrecreatie en onvoldoende oppervlakte/kwaliteit leefgebied.

Verstoring door waterrecreatie: Er zijn onvoldoende rustplaatsen aanwezig voor moerasbroedvogels waaronder de Grote karekiet. Het Zwarte Water wordt druk bevaren door pleziervaart. Daarnaast zijn veel gebieden met rietlanden toegankelijk voor het publiek.

Knelpunten oppervlakte en kwaliteit leefgebied:

- Er is in de huidige situatie te weinig riet in het gebied;
- Het aanwezige riet is van slechte kwaliteit (geen waterriet);
- Waterriet kan zich moeilijk ontwikkelen.

Oorzaken zijn verlanding en verdroging, in samenhang met wijzigingen in peildynamiek.

Voor terreinen van Staatsbosbeheer langs het Zwarte Water kan het schoonspoelen van rietland optreden als gevolg van de balgstuw bij Ramspol.

Stikstofgevoeligheid van leefgebied vogelrichtlijnsoort

De KDW wordt niet overschreden.

Kennisleemte

Geen.

3.4.4 Vogelrichtlijnsoorten – niet-broedvogels

A037 Kleine zwaan, A041 Kolgans, A050 Smient, A054 Pijlstaart, A056 Slobeend, A125 Meerkoet

Voor de hierboven genoemde niet-broedvogels geldt dat er alleen aandachtspunten zijn. Voor Meerkoet zijn ze er in het geheel niet. De instandhoudingdoelstellingen voor deze niet-broedvogels worden momenteel gehaald.

Er zijn wel enkele bedreigingen:

- Rust buiten het broedseizoen dient minimaal behouden te blijven; verstoring dient tot een minimum beperkt te worden/blijven.
- Het aandeel vochtige graslanden moet op peil blijven.
- Er moeten voldoende plas-dras-situaties voorkomen in het voorjaar. Het komt nu voor (met name in het Veldiger Buitenland) dat de beheerder plas-dras droog maakt waardoor het aantal vogeldagen van een aantal soorten negatief wordt beïnvloed.

Stikstofgevoeligheid van leefgebied vogelrichtlijnsoort

De stikstofdepositie ligt voor deze soorten onder de KDW.

Kennisleemte

Geen.

A156 Grutto

Knelpuntenanalyse

Gevoelig voor verstoring, vooral als ze zich concentreren op gemeenschappelijke slaapplaatsen. Verstoring kan optreden door recreatie, lichtbronnen en werkzaamheden. Blauwgrasland, met een zeer kleine oppervlakte voorkomend op één locatie, kent zowel in de referentiesituatie (2014) als in 2030 matige overbelasting (zie § 3.1.3). Vanwege de kleine oppervlakte is de grutto hier niet van afhankelijk en is dit habitatype voor de grutto van verwaarloosbaar belang. Glanshaverhooilanden (H6510B) heeft geen stikstofdepositie-knelpunt (§ 3.1.3). Mogelijk wordt ook op andere geschikte graslanden de KDW (die 1400-1600 mol N/ha/jaar bedraagt) overschreden; omdat niet duidelijk is in hoeverre de grutto daar voorkomt, is niet goed bekend in hoeverre stikstof een knelpunt is.

Het landelijk teruglopen van de gruttopopulatie is onderwerp van veel onderzoek. Hieruit komt naar voren dat vooral het lage voortplantingssucces een rol speelt. Dit hangt weer samen met voldoende voeding voor de kuikens (kuikenland). Waterpeil, beheer en vegetatie zijn hiervoor cruciale factoren en moeten aan bepaalde voorwaarden voldoen. De rol van stikstofdepositie hierin is beperkt, waardoor de rol van dit knelpunt ook beperkt is.

Stikstofgevoeligheid van leefgebied vogelrichtlijnsoort

De Grutto is voor geschikt foerageergebied afhankelijk van open graslanden. Hieronder vallen onder meer de stikstofgevoelige habitattypen Blauwgraslanden (H6410) en Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (H6510); daarnaast dotterbloemhooilanden, natte matig voedselrijke graslanden en bloemrijke graslanden (natuurdoeltypen 3.30, 3.32, 3.38, 3.39; zie Bijlage II bij de herstelstrategieën). Aan deze habitats zijn KDW's gekoppeld van 1071 (blauwgrasland) tot 1600 (natte matig voedselrijke graslanden). Een te hoge stikstofdepositie kan leiden tot verruiging en verdichting van de vegetatie en tot verlies van diversiteit en bereikbaarheid van prooi. De geschiktheid als foerageergebied neemt hierdoor af.

Kennisleemte

Geen.

4 *Beleid, plannen en regelgeving*

In dit hoofdstuk worden beleid, plannen en regelgeving van belang voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht beschreven mede in relatie tot de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied.

Van belang daarbij is de rangorde. Indien in een beschermd gebied meer wetten, richtlijnen, plannen of vormen van beleid van toepassing zijn, geldt in zijn algemeenheid de volgende rangorde: Europees niveau, landelijk niveau, provinciaal niveau en tenslotte gemeentelijk niveau. Wanneer meerdere wetten, richtlijnen, plannen of vormen van beleid van een gelijk niveau gelden (bijvoorbeeld Natura 2000 en Kaderrichtlijn Water) en er sprake is van conflicterende belangen, wordt door de bevoegde gezagen een passende belangenafweging gemaakt.

4.1 *Europees niveau*

Vogel- en Habitatrichtlijn

Het Natura 2000-netwerk van natuurgebieden binnen de EU wordt ontwikkeld op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht valt onder de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. De Europese Habitatrichtlijn betreft de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (92/43/EEG, 21 mei 1992) en is in juni 1994 in werking getreden. De Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG, 2 april 1979) betreft de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie.

De richtlijnen verplichten Nederland de habitattypen en soorten waar Nederland mede verantwoordelijk voor is in een gunstige staat van instandhouding te brengen of in voorkomend geval te herstellen.

In het aanwijzingsbesluit staan de exacte begrenzingen van het betreffende Natura 2000-gebied en de instandhoudingsdoelstellingen voor de beschermde soorten en leefgebieden. De beleids- en beheersmaatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten te bereiken zijn opgenomen in dit Natura 2000-beheerplan.

Kaderrichtlijn Water

De KRW is een Europese richtlijn die in december 2000 van kracht is geworden en die een kader biedt voor de bescherming van oppervlaktewater en grondwater. Deze richtlijn moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater binnen de EU uiterlijk 2027 op orde is. De basiseenheid waarmee de Kaderrichtlijn Water werkt, zijn waterlichamen. Voor deze waterlichamen zijn doelen en maatregelen opgesteld. Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht ligt geheel binnen het KRW-waterlichaam Vecht-Zwarte Water. Alle maatregelen zijn opgenomen in Stroomgebiedsbeheerplannen (telkens voor 6 jaar). In december 2015 is het Stroomgebiedsbeheerplan voor de periode 2016-2021 vastgesteld. Hierin zijn diverse inrichtingsmaatregelen opgenomen die beogen de ecologische waterkwaliteit te verbeteren.

4.2 *Rijksniveau*

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) staan de plannen voor ruimte en mobiliteit. Binnen de door het rijk gestelde kaders begrenzen, beschermen en onderhouden de provincies een natuurnetwerk met de juiste ruimtelijke, water- en milieucondities voor kenmerkende ecosystemen van (inter)nationaal belang. Dit provincie- en landsgrensoverschrijdende natuurnetwerk Nederland ofwel NNN (voorheen: de herijkte nationale Ecologische Hoofdstructuur ofwel EHS). Overheden zijn gehouden aan bescherming van de NNN vanuit de provinciale Verordening Ruimte (inclusief omgevingsplannen) en de landelijke Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). Begrenzingen en doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en -verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun

bestemmingsplannen. Voor (particuliere) initiatiefnemers van (ruimtelijke) ingrepen in het NNN is het gemeentelijk bestemmingsplan het bindende ruimtelijke plan.

Het ruimtelijke beleid voor het NNN is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van het NNN, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen het NNN is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld.

Wet ruimtelijke ordening

Op 1 juli 2008 is de Wet ruimtelijke ordening (Wro) ingevoerd. Deze wet biedt het kader voor de ruimtelijke plannen in Nederland. De Wro regelt hoe de ruimtelijke plannen van rijk, provincies en gemeenten tot stand komen. De structuurvisie van het rijk bevat de kaders voor de inrichting van Nederland. Provincie en gemeenten werken deze verder uit. De provincie doet dat in een omgevingsplan, de gemeente in bestemmingsplannen. In gevolge de ontwerp-Omgevingswet komen de Wro en verschillende andere wetten te vervallen. De Omgevingswet treedt naar verwachting in 2018 in werking.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Op 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking getreden. Doel van de Wabo is om met de zogenaamde omgevingsvergunning een eenvoudiger en snellere vergunningverlening en een betere dienstverlening door de overheid op het terrein van bouwen, ruimte en milieu te bereiken. Als een omgevingsvergunning wordt aangevraagd bestaat de mogelijkheid om de Wet natuurbescherming-vergunning aan te haken. Er is dan een verklaring van geen bedenkingen van Gedeputeerde Staten nodig¹².

De verplichting om aan te haken geldt niet indien voorafgaand aan het indienen van de aanvraag omgevingsvergunning voor de betrokken activiteit al een aanvraag om een Wet natuurbescherming-vergunning is ingediend of een Wet natuurbescherming-vergunning is verleend.

Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998)

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. De Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) is de wettelijke basis voor de aanwijzing van alle Natura 2000-gebieden en voor alle Natura 2000-beheerplannen. In deze wet wordt aangegeven, zij het in beperkte mate, aan welke regels een Natura 2000-beheerplan moet voldoen. In dit Natura 2000-beheerplan wordt daar waar nodig naar de Wet natuurbescherming verwezen.

De Wet natuurbescherming vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Door de integratie van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet is er nog maar één Wet natuurbescherming-vergunning nodig van één bevoegd gezag. De beslistermijn voor aanvragen om vergunning of ontheffing wordt aangepast en gelijkgetrokken. De termijn om te beslissen op een aanvraag wordt 13 weken. Deze termijn is door het bevoegd gezag eenmalig te verlengen met 7 weken.

Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren. De zorgplicht houdt in dat werkzaamheden, die nadelig kunnen zijn voor dieren en planten, in redelijkheid zo veel mogelijk worden nagelaten of maatregelen worden genomen om onnodige schade aan dieren en planten te voorkomen.

Wat is veranderd is, zijn de lijsten met beschermde soorten. Er zijn soorten die nu beschermd zijn, die dat onder de Flora- en faunawet niet waren en andersom. Zo is een aantal soorten planten, insecten en vissen (zonder binding met Natura 2000-gebieden) niet meer beschermd. Tevens zijn er een aantal soorten waarvoor vóór 2017 geen ontheffing nodig was bij ruimtelijke ingrepen en nu mogelijk wel (afhankelijk van de provincie). De Wet natuurbescherming brengt het beschermingsregimes terug van 'Vogels' en 'Tabel 1,2,3' naar 'Beschermingsregime Vogelrichtlijn', 'Beschermingsregime Habitatrichtlijn' en 'Beschermingsregime andere soorten'. De eerste twee regimes komen overeen met de Europese richtlijnen. De laatste groep bevat soorten uit Tabel 1,2 en 3 die niet onder de Europese regelgeving beschermd zijn. Tevens zijn hier een aantal soorten van de Rode lijst aan toegevoegd die onder de Flora- en faunawet niet beschermd waren.

¹² Zie artikel 2.2a Besluit omgevingsrecht ofwel BOR

De beschermde status van soorten verschilt per provincie. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor soorten van het 'Beschermingsregime andere soorten'. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

Ook voor de soorten die al strikt beschermd waren én dat vanaf 2017 zijn gebleven, is de toetsing anders geworden. De verbodsbepalingen in de nieuwe wet zijn namelijk anders geformuleerd. Zo is bijvoorbeeld aan het verbod 'opzettelijk verstoren' toegevoegd: 'als het van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding'.

Wat ook is veranderd dat de mogelijkheid om vrijstelling te verlenen voor schadebestrijding een bevoegdheid is geworden de provincie. Ontheffingverlening voor beheer en schadebestrijding waren al bevoegdheden van Gedeputeerde Staten.

Overgang

Per 1 jan 2017 worden aanvragen beoordeeld conform de Wet natuurbescherming, ook als deze in 2016 zijn ingediend maar niet meer in 2016 inhoudelijk zijn behandeld.

In een in 2016 of eerder afgegeven ontheffing (of gedragscode) zijn meestal verplichte maatregelen opgenomen die negatieve effecten op beschermde soorten moeten voorkomen of verzachten. Deze ontheffingen en voorwaarden blijven ook na 2016 gelden, ook als het soorten betreft die dan niet meer beschermd zijn. Mogelijk moet wel aanvullend ontheffing worden aangevraagd voor soorten die vanaf 2017 beschermd zijn of waarvoor een vrijstelling gold maar waarvoor dat vanaf 1 januari 2017 niet meer geldt.

Gedragscodes blijven als instrument (voor vrijstelling) bestaan. Zij moeten wel opnieuw vastgesteld worden door het ministerie van EZ.

De bescherming van bosopstanden

De regels van de huidige Boswet zijn grotendeels onveranderd opgenomen in de Wet natuurbescherming. Zo zijn de 'bebouwde kom Boswet', melding en herplantplicht hetzelfde. Wel is er een aantal vrijstellingen opgenomen van de herplantplicht, zoals bij maatregelen opgenomen in een ontheffing of vergunning, of via een goedgekeurde gedragscode.

Bevoegd gezag

Gedeputeerde Staten zijn het bevoegd gezag in de Wet natuurbescherming voor de vergunningen en ontheffingen.

Gemeenten hebben een loketfunctie en handhavingstaken. Het is nog steeds mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet.

Wet Ammoniak en Veehouderij

Met de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) wordt ter bescherming van voor verzuring gevoelige natuur een aanvullend zoneringsbeleid gevoerd. Deze wet, van kracht vanaf 8 mei 2002 en aangepast per 1 mei 2007, schrijft voor dat binnen zeer kwetsbare gebieden en in een zone van 250 meter daaromheen aanvullende ammoniakregels gelden. Daar is vestiging van nieuwe veehouderijen niet meer mogelijk en hebben bestaande veehouderijen slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden tot een voor deze veehouderijen vastgelegd emissieplafond. Een uitzondering geldt voor melkveehouderijen (zij kunnen doorgroeien tot maximaal 200 melkkoeien en 140 stuks jongvee), voor uitbreiding met paarden en schapen, voor biologische bedrijven en bedrijven die hun dieren hoofdzakelijk houden voor natuurbeheer. Zeer kwetsbare gebieden op grond van de Wav worden aangewezen door Provinciale Staten. Bij dit besluit hoort een kaart waarop de begrenzing van de gebieden nauwkeurig wordt aangegeven. Alleen voor verzuring gevoelige gebieden die in de EHS (nu: Natuurnetwerk Nederland ofwel NNN) liggen worden aangewezen. Tevens worden alle voor verzuring gevoelige gebieden binnen een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied als bedoeld in de Wet natuurbescherming aangewezen als zeer kwetsbaar gebied. Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is aangewezen als zeer kwetsbaar gebied en geniet dus ook bescherming middels de beschreven zoneringsbeleid.

Waterwet

De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater en stelt integraal beheer op basis van de 'watersysteembenadering' centraal. Hierdoor verbetert de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. De Waterwet vervangt sinds haar in werking treding in 2009 de volgende 9 wetten:

- Wet op de waterhuishouding
- Wet op de waterkering

- Grondwaterwet
- Wet verontreiniging oppervlaktewateren
- Wet verontreiniging zeewater
- Wet droogmakerijen en indijkingen
- Wet beheer rijkswaterstaatswerken
- Waterstaatswet 1900
- Waterbodemparaaf uit de Wet bodemsanering

Totdat de Omgevingswet in werking treedt (voorzien voor 2018) blijft de Waterwet van kracht.

4.3 *Provinciaal niveau*

Omgevingsvisie Overijssel

De provincie Overijssel heeft het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is het provinciale beleidsplan voor de fysieke leefomgeving van Overijssel. Het heeft de status van:

- Structuurvisie onder de Wet ruimtelijke ordening (Wro);
- Regionaal Waterplan onder de Waterwet;
- Milieubeleidsplan onder de Wet milieubeheer;
- Provinciaal verkeer- en vervoersplan onder de Planwet Verkeer en Vervoer;
- Natuurvisie onder de Wet natuurbescherming.

Op 3 juli 2013 hebben Provinciale Staten van Overijssel een actualisatie van de Omgevingsvisie vastgesteld. Deze actualisatie is uitgevoerd naar aanleiding van het hoofdlijnenakkoord 'Kracht van Overijssel'. Er zijn aanpassingen uitgevoerd voor diverse onderwerpen, waaronder de Ecologische Hoofdstructuur EHS (nu: natuurnetwerk Nederland ofwel NNN). Op 8 oktober 2014 is de Omgevingsvisie nogmaals op onderdelen herzien en door Provinciale Staten vastgesteld. Op 12 april 2017 is de Omgevingsvisie herzien. De omgevingsvisie wordt verankerd in de Omgevingswet (voorzien voor 2018).

Omgevingsverordening

Eén van de instrumenten voor de doorwerking van het beleid uit de Omgevingsvisie is de verordening. Uitgangspunt van de Omgevingsverordening is dat er niet meer geregeld wordt dan nodig is voor het belang zoals dat in de Omgevingsvisie is verwoord. De omgevingsverordening is opgesteld vanuit het uitgangspunt 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. Dat wat elders geregeld wordt (bijvoorbeeld door het rijk) wordt niet dubbel geregeld in deze verordening.

In de Omgevingsverordening wordt een relatie gelegd tussen Natura 2000 en de Ecologische Hoofdstructuur (nu: natuurnetwerk Nederland, ofwel NNN). Het beschermingsregime van de Ecologische Hoofdstructuur is een belangrijk uitvoeringsinstrument voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

De Omgevingsverordening geeft regels voor:

- de provinciale adviescommissie (regelt instelling, taken en werkwijze van de Provinciale Commissie voor de Fysieke Leefomgeving);
- gemeentelijke ruimtelijke plannen (inhoud en toelichting bestemmingsplannen en beheersverordeningen);
- grondwaterbescherming, bodemsanering en ontgrondingen;
- kwantitatief en kwalitatief waterbeheer;
- verkeer (provinciale wegen en scheepvaartwegen).

De Omgevingsverordening heeft de status van:

- ruimtelijke verordening in de zin van artikel 4.1 Wro;
- milieuverordening in de zin van artikel 1.2 Wet Milieubeheer en de Ontgrondingenwet;
- waterverordening in de zin van de Waterwet;
- verkeersverordening in de zin van artikel 57 van de Wegenwet en artikel 2A van de Wegenverkeerswet.

Natuurvisie Provincie Overijssel

Het Natuurbeheerplan Overijssel vormt het belangrijkste uitvoeringsinstrument van het Subsidiestelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). Het SNL vervangt sinds januari 2010 het oude Programma Beheer en kent twee provinciale regelingen:

- de 'Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer' (SRNL);
- de 'Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap' (SKNL).

Het natuurbeheerplan geldt als toetsingskader voor subsidieaanvragen op basis van voornoemde regelingen.

In de SRNL zijn de mogelijkheden voor (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer vastgelegd. Er zijn vanuit SRNL subsidies mogelijk voor:

- het beheer van nieuw ingerichte natuurterreinen en bestaande natuurgebieden;
- agrarisch natuurbeheer op bestaande landbouwgronden;
- het beheer van bestaande landschapselementen;
- monitoring van natuurwaarden.

De SKNL biedt de subsidiemogelijkheden om:

- bestaande landbouwgronden om te vormen naar natuur en/of
- bestaande natuur naar een hoger kwaliteitsniveau te tillen met behulp van een kwaliteitsimpuls.

Waterbeheerplan

Met de invoering van de KRW is Nederland verdeeld in zeven deelstroomgebieden (Maas, Schelde, Eems, Rijn-Noord, Rijn-Midden, Rijn-Oost, Rijn-West). De provincie Overijssel ligt geheel in het deelstroomgebied Rijn-Oost. Dit deelstroomgebied wordt beheerd door de waterschappen Drents Overijsselse Delta, Rijn en IJssel en Vechtstromen. Voor de periode 2016-2021 is door deze waterschappen gezamenlijk een waterbeheerplan opgesteld. Een waterbeheerplan bevat de kaders en voornemens voor het beleid van de waterschappen voor de komende planperiode. Daarnaast vormt het de basis voor samenwerking met andere overheden én is het een basis voor verantwoording van de voortgang van de uitvoering. Ook geeft het waterbeheerplan inzicht aan burgers voor welke taken de waterschappen de komende jaren staan en op welke wijze deze taken worden uitgevoerd.

Gewenst Grond en Oppervlaktewater Regime (GGOR)

Het GGOR-besluit is een besluit van het waterschap over de inrichting van de waterhuishouding in een gebied. Het achtergronddocument bij het GGOR-besluit geeft inzicht in de effecten van inrichtingsmaatregelen op de verschillende gebruiksfuncties.

Waar het Natura 2000-beheerplan de maatregelen beschrijft die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen geeft het GGOR-besluit concrete invulling aan de hydrologische maatregelen op inrichtingsniveau. Het GGOR-besluit geeft grondgebruikers duidelijkheid welk waterbeheer zij in normale omstandigheden kunnen verwachten. De bestaande afspraken die in het kader van Samen Werkt Beter zijn gemaakt over de GGOR-procedure staan niet ter discussie.

Keur

De Keur is een verordening van het waterschap die strekt tot bescherming van waterstaatswerken in beheer bij het waterschap. Met het oog daarop bevat de Keur een stelsel van geboden en verboden alsmede straf- en handhavingsbepalingen. Deze bepalingen dienen te worden toegepast met inachtneming van het geldende beleid. Het in het Waterbeheerplan verwoorde beleid is richtinggevend bij de uitvoering van de Keur. Een vergunningaanvraag in het kader van de Waterwet wordt hieraan getoetst en wordt verstrekt indien er geen redenen zijn om te weigeren.

Reconstructieplan

De Reconstructiewet concentratiegebieden onderscheidt, voor de goede ruimtelijke structuur van concentratiegebieden, drie soorten zones: landbouwontwikkelingsgebied, verwevingsgebied en extensiveringsgebied. Het daaruit voortkomende door de provincie Overijssel op 15 september 2004 vastgestelde Reconstructieplan Salland-Twente, is gericht op een geleidelijke verschuiving van de intensieve veehouderij van extensiverings- naar landbouwontwikkelingsgebied en aan te wijzen sterlocaties in het verwevingsgebied. Het Reconstructieplan is verwerkt in de Omgevingsvisie Overijssel en heeft een ruimtelijke doorwerking in bestemmingsplannen. Per 1 juli 2014 is de Reconstructiewet concentratiegebieden vervallen. Het Reconstructieplan blijft tot 12 jaar na

vaststelling van het reconstructieplan van kracht, dus tot september 2016. Op 12 april 2017 is de Omgevingsvisie herzien.

4.4 Lokaal niveau

Bestemmingsplannen

Hieronder worden de relevante (bestemmings-)plannen en structuurvisies binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht kort toegelicht. Voor zover relevant zijn ook (bestemmings-)plannen en structuurvisies rondom Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht benoemd. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het in lijn brengen van hun (bestemmings-)plannen en structuurvisies met de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) en de Natura 2000-beheerplannen.

Gemeente Zwartewaterland

Structuurvisie (tevens woonvisie) Zwartewaterland 2012

De structuurvisie is op 25 april 2012 vastgesteld. Het noordelijke deel van het Natura 2000-gebied valt in het plangebied. Voor het buitengebied wordt door de gemeente aangegeven dat bij het opstellen van plannen rekening gehouden wordt met de natuurlijke kwaliteiten van de gebieden. "Het rijks- en provinciaal natuurbeleid (Natura 2000, EHS (nu: NNN) zal zorgvuldig worden vertaald in het gemeentelijk beleid onder voorwaarde dat de landbouw en overige bedrijvigheid geen voorbarige beperkingen ervaren".

Bestemmingsplan buitengebied Zwartewaterland

Het bestemmingsplan is op 10 oktober 2013 vastgesteld. Het noordelijke deel van het Natura 2000-gebied valt in het plangebied. De gemeente geeft aan dat het plan een conserverend bestemmingsplan is, gericht op actualisatie. "Ten opzichte van de referentiesituatie zijn de agrarische ontwikkelingsmogelijkheden planologisch aanzienlijk ingeperkt. Indien een bedrijf wil uitbreiden binnen de mogelijkheden die het plan biedt, zal dit niet leiden tot een toename van de stikstof depositie op het betreffende Natura 2000-gebied. Voor een uitbreidingen/of wijziging in het veebestand is een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) vereist, als de uitbreiding leidt tot een toename van de stikstofdepositie."

Bestemmingsplan woonwijken Zwartewaterland

Het bestemmingsplan is op 1 november 2011 geactualiseerd en vastgesteld. Het plangebied (woonwijken Hasselt, Zwartsluis en Genemuiden) ligt deels aangrenzend aan het Natura 2000-gebied. Natura 2000 wordt in het plan als relevant kader benoemd: 'Bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen dient uitdrukkelijk rekening te worden gehouden met de eventuele aanwezigheid van beschermde soorten, als ook met beschermde gebieden op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn'.

Bestemmingsplan Bedrijventerreinen Zwartewaterland

Het plangebied ligt ten dele aangrenzend aan het Natura 2000-gebied. Daarnaast ligt een (beperkt) deel van het Natura 2000-gebied in het plangebied. Het betreft een strook langs de noordgrens van het industrieterrein Genemuiden en een kleine overlap langs de zuidzijde van het gebied Westeinde te Zwartsluis. De gemeente geeft aan dat 'het op basis van het voorliggende bestemmingsplan mogelijk is om circa 12 hectare aan gronden op de bedrijventerreinen nader in te vullen. Hoewel bedrijven zich bij recht kunnen vestigen, zal per nieuwvestiging aangetoond dienen te worden dat voldaan wordt aan de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en Faunawet). Dit betekent concreet dat dient te worden aangetoond dat dit geen negatieve effecten heeft op beschermde gebieden en/of soorten'.

Gemeente Zwolle

Bestemmingsplan buitengebied Langenholte-Vecht e.o.

Het bestemmingsplan is op 9 april 2014 vastgesteld. Een deel van het Natura 2000-gebied valt in het plangebied. De gemeente geeft aan dat het bestemmingsplan conserverend van karakter is. Met betrekking tot het Natura 2000-gebied geeft de gemeente aan dat 1. 'alleen functiewijzigingen waarvan is aangetoond dat deze geen negatieve invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied zijn toegestaan' en 2. 'toekomstige ontwikkelingen vlakbij het gebied zullen steeds moeten worden getoetst op mogelijke negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelstellingen.'

Bestemmingsplan Nationaal Landschap IJsseldelta.

Het bestemmingsplan is op 28 mei 2014 vastgesteld. Een deel van het Natura 2000-gebied valt in het plangebied. De gemeente geeft aan dat het bestemmingsplan conserverend van karakter is. Daarnaast concludeert de gemeente dat het bestemmingsplan niet Mer-plichtig is. Het deel van het plangebied dat overlap heeft met het Natura 2000-gebied heeft de enkelbestemming natuur.

4.5 Consequenties voor de instandhoudingdoelstellingen

Europees niveau

Omdat De Wieden en de Weerribben onder de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn valt, is het aangewezen als Natura 2000-gebied en is voorliggend Natura 2000-beheerplan opgesteld. Met de uitvoering van het definitieve Natura 2000-beheerplan wordt uitvoering gegeven aan de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn.

Rijksniveau

Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998)

De Wet natuurbescherming vormt de basis voor de bescherming van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied.

De ruimtelijke, planologische component van de maatregelen, die nodig zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt geregeld in de Wro (zie paragraaf 4.2 hierboven).

De Wet natuurbescherming vervangt tevens de Flora- en Faunawet en de Boswet.

De Minister stelt een nationale natuurvisie¹³ vast.

Provincie bevoegd gezag: alle taken.

Gedragscodes blijven als instrument (voor vrijstelling) bestaan. Zij moeten per wel opnieuw vastgesteld worden door het ministerie van EZ.

Waterwet

De Waterwet vormt de basis voor normen die aan watersystemen kunnen worden gesteld. Zo zijn waterbeheerders verplicht te voldoen aan een aantal belangrijke waterkwaliteitseisen. Voor grondwaterkwaliteit gelden chemische kwaliteitsnormen. Voor oppervlaktewaterkwaliteit gelden naast chemische kwaliteitsnormen ook ecologische kwaliteitsnormen. Door deze waterkwaliteitsnormen draagt de Waterwet bij aan het scheppen van de juiste condities voor het behoud van biodiversiteit.

Provinciaal niveau

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is in 2013 en 2014 aangepast op de herijkte EHS (thans: NNN) en ondersteunt daarmee de uitvoering van Natura 2000. Op grond van de Wet natuurbescherming zijn provincies verplicht om een provinciale natuurvisie¹⁴ op te stellen. Op 12 april 2017 is de Omgevingsvisie opnieuw herzien.

De met het reconstructieplan beoogde verschuiving van de intensieve veehouderij ondersteunt de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

Beregeningsregeling waterschap Drents Overijsselse Delta

De waterschappen in Overijssel hebben gezamenlijk één beregeningsregeling opgesteld. Uitgangspunt van deze regeling is '*Onttrekken waar het kan, beschermen waar het moet*'. In het kader van deze beregeningsregeling gelden regels voor het onttrekken van grondwater en oppervlaktewater ten behoeve van beregening.

-grondwater

In het kader van de beregeningsregeling hebben de waterschappen aangegeven waar waardevolle grondwaterafhankelijke natuur aanwezig is. Deze waardevolle grondwaterafhankelijke natuur ligt zowel binnen als buiten de Natura 2000-gebieden, maar hoeft niet altijd overeen te komen met de grondwaterafhankelijke habitattypen of leefgebieden van soorten. Binnen een straal van 200 meter

¹³ Artikel 1.5 Wet natuurbescherming.

¹⁴ Artikel 1.7 Wet natuurbescherming.

rondom deze waardevolle grondwaterafhankelijke natuur staan de waterschappen geen nieuwe grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening toe.

-oppervlaktewater

Op grond van de beregeningsregeling geldt dat het verboden is water te onttrekken uit kwetsbare oppervlaktewateren. Het waterschap bepaalt wat de kwetsbare oppervlaktewateren zijn. Uit overige oppervlaktewaterlichamen mag water worden onttrokken ten behoeve van beregening zolang de afvoer over het eerstvolgend benedenstrooms gelegen peilregulerend kunstwerk (stuw,emaal, vistrap, bodemval en dergelijke) niet stagneert.

Bodemconvenant

Ter uitvoering van het bodemconvenant, dat voortkomt uit de Wet Bodembescherming, stelt de provincie een lijst op van alle in de Kaderrichtlijn Water genoemde kwetsbare objecten in relatie tot bodemverontreiniging. Natura 2000-gebieden zijn dergelijke kwetsbare objecten. De komende jaren onderzoekt de provincie of er bodemverontreinigingen zijn die een knelpunt opleveren voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Indien nodig neemt de provincie maatregelen.

Lokaal niveau

De bestemmingsplannen moeten (voor zover dit nog niet is gerealiseerd) in lijn worden gebracht met de Omgevingsvisie, de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) en de Natura 2000-beheerplannen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van de betreffende gemeenten.

5 *Bestaande activiteiten*

In dit hoofdstuk wordt het effect van bestaande activiteiten in en rondom dit Natura 2000-gebied op de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied beschreven en beoordeeld. Na een algemene inleiding volgt een toelichting op de in de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) gehanteerde definitie van 'bestaand gebruik' mede in relatie tot vergunningplicht. Achtereenvolgens beschrijven en beoordelen we de mogelijke effecten van bestaande activiteiten op de instandhoudingsdoelstellingen. Met deze informatie wordt duidelijk welke bestaande activiteiten onder welke voorwaarden kunnen doorgaan, welke activiteiten nader onderzoek vragen en voor welke activiteiten mogelijk een Wet natuurbescherming-vergunning nodig is. In hoofdstuk 9 wordt het vergunningenkader nader uitgewerkt en is een schema opgenomen waaruit kan worden afgeleid wanneer een activiteit vergunningplichtig is.

5.1 *Inleiding*

Om te kunnen beoordelen wat nodig is voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen is naast kennis van het Natura 2000-gebied ook inzicht nodig in de effecten van bestaande activiteiten. Daarom moet het Natura 2000-beheerplan een beschrijving en beoordeling bevatten van bestaande activiteiten (landbouw, recreatie, drinkwatervoorzieningen, natuurbeheer etc.). Voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen kan het bevoegd gezag waar nodig voorwaarden stellen aan de voortzetting van deze activiteiten.

5.2 *Bestaand gebruik, bestaande activiteiten en vergunningplicht*

De Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) bepaalt dat activiteiten die een negatief effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen vergunningplichtig zijn. De Wet natuurbescherming maakt een uitzondering op deze regel en dat betreft 'bestaand gebruik'.¹⁵ Bestaand gebruik is volgens de Wet natuurbescherming 'andere handelingen als bedoeld in artikel 2.7. derde lid, onderdeel b, die op de referentiedatum bekend waren, of redelijkerwijs bekend hadden kunnen zijn bij het bestuursorgaan dat bevoegd is voor de verlening van de vergunning, en zij sedertdien niet of niet in betekenende mate zijn gewijzigd'. Activiteiten die onder deze definitie vallen hebben geen vergunning nodig op grond van de Wet natuurbescherming¹⁶. Uit deze definitie vloeit een aantal voorwaarden voort waaraan gebruik moet voldoen, wil het vergunningvrij bestaand gebruik in de zin van de Wet natuurbescherming zijn. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Het bestaand gebruik moet 'redelijkerwijs bekend' zijn bij het bevoegd gezag. Een activiteit is bekend als er een nationaalrechtelijke toestemming voor is verleend (bijvoorbeeld een milieuvergunning c.q. omgevingsvergunning of een melding op grond van de Wet milieubeheer). Het is daarbij niet relevant of de activiteit wel of niet is opgenomen in het Natura 2000-beheerplan. Illegale activiteiten (activiteiten waarvoor een vergunning had moeten worden aangevraagd, maar waar dat niet is gebeurd) vallen daarmee niet onder de definitie van bestaand gebruik.
- Het bestaand gebruik moet ongewijzigd zijn sinds 31 maart 2010. Gewijzigde activiteiten zijn voor de Wet natuurbescherming hetzelfde als nieuwe activiteiten. Tevens vallen activiteiten die niet continu worden uitgevoerd niet onder de wettelijke definitie van bestaand gebruik (bijvoorbeeld eens in de drie jaar een ander deel van het natuurgebied kleinschalig plaggen)¹⁷.

Bestaande, reguliere activiteiten die al sinds jaar en dag rondom een Natura 2000-gebied plaatsvinden, vallen dus niet altijd onder de wettelijke definitie van bestaand gebruik. Vaak is het vrijwel onmogelijk om te bepalen of een dergelijke reguliere activiteit wel of niet onder de wettelijke definitie van de Wet natuurbescherming valt. Tevens leidt het strikt hanteren van de definitie van bestaand gebruik in het Natura 2000-beheerplan ertoe dat de gewenste duidelijkheid aan

¹⁵ Artikel 2.9 lid 2 Wet natuurbescherming (voorheen artikel 1, aanhef onder m Natuurbeschermingswet)

¹⁶ Artikel 2.9.lid 2 Wet natuurbescherming (voorheen: artikel 19 d, lid 3, Natuurbeschermingswet)

¹⁷ De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State oordeelde dat '.... iedere verandering na de peildatum van 31 maart 2010 van het gebruik, zoals dat op deze datum bestond, een beroep op de uitzondering op de vergunningplicht voor bestaand gebruik doet vervallen'. ABRvS 3 juli 2013, 201113299/1/R2

ondernemers rondom het Natura 2000-gebied niet wordt gegeven. Immers, welk deel van hun bedrijfsvoering nu wel en welk deel niet vergunningvrij is, blijft onduidelijk. Daarom heeft de provincie ervoor gekozen alle bestaande activiteiten zoals die plaatsvonden tot 2012 rondom het Natura 2000-gebied te beoordelen en te bepalen of deze activiteiten onder voorwaarden door kunnen gaan.

Op de algemene regel dat bestaand gebruik (datum 31 maart 2010) geen Wet natuurbescherming-vergunning nodig heeft, maar ander gebruik wel, maakt de Wet natuurbescherming een aantal uitzonderingen, namelijk:

1. Projecten en de exploitatie van projecten met mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen;
2. Vergunde rechten;
3. Activiteiten die worden uitgevoerd overeenkomstig het Natura 2000-beheerplan van het betreffende Natura 2000-gebied.

Ad. 1 Projecten en de exploitatie van projecten

De regel dat 'bestaand gebruik' vergunningvrij is, geldt niet voor projecten en de exploitatie van projecten die gestart zijn na de aanmelding van het Natura 2000-gebied onder de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, de zogenaamde referentiedatum. Als de (exploitatie van) projecten significant negatieve effecten (kan) kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen zijn deze activiteiten vergunningplichtig. Ook wanneer de (exploitatie van) projecten onder de definitie van bestaand gebruik uit de Wet natuurbescherming vallen. In onderstaande kaders worden de begrippen 'project' en 'referentiedatum' nader toegelicht.

Projecten en andere handelingen

Bij 'projecten' gaat het om fysieke ingrepen in het leefmilieu, overeenkomstig het projectbegrip van de MER-richtlijn: de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of (materiële) werken en andere (materiële) ingrepen in het natuurlijke milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten¹⁸. Volgens het Europese Hof is een project in de zin van de MER-richtlijn een 'materieel' werk, een activiteit die ter plaatse – kennelijk onmiddellijk – 'reële fysieke veranderingen meebrengt', een werk of ingreep die de 'materiële toestand van de plaats verandert'¹⁹. Te denken valt dus aan bouwen, graven, baggeren, storten, verharderen, delven, draineren en leegpompen e.d., maar ook aan het uitzaaien van mosselzaad met het oog op de vorming van mosselbanken. Niet relevant is waar die projecten plaatsvinden – binnen of buiten een Natura 2000-gebied – maar of zij schadelijke gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied.

Bij 'andere handelingen' gaat het om feitelijke handelingen die niet als 'project' zijn aan te merken. Te denken valt aan het houden van een wandeltocht, een rally, het weiden van vee of het bakken van stenen. Er is nog niet veel jurisprudentie over 'andere handelingen'. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft de volgende activiteiten aangemerkt als een andere handeling in de zin van de Natuurbeschermingswet 1998 (nu: Wet natuurbescherming): bestaand gebruik, inhoudende de exploitatie van een veehouderij²⁰, een wijziging van het veebestand in bestaande stallen²¹, het uitvoeren van strandexcursies met een strandbus²² en het tijdelijk wederom voor ontsluitingsverkeer openstellen van een bestaande, verharde weg, die zonder het treffen van maatregelen geschikt is om te dienen als ontsluitingsweg²³.

¹⁸ Het projectbegrip is bReed. Het Europese Hof zoekt aansluiting bij het projectbegrip van de MER-richtlijn. Volgens het Hof gaat het daarbij om fysieke ingrepen en materiële werken. Zie HvJ 7 september 2004, zaak C-127/02 - (Kokkelvisserij), ro 24 e.v. en HvJ 17 maart 2011 (Brussels Hoofdstedelijk Gewest en anderen tegen Vlaamse Gewest), zaak C-275/09.

¹⁹ HvJ 17 maart 2011 (Brussels Hoofdstedelijk Gewest en anderen tegen Vlaamse Gewest), zaak C-275/09.

²⁰ ABRvS 1 december 2010 zaaknr. 200905342/1/R2, ABRvS 1 september 2010 zaaknr. 200905018/1/R2, ABRvS 31 maart 2010 zaaknr. 200903784/1/R2.

²¹ ABRvS 1 mei 2013, zaaknr. 201011080/1/A4.

²² ABRvS 27 december 2012, zaaknr. 201111811/1/A4.

²³ ABRvS 6 maart 2013, zaaknr. 201113007/1/A4.

Referentiedatum

De referentiedatum is de datum waarop op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn een voor projecten een voorafgaande nationaalrechtelijke toestemming is vereist:

- voor Natura 2000-gebieden die als speciale beschermingszones op grond van de Habitatrichtlijn worden aangewezen (Habitatrichtlijngebieden) is de referentiedatum de datum van plaatsing van het Natura 2000-gebied door de Europese Commissie op de lijst gebieden van communautair belang. Voor de meeste gebieden is dat 7 december 2004.
- voor Natura 2000-gebieden die als speciale beschermingszones op grond van de Vogelrichtlijn worden aangewezen (Vogelrichtlijngebieden) is de referentiedatum de datum van de nationale aanwijzing van het desbetreffende Natura 2000-gebied, of, als de aanwijzing dateert van vóór 10 juni 1994, 10 juni 1994.

Ad 2. Vergunde rechten

Hierboven is onder 1 beschreven dat (de exploitatie van) projecten met mogelijk significant negatieve effecten op grond van de Wet natuurbescherming vergunningplichtig is. Deze vergunningplicht vanuit de Wet vervalt wanneer er sprake is van 'vergunde rechten'. Dit volgt uit jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State²⁴. Er is sprake van 'vergunde rechten' als voor de activiteiten vóór de referentiedatum (zie kader 'Referentiedatum') nationaalrechtelijke toestemming is verleend op grond van de Hinderwet of de Wet milieubeheer (bijvoorbeeld voor het bouwen van een veehouderij, restaurant of de ontgroning door een steenfabriek) en de situatie onveranderd is.

Ad 3. Opgenomen in het Natura 2000-beheerplan

De Wet natuurbescherming bepaalt dat geen Wet natuurbescherming-vergunning nodig is voor activiteiten die worden uitgevoerd overeenkomstig het Natura 2000-beheerplan van het betreffende Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-beheerplan kan nadere voorwaarden en beperkingen stelling aan activiteiten²⁵. De provincie Overijssel heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om in het Natura 2000-beheerplan te regelen onder welke voorwaarden activiteiten vergunningvrij zijn. Dit is gedaan om te voorkomen dat onnodige regeldruk ontstaat als gevolg van uit de Wet natuurbescherming voortvloeiende vergunningplicht voor terugkerende activiteiten en activiteiten die onderdeel uitmaken van de reguliere bedrijfsvoering van bestaande bedrijvigheid.

Tevens kunnen in het Natura 2000-beheerplan wijzigingen van bestaande activiteiten worden opgenomen, waardoor ook de gewijzigde activiteit is vrijgesteld van de vergunningplicht uit de Wet natuurbescherming. Omdat het moeilijk is op voorhand te bepalen of activiteiten gewijzigd worden en hoe een gewijzigde activiteit er uit komt te zien, is het effect van gewijzigde activiteiten moeilijk te bepalen. Daarom is terughoudend omgegaan met de mogelijkheid om wijzigingen van bestaande activiteiten op te nemen in het Natura 2000-beheerplan. Alleen daar waar op basis van bestaande informatie duidelijk is dat de gewijzigde activiteit geen negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen is van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

Figuur 5.1 legt de relatie tussen de relevante data vanuit de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998), Vogel- en Habitatrichtlijn en vergunningplicht vanuit de Wet

<i>VR</i> <i>24/3/2000</i>	<i>HR</i> <i>7/12/2004</i>	<i>bestaand gebruik</i> <i>31/3/2010</i>
<i>Vergunningvrij</i>	<i>Afhankelijk van wel/niet project wel/niet vergunningplicht</i>	<i>Vergunningplicht</i>

Figuur 5.1 Vogel- en habitatrichtlijn, bestaand gebruik in relatie tot vergunningplicht

²⁴ ABRvS 31 maart 2010, zaaknr. 200903784/1

²⁵ Artikel 2.9 Wet natuurbescherming (voorheen: artikel 19d, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998).

5.2.1 Voorwaarden en beperkingen

Zoals reeds vermeld kunnen bestaande activiteiten, al dan niet onder voorwaarden, vergunningvrij worden opgenomen in het Natura 2000-beheerplan. Uit de beoordeling van de bestaande activiteiten (zie paragraaf 5.4) blijkt dat in de meeste in dit Natura 2000-gebied spelende situaties bestaande activiteiten geen significant negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. In die situaties kunnen deze activiteiten zonder meer gecontinueerd worden.

Als de bestaande activiteiten wel significant negatieve effecten (kunnen) hebben op de instandhoudingsdoelstellingen worden mitigerende maatregelen in het Natura 2000-beheerplan opgenomen die de effecten verzachten of wegnemen, waardoor de natuurlijke kenmerken van het gebied niet (langer) worden aangetast. Voor het bepalen van de mitigerende maatregelen kan nader onderzoek nodig zijn.

Als de (mogelijk) significant negatieve effecten van bestaande activiteiten niet met mitigerende maatregelen kunnen worden weggewomen, dan is nader onderzoek nodig om te bepalen of en hoe de activiteiten kunnen worden voortgezet. Dit nader onderzoek wordt in de eerste beheerplanperiode uitgevoerd. Hetzelfde geldt voor de activiteiten waarvoor de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen onvoldoende bekend zijn (zie ook paragraaf 5.3.5).

5.3 Methodiek

5.3.1 Inleiding

De provincie en haar partners streven naar zoveel mogelijk duidelijkheid wat betreft de continuering van bestaande activiteiten met waar nodig aan deze continuering verbonden voorwaarden. In dit kader zijn diverse bestaande activiteiten expliciet vergunningvrij opgenomen in dit Natura 2000-beheerplan.

De gewenste duidelijkheid vraagt een goede beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten als geheel. De beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten is gebaseerd op het werkdocument van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (provincie Overijssel, 2009), de Centrale beoordeling met onderliggende onderzoeken (ARCADIS, 2012ⁱⁱⁱⁱ) (hierna te noemen Centrale beoordeling), de effectenindicator van het rijk²⁶ en aanvullende informatie van de partners.

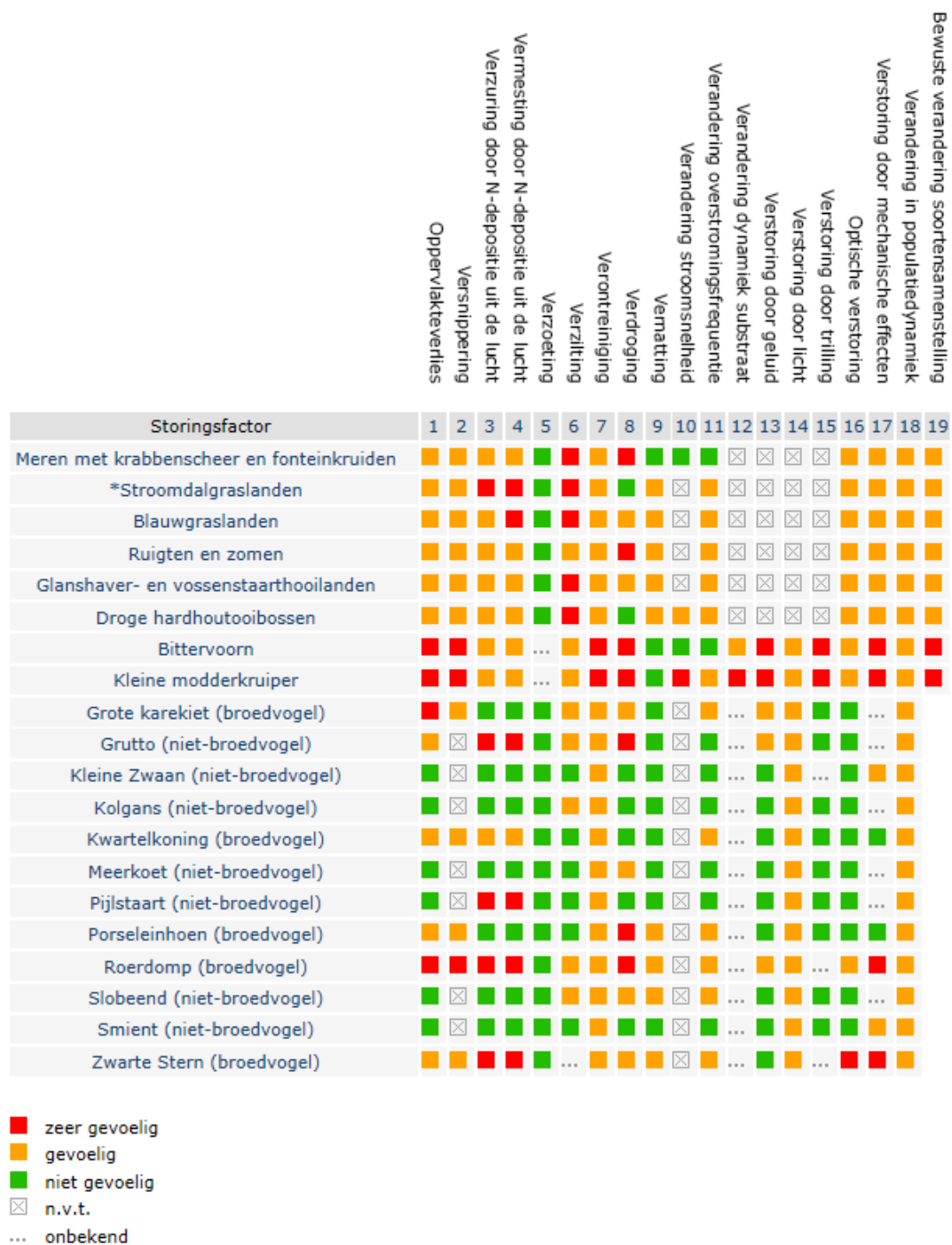
Bij de beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten is geen onderscheid gemaakt tussen bestaand gebruik, projecten en andere handelingen en overige bestaande activiteiten. Of een bestaande activiteit vergunningplichtig is kan worden afgeleid uit hoofdstuk 9 en het daarin opgenomen schema.

5.3.2 Effectenindicator

De effectenindicator 'Natura 2000 – ecologische randvoorwaarden en storende factoren' is een instrument van het rijk waarmee mogelijke schadelijke effecten als gevolg van activiteiten en plannen kunnen worden verkend. De effectenindicator geeft generieke informatie over de gevoeligheid van soorten en habitattypen voor de meest voorkomende verstoringsfactoren. In de door de effectenindicator gegenereerde figuur (figuur 5.2) is voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht per habitatype, habitatrichtlijnsoort en vogelrichtlijnsoort aangegeven welke verstoringsfactoren kunnen optreden. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen:

- kwantitatieve effecten: oppervlakteverlies of -toename
- kwalitatieve effecten: chemische stoffen, fysieke effecten, versturende effecten
- ruimtelijke samenhang: versnippering van leefgebied.

²⁶ zie [http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura 2000](http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura_2000)

Figuur 5.2 Effectenindicator Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

5.3.3 Centrale Beoordeling

ARCADIS heeft in opdracht van de provincie Overijssel onderzoek gedaan naar de effecten van bestaande activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden in Overijssel²⁷. Daarbij zijn alle mogelijke verstoringsfactoren meegenomen met uitzondering van verzuring en veresting door stikstofdepositie uit de lucht. Deze twee verstoringsfactoren zijn meegenomen in het PAS (zie paragraaf 3.3.24) en waar nodig vertaald in mitigerende PAS-maatregelen (zie paragraaf 6.1).

Het cumulatieve effect (de optelsom en/of versterking van effecten) van bestaande activiteiten is niet door ARCADIS in beeld gebracht. Dit is later op basis van de meest actuele kennis beschreven in paragraaf 5.5.

Het rapport is gebaseerd op de situatie 2011/2012. Voor zover niet anders is aangetoond, gaat dit Natura 2000-beheerplan er vanuit dat de door ARCADIS beoordeelde activiteiten plaatsvonden op de peildatum voor bestaand gebruik (31 maart 2010). De door ARCADIS beoordeelde bedrijven zijn opgenomen in bijlagen 6,7 en 8 bij dit beheerplan.

In de Centrale beoordeling is van grof naar fijn gewerkt. Eerst is bepaald op welke afstand(en) redelijkerwijs geen significant negatieve effecten meer te verwachten zijn van bestaande activiteiten. Aan de hand van deze afstanden is achtereenvolgens voor diverse, veel voorkomende, activiteiten onderscheid gemaakt tussen activiteiten waarvan kan worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen en activiteiten waar dit niet voor geldt. De laatste categorie is nader beoordeeld.

5.3.4 Aanvullende informatie provincie en partners

De Centrale beoordeling is omgezet in teksten voor de Natura 2000-beheerplannen²⁸. Op basis van de reacties van de partners op het niet-stikstof deel van de 1^e concept Natura 2000-beheerplannen (zie paragraaf 1.5) is besloten tot een kwaliteitsslag waarmee zoveel mogelijk duidelijkheid wordt gegeven over:

- of en zo ja onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen worden doorgezet en
- of en zo ja onder welke voorwaarden reguliere tot bestaande bedrijfsvoering behorende activiteiten vergunningvrij kunnen worden gemaakt.

Het onderhavige hoofdstuk is in een iteratief proces met de partners op basis van actuele, aanvullende informatie van de partners en de provincie tot stand gekomen.

In de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen beoordeling van de bestaande activiteiten wordt aangesloten bij de door ARCADIS gehanteerde kleurcodering:

Groen	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn uitgesloten. De activiteit kan onveranderd worden gecontinueerd.
Geel	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd.
Rood	Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn niet uit te sluiten, ook niet met 'mitigerende maatregelen'. Nader onderzoek (op het niveau van een passende beoordeling) is nodig om het effect definitief vast te stellen.
Oranje	Er is onvoldoende informatie om vast te stellen of er, en zo ja wat, het effect is van de activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen. Er is nader onderzoek nodig.

²⁷ Voor een uitgebreide beschrijving van de gebruikte methode en een onderbouwing van de beoordeling zie de Centrale Beoordeling.

²⁸ Een eerste versie van de Natura 2000-beheerplannen is gebaseerd op het werkdocument, de PAS-gebiedsanalyse en Centrale beoordeling. Dit 1^e concept is op 13 mei 2014 voorgelegd aan de partners.

5.3.5 Consequenties van de beoordelingen

Wanneer een bestaande activiteit als groen beoordeeld is, kan de activiteit zonder Wet natuurbescherming-vergunning worden gecontinueerd. Voor een geel beoordeelde activiteit geldt dat de activiteit geen Wet natuurbescherming-vergunning nodig heeft, *indien de activiteit wordt uitgevoerd onder de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen voorwaarden*.

Als een groen of geel beoordeelde activiteit in de praktijk toch tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen leidt, zal het bevoegd gezag opnieuw een habitatoets moeten (laten) verrichten en zo nodig nieuwe voorwaarden en beperkingen in het Natura 2000-beheerplan moeten opnemen. De kans daarop is klein omdat ARCADIS in haar beoordeling uitgaat van 'afstanden waarbij redelijkerwijs significante effecten kunnen worden uitgesloten'.

Daar waar nader onderzoek nodig is (categorieën Oranje, Rood en soms ook Geel), de mitigerende maatregelen nog niet in dit beheerplan zijn opgenomen en de activiteit onder de definitie 'andere handelingen' valt (bestaand gebruik zie paragraaf 5.2), liggen het initiatief tot en de financiering van dit onderzoek bij het bevoegd gezag, de provincie Overijssel.

5.4 Beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten

In de volgende paragrafen worden activiteiten in en rondom het Natura 2000-gebied beschreven en beoordeeld die van invloed kunnen zijn op de instandhoudingsdoelstellingen. Deze beoordeling geeft inzicht in de mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen²⁹. Uit deze beoordeling volgt of de activiteit, al dan niet onder voorwaarden, kan worden voortgezet.

Het gaat hierbij om een beoordeling van het feitelijke gebruik en niet om het vergunde gebruik. In enkele voorkomende gevallen is ook het vergund gebruik beoordeeld op eventuele effecten. Wanneer dit het geval is, dan is dit expliciet vermeld.

5.4.1 Drinkwaterwinning

Beschrijving

Binnen een straal van tien kilometer rondom Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht liggen twee drinkwaterwinningen. De relevante informatie over deze drinkwaterwinningen staat in onderstaande tabel.

Locatie	Afstand (km)	Werkelijke onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)	Vergunde onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)
Engelse Werk	4,1	11,3	10
Vechterweerd	2,3	0	8

Beoordeling

Een drinkwaterwinning kan leiden tot verdroging. Dat uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is daardoor mogelijk lager dan de gewenste of benodigde grondwaterstand van de aanwezige habitattypen en -soorten.

De beoordeling van de drinkwaterwinningen bestaat uit de volgende stappen:

- Ligt de verlagingscontour binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied?
- Zo ja, is de verlaging binnen het Natura 2000-gebied groter dan 5 centimeter³⁰?

Momenteel vindt er geen onttrekking plaats op de locatie Vechterweerd. In de Centrale beoordeling is de vergunde onttrekking van drinkwaterwinning Vechterweerd beoordeeld. Uit deze beoordeling blijkt dat het beïnvloedingsgebied van de vergunde onttrekking buiten Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht ligt. Wanneer de winning dus alsnog het vergunde debiet gaat onttrekken, zijn er geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen.

In 2008 is de vergunning van de drinkwaterwinning Engelse Werk aangepast en is een deel van de winning verplaatst naar een iets zuidelijker locatie die verder van het Natura 2000-gebied af ligt.

²⁹ Artikel 2.3 lid 2 Wet natuurbescherming (voorheen: Artikel 19a, lid 3, onder a, Natuurbeschermingswet)

³⁰ Bij verlagingen kleiner dan 5 centimeter is causaal verband tussen grondwateronttrekking en schade niet aantoonbaar. Dit is gebaseerd op onder meer het protocol van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG).

Voor 2008 lag het beïnvloedingsgebied van deze grondwaterwinning net buiten de begrenzing van Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. Als gevolg van de aanpassing en verplaatsing is het beïnvloedingsgebied verder van het Natura 2000-gebied af komen te liggen. Daardoor is met zekerheid te zeggen dat de grondwaterwinning geen invloed heeft op de grondwaterstanden in het Natura 2000-gebied. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn dan ook uit te sluiten en de huidige vergunde drinkwaterwinning kan worden voortgezet.

Conclusie Drinkwaterwinning

Groen	Drinkwaterwinning Engelse Werk Drinkwaterwinning Vechterweerd
-------	--

5.4.2 Industriële grondwateronttrekkingen

Toelichting

Deze paragraaf betreft alleen vergunde grondwateronttrekkingen met als hoofddoel industrie. De vergunde capaciteit van de betreffende winningen is in de meeste gevallen groter dan 150.000 m³ per jaar. Overige vergunningen die niet als hoofddoel 'Industrie' hebben en alle meldingsplichtige grondwateronttrekkingen (voor zover niet agrarisch) worden behandeld in paragraaf 0.

Beschrijving

Binnen een straal van tien kilometer rondom Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht liggen vier industriële grondwateronttrekkingen. De relevante informatie over deze industriële grondwateronttrekkingen staat in onderstaande tabel.

Locatie	Afstand (km)	werkelijke onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)	vergunde onttrekking 2011 (Mm ³ /jaar)
Rioolwaterzuivering Zwolle	3,5	19.000 m ³ /jaar	0,25
Sensus operation Zwolle	1,6	0,9	0,45
Coop zuivelfabriek Rouveen	6,4	0,20	0,17
DMI Europe	2,9	71.800 m ³ /jaar	0,17

Beoordeling

Industriële grondwateronttrekkingen kunnen leiden tot verdroging. Dat uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is daardoor mogelijk lager dan de gewenste of benodigde grondwaterstand van de aanwezige habitattypen en -soorten.

De beoordeling van de industriële onttrekkingen bestaat uit de volgende stappen:

- Ligt de verlagingscontour binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied?
- Zo ja, is de verlaging binnen het Natura 2000-gebied groter dan 5 centimeter³¹?

Uit de Centrale beoordeling blijkt dat het beïnvloedingsgebied van deze onttrekkingen buiten het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht ligt. Dit geldt ook voor de gecombineerde onttrekkingscontour waarvan Sensus deel uitmaakt. Alle hierboven genoemde industriële grondwateronttrekkingen hebben dan ook geen invloed op de grondwaterstanden binnen dit Natura 2000-gebied. Daarom kunnen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen worden uitgesloten.

Conclusie industriële grondwateronttrekkingen

Groen	Rioolwaterzuivering Zwolle Sensus operation Zwolle Coop zuivelfabriek Rouveen DMI Europe
-------	---

³¹ Bij verlagingen kleiner dan 5 centimeter is causaal verband tussen grondwateronttrekking en schade niet aantoonbaar. Dit is gebaseerd op onder meer het protocol van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG).

5.4.3 Kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap

Beschrijving

Deze paragraaf behandelt de grondwateronttrekkingen die op grond van de Waterwet vergunningplichtig zijn bij het waterschap. Het gaat hier specifiek om winningen kleiner dan 150.000 m³ (art. 6.4 Waterwet en Keur voorm. Waterschap Drents Overijsselse Delta). Deze grondwateronttrekkingen hebben diverse doeleinden waaronder: grondwatersanering, tijdelijke en permanente bronbemaling, proceswater, koude-warmte opslag, koelwater, kleine drinkwateronttrekkingen voor zowel dierlijke als menselijke consumptie en beregening met grondwater. In paragraaf 5.4.4 wordt specifiek ingegaan op onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten.

In tabel 5.1 staat het overzicht van de kleine niet agrarische onttrekkingen rondom Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht die in de Centrale beoordeling zijn beoordeeld.

Tabel 5.1 Kleine (niet agrarische) wateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap

Type winning	Aantal vergunningen	Aantal meldingen
Koude-warmte opslag	16	
Sanering	1	
Bronbemaling	4	1

Beoordeling

Uit de Centrale beoordeling blijkt dat wanneer alle vergunningplichtige winningen tegelijkertijd de vergunde hoeveelheid onttrekken, zij geen invloed hebben op de grondwaterstanden van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. De vergunde winningen hebben dus geen cumulatief effect op de grondwaterstand in dit Natura 2000-gebied. Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor dit Natura 2000-gebied zijn dan ook op voorhand uit te sluiten.

Conclusie kleine (niet agrarische) grondwateronttrekkingen onder verantwoordelijkheid van het waterschap

Groen	Bestaande grondwateronttrekkingen, en nieuwe grondwateronttrekkingen buiten een straal van 10 kilometer van Uiterwaarden Zwarte water en Vecht
-------	--

5.4.4 Onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

Beschrijving

Het doel van deze paragraaf is het treffen van een regeling voor beregeningsonttrekkingen en onttrekkingen ten behoeve van veedrenking. Waar mogelijk wordt aangesloten bij de beregeningsregeling van de waterschappen (zie paragraaf 4.5). Echter, voor het effect op de instandhoudingsdoelstellingen is het niet van belang waarvoor een onttrekking wordt gebruikt. Het onttrekkingsregime (pompcapaciteit, duur, periode, maximale hoeveelheid) is wel van belang. In aansluiting op het beleid van de waterschappen wordt in het Natura 2000-beheerplan onder onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten het volgende verstaan: 'Een onttrekking met een pompcapaciteit kleiner dan 60 m³ per uur, met een maximum van 25.000 m³ per jaar'. Onder deze definitie vallen zowel de beregeningsonttrekkingen en de onttrekkingen ten behoeve van veedrenking die bij het waterschap meldingsplichtig zijn, als de zeer kleine onttrekkingen met een pompcapaciteit kleiner dan 10 m³ per uur die bij het waterschap noch meldingsplichtig, noch vergunningplichtig zijn.

Beoordeling

Bestaande onttrekkingen

Uit de Centrale beoordeling blijkt dat significant negatieve effecten van een dergelijke onttrekking ten behoeve van agrarische activiteiten buiten een straal van 300 meter uit te sluiten zijn³². In bijlage 5 is een kaart opgenomen waarop deze zone is weergegeven. Ten tijde van het opstellen van

³² Voor de onderbouwing van de effectafstand zie de Centrale beoordeling. De effectafstand wordt in nader onderzoek nader gespecificeerd, zie paragraaf 6.2.1.

de Centrale beoordeling waren er elf onttrekkingen binnen een straal van 300 meter rond Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht bekend. Naar alle waarschijnlijkheid is het overzicht dat voor de Centrale beoordeling is gebruikt echter incompleet. Mogelijk liggen binnen een straal van 300 meter rondom Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht nog onttrekkingen die niet bekend waren ten tijde van het opstellen van de Centrale beoordeling. Door het uitvoeren van de hydrologische herstelmaatregelen (M1, M3 en M4) uit de PAS-gebiedsanalyse is echter voldoende gewaarborgd dat de habitattypen en het leefgebied van habitatsoorten worden behouden. Aan de hand van de monitoringsresultaten moet worden bepaald of het grondwaterregime een knelpunt vormt voor het behalen van de uitbreidings- en verbeterdoelstellingen. Hiervoor is een onderzoeksmaatregel opgenomen (zie paragraaf 6.2.1). Uit dit onderzoek moet blijken of aanvullende mitigerende maatregelen genomen moeten worden.

Nieuwe onttrekkingen

Met het opnemen van effectafstanden voor kleine onttrekkingen ontstaat er voor meer dan 80% van het oppervlak in Overijssel (de gebieden buiten de grens van de effectafstanden) een vergunningsvrije zone van de Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) voor het realiseren van nieuwe onttrekkingen. Voor het overgrote deel van de agrarische ondernemers geeft dit duidelijkheid en gemak. Binnen de effectafstanden blijft de Wet natuurbescherming van toepassing.

De effecten van het aanleggen van nieuwe grondwateronttrekkingen zijn niet in het PAS meegenomen. Indien nieuwe grondwateronttrekkingen binnen de effectafstand van 300 meter vanaf het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht worden aangelegd moet de initiatiefnemer onderzoeken of er negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen op kunnen treden. Indien dit niet uit te sluiten valt, dient de initiatiefnemer een Wet natuurbescherming-vergunning aan te vragen. Zoals in paragraaf 4.5 al is beschreven staat het waterschap binnen een straal van 200 meter rondom kwetsbare natte natuur geen nieuwe beregeningsonttrekkingen toe. Het aanleggen van nieuwe onttrekkingen buiten de effectafstand van 300 meter vanaf Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is vergunningvrij. In bijlage 5 is een kaart opgenomen waarop deze zone is weergegeven.

Vervangen bestaande onttrekkingen

Indien een bestaande installatie op dezelfde locatie wordt vervangen door een installatie met dezelfde capaciteit en de maximale onttrekking van 25.000 m³ per jaar in acht wordt genomen, verandert het effect van de grondwateronttrekking niet. Een dergelijke wijziging is zowel binnen als buiten de effectafstand van 300 meter vanaf het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht vergunningvrij.

Voorwaarden

Bestaande onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten binnen een straal van 300 meter van Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde:

- Uitvoeren van de hydrologische herstelmaatregelen (M1, M3 en M4) uit de PAS-gebiedsanalyse.

Conclusie grondwateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

Groen	Nieuwe onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten buiten een straal van 300 meter van Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. Op dezelfde locatie vervangen van de bestaande grondwateronttrekking met een onttrekking met dezelfde capaciteit, waarbij de maximale onttrekking van 25.000 m ³ per jaar in acht wordt genomen.
Geel	Bestaande onttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten binnen een straal van 300 meter van Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. Deze grondwateronttrekkingen kunnen worden gecontinueerd onder bovengenoemde voorwaarden.

5.4.5 Berekening met oppervlaktewater

Beschrijving

In de omgeving van het Natura 2000-gebied wordt oppervlaktewater onttrokken ten behoeve van berekening en bevoeiing.

Beoordeling

Berekening met oppervlaktewater kan ervoor zorgen dat de drainerende werking van watergangen toeneemt. Dit kan effect hebben op de grondwaterstanden in het Natura 2000-gebied, waardoor grondwaterafhankelijke habitattypen en leefgebieden van habitatsoorten in het Natura 2000-gebied kunnen verdrogen.

In de praktijk vindt onttrekking van oppervlaktewater voor berekening plaats uit watergangen die voldoende water aanvoeren. Dit is geregeld in de beregeningsregeling van Waterschap Groot Salland (nu onderdeel Waterschap Drents Overijsselse Delta, zie paragraaf 4.5). In deze regeling is vastgelegd dat berekening vanuit oppervlaktewater alleen is toegestaan zolang de eerstvolgende benedenstrooms gelegen stuw nog overstroomt. Zodra de afvoer stagneert, treedt automatisch en met onmiddellijke ingang een beregeningsverbod in werking in het desbetreffende peilgebied. Er mag dus alleen onttrokken worden zonder dat er een verlaging van het waterpeil plaatsvindt. Het oppervlaktewaterpeil in de watergangen waaruit wordt onttrokken is daarmee gegarandeerd.

Wanneer berekening uit oppervlaktewater onder de voorwaarden uit de beregeningsregeling plaatsvindt, leidt dit niet tot een daling van de waterpeilen in de watergangen. Een toename van de drainerende werking van watergangen door berekening met oppervlaktewater is dan ook niet aan de orde. Hierdoor zijn negatieve effecten als gevolg van verdroging op grondwaterafhankelijke habitattypen en leefgebieden van habitatsoorten op voorhand uitgesloten.

Voorwaarden

De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarde: 'berekening vanuit oppervlaktewater is alleen toegestaan zolang de afvoer over de eerstvolgend benedenstrooms gelegen stuw niet stagneert'.

Conclusie berekening met oppervlaktewater

Geel	Berekening met oppervlaktewater kan worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de afvoer over de eerstvolgende benedenstrooms gelegen stuw niet stagneert.
------	--

5.4.6 Rioolwaterzuiveringsinstallaties

In de provincie Overijssel bevinden zich enkele tientallen rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Een RWZI kan vanuit twee invalshoeken invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied:

- Directe effecten: De effecten geluidhinder, lichthinder, optische verstoring, vernatting, verandering van de stroomsnelheid, de overstromingsfrequentie en de dynamiek van het substraat (opwerveling van slib) hebben, onafhankelijk van de ligging in het stroomgebied, op korte afstand van de RWZI mogelijk invloed.
- Indirecte effecten. Een RWZI ligt bovenstrooms ten opzichte van een Natura 2000-gebied: als een RWZI loost in een hoofdwaterloop of een beek kan dat op grotere afstand invloed hebben. Dit kan leiden tot eutrofiëring van het oppervlaktewater.

Significant negatieve effecten van geluid, licht en optische verstoring op instandhoudingsdoelstellingen kunnen op een afstand van meer dan 2 kilometer geheel worden uitgeslotenⁱⁱ. Significant negatieve effecten van 'verontreiniging' en 'vermesting' kunnen worden uitgesloten als een RWZI benedenstrooms in het stroomgebied ligt.

Beschrijving

In de directe omgeving van Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht liggen twee RWZI's:

- RWZI Hessenpoort, lozing op de Vecht;
- RWZI Genemuiden, lozing op Zwarte Water.

De RWZI's liggen respectievelijk bovenstrooms ten opzichte van het Natura 2000-gebied en er naast.

Beoordeling van RWZI's

Uit de Centrale beoordeling blijkt dat significant negatieve effecten als gevolg van de directe effecten boven een afstand van 2 kilometer kunnen worden uitgesloten. Hierbij geldt de kanttekening dat voor geluid een effectafstand van 50 meter geldt; voor lichthinder geldt een effectafstand van 300 meter.

Uit de effectenindicator (paragraaf 5.3.2) blijkt dat alle verstoringsfactoren die een rol spelen bij de RWZI's voor de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied relevant kunnen zijn.

Uit de PAS-gebiedsanalyse blijkt dat het Zwarte Water en de Vecht rijk aan stikstof en fosfaat zijn. De knelpuntenanalyse (zie hoofdstuk 3) laat zien dat dit een knelpunt vormt voor het habitatype Meren met krabbenscheer.

Directe effecten

RWZI Genemuiden ligt op ongeveer 1.100 meter van het Natura 2000-gebied. Rondom deze RWZI zijn bomen aangeplant, waardoor de installatie ingebed is in het landschap. De RWZI Hessepoort ligt op ongeveer 800 meter van het Natura 2000-gebied. Deze RWZI ligt op een bedrijventerrein. Rondom dit bedrijventerrein is een groenstrook met bomen aanwezig, waardoor het bedrijventerrein is ingebed in het landschap. Optische verstoring is gezien deze inbedding voor beide RWZI's dan ook niet aan de orde. Verstoring door geluid en licht leidt, gezien de afstanden tot het Natura 2000-gebied, niet tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen.

Gezien de omvang van de rivieren Zwarte Water en Vecht, hebben de lozingen geen significant effect op het debiet van de rivieren. De stroomsnelheid, overstromingsfrequentie en de dynamiek van het substraat, worden niet wezenlijk beïnvloed door de RWZI's. Significant negatieve effecten als gevolg van deze verstoringsfactoren zijn dan ook bij voorbaat uitgesloten.

Indirecte effecten

De knelpuntenanalyse uit de PAS-gebiedsanalyse laat zien dat de fosfaat- en stikstofgehalten in het oppervlaktewater momenteel te hoog zijn voor het habitatype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Uit onderzoek blijkt dat de locatie waar dit habitatype voorkomt (beperkt) geïnundeerd wordt door het Zwarte Water (KWR, 2013^{iv}). In stilstaand water in laagtes langs de rivier die periodiek worden geïnundeerd door rivierwater kan een hoog fosfaatgehalte leiden tot een explosieve toename van algengroei (dit wordt algenbloei genoemd). Hierdoor wordt het water minder helder, daalt het zuurstofgehalte en neemt het aandeel waterplanten af. Op deze manier kan algenbloei de ecologische vereisten van de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn aantasten. Onderzoek naar de waterkwaliteit in het stroomgebied van de Vecht en het Zwarte Water laat zien dat de kwaliteit van het Zwarte Water vooral wordt bepaald door de aanvoer van onder andere fosfaat vanuit het Duitse gedeelte van de Vecht^v,^{vi}. Tevens blijkt uit beide onderzoeken dat de afspoeling van meststoffen vanuit landbouwpercelen bijdraagt aan de fosfaatconcentraties in het water van de Vecht en het Zwarte Water. In het kader van het PAS worden binnen het Natura 2000-gebied landbouwpercelen verworven en opnieuw ingericht (maatregelen M4 uit de PAS-gebiedsanalyse). De bemesting van deze percelen wordt gestopt, waardoor de afspoeling van mest en daarmee de fosfaat- en stikstofconcentraties in het water van de Vecht en het Zwarte Water afnemen. In de eerste beheerplanperiode heeft deze PAS-maatregel betrekking op een groot aantal gronden dat stroomopwaarts van het habitatype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden ligt. De inspoeling van meststoffen in dit habitatype en het leefgebied van de Bittervoorn en Kleine modderkruiper neemt in de eerste beheerplanperiode daardoor af. Tevens worden in het stroomgebied van de Vecht vanuit de Kaderrichtlijn Water generieke maatregelen genomen die de concentraties stikstof- en fosfaat in het Zwarte Water en de Vecht verminderen.

Geconcludeerd wordt dat in het Natura 2000-gebied maatregelen worden genomen die de fosfaatbelasting sterk verminderen (het herinrichten en uit bemesting nemen van landbouwgronden en generieke maatregelen). De RWZI's staan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen dan ook niet in de weg.

Voorwaarden

De activiteit kan onder de volgende voorwaarde worden gecontinueerd 'uitvoeren van de maatregelen uit de PAS-gebiedsanalyse'.

Conclusie rioolwaterzuiveringsinstallaties

Geel	De RWZI's Hessenpoort en Genemuiden kunnen worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de maatregelen uit de Pas-gebiedsanalyse worden gecontinueerd.
------	--

5.4.7 Riooloverstorten

Mogelijke effecten van riooloverstorten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn vermessing en verontreiniging. Uitgangspunt voor de selectie van riooloverstorten met mogelijk significant negatieve effecten is geweest dat een riooloverstort mogelijk van invloed is op een Natura 2000-gebied als het object zich binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied bevindt of binnen een watersysteem stroomopwaarts ten opzichte van het Natura 2000-gebied is gelegen. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van benedenstroomse overstorten worden uitgesloten.

Beschrijving

In de directe omgeving van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht liggen zes riooloverstorten. De relevante informatie over deze overstorten staat in tabel 5.2.

Tabel 5.2 Riooloverstorten in of nabij het Natura 2000-gebied

	Locatie	Code gemeente	Type	Afstand tot Natura 2000-gebied
Vergund gebruik (5)	Zwolle, Berkum, Hugo De Vrieslaan	RO 1111	Gemengd stelsel	Ligging nabij het gebied
Vergund gebruik (5)	Zwolle, Berkum, Revijslaan	RO 2222	Gemengd stelsel	Ligging nabij het gebied
Vergund gebruik (5)	Zwolle, Berkum, V.Leeuwenhoeklaan	RO 5555	Gemengd stelsel	Ligging nabij het gebied
Vergund gebruik	Hasselt, Brouwersgracht	RO I	Gemengd stelsel	Ligging nabij het gebied
Vergund gebruik	Hasselt, V.d. Vechtdaan	RO V	Gemengd stelsel	Ligging nabij het gebied
Vergund gebruik	Genemuiden, Roebol	RO 717	Gemengd stelsel	Ligging nabij het gebied

Beoordeling

De aanwezige riooloverstorten monden direct of indirect uit in de Vecht of in het Zwarte Water. Door lozingen dragen de riooloverstorten bij aan de stikstof- en fosfaatconcentraties van het oppervlaktewater. Uit de knelpuntenanalyse in de PAS-gebiedsanalyse blijkt dat de fosfaat- en stikstofconcentraties in het oppervlaktewater momenteel te hoog zijn voor het habitattypen Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Uit onderzoek blijkt dat de locatie waar dit habitattype voorkomt beperkt geïnundeerd wordt door het Zwarte Wateriv. In stilstaand water in laagtes langs de rivier die periodiek worden geïnundeerd door rivierwater kan een hoog fosfaatgehalte leiden tot een explosieve toename van algengroei (dit wordt algenbloei genoemd). Hierdoor wordt het water minder helder, daalt het zuurstofgehalte en neemt het aandeel waterplanten af. Op deze manier kan algenbloei de ecologische vereisten van de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn aantasten.

Op dit moment is onbekend hoe vaak de riooloverstorten in werking treden en hoeveel effluent deze overstorten lozen wanneer zij in werking treden. Daardoor is de precieze bijdrage van een afzonderlijke overstort aan de stikstof- en fosfaatconcentraties in het oppervlaktewater niet te bepalen. Wel blijkt uit onderzoek dat alle riooloverstorten die indirect op de Vecht en het Zwarte Water lozen maar zeer beperkt bijdragen aan de nutriëntenconcentraties in deze rivieren^v. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat de kwaliteit van deze rivieren vooral wordt bepaald door de aanvoer van stikstof en fosfaat uit het Duitse gedeelte van de Vecht. De negatieve effecten van de riooloverstorten op de kwaliteit van het oppervlaktewater en dus op de habitattypen en het leefgebied van vissoorten zijn dan ook zeer beperkt. Hier komt nog bij dat de overstorten alleen in werking treden bij hoge neerslag. Tijdens een lozing is er dus sprake van een sterke verdunning van het vervuilde water, waardoor de nutriëntenconcentraties tijdens een lozing relatief laag zijn. Tevens blijkt uit onderzoek^v dat de afspoeling van meststoffen vanuit landbouwpercelen bijdraagt aan de fosfaatconcentraties in het water van de Vecht en het Zwarte Water. In het kader van het PAS worden binnen het Natura 2000-gebied landbouwpercelen verworven en opnieuw ingericht (maatregelen M4 uit de PAS-gebiedsanalyse). De bemesting van deze percelen wordt gestopt, waardoor de afspoeling van mest en daarmee de fosfaat- en stikstofconcentraties in het water van de Vecht en het Zwarte Water afnemen. In de eerste beheerplanperiode heeft deze PAS-maatregel betrekking op een groot aantal gronden dat stroomopwaarts van het habitattypen Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden ligt. De inspoeling van meststoffen in dit habitattypen en het

leefgebied van de Bittervoorn en Kleine modderkruiper neemt in de eerste beheerplanperiode daardoor af.

Hier komt nog bij dat de waterschappen en gemeenten in het kader van de KRW werken aan een verbetering van de waterkwaliteit. In dit kader worden rioolstelsels aangepast (afkoppelen van regenwater), waardoor overstorten minder vaak in werking treden. Ook worden in dit kader riooloverstorten verwijderd^{vii}. Door het uitvoeren van deze maatregelen worden de negatieve effecten van de riooloverstorten zo ver verminderd dat de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden gerealiseerd.

Geconcludeerd wordt dat in het Natura 2000-gebied maatregelen worden genomen die de fosfaatbelasting sterk verminderen (het herinrichten en uit bemesting nemen van landbouwgronden en generieke maatregelen). De riooloverstorten staan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen dan ook niet in de weg.

Voorwaarden

Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Bij deze mitigerende maatregel gaat het om het uitvoeren van de maatregelen uit de PAS-gebiedsanalyse.

Conclusie riooloverstorten

Geel	Bovenstaande riooloverstorten kunnen worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de maatregelen uit de PAS-gebiedsanalyse worden uitgevoerd.
------	---

5.4.8 Beheer en onderhoud waterinfrastructuur

Toelichting

Het beheer en onderhoud van de waterinfrastructuur is te verdelen in beheer en onderhoud dat door Rijkswaterstaat wordt uitgevoerd (Zwarte Water) en dat door Waterschap Drents Overijsselse Delta wordt uitgevoerd (Vecht en dijken). In de beschrijving en beoordeling hieronder worden beiden apart beschreven, eerste het onderdeel Rijkswaterstaat en daarna het onderdeel Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Beschrijving beheer en onderhoud Rijkswaterstaat

Een deel van het Natura 2000-gebied, de hoofdwatergang van het Zwarte Water, is in eigendom en beheer bij Rijkswaterstaat. Het onderhoud wordt verdeeld in twee delen die hieronder worden toegelicht:

- Beheer en onderhoud Hoofdwatersysteem
Het beheer en onderhoud binnen het Hoofdwatersysteem heeft betrekking op de aspecten 'veiligheid' en 'voldoende en schoon water'. In een aantal gevallen is overlap tussen beheer en onderhoud dat in het kader van waterveiligheid wordt gedaan en het beheer en onderhoud dat specifiek in het kader van scheepvaartbelangen wordt gedaan, bijvoorbeeld als het gaat om vegetatiebeheer of beheer en onderhoud van kunstwerken. Samengevat zijn de volgende activiteiten te onderscheiden:
 - Onderzoek, monitoring en inspectie;
 - Vegetatiebeheer oeverstroken ten behoeve van waterveiligheid;
 - Waterkwaliteitsbeheer voor zover aan Rijkswaterstaat toegewezen.
- Beheer en onderhoud Hoofdvaarwegennet (HVWN)
Het HVWN bestaat uit hoofdtransportassen, hoofdvaarwegen en overige vaarwegen- of routes. Het bestaand gebruik van het hoofdvaarwegennet waar Rijkswaterstaat de belangen van dient te behartigen, betreft het faciliteren van de beroepsscheepvaart en recreatievaart voor zover het gaat om veiligheid, verkeersmanagement, het op diepte houden van de vaargeulen en een vlotte 'doorstroming'. Calamiteiten vallen niet onder de definitie van bestaand gebruik van het Hoofdvaarwegennet. Dit zijn incidenten en zijn daarmee een uitzondering op de vergunningplicht. Om een waterweg of vaarroute als openbaar vaarwater te kunnen gebruiken worden hieraan diverse eisen gesteld, zoals een diepte, breedte, hoogte en karakteristiek die overeenkomt met het (beoogde) gebruik. Tevens worden voor veilig verkeer markeringen en verkeerstekens en -verlichting aangebracht. Op plaatsen met intensieve vaart zijn verkeersposten en bakens geplaatst om de veiligheid te borgen. Sluizen en stuwen maken vaarwateren met hoogteverschillen bevaarbaar. Tijdens strenge winters wordt ijs gebroken om doorgang te laten vinden. Hierover vindt lokaal/regionaal overleg plaats met andere beheerders

over de mate waarin en waar dit wenselijk en of nodig is. Samengevat zijn de volgende activiteiten te onderscheiden:

- Gebruik scheepvaart;
- Baggeren van vaargeulen;
- Zichtlijnen;
- Onderhoud oevers;
- Onderhoud kunstwerken, kabels en leidingen.

Beoordeling beheer en onderhoud Rijkswaterstaat

Verstoringsfactoren

De activiteiten en handelingen voor het beheer en onderhoud kunnen leiden tot verstoring door geluid, licht, optische verstoring, verstoring door mechanische effecten en veranderingen dynamiek substraat^{viii}. Hieronder wordt voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht aangegeven welke habitattypen en habitatrichtlijnsoorten gevoelig zijn voor de bovenbeschreven verstoringsfactoren:

- Habitattypen: gevoelig voor mechanische effecten;
- Bittervoorn en Kleine modderkruiper: gevoelig voor licht en optische verstoring en zeer gevoelig voor geluid, mechanische effecten en dynamiek substraat;
- Broedvogels: variërend gevoelig voor geluid, licht en (zeer) gevoelig voor optische verstoring en mechanische effecten;
- Niet-broedvogels: gevoelig voor geluid, mechanische effecten en (zeer) gevoelig voor optische verstoring;

NB: de meer recente effectwaardering van ARCADISⁱⁱ wijkt hier af van de effectenindicator, met name bij verstoring van niet-broedvogels.

Voor vogels geldt dat verstoring vaak een combinatie is van licht, geluid en optische verstoring. Een eenduidige scheiding tussen de onderdelen is niet goed te maken. Voor de beoordeling zijn de effecten geclusterd in samenhang beoordeeld.

Onderzoek, monitoring en inspectie

Onderzoek en monitoring wordt uitgevoerd om de kwaliteit of status van het watersysteem of hierin voorkomende plant- of diersoorten bij te houden. De locatie, frequentie en aard van de monitoringsactiviteiten zijn afhankelijk van de te onderzoeken parameter en/of soortgroepen. Het aantal bezoeken per te onderzoeken parameter varieert van een keer per maand, eens per jaar, tot eens in de zes jaar. De uitvoering vindt plaats vanuit de lucht (vliegtuig), het water (boot) of de wal. Monitoring en onderzoek kan dus zowel in ruimte als in tijd overlappen met het voorkomen van beschermde waarden.

Ten behoeve van onderzoek of monitoring is betreding van habitattypen soms noodzakelijk. Hoewel deze vegetaties gevoelig zijn voor mechanische effecten (betreding of doorvaren), leidt incidentele betreding niet tot schade aan de vegetaties of groeiplaatsen die leiden tot een wijziging in de soortensamenstelling. De hoofdvaargeul vormt geen groeiplaats voor de (onder)watervegetaties, waardoor aantasting hiervan ook niet aan de orde is. Tot slot zijn de inspectievluchten dusdanig incidenteel dat ook hiervan op voorhand gesteld kan worden dat dit met zekerheid niet leidt tot aantasting van de instandhoudingsdoelstelling. Gesteld wordt dat significant negatieve effecten, door betreding (varen) en vluchten als gevolg van de onderzoek of monitoring, op de instandhoudingsdoelstellingen niet aan de orde zijn en dat bij voortzetting van deze activiteit met dezelfde intensiteit, de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in het geding komt.

Voor de (niet-)broedvogels geldt dat de onderzoeks- en monitoringsactiviteit in een dusdanige lage frequentie (maximaal één keer per maand) en lokaal uitgevoerd worden, dat alleen sprake kan zijn van een tijdelijke en lokale verstoring van exemplaren. Deze mate van verstoring heeft door de omvang en duur met zekerheid geen verslechterende invloed, omdat hierdoor geen sprake is van effecten op het langjarige seizoensgemiddelde van de populatieomvang.

Vegetatiebeheer oeverstroken tbv waterveiligheid

Op de oeverstroken van het Zwarte Water wordt, om de hoogwaterveiligheid te borgen, regelmatig onderhoud en dunning van opgaande vegetatie uitgevoerd. Dit om de 'ruwheid' te beperken en daarmee opstuwing bij hoge waterafvoer en waterstandverhoging te voorkomen. De meeste oeverstroken zijn in eigendom van de Staat, waarbij het materieelbeheer bij Rijkswaterstaat rust. Om een te grote ruwheid te voorkomen, worden deze vegetaties beheerd middels begrazing (continu), maaien (periodiek) of cyclisch beheer. Omdat dit een continu proces is, is de vegetatie

het resultaat van het beheer en leidt dit niet tot aantasting van de kwaliteit of het oppervlak van een habitatype of leefgebied van aangewezen soorten. Soorten of vegetaties zijn aangepast aan of hebben baat bij de dynamiek, waardoor van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen geen sprake is.

Waterkwaliteitsbeheer voor zover aan Rijkswaterstaat toegewezen

In relatie tot waterkwaliteit geldt dat Rijkswaterstaat verantwoordelijk is voor schoon water in het Hoofdwatersysteem. In dat kader voert Rijkswaterstaat (KRW) maatregelen uit en worden de Rijkswateren (ook waterbodems) structureel gemonitord en/of wordt onderzoek uitgevoerd (zie hierboven). Verder is Rijkswaterstaat als bevoegd gezag aangewezen in het kader van de Waterwet/ waterkwaliteitsparagrafen.

Gebruik scheepvaart

Het gebruik van de vaarweg door de scheepvaart kan effecten hebben op stikstofdepositie, uitstoot van zwavelverbindingen en fijn stof, geluid, licht, visuele verstoring en fysiek afkalven van oevers, lozingen bilgewater, ballastwater, olieresten of andere verontreinigingen, scheepsafval en restanten van coatings of antifoulingmiddelen.

De kans op verontreiniging is in de praktijk gering omdat dit niet is toegestaan, vergunningen worden gehandhaafd en (milieu)inspecties in de scheepvaart worden uitgevoerd. Het gebruik van milieugevaarlijke stoffen in de sector is inmiddels sterk aan banden gelegd. Andere verontreinigingen en emissies (binnen de wettelijke normen) afkomstig van schepen die via de lucht of het water zich verspreiden, hebben vanwege hun geringe omvang of grote verdunning met zekerheid geen significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen. Het effect van recreatieve scheepvaartbewegingen is beschreven bij Recreatie en toerisme (paragraaf 5.4.13). Voor beroepsvaart gelden dezelfde redeneringen als bij recreatievaart. Door de lage intensiteit van vaarbewegingen, het beperkte oppervlak dat beïnvloed wordt door licht-, geluid- of optische verstoring en de beperkte aanwezigheid van essentieel leefgebied langs de hoofdvaart, zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten.

Baggeren van vaargeulen

Voor de instandhouding van de vaarwegfunctie dient periodiek gebaggerd te worden om de streefdiepte te behouden. Dat gebeurt om de vaardiepte op peil te houden maar ook om de geul, door terugstorten, tegen teveel erosie te beschermen. Hieronder wordt niet verstaan het uitdiepen om een gunstigere aflaaddiepte voor de scheepvaart te realiseren. De vaargeul wordt al sinds lange tijd op de diepte gehouden zoals opgenomen in de legger. Omdat de vaargeul al over lange periode de huidige dimensionering heeft (de streefdiepte), is de huidige natuurkwaliteit hierop aangepast.

Door het onderhoud kan voor zowel de vis- als de vogelsoorten de water- en bodemkwaliteit verbeteren door de afvoer van slib door beter doorzicht of door betere ontwikkelmogelijkheden voor onderwatervegetaties. Wel kan tijdelijk sprake zijn van extra vertroebeling, trillingen en geluid tijdens uitvoering. Door deze verstoring kan lokaal een tijdelijk verminderd voedselaanbod optreden. De impact is beperkt door de tijdelijkheid en het lokale karakter van de hinder en omdat de hoofdgeul geen belangrijk leefgebied vormt voor de aangewezen vissoorten (en vogelsoorten). Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn dan ook uit te sluiten.

Zichtlijnen

Nabij zijvaarten en havens en op andere plaatsen zonder vrij zicht over het water (in scherpe bochten bijvoorbeeld) is het vrijhouden van zichthoeven (van gebouwen en begroeiing) belangrijk voor de veiligheid van de scheepvaart bij het in-/uitvaren. Deze vegetaties of leefgebieden in de zichthoeven zijn aangepast aan de veiligheidseisen en dus het resultaat van het gevoerde beheer. Van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen is dan ook geen sprake.

Onderhoud vaargeulmarkering

Vaarwegen waar een maximum toegelaten diepgang en vaarwaterbreedte is opgegeven worden gemarkeerd om het veilig vaarwater (de geul) aan te geven. Hiervoor worden drijvende en vaste markeringen c.q. lichtopstanden gebruikt. Deze markeringsvoorwerpen dienen te worden onderhouden om naar behoren te blijven functioneren.

Onderhoud oevers

De oevers worden onderhouden. Dit kunnen natuurvriendelijke oevers zijn, verdedigde oevers of damwanden. De oevers van Zwarte Water zijn voorzien van oeverbescherming variërend van

damwanden tot oeverstenen. Daarnaast zijn in het kader van KRW langs sommige trajecten de oevers onthard door het verwijderen van de stortstenen. Langs deze trajecten kan erosie ontstaan door stroming, zuiging en golfslag.

Zowel langs verharde (inclusief damwanden) als onverharde oevers is sprake van regulier onderhoud van oevers en bekledingsmaterialen om de bestaande en gewenste onderhoudstoestand te behouden. Dit onderhoud vindt incidenteel en lokaal plaats. Door de ligging van de hoofdstroom ten opzichte van essentieel leefgebied van de aangewezen (vogel)soorten en de incidentele en lokale aard van de ingrepen zijn met zekerheid geen significant negatieve effecten te verwachten op de instandhoudingsdoelstellingen.

Voor ingrijpende renovatie of vervanging (bijvoorbeeld oeverconstructies aanpassen voor KRW) geldt dat dit als project in de zin van de Wet natuurbescherming wordt aangemerkt.

Onderhoud kunstwerken, kabels en leidingen

Werkzaamheden voor regulier onderhoud van bruggen, sluizen en stuwen is dusdanig lokaal en van korte duur (enkele dagen) dat deze met zekerheid geen significant negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Door de ligging van de kunstwerken aan de rand van het Natura 2000-gebied en in of in de nabijheid van woonkernen, hebben ook eventuele nachtelijke activiteiten waarbij kunstlicht wordt toegepast met zekerheid geen significant negatief effect.

Kabels en leidingen lopen langs of kruisen vaarwegen. Ook hierbij geldt dat de onderhoudswerkzaamheden lokaal en van korte duur zijn, dat ook deze met zekerheid geen significant negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen.

Grootschalige renovatie of vervangingswerken zullen als project aangemerkt worden en dienen afzonderlijk beoordeeld te worden.

Conclusie beheer en onderhoud Rijkswaterstaat

Groen	Beschreven beheer en onderhoud waterinfrastructuur
-------	--

Beschrijving beheer en onderhoud Waterschap Drents Overijsselse Delta

Het beheer van de waterinfrastructuur langs de Vecht bestaat uit onderhoud van de vaarweg door middel van baggerwerkzaamheden, onderhoud ten behoeve van een veilige afvoer van water en beheer van de dijken.

Beoordeling beheer en onderhoud Waterschap Drents Overijsselse Delta

Baggeren van vaargeulen

Het Waterschap voert baggeronderhoud uit om de Vecht op streefdiepte te houden ten gunste van de scheepvaart en het doorstroomprofiel. Het betreft vooral de plekken nabij stuwen na hoge waterstanden. Omdat het profiel al over lange periode de huidige dimensionering heeft (de streefdiepte), is de huidige natuurkwaliteit hierop aangepast. Tevens vinden de werkzaamheden lokaal plaats, waardoor negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het hele Natura 2000-gebied uit te sluiten zijn. De bagger wordt afgevoerd en gebruikt bij bijvoorbeeld verondiepingen van diepe plassen (voormalige zandwinningen) ten gunste van natuurwaarden.

Door het onderhoud kan voor zowel de vis- als de vogelsoorten de water- en bodemkwaliteit verbeteren door de afvoer van slib door beter doorzicht of door betere ontwikkelmogelijkheden voor onderwatervegetaties. Wel kan tijdelijk sprake zijn van extra vertroebeling, trillingen en geluid tijdens uitvoering. Door deze verstoring kan lokaal een tijdelijk verminderd voedselaanbod optreden. De impact is beperkt door de tijdelijkheid en het lokale karakter van de hinder en omdat de hoofdgeul geen belangrijk leefgebied vormt voor de aangewezen vissoorten (en vogelsoorten). Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn dan ook uit te sluiten.

Beheer dijken

Het beheer van dijken door het Waterschap bestaat uit:

- De binnendijkse taluds (dijkzijde aan landkant) worden waterstaatkundig beheerd. Waar waterschap het maaionderhoud uitvoert is het beheer natuurtechnisch.
- De buitendijkse taluds (dijkzijde aan waterkant) worden natuurtechnisch beheerd.

Natuurtechnisch beheer houdt het volgende in:

- Bij het maai- en hooibeheer wordt rekening gehouden met het terrein en de groeiomstandigheden (in de praktijk is dit twee keer per jaar maaien);
- Maaien in de periode tussen 15 juni en 15 juli en tussen 1 september en 30 september;
- Afvoeren van het maaisel;
- Niet bemesten;
- Chemische bestrijdingsmiddelen worden niet gebruiken: met uitzondering van pleksgewijze bestrijding van (akker)distel, brandnetel en ridderzuring;
- Geen beweiding.

Waterstaatkundig beheer houdt het volgende in:

- Eerste maaibeurt gras maaien en afvoeren tussen 15 mei en 15 juni;
- Daarna nabeweiding met schapen mogelijk;
- Wanneer geen nabeweiding plaats vindt, wordt de volgende snede(s) afgevoerd;
- Er wordt geen bemesting toegepast;
- Chemische bestrijdingsmiddelen worden niet gebruiken: met uitzondering van pleksgewijze bestrijding van (akker)distel, brandnetel en ridderzuring;

De primaire functie van de dijken is een waterstaatkundige- en veiligheidsfunctie. Het beheer dat uitgevoerd wordt is hierop aangepast, waarbij waar mogelijk rekening gehouden wordt met het realiseren van natuurwaarden door met name het beperken van de maaifrequentie. Het beheer sluit grotendeels aan bij de eisen die gesteld worden ten gunste van de graslandhabitattypen (met name Stroomdalgrasland en de Glanshaverhooilanden). Indien habitattypen op de buitendijkse taluds voorkomen is dit het gevolg van het beheer en zijn negatieve effecten als gevolg van dit beheer niet aan de orde. Indien habitattypen niet voorkomen kan dit eveneens het gevolg zijn van het beheer en zijn negatieve effecten ook niet aan de orde. Ook de uitbreidingsdoelen zijn niet in het geding, aangezien de dijken een primaire veiligheidsfunctie hebben en de uitbreidingslocaties niet op de dijken liggen. Van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van het beheer op de dijken is geen sprake.

Het Waterschap beheert ook de dijken (de waterkering) aan de noordzijde van het Zwarte water vanaf Zwartsluis tot de uitstroming in het Zwarte Meer. Dat gebeurt door twee maal per jaar te maaien. Deze tracés liggen buiten het Habitatrictlijngebied (alleen begrensd als Vogelrichtlijngebied). De dijken vormen geen leefgebied van de aangewezen (niet-)broedvogels, waardoor van negatieve effecten geen sprake is.

Conclusie beheer en onderhoud Waterschap Drents Overijsselse Delta

Groen	Beschreven beheer en onderhoud waterinfrastructuur
-------	--

5.4.9 Peilbeheer

Beschrijving

Het waterpeil in en rondom het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht wordt voor het buitendijkse gebied indirect ingesteld en gehandhaafd door Rijkswaterstaat (via peilbeheer IJsselmeer) en voor de buitenpolders door het Waterschap Drents Overijsselse Delta. Plaatselijk reguleren particulieren het waterpeil.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de effecten van dit waterpeil op de instandhoudingsdoelstellingen. De effecten van drainage van agrarische percelen en de voorwaarden voor het wijzigen of aanleggen van drainage worden behandeld in paragraaf 5.4.12.

Beoordeling

In de PAS-gebiedsanalyse zijn de knelpunten met betrekking tot het peilbeheer aangegeven. Het gaat om de volgende knelpunten:

- Te laag grondwaterpeil in voorjaar en zomer door ontwatering buiten Natura 2000-gebied en drainage door zandwinputten;
- Afname overstromingsfrequentie en –duur door o.a. afsluiting Zuiderzee, laag winterpeil IJsselmeer door ingebruikname Balgstuw en verdieping van de Vecht en het Zwarte Water;
- Te lange zomerinundatie door inklinking als gevolg van onderbemaling;
- Te lange zomerinundatie door periodieke verhoging IJsselmeerpeil;
- Op termijn ongunstig waterstands- en inundatieregime door inklinking als gevolg van laag peil in peilgereguleerde delen bij Genemuiden.

Om het peilbeheer in en rondom het Natura 2000-gebied af te stemmen met de instandhoudingsdoelstellingen is in de PAS-gebiedsanalyse een aantal maatregelen opgenomen (M4 en M8). Het gaat om de volgende maatregelen:

- Verwerven, herinrichten en verbeteren waterhuishouding in percelen nieuwe natuur in de Ecologische Hoofdstructuur;
- Dempen of sterk verondiepen van de sloot tussen de dijk en het Blauwgrasland (reeds uitgevoerd).

Door het uitvoeren van deze maatregelen worden niet alle knelpunten opgelost. Wel worden de negatieve effecten van het huidige peilbeheer in en rondom het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zo ver verminderd dat de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden.

Voorwaarden

Peilbeheer is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder de volgende voorwaarden worden gecontinueerd:

- Uitvoeren van de maatregelen M4 en M8 uit de PAS-gebiedsanalyse

Conclusie peilbeheer

Geel	Het beschreven peilbeheer kan worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de hydrologische herstelmaatregelen uit het PAS worden uitgevoerd.
------	---

5.4.10 Rijks- en provinciale wegen

Beschrijving

In de provincie Overijssel ligt circa 850 kilometer provinciale weg en circa 500 kilometer rijksweg. Mogelijke effecten van wegen (door gebruik en regulier beheer en onderhoud zoals van wegdek, kabels en leidingen en berm- en verzorgingslocatiebeheer) zijn: versnippering, verzuring, vermesting, verontreiniging, geluidhinder, lichthinder en optische verstoring. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie door wegverkeer maken onderdeel uit van het PAS en worden in deze paragraaf niet verder behandeld.

Uit het rapport Onderbouwing effectafstandenⁱⁱ blijkt dat de maximale afstand waarop een weg versturende effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kan hebben 3 kilometer is. De volgende wegen liggen binnen een afstand van drie kilometer van Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (gegevens 1 oktober 2005):

Weg	Verkeers-intensiteit (aantal voertuigen per dag)	Aandeel vracht-verkeer (%)	Verlichting	Kortste afstand tot Natura 2000-gebied	Lengte door of langs Natura 2000-gebied
A28	73.100		Ja, op 40 m	Langs gebied	500 m
N331	9.100	15	Deels langs gebied	Door en langs gebied	7,6 km
N334	5.700	10	Deels, op 50 m	50m	
N340	15.000	15	Deels langs gebied	Langs gebied	700 m
N377	4.900	18	Deels, op >1 km	800m	
N758	3.700		Deels op 800 m	800m	
N759	8.200	15	Deels op > 1 km	200m	
N760	4.900		Deels, op > 1km	1,9 km	

Beoordeling

Uit de Centrale beoordeling blijkt dat vanuit boven genoemde rijks- en provinciale wegen geen effecten te verwachten zijn door versnippering, geluid, optische verstoring en licht.

Conclusie rijks- en provinciale wegen

Groen	rijksweg A28 Provinciale wegen: N331, N334, N340, N377, N758, N759 & N760
-------	--

5.4.11 Industriële en andere bedrijven met een SBI-code

In de Centrale beoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen melkveehouderijen en overige bedrijven met een SBI-code (waaronder gieterijen/smelterijen)³³. Voor bedrijven in de sector recreatie en toerisme zie paragraaf 5.4.13.

Gieterijen/smelterijen

Binnen deze SBI-categorie vallen non-ferro-metaalgieterijen/-smelterijen en ijzer- en staalgieterijen/-smelterijen. Deze categorie is geselecteerd om de mogelijke effecten van verontreiniging. Als bij deze bedrijven aluminiumsmelting plaatsvindt, kunnen effecten op grote afstand optreden. Er ligt één bedrijf binnen tien kilometer van het Natura 2000-gebied.

Beoordeling	Bedrijf	Afstand Natura 2000-gebied	Onderbouwing
Groen	Van Wijhe V.O.F.	4068 m	Kleinschalige onderneming op bedrijventerrein, op ongeveer 300 meter van woonwijk

Melkveehouderijen/veestallen

Een mogelijk effect van melkveehouderijen (open stallen) op de instandhoudingsdoelstellingen betreft lichthinder. De voor deze verstoringfactor geldende effectafstand is afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht geldt een afstand van 300 meter³⁴. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen.

Er liggen 21 melkveehouderijen binnen de maximale effectafstand van 300 meter van Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.

Op basis van aanvullende (gebiedspecifieke) informatie vanuit de provincie en haar partners zijn de melkveehouderijen waar mogelijk nader beoordeeld. De lijst van beoordeelde melkveehouderijen inclusief de door de provincie op basis van aanvullende informatie opgestelde eindbeoordeling is te vinden in bijlage 6.

Conclusie veestallen

Groen	Veestallen bij 21 melkveehouderijen (zie bijlage 6)
-------	---

Overige bedrijven

In de Centrale beoordeling zijn bedrijven met een SBI-code beoordeeld volgens de in paragraaf 5.3.3 gehanteerde werkwijze van 'grof naar fijn'. Bij aanvang zijn ruim 80.000 bedrijven geïnventariseerd. Op basis van de mogelijke verstoringfactoren, de instandhoudingsdoelstellingen en de effectafstanden kon voor ruim 78.000 bedrijven worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen. De resterende bedrijven zijn nader beoordeeld.

In 2014 is door ARCADIS een aanvullende beoordeling uitgevoerd van in de Centrale beoordeling ontbrekende bedrijven³⁵. Op basis van aanvullende (gebiedspecifieke) informatie vanuit de provincie en haar partners zijn bedrijven waar mogelijk nader beoordeeld. De lijst van beoordeelde bedrijven

³³ SBI: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.

³⁴ Voor de onderbouwing van de effectafstanden zie de Centrale Beoordeling

³⁵ De Centrale beoordeling is gebaseerd op geregistreerde bedrijven. Niet alle bedrijven waren echter geregistreerd omdat dit vanuit voormalige wetgeving niet verplicht was.

inclusief de door de provincie op basis van aanvullende informatie opgestelde eindbeoordeling is te vinden in bijlage 8 .

Binnen een straal van 1,5 kilometer van Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht liggen 125 overige bedrijven. Voor 3 van deze bedrijven kunnen mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van verstoring door licht, geluid of optische verstoring, niet op voorhand worden uitgesloten.

Conclusie industriële en andere bedrijven met een SBI-code

Groen	122 overige bedrijven met een SBI-code (zie bijlage 8)
Oranje	3 overige bedrijven met een SBI-code (zie bijlage 8)

5.4.12 Agrarische activiteiten

Beschrijving

Binnen en net buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied komt veel landbouw voor. Deze gronden zijn voornamelijk in particulier beheer. Veruit de meeste agrarische bedrijven in de omgeving van het gebied zijn melkveehouderijen. Gronden in beheer bij deze bedrijven worden gebruikt als grasland (op natte, lage gebieden), voor beweiding, of als bouwland. Op het bouwland wordt voornamelijk maïs verbouwd voor veevoer (op de hogere, zandiger gronden). Ook zijn er enkele kassen buiten de begrenzing aanwezig.

Agrarische bedrijfsvoeringen zijn over het algemeen erg divers en bestaan uit een groot aantal verschillende, zeer diverse handelingen. Ten aanzien van de Natura 2000-gebieden en mogelijke effecten gaat het voornamelijk om fysieke handelingen die buiten (op het land) uitgevoerd worden of plaats vinden. Grond- en oppervlaktewateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten zijn opgenomen in paragraaf 5.4.4 en 5.4.5.

Agrarische activiteiten in en rondom Uiterwaarden Zwarte water en Vecht betreffen:

- Machinale bewerkingen op agrarische percelen:
 - Grondbewerking: bewerken van grasland³⁶;
 - Grondbewerking: ondiepe grondbewerkingen (tot 40 centimeter);
 - Grondbewerking: diepe grondbewerkingen (> 40 centimeter);
 - Bemesten (fysieke activiteit);
 - Maaien;
 - Zaaien/poten;
 - Oogsten van akkerbouwgewassen
- Bemesting (toepassen van meststoffen);
- Gewasbescherming (toepassen van bestrijdingsmiddelen);
- Drainage;
- Kleine grondwateronttrekkingen (ten behoeve van beregening of veedrenking);
- Onttrekking oppervlaktewater (ten behoeve van beregening);
- Beweiding alle grazers.

Beoordeling agrarische activiteiten

Voor de beoordeling van de agrarische activiteiten wordt gebruik gemaakt van de effectenindicator van het rijk (paragraaf 5.3.2). Per gebied is een selectie gemaakt van de relevante verstoringsfactoren (de verstoringsfactoren die specifiek betrekking hebben op stikstofdepositie worden in deze analyse niet meegenomen, aangezien deze in het PAS verwerkt zijn).

Aan de agrarische activiteiten zijn de volgende zes mogelijke verstoringsfactoren gekoppeld:

- verontreiniging;
- verdroging;
- verstoring door geluid;
- verstoring door licht;
- optische verstoring;
- verstoring door mechanische effecten.

³⁶ Per 1 januari 2015 is de (nieuwe) "Uitvoeringsregeling rechtstreekse betalingen GLB" in werking getreden. In artikel 2.15 lid 1 (zie onder) is formeel vastgelegd dat al het blijvend grasland binnen N2000-gebied wordt aangemerkt als blijvend grasland dat ecologisch kwetsbaar is. In de Europese verordening met betrekking tot het gemeenschappelijk landbouwbeleid (nr. 1307/2013) is dit verbod als volgt vastgelegd: "Landbouwers mogen blijvend grasland dat zich in door de lidstaten uit hoofde van de eerste alinea en, in voorkomend geval, van de tweede alinea aangewezen gebieden bevindt niet omzetten of ploegen."

Machinale bewerkingen op agrarische percelen

Machinale bewerkingen op agrarische percelen kunnen verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten tot gevolg hebben.

- De habitattypen Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden en Stroomdalgraslanden komen op een aantal agrarische percelen voor. De betreffende percelen worden in het kader van het PAS verworven en omgezet naar de bestemming natuur. Omdat machinale bewerkingen op omliggende percelen slechts een paar dagen per jaar en verspreid over het hele jaar plaatsvinden is alleen sprake van tijdelijke verstoring en zijn significant negatieve effecten als gevolg van betreding, geluid en optische verstoring door machinale bewerkingen op voorhand uit te sluiten.
- Omdat de overige habitattypen niet op de agrarische percelen voorkomen en de activiteiten die tot verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten leiden slechts een paar dagen per jaar en verspreid over het hele jaar plaatsvinden, zijn significant negatieve effecten als gevolg van verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten (betreding en machinale bewerkingen) uit te sluiten.
- De vissoorten (Bittervoorn en Kleine modderkruiper) zijn gevoelig voor verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Significant negatieve effecten van activiteiten met een mogelijke verstoring door deze verstoringfactoren kunnen worden uitgesloten omdat:
 - de vissoorten niet op de agrarische percelen voorkomen;
 - het zeer onwaarschijnlijk is dat geluiden en optische verstoringen veroorzaakt door de machinale bewerkingen van agrarische percelen kunnen doordringen tot de waterkolom;
 - machinale bewerkingen van agrarische percelen zeer infrequent voorkomen (slechts een paar dagen per jaar en verspreid over het hele jaar) is er hooguit sprake van tijdelijke verstoring.
- Voor de vogelsoorten geldt dat, in zoverre ze op agrarische percelen voorkomen, significant negatieve effecten als gevolg van verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten (betreding en machinale bewerkingen) uit zijn te sluiten omdat:
 - De activiteiten die tot verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten leiden vinden slechts een paar dagen per jaar en verspreid over het hele jaar plaats, hiermee is alleen sprake van tijdelijke verstoring;
 - De Kwartelkoning is de enige broedvogelsoort die eventueel broedbiotoop op agrarische gronden binnen het Natura 2000-gebied kan hebben. Dit broedbiotoop betreft het habitatype Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden en de stikstofgevoelige leefgebieden Dotterbloemhooiland en nat, matig voedselrijk grasland. Verstoring van het broedbiotoop kan verlies van broedsels tot gevolg hebben. De agrarische percelen waarop het habitatype Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden voorkomt, worden in het kader van het PAS verworven en omgezet naar de bestemming natuur. Verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten is zodoende niet aan de orde. De agrarische percelen binnen het Natura 2000-gebied waarop Dotterbloemhooiland en nat, matig voedselrijk grasland voorkomen zijn ongeschikt voor intensief agrarisch gebruik en worden dus extensief gebruikt. Een groot deel van de betreffende gronden wordt gepacht van terreinbeherende organisaties, waarbij in het pachtcontract een clause is opgenomen dat de maaidata worden opgeschoven bij aanwezigheid van de Kwartelkoning. Voor de percelen waarbij geen pachtcontract met een dergelijke clause van toepassing is kunnen significant negatieve effecten als gevolg van verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten niet uitgesloten worden. Onderstaande mitigerende maatregel voorkomt dit:
 - Mitigerende maatregel: Om verlies van broedsels te voorkomen mogen in de periode van april tot en met augustus geen machinale bewerkingen bij de aanwezige territoria van de Kwartelkoning worden uitgevoerd.

Bemesting (toepassen van meststoffen) en gewasbescherming (toepassen van bestrijdingsmiddelen)

Bemesting en gewasbescherming kunnen verstoring door verontreiniging tot gevolg hebben. Het bemesten en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan een negatief effect hebben op de kwaliteit van het grondwater. Het grondwater kan hierdoor geëutrofeerd en vervuild raken. Ook kunnen meststoffen en bestrijdingsmiddelen oppervlakkig afspoelen in sloten en greppels en een negatief effect hebben op de habitattypen en habitatsoorten in het Natura 2000-gebied.

Bemesting

In de gebiedsanalyse ten behoeve van het PAS zijn onder andere maatregelen opgenomen waardoor negatieve effecten van bemesting verminderd worden (Hoofdstuk 6). Door het uitvoeren van deze

PAS-maatregelen in de eerste beheerplanperiode worden de negatieve effecten zo ver verminderd dat geen sprake is van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen.

- Gewasbeschermingsmiddelen

Voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gelden wettelijke kaders. Bij het opstellen van deze kaders is rekening gehouden met effecten van deze middelen op het milieu. Omdat de habitattypen niet op de agrarische percelen voorkomen welke intensief worden gebruikt, is geen sprake van rechtstreekse bespuiting. Wel kan door verwaaiing of door af- of uitspoeling sprake zijn van effecten. De geldende voorwaarden die de emissies van bestrijdingsmiddelen tijdens toediening beperken zijn onder meer: de (verlaagde) spuitboomhoogte, gebruik van driftarme spuitdoppen en kantdoppen, niet spuiten bij harde wind (allen t.b.v. het beperken van verwaaiing) en de teeltvrije zone tussen landbouwgewassen en de sloot (beperken van af- en uitspoeling). Op basis van de actuele kennis of de mate van verwaaiing, af- en uitspoeling in combinatie met de geldende voorwaarden waaronder gewasbeschermingsmiddelen toegepast mogen worden, worden geen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen verwacht. Wanneer uit nieuwe kennis en/of monitoring blijkt dat de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar komen als gevolg van het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen, is de provincie bevoegd om nadere voorwaarden te stellen.

Drainage

Drainage kan verstoring door verdroging tot gevolg hebben. In de PAS-gebiedsanalyse zijn de verdrogingseffecten van diverse bestaande activiteiten meegenomen en vertaald in hydrologische maatregelen. Nieuwe activiteiten zijn niet meegenomen. Deze moeten dus separaat beoordeeld worden om negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen uitsluiten.

Drainage buiten het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht kan alleen een negatief effect hebben wanneer deze in het onder het veen liggende zand ligt of aangelegd wordt (zie bijlage 4).

- Bestaande drainage

Om de negatieve effecten van bestaande drainage op te heffen zijn PAS-maatregelen opgenomen in het Natura 2000-ontwerpbeheerplan. Deze PAS-maatregelen houden in dat op bepaalde percelen drainage wordt verwijderd of sloten worden verondiept. Door deze PAS-maatregelen is geborgd dat bestaande drainage buiten de aan te pakken percelen geen negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen heeft en zonder voorwaarden kan worden gecontinueerd.

- Nieuwe drainage en wijzigingen in bestaande drainage

De effecten van het aanleggen van nieuwe drainage, en het vervangen van bestaande drainage buiten Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn niet in het PAS meegenomen. Het aanleggen en vervangen van drainage kan zoals gezegd negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen als de drainage niet in de veenlaag wordt aangelegd. De aanleg en vervanging van drainage buiten Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn vergunningvrij als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De nieuwe of vervangende drainage moet in de veenlaag worden aangelegd;
- De initiatiefnemer meldt een aantal weken voordat de drainage wordt vervangen bij de provincie dat de werkzaamheden worden uitgevoerd. Op deze manier wordt geborgd dat de vervangende drainage geen verdrogend effect heeft en hoeft de initiatiefnemer geen vergunningprocedure te doorlopen.

Kleine (agrarische) grondwateronttrekkingen en oppervlaktewateronttrekkingen

Dit is beschreven in paragraaf 5.4.4 en 5.4.5, voor de effectbeoordeling wordt dan ook verwezen naar die paragrafen.

Beweiding alle grazers

- Beweiding door grazers kan verstoring door mechanische effecten (betreding) tot gevolg hebben. De habitattypen Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden en Stroomdalgraslanden komen op een aantal agrarische percelen voor. De betreffende percelen worden in het kader van het PAS verworven en omgezet naar de bestemming natuur. Hierdoor zijn significant negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten (betreding) niet aan de orde;
- Omdat de overige habitattypen en de vissoorten niet op de agrarische percelen voorkomen zijn significant negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten (betreding) niet aan de orde.

- Niet-broedvogels zijn ongevoelig voor mechanische effecten door betreding van grazers; Broedvogels zijn potentieel gevoelig voor betreding (vertrappen van nesten). Van de broedvogels is alleen de Kwartelkoning een soort die broedbiotoop op agrarische gronden kan hebben. Dit broedbiotoop betreft onder andere het habitatype Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden. De agrarische percelen waarop dit habitatype voorkomt worden in het kader van het PAS verworven en omgezet naar de bestemming natuur. Significant negatieve effecten als gevolg van intensieve beweiding (mechanische effecten, agrarisch gebruik) zijn daarmee uitgesloten.

Voor toekomstige nieuwe/gewijzigde vormen van beweiding geldt een vrijstelling van de vergunningplicht op grond van artikel 7.2.1. van de Provinciale verordening (voorheen: artikel 3a besluit vergunningen Natuurbescherming).

Voorwaarden

Een aantal agrarische activiteiten is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende activiteiten en daarbij behorende voorwaarden:

- Machinale bewerkingen op agrarische percelen binnen het Natura 2000-gebied met Dotterbloemhooiland en met nat, matig voedselrijk grasland (grondbewerking: bewerken van grasland, bemesten (fysieke activiteit), maaïen, (door)zaaien/poten en oogsten):
Voorwaarde:
 - Machinale bewerkingen bij de territoria van Kwartelkoning mogen niet worden uitgevoerd in de maanden april tot en met augustus.
- Bestaande drainage:
Voorwaarde:
 - Bestaande drainage kan worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de PAS-maatregelen worden uitgevoerd.
- Vervanging van bestaande of aanleg van nieuwe drainage buiten het Natura 2000-gebied:
Voorwaarden:
 - De nieuwe of vervangende drainage moet in de veenlaag worden aangelegd;
 - De initiatiefnemer meldt een aantal weken voordat de drainage wordt vervangen bij de provincie dat de werkzaamheden worden uitgevoerd.
- Bemesting (toepassen van meststoffen):
Voorwaarde:
 - Bemesting kan worden gecontinueerd onder de voorwaarde dat de PAS-maatregelen worden uitgevoerd.

Conclusie agrarische activiteiten

Groen	Machinale bewerkingen op agrarische percelen niet zijnde Dotterbloemhooiland en nat, matig voedselrijk grasland (grondbewerking: bewerken van grasland, bemesten (fysieke activiteit), maaïen, (door)zaaien/poten en oogsten), gewasbescherming en beweiding alle grazers.
Geel	De volgende beschreven activiteiten kunnen onder bovengenoemde voorwaarden worden gecontinueerd: - Machinale bewerkingen op agrarische percelen binnen het Natura 2000-gebied met Dotterbloemhooiland en met nat, matig voedselrijk grasland (grondbewerking: bewerken van grasland, bemesten (fysieke activiteit), maaïen, (door)zaaien/poten en oogsten) - Bestaande drainage - Vervanging van bestaande of aanleg van nieuwe drainage buiten het Natura 2000-gebied - Bemesting (toepassen van meststoffen)

De in dit Natura 2000-beheerplan gehanteerde werkwijze om tot een 'robuuste' afstandbepaling te komen waarbinnen negatieve effecten zijn uit te sluiten, is gebaseerd op een algemene theoretische benadering die is gebaseerd op de best beschikbare relevante kennisbronnen. Het is aannemelijk dat aanvullende kennis over het gebied kan leiden tot een nadere verfijning (verkorting) van deze afstanden. In 2016 -2017 gaan wij in samenwerking met het verantwoordelijke waterschap en LTO voor alle gebieden tot een nadere verfijning komen op grond van de specifieke kenmerken van het gebied. Het is op grond van de nadere verfijning in theorie voorstelbaar dat in specifieke situaties ook rekening moet worden gehouden met grotere afstanden. Deze effectafstand wordt in aanvullend onderzoek nader gespecificeerd, zie paragraaf 6.2.1.

Voor de hierna genoemde nieuwe activiteiten moet door de initiatiefnemer worden bepaald of de betreffende nieuwe activiteit mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft.

Als deze effecten niet uit te sluiten zijn is een Wet natuurbescherming -vergunning nodig. Het betreft:

- Het buiten de veenlaag aanleggen van nieuwe of vervangende drainage.

5.4.13 Recreatie en toerisme

Toelichting

De Centrale beoordeling bevat geen precieze beoordeling van recreatie en toerisme. Er zijn wel een aantal meer algemene uitspraken gedaan wat betreft mogelijke verstoringsfactoren en de bijbehorende effectafstanden. Onderstaande beoordeling is gebaseerd op het oorspronkelijke werkdocument en aanvullende actuele informatie van de provincie en haar partners.

Bijlage 7 bevat de lijst van beoordeelde bedrijven met een aan recreatie en toerisme gerelateerde SBI-code³⁷.

Beschrijving

De recreatieve kwaliteit van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht ligt met name in de afwisseling van het landschap in combinatie met de toegankelijkheid van het gebied over water. Het gebied is verder toegankelijk en beleefbaar via openbare wegen en paden langs de randen van het gebied (dit zijn hoofdzakelijk wegen over de winterdijk). Het gebied is op twee locaties via land openbaar toegankelijk, via een nieuw te realiseren pad aan de zuidzijde van de Brommert en het deelgebied de Struinwaard bij Berkum (ten zuiden van de rijksweg A28), dat geheel openbaar toegankelijk is. Andere wandel-, of fietspaden zijn er niet. Door de omvang en de ruimtelijke begrenzing van het gebied, is een grote samenhang tussen recreatie in en buiten het Natura 2000-gebied. Diverse recreatieve routes kruisen het gebied, deels over de wegen op de grens van het gebied en deels middels pontjes over het water (Haersterveer en Genemuiden). Verder zijn in het gebied, met uitzondering van de rustpunten met bankjes, geen gefaciliteerde voorzieningen voor dagrecreatieve activiteiten.

Over het water is het gebied wel toegankelijk vanuit diverse jachthavens rondom het Natura 2000-gebied en via het Zwarte Water en de Vecht van elders buiten het gebied. De jachthavens in de kernen Genemuiden, Zwartsluis en Hasselt en bij de camping Terra Nautic (ter hoogte van Zwolle) zijn jaarrond toegankelijk. De aanlegplaatsen in de Noorderkolk, Westerveldse kolk, de Berkummerkolken, de Streng en de oevers van de Vecht bij de Agnietenplas zijn alleen in het zomerhalfjaar beschikbaar (1 juni tot en met 31 oktober)³⁸. De Vecht en het Zwarte Water worden, vooral in het zomerhalfjaar, intensief gebruikt als vaarroute voor recreatievaart. Deze recreatievaart varieert van gemotoriseerde jachten tot zeilboten, roeiboten en kano's. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van speedboten, water- en jetski's op een traject waar dit is toegestaan (tussen kilometer 12,7 en kilometer 15,3) (Rijkswaterstaat, 2011^{ix}). Naast de recreatieve vaart worden Zwarte Water en de Vecht gebruikt door roei- en zeilboten van de Zwolse Roei- en Zeilvereniging en de Zeeverkenners.

Over het gehele traject van het Zwarte Water en de Vecht wordt recreatief gevist, zowel in de hoofdwatergangen als in de meeste zijkolken en kolken in de uiterwaarden. Samen met enkele hengelsportverenigingen huurt de Hengelsport Federatie Oost Nederland alle visrechten.

Door Landschap Overijssel wordt twee maal per jaar een excursie georganiseerd in de Buitenlanden Langeholte. Hierbij wordt afgeweken van de openbare paden. Staatsbosbeheer organiseert eveneens excursies, die bestaan uit vaarexcursies naar de Kievitsbloemhooilanden van de Brommert (tweede helft april). Daarnaast zijn excursies op aanvraag mogelijk.

De recreatie buiten het Natura 2000-gebied bestaat vooral uit het gebruik van de recreatieve infrastructuur van fietsroutes en de vaarwegen Zwarte Water en Vecht, die deels overlap hebben of overgaan in de infrastructuur in het Natura 2000-gebied. In de omgeving van het Natura 2000-gebied is een hoge dichtheid aan voorzieningen voor dag- en verblijfsrecreatie aanwezig. Het betreft vooral horecavoorzieningen geconcentreerd in de aangrenzende kernen Hasselt, Zwartsluis en Genemuiden. Binnen de maximale effectsafstand van de verstoringsfactoren van recreatie, voor het

³⁷ SBI: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.

³⁸ De jachthavens liggen buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied, de seizoensgebonden aanlegplaatsen liggen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied met uitzondering van (een deel van) de aanlegplekken in de Westerveldse Kolk.

Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is dit 600 meter voor de niet-broedvogels en 300 meter voor de overige soorten^{ii, iii}, liggen verder enkele campings en verblijfsaccommodaties en activiteitscentra (o.a. buitensport en hondentrainerrein).

Beoordeling

Verstoringsfactoren

Recreatieve activiteiten kunnen leiden tot verstoring door geluid, licht, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten^x. Hieronder wordt voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht aangegeven welke habitattypen en habitatrichtlijnsoorten gevoelig zijn voor de bovenbeschreven verstoringen:

- Habitattypen: gevoelig voor mechanische effecten;
- Bittervoorn en Kleine modderkruiper: gevoelig voor licht en optische verstoring en zeer gevoelig voor geluid en mechanische effecten;
- Broedvogels: variërend gevoelig voor geluid, licht en (zeer) gevoelig voor optische verstoring en mechanische effecten;
- Niet-broedvogels: gevoelig voor geluid, mechanische effecten en (zeer) gevoelig voor optische verstoring;

NB: de meer recente effectwaardering van ARCADISⁱⁱⁱ wijkt hier af van de effectenindicator, met name bij verstoring van niet-broedvogels.

Op basis van het beschreven recreatieve gebruik, hebben mechanische effecten in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht betrekking op mogelijke verstoring door betreding of door vaarbewegingen. Andere vormen van mechanische effecten zijn in relatie tot recreatie niet aan de orde en worden in de beoordeling buiten beschouwing gelaten. Geluid is toegekend als verstoringfactor aan de vissoorten omdat geluid een trilling is en trillingen zeer negatief kunnen zijn voor vissen. Omdat Kleine modderkruipers geen zwemblaas hebben geldt dat voor deze soort echter in mindere mate (behoudens zware industriële trillingen die direct effect kunnen hebben op exemplaren). Omdat in het Natura 2000-gebied wel sprake is van gemotoriseerde recreatie en ook Bittervoorn aangewezen is (die wel een zwemblaas heeft), is de gevoeligheid voor geluid in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht wel in de beoordeling meegenomen.

Voor vogels geldt dat verstoring door recreatie vaak een combinatie is van licht, geluid en optische verstoring. Een eenduidige scheiding tussen de onderdelen is niet goed te maken. Voor de beoordeling zijn de effecten geclusterd en als één maat beoordeeld.

Dagrecreatie in het Natura 2000-gebied: landrecreatie

Het Natura 2000-gebied is over land grotendeels alleen toegankelijk (beleefbaar) via de openbare wegen en paden in en grenzend aan het gebied. In het gebied gelden openstellingsregels, betreding van het gebied buiten de wegen en paden is niet toegestaan, ook niet vanaf het water. Dit geldt ook voor betreding van het gebied door vissers. Op basis hiervan wordt betreding van habitattypen en leefgebied van de vis- en vogelsoorten op voorhand uitgesloten. Negatieve effecten door betreding op land in relatie tot recreatie zijn niet aan de orde.

De belangrijkste leefgebieden van habitatrichtlijnsoorten en de (niet-)broedvogels liggen nergens nabij (direct naast) de recreatieve infrastructuur op land. De mate van geluid en lichtuitstraling die de toegestane dagrecreatie veroorzaakt is dusdanig laag en infrequent, dat dit maar over een korte afstand van enkele meters een effect kan hebben. Het geluidsniveau van conversaties, wat de belangrijkste geluidsproductie is van recreanten, ligt tussen de 60 dB(A) en 75 dB(A) (respectievelijk praten en roepen). Het geluidsniveau van 60dB(A) is op circa 8 meter al afgenomen tot onder de 42 d(BA) dat algemeen als minimale verstoringsgrens wordt gehanteerd voor diersoorten. Dit betreft tevens een piekmeting en niet het 24-uurs equivalent. Deze waarden zal aanzienlijk lager liggen^{xi}.

Daarnaast gaat het recreatieve verkeer op openbare wegen op in het bestaande verkeer. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat verstoring door geluid en licht slechts incidenteel en lokaal op treedt en significant negatieve effecten uit te sluiten zijn. Voor optische verstoring geldt een vergelijkbare redenering. Vanuit het perspectief van Kleine modderkruiper en Bittervoorn (onder water) is het zichtbeeld op de omgeving beperkt. Door de ruimtelijke spreiding van leefgebied en recreatieve infrastructuur zijn recreanten niet zichtbaar. Voor de meeste (niet-)broedvogels geldt dat recreanten op de openbare wegen wel zichtbaar zijn, maar dat als gevolg van de voorspelbare koers van deze recreatieve bewegingen (namelijk op de weg blijven) en het onderdeel zijn van bestaand verkeer, dit niet leidt tot een significant negatieve aantasting van het leefgebied.

Uitzondering op het niet betreden buiten de paden, zijn de georganiseerde excursies van Landschap Overijssel. Deze excursies vinden plaats door de hooilanden van Langenholte (habitattypen Glanshaverhooilanden). Hoewel deze vegetaties gevoelig zijn voor mechanische effecten (betreding), leidt incidentele betreding niet tot schade aan de vegetaties of groeiplaatsen die leiden tot een wijziging in de soortsaanstelling. Gesteld wordt dat significant negatieve effecten, door betreding als gevolg van de excursies, op de instandhoudingsdoelstellingen niet aan de orde zijn en dat bij voortzetting van deze activiteit met dezelfde maximale intensiteit, de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in het geding komt.

In veel van de wateren in het Natura 2000-gebied mag met een vergunning gevist worden. Uitgangspunt in het Natura 2000-beheerplan is dat de locaties waarvan gevist wordt, geheel bereikbaar zijn via openbaar toegankelijke wegen en paden. Betreding van het Natura 2000-gebied buiten de wegen en paden en andere faciliteiten (bv. haventjes) is dan ook niet aan de orde. Voor eventueel nachtvisserij is het uitgangspunt dat dit alleen vanaf de 's nachts toegankelijke wegen, paden en faciliteiten plaatsvindt en dat hier geen verlichting bij gebruikt wordt. De verstoring die op deze wijze uitgaat van vissers is hierdoor gelijk aan de verstoring van de overige, reguliere recreatie. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat optische verstoring slechts incidenteel en lokaal op treedt en significant negatieve effecten uit te sluiten zijn³⁹. Naast de effecten van aanwezigheid van vissers, kan ook het vissen zelf een negatief effect hebben. Hierbij zijn twee factoren te onderscheiden: het vangen van beschermde soorten en eutrofiëring van wateren door gebruik van lokvoer. De aangewezen vissoorten zijn niet de soorten waarop actief gevist wordt en worden door leefwijze (leefgebied) en formaat eveneens niet snel gevangen. De kans dat dergelijke vangsten de instandhoudingsdoelstellingen beïnvloed is hierdoor afwezig. Het gebruik van lokvoer kan leiden tot eutrofiëring van het water waarin gevist wordt. Hoewel het riviersysteem van het Zwarte Water matig voedselrijk tot voedselrijk is, kan kunstmatige toevoeging van voedingsstoffen wel leiden tot eutrofiëring van het water en daarmee leiden tot aantasting van met name aquatische habitattypen en leefgebied van vissoorten. Dit geldt dan vooral voor waterelementen waar geen of weinig doorstroming is zoals kolken en niet meestromende strangen. Gezien de ongunstige staat van instandhouding van het habitattype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden en de (matige) gevoeligheid voor eutrofiëring^{xii}, zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet op voorhand uit te sluiten. Door buiten de hoofdstroom van het Zwarte Water en de Vecht geen lokvoer en dergelijke te gebruiken zijn significant negatieve effecten met zekerheid wel uit te sluiten.

Dagrecreatie in het Natura 2000-gebied: waterrecreatie

Het Natura 2000-gebied is via het water voor een groot deel bereikbaar en toegankelijk. Het betreft zowel het Zwarte Water en de Vecht en diverse kolken en strangen die in open verbinding staan met de beide rivieren. Ook voor het recreatieve gebruik op en vanaf het water gelden toegangs- en openstellingsregels. Aan land gaan buiten de hiervoor gefaciliteerde plaatsen (de havens en aanlegplaatsen) is niet toegestaan. Als gevolg kan betreding van habitattypen en leefgebied van de vis- en vogelsoorten vanaf het water op voorhand uitgesloten worden. Negatieve effecten door mechanische verstoring in relatie tot waterrecreatie op de terrestrische habitattypen en leefgebied van de aangewezen (vogel)soorten zijn niet aan de orde.

- Habitattypen

Van de aangewezen habitattypen is één habitattype een aquatisch habitattype, namelijk Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Dit habitattype komt voor in beschutte, matig voedselrijke, heldere wateren. In het Natura 2000-gebied zijn deze omstandigheden vooral te vinden in geïsoleerde kolken, strangen of andere niet of slecht toegankelijke open wateren. De Vecht en het Zwarte Water zijn in de huidige situatie niet geschikt voor het habitattype om zich te ontwikkelen. Ook door de huidige dimensionering voldoen de beide rivieren niet aan de fysische voorwaarden voor de ontwikkeling van het habitattype. De strangen en kolken zijn door de beschutte ligging wel (potentieel) geschikt voor de ontwikkeling van het habitattype. De potentieel geschikte locaties kunnen verdeeld worden in drie categorieën:

- Geïsoleerde kolken en strangen: Deze zijn niet toegankelijk voor boten of andere vaartuigen, waardoor negatieve effecten hier op voorhand uitgesloten kunnen worden;
- Aangetakte kolken en strangen (ondiep): Deze kolken of strangen zijn dusdanig ondiep of hebben een drempel bij de ingang, dat ze alleen toegankelijk zijn voor niet gemotoriseerde schepen (kano's en roeiboten);

³⁹ Een niet getoetst onderdeel zijn effecten van visdraad en -haken etcetera die voor veel vis-, vogel- en andere diersoorten kunnen leiden tot verstrikking, verstikking, verwonding, vergiftiging of andere dodelijke gevolgen, omdat het achterblijven van dergelijke materialen in principe al niet toegestaan is.

- Aangetakte kolken en strangen (diep): Deze kolken en strangen zijn diep genoeg dat gemotoriseerde schepen de kolken in kunnen varen. Dit betreft onder andere de kolken met de seizoensgebonden aanlegplaatsen.

De toegankelijkheid van een waterelement bepaalt het type recreatievaart dat zich op het water kan bevinden. Hierdoor is er een relatie tussen de toegankelijkheid van (potentieel geschikte) habitattypelocaties en de mogelijke verstoring hiervan. Voor niet gemechaniseerde scheepvaart (kano's en roeiboten) geldt dat door de beperkte diepgang, het ontbreken van mechanisatie en de lage snelheid, deze vorm van varen geen schade aan de vegetaties of vertroebeling veroorzaakt. Gesteld wordt dat significant negatieve effecten, door varen met niet gemechaniseerde schepen/boten, op de instandhoudingsdoelstellingen van het habitatype uit te sluiten zijn. Tevens staat het recreatieve gebruik de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Voor gemechaniseerde scheepvaart (boten met een moter en grotere diepgang) geldt dat deze schade kunnen veroorzaken aan de watervegetaties (bv. met zwaard of schroef) of het water vertroebelen. Door de wisselwerking tussen toegankelijkheid en de kansen voor het habitatype om zich te ontwikkelen, is een ruimtelijke scheiding ontstaan. Op de bevaarbare plekken is geen habitatype aanwezig (en vice versa), waardoor van directe schade aan de vegetaties door gemotoriseerde of diepliggende scheepvaart geen sprake is. Omdat het habitatype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden ook een uitbreidingsdoel heeft voor zowel omvang en kwaliteit, zijn negatieve effecten op deze uitbreidingsdoelen niet op voorhand uit te sluiten. Naar verwachting voldoen de geïsoleerd liggende kolken niet aan de fysische vereisten voor de ontwikkeling van het habitatype door bijvoorbeeld een te kleine omvang, te geringe diepte en andere voorwaarden van de waterkwaliteit^{xiii}. Deze voorwaarden zijn in de grotere, aangetakte kolken mogelijk wel aanwezig.

Onderzocht dient te worden wat de beperkingen zijn voor de ontwikkeling (uitbreiding) van het habitatype en in relatie tot recreatie of het potentieel beschikbare oppervlak beperkt wordt door de recreatievaart.

Voor de overige effecten van sportvissen wordt verwezen naar de effectbeoordeling bij landrecreatie. Deze is gelijk voor visactiviteiten vanaf het water.

- Habitatrichtlijnsoorten

Beide habitatrichtlijnsoorten betreft vissoorten van matig voedselrijke, heldere en bij voorkeur vegetatierijke wateren. Binnen het Natura 2000-gebied is leefgebied vooral aanwezig in strangen, kolken en wielen. De Vecht en het Zwarte Water zijn door de kanalisatie en oeverbescherming in beperkte mate geschikt voor beide soorten.

Verstoring van beide soorten kan optreden door geluid, trillingen en aanwezigheid van boten of kano's in het leefgebied. Het gaat hierbij dan vooral om verstoring van het water door scheepsschroeven die geluid en trillingen onderwater veroorzaken en mogelijk slachtoffers kunnen maken. De verstoring door fysieke aanwezigheid van alle vormen van schepen is verwaarloosbaar, omdat het leefgebied van de soorten niet bevaarbaar is. Alleen de effecten van trillingen en geluid blijven daardoor over. Als gevolg kunnen negatieve effecten van niet gemechaniseerde scheepvaart ook op voorhand uitgesloten worden. In de kolken en strangen kan door de ruimtelijke beperkingen en diepte niet hard gevaren worden. De mate van verstoring die daardoor uitgaat van geluid en trillingen is als gevolg eveneens laag. Gesteld wordt dat significant negatieve effecten door geluid en trillingen, als gevolg van varen met gemechaniseerde schepen/boten nabij het leefgebied van Kleine modderkruiper en Bittervoorn, op de instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten zijn en dat dit tevens de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg staat.

Voor de overige effecten van sportvissen wordt verwezen naar de effectbeoordeling bij landrecreatie. Deze is gelijk voor visactiviteiten vanaf het water.

- Broedvogels

Het Natura 2000-gebied is aangewezen voor vijf broedvogelsoorten. Vier van de vijf soorten zijn typische soorten van grotere, gevarieerde moerassen met uitgestrekte rietvelden, kleine wateren met veel (drijvende) watervegetatie en een goed ontwikkelde oeverzone. Alleen Kwartelkoning is een soort van drogere, structuurrijke graslanden.

Voor Kwartelkoning geldt dat het leefgebied fysiek gescheiden is van de waterrecreatie en wordt niet als erg gevoelig beschouwd voor waterrecreatie. De soort leeft in dichte grasvegetaties (die niet

betreden worden), vertrouwt op schutkleur en is deels 's nachts actief wanneer de recreatiedruk laag is. Omdat de recreatievaart zich beperkt tot het open water en de aangrenzende graslanden niet betreden worden, leidt dit gebruik niet tot verstoring van het leefgebied en vindt geen aantasting plaats van de draagkracht van het Natura 2000-gebied voor Kwartelkoning. Van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van recreatie op water is geen sprake.

Van de overige vier soorten grenst het leefgebied wel aan het water of bestaat uit op het water drijvende vegetaties (Zwarte stern). Het leefgebied van Roerdomp en Grote karekiet bestaat uit uitgestrekte rietlanden, van Porseleinhoen uit ruig moeras en van Zwarte stern uit water met drijvende waterplanten (broedgebied). In een riviersysteem bevinden de beste ontwikkelkansen zich in de luwe delen langs en in kolken en oude strangen, waar de dynamiek voldoende gedempt is zodat de ontwikkeling van riet-, moeras- of (onder)watervegetatie mogelijk is. De recreatievaart heeft hier op twee manieren een effect op: door zowel de versturende werking van recreanten op het leefgebied (geluid, bewegingen, aanwezigheid) als doordat de vaarbewegingen en het faciliteren van de recreatievaart (openhouden/bevaarbaar houden water) de ontwikkeling van (uitgestrekte) rietlanden, moerassen en watervegetaties tegenhoudt. Gezien de zeer ongunstige staat van instandhouding van de soorten, zijn significant negatieve effecten van waterrecreatie - in met name de toegankelijke kolken en strangen en langs de snelvaarzone - op leefgebied en de instandhoudingsdoelstellingen van Roerdomp, Grote karekiet, Porseleinhoen en Zwarte stern, niet op voorhand uit te sluiten. Door het (potentieel) leefgebied niet meer toegankelijk te maken of te verstoren zijn significant negatieve effecten uit te sluiten. Om recreatief gebruik van deze kolken en strangen mogelijk te maken, dient onderzocht te worden of het in het broedseizoen afsluiten hiervan essentieel is om voldoende rust en ontwikkelingsmogelijkheden van het leefgebied van Roerdomp, Grote karekiet, Porseleinhoen en Zwarte stern te creëren, zodat de instandhoudingsdoelstellingen gehaald kunnen worden. Voor Roerdomp en Porseleinhoen zijn hierbij ook nachtactiviteiten van sportvissen van belang. Ook de effecten van de snelvaarzone op de rust en de ontwikkeling van oevervegetatie (golfslag) dient hierbij betrokken te worden.

- Niet-broedvogels

De zeven aangewezen niet-broedvogels zijn allemaal gebonden aan open uiterwaarden met grasland en drassige oevers in min of meer open gebied. Het gaat voor alle soorten om zowel slaap- als foerageergebied. Kleine zwaan foerageert zowel in het water (fonteinkruiden) als op ondergelopen graslanden (liesgras) en slaapt bij voorkeur op open water. Kolgans, Smient en Meerkoet zijn vooral afhankelijk van open graslanden om te foerageren en open water om te rusten. Voor Pijlstaart, Slobeend en Meerkoet (zij het in mindere mate) gaat het vooral om natte, ondergelopen graslanden en drassige oevers en voor Grutto om slikkige graslanden en zandplaten als foerageer- en slaappleats.

De periode waarin de niet-broedvogels in het gebied aanwezig zijn heeft beperkt overlap met het recreatieseizoen. De kolken met seizoensgebonden aanlegplekken zijn vanaf 1 november tot 1 juni afgesloten of de toegang er van is verboden. Hoewel in de maanden september en oktober exemplaren van de soorten aanwezig zijn, ligt de piek in de maanden november tot en met maart. In de periode september-oktober neemt de recreatievaart al af en is door de lage bezetting met vogels ruim voldoende leefgebied beschikbaar.

De recreatievaart die in de winterperiode nog aanwezig is, beperkt zich hierdoor tot vaarbewegingen op het Zwarte Water en de Vecht. Beide rivieren zelf zijn slechts in beperkte mate leefgebied van de niet-broedvogels waardoor van directe verstoring geen sprake is. Gezien de ligging van beide rivieren ten opzichte van beschikbare leefgebieden van de niet-broedvogels, de intensiteit en vormen van waterrecreatie in de winterperiode en de inrichting van het Natura 2000-gebied, zijn significant negatieve effecten door licht, geluid en optische verstoring als gevolg van waterrecreatie in de winterperiode op de instandhoudingsdoelstellingen van de niet-broedvogels uit te sluiten en staat het huidige recreatieve gebruik de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Voor de overige effecten van sportvissen wordt verwezen naar de effectbeoordeling bij landrecreatie. Deze is gelijk voor visactiviteiten vanaf het water.

Dag- en verblijfsrecreatie recreatie buiten het Natura 2000-gebied

Omdat de horecabedrijven buiten het Natura 2000-gebied liggen, zijn directe effecten (mechanische effecten door betreding) op voorhand uit te sluiten en kan alleen sprake zijn van indirecte effecten

als gevolg van licht, geluid of optische verstoring van (vogel)soorten. De voorzieningen liggen grotendeels in de kernen Hasselt, Zwartsluis en Genemuiden waardoor de bebouwing en stedelijke activiteiten, effecten van de horecavoorzieningen wegvallen in de overige verstoringen. Negatieve effecten van voorzieningen in de kernen zijn niet aan de orde.

Voor de overige voorzieningen geldt dat op basis van de aard, de omvang en de ligging van de horecavoorzieningen en de inrichting en het gebruik van het landschap tussen de voorzieningen en het Natura 2000-gebied (bijvoorbeeld ligging achter de winterdijk), significant negatieve effecten door licht, geluid en optische verstoringen als gevolg van deze voorzieningen op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitatrictlijnsoorten en de (niet-)broedvogels uit te sluiten zijn en staat het huidige recreatieve gebruik de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Voor de campings en groepsverblijven geldt dat door de ligging buiten het Natura 2000-gebied, directe negatieve effecten (mechanische effecten door betreding) op voorhand uit te sluiten zijn en alleen sprake kan zijn van indirecte effecten van geluid, licht en optische verstoring. Op basis van de aard, omvang, gebruikperiode en ligging van de voorzieningen en de inrichting van het landschap tussen de campings en Natura 2000-gebied en het Natura 2000-gebied zelf, zijn significant negatieve effecten door licht, geluid en optische verstoring als gevolg van verblijfsrecreatie op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitatrictlijnsoorten en de (niet-)broedvogels uit te sluiten en staat het huidige recreatieve gebruik, in ruimte en intensiteit, de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Het hondentrainerterrein grenst aan het deel van het Natura 2000-gebied dat alleen als habitatrictlijngebied is aangewezen. Door de ligging buiten het Natura 2000-gebied en achter de winterdijk zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen of habitatrictlijnsoorten op voorhand uit te sluiten. Hoewel de afstand tot aan het Vogelrichtlijngebied minder is dan de effectafstand van 600 meter, zijn door de inrichting van het tussengelegen landschap met bos en de rijksweg A28, ook negatieve effecten op de (niet-) broedvogels op voorhand uit te sluiten.

Voorwaarde

Vissen met vergunning buiten de hoofdstroom van het Zwarte Water en de Vecht is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. De volgende voorwaarde is van toepassing: bij het vissen met een vergunning buiten de hoofdstroom van het Zwarte Water en de Vecht dient geen lokvoer en geen vergelijkbare middelen te worden gebruikt.

Conclusie recreatie en toerisme

Groen	Beschreven recreatie op en vanaf het land Beschreven dag- en verblijfsrecreatie
Geel	Vissen met een vergunning buiten de hoofdstroom van het Zwarte Water en de Vecht kan onder boven genoemde voorwaarde worden gecontinueerd.
Oranje	Recreatie op en vanaf het water: onderzoek nodig of met de beperking van de toegankelijkheid van het potentieel leefgebied van de broedvogels Roerdomp, Grote karekiet, Porseleinhoen en Zwarte stern, de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden gerealiseerd.

5.4.14 Luchtvaart

Algemene beschrijving

Door Lensink & Aarts^{xiv} is een effectbeoordeling uitgevoerd naar het bestaand gebruik van kleine luchthavens in relatie tot Natura 2000-beheerplannen. Hierin is onderzocht of en welke negatieve effecten kunnen optreden van luchtvaart vanaf kleine luchthavens.

De verstoring heeft vooral betrekking op vogels, van de soorten van de Habitatrictlijn worden alleen gewone en grijze zeehond als verstoringgevoelig voor luchtvaart beschouwd. Habitattypen worden als niet verstoringgevoelig beschouwd. In geen van de Natura 2000-gebieden in Overijssel zijn beide zeehonden aangewezen. Negatieve effecten op Habitatrictlijngebieden in Overijssel, als gevolg van vliegbewegingen, zijn dan ook op voorhand uit te sluiten. Van de Vogelrichtlijn zijn een groot aantal van de aangewezen vogelsoorten wel op enigerlei wijze verstoringgevoelig voor luchtvaart, vaak door een combinatie van geluid en optische verstoring (zicht). Bij het overschrijden

van een drempelwaarde (hoge frequentie van verstoring) kan dit leiden tot een afname van het aantal exemplaren in een gebied. Verstoringsbronnen zonder auditieve component hebben, bij gelijke omgevingsfactoren (leefgebied en gedrag versturende luchtvaartuigen)^{xiv}, minder effecten dan bronnen met een auditieve component. Op Natura 2000-gebieden die (ook) als Vogelrichtlijngebied zijn aangewezen, zijn negatieve effecten niet op voorhand uit te sluiten.

Naast vliegbewegingen van en naar de luchthavens, is het voor enkele soorten luchtvaartuigen mogelijk om buiten een luchthaven op te stijgen en te landen. Dit kan alleen met een door Gedeputeerde Staten verleende ontheffing vanuit Wet luchtvaart, een zogenaamde TUG-ontheffing (Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik). Het gaat om de volgende luchtvaartuigen:

- helikopter;
- microlight airplane (MLA);
- gemotoriseerd schermvliegtuig (paramotor);
- hete luchtballon;
- onbemande luchtvaartuigen: RPAS (remotely piloted aircraft system), UAS (unmanned aircraft system) of drone.

In het provinciaal beleid is geregeld dat voor het landen en opstijgen in een Natura 2000-gebied (en de Ecologische Hoofdstructuur) geen ontheffing wordt verleend. Negatieve effecten op zowel Vogel- als Habitatrichtlijndoelen door betreding of andere mechanische effecten als gevolg van landen of opstijgen zijn hierdoor eveneens op voorhand uit te sluiten.

Beoordelen

Selectie beoordeling

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is aangewezen als Habitat- en Vogelrichtlijngebied. De Habitatrichtlijnsoorten die aangewezen zijn, zijn niet gevoelig voor verstoringen afkomstig van luchtvaartuigen. Omdat landen en opstijgen niet toegestaan is in Natura 2000-gebieden, treden geen negatieve effecten door mechanische effecten door landen of betreding op van habitattypen en leefgebied van habitatrichtlijnsoorten en vogelsoorten. Een nadere beoordeling is voor deze doelen van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht niet aan de orde. De aangewezen vogelsoorten zijn (mogelijk) wel verstoring gevoelig voor luchtvaartbewegingen. Hieronder wordt nader ingegaan op de mogelijke negatieve effecten op de vogelsoorten en wordt beoordeeld of deze effecten significant negatief kunnen zijn.

Vogelrichtlijngebied

Binnen een afstand van minimaal 10 kilometer vanaf het Vogelrichtlijngebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht liggen geen luchthavens of kleine vliegvelden. Luchtvaartuigen zoals scherm- of zeilvliegers en zweefvliegtuigen die opstijgen vanaf deze kleine vliegvelden leggen vaak maar een beperkte afstand af, meestal beperkt door fysieke beperkingen of de hoeveelheid brandstof die meegenomen kan worden. Gemiddeld blijft de vliegafstand binnen de vijf kilometer^{xiv}. Ook het Circuitvliegen en de Control Region liggen altijd direct nabij een vliegveld, waardoor hierdoor geen overlap is met het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. De verstoring van vogels komt dan ook vooral van zogenaamde overland vluchten die plaats vinden van diverse luchthavens in Nederland en of vanaf startplaatsen buiten de reguliere luchthavens.

De mate van verstoring van vogels voor luchtvaart varieert sterk tussen de soorten. Over het algemeen kan wel gesteld worden dat kleinere soorten en soorten van besloten leefgebieden minder verstoring gevoelig zijn dan grotere soorten en soorten van open gebieden. Ook de tijd waarop een soort vooral actief is, is mede bepalend in de verstoring gevoeligheid. Soorten die 's nachts actief zijn, zijn minder gevoelig (geen visuele verstoring) en worden ook minder verstoord omdat 's nachts het aantal vluchten aanzienlijk lager is. Voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn de meest kritische soorten de broedvogels Roerdomp en Zwarte stern en alle niet-broedvogels^{xv}. De Zwarte stern en de niet-broedvogels zijn soorten van open gebied en zijn hoofdzakelijk overdag actief. De wintergasten zijn tevens relatief sterk gevoelig voor een verstoorde energiebalans door het beperkte voedselaanbod en het hoge energieverbruik in de winterperiode. Daarentegen zijn niet-broedvogels minder plaatsgebonden en kunnen ze bij een verstoring eenvoudiger uitwijken.

Omdat de verstoring van luchtvaart in het Vogelrichtlijngebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht grotendeels afkomstig is van overland vluchten vanaf luchthavens op grotere afstand of van vluchten buiten luchthavens, is de frequentie van vliegbewegingen boven of nabij het Natura 2000-gebied laag. Daar staat tegenover dat de hoogte waarop gevlogen wordt eveneens laag is (circa 100

tot 300 meter (=300 tot 1.000 foot)). De effecten zijn hierdoor vaak intens maar eveneens van korte duur. De rust keert ook weer snel terug.

Voor het opstijgen en landen buiten luchthavens geldt dat helikopters de meeste verstoring veroorzaken. Dit komt vooral door de lage snelheid en de niet vaste koers waarmee gevlogen wordt. Uit onderzoek van Lensink & Aarts^{xv} blijkt dat voor verstoringgevoelige soorten een afstand van 2.150 meter (horizontaal) vanaf de grens van het Natura 2000-gebied aangehouden moet worden om negatieve effecten uit te kunnen sluiten. Deze waarden zijn gekoppeld aan een maximale frequentie van stijgen en landen per dag en per jaar (> 4 per dag en ≤ 12 per jaar). Voor niet-broedvogels geldt dat bij een frequentie van ≤ 4 per dag, < 1 per week en ≤ 12 per jaar de afstand 250 meter kan zijn. Door het grote bereik (in relatie tot de begrenzing en het oppervlak van het Natura 2000-gebied) van microlight airplanes, schervvliegers en hete luchtballonnen, worden voor deze voertuigen dezelfde afstanden genomen als voor helikopters. Hoewel voor onbemande luchtvaartuigen (drone of UAV) geen concrete verstoringafstanden bekend zijn, wordt gesteld dat door het aanzienlijk kleinere formaat en het beperkte vliegbereik deze afstand onder alle omstandigheden maximaal 250 meter is.

In de studie van Lensink & Aarts^{xiv} zijn diverse onderzoeken naar effecten van vliegverkeer op avifauna vergeleken. Een groot aantal studies heeft vlieghoogte en vliegafstand als verklarende parameters meegenomen^{xiv}. Samengevat wordt dat uit deze verschillende studies een algemeen beeld naar voren komt waaruit blijkt dat tot een vlieghoogte van 3.000 foot verstoringseffecten kunnen optreden. Hierbij is uitgegaan van de meest verstoringgevoelige soorten van ganzen, eenden en zwanen.

Effectbeoordeling

Samengevat kan worden dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de meest kritische soorten (zowel broedvogels als niet-broedvogels) uitgesloten kunnen worden wanneer boven en binnen een straal van circa 2.000 meter vanaf de grens van het Vogelrichtlijngebied niet onder de 3.000 foot. gevlogen wordt. De grens waarbinnen geen significant negatieve effecten optreden is lastiger vast te stellen, omdat deze van veel factoren afhankelijk kan zijn. Voor een significante aantasting moet echter wel sprake zijn van een effect op de instandhoudingsdoelstellingen en dus op het gemiddelde jaargemiddelde. Het incidenteel binnen de verstoringafstand vliegen of opstijgen zal geen impact hebben op de draagkracht van het gebied voor de soorten.

In Lensink & Aarts^{xiv} is weergegeven dat de luchtvaartintensiteit de afgelopen 20 jaar ongeveer gelijk is gebleven of zelfs iets is afgenomen. Tevens is de geluidsproductie van meeste gemotoriseerde toestellen verminderd door betere technologie of strengere eisen. Op basis van deze getallen wordt gesteld dat de frequentie van het vliegen van overlandvluchten boven het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, ook beneden de 3.000 foot, niet bij zal dragen aan het niet halen van de instandhoudingsdoelstellingen. De enige voorwaarde die hierbij geldt is dat gehouden wordt aan de gedragscode dat boven kwetsbare gebieden (onder andere natuurgebieden) niet lager gevlogen wordt dan 1.000 foot.

Voor het opstijgen en landen nabij het Natura 2000-gebied geldt dit niet, omdat deze bewegingen niet gekoppeld zijn aan luchthavens elders en geen onderdeel zijn van een zekere autonome ontwikkeling. Elke opstijg- of landactie is in essentie een nieuwe handeling. Zoals beschreven, leidt enkele malen opstijgen of landen binnen de verstoringafstand, niet tot significant negatieve effecten. Omdat het aantal af te geven TUG-ontheffingen niet beperkt is, kan niet op voorhand bepaald worden wanneer de drempelwaarde van verslechtering bereikt wordt. Gesteld wordt dat significant negatieve effecten van opstijgen en landen binnen een straal van 2.000 meter vanaf de grens van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht en daarbij lager vliegen dan 3.000 foot, niet uitgesloten kunnen worden. Het opstijgen en landen buiten deze 2.000 meter en daar lager vliegen dan 3.000 foot zal met zekerheid geen negatieve effecten hebben. Uitzondering hierop zijn de onbemande luchtvaartuigen (drones en UAV), voor deze vaartuigen geldt een straal vanaf de grens van het Natura 2000-gebied van 250 meter en een minimale hoogte van 1.000 foot.

Voorwaarden

Luchtvaart is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de voorwaarden:

- Niet landen of opstijgen binnen een afstand van 2.000 meter vanaf de grens van het Natura 2000-gebied, binnen deze straal en boven het Natura 2000-gebied mag niet lager gevlogen worden dan 3.000 foot;
- Voor drones of andere onbemande luchtvaartuigen geldt een afstand van 250 meter en een hoogte van 1.000 foot.

Conclusie luchtvaart

Geel	De beschreven luchtvaart kan onder de hierboven beschreven voorwaarden worden gecontinueerd
-------------	---

5.4.15 Motorcrossterreinen

De maximale afstand waarop motorcross kan leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied is gelijk aan die van rijks- en provinciale wegen, namelijk 1 kilometer. Binnen een afstand van 1.000 meter van de in de Centrale beoordeling behandelde Natura 2000-gebieden liggen geen motorcrossterreinen.

5.4.16 Zandwinningen

De maximale meer algemene afstand waarop zandwinningen kunnen leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied is 1000 meter¹. Voor delfstoffenwinning is de effectafstand voor geluidhinder gelegd op 655 meter.

De afstand van de zandwinning De Haerst tot het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht bedraagt minimaal 350 meter. Een nadere beoordeling op het aspect geluid is dus nodig. Er is daarnaast mogelijk een invloed van grondwaterverlaging door de zandwinning. Hoe groot de invloed is en of effect optreedt is niet gedetailleerd bekend.

Sterk gedempt geluid is onder water mogelijk waarneembaar, maar niet schadelijk. Er zijn geen significant negatieve effecten te verwachten op de instandhoudingsdoelstellingen Bittervoorn en Kleine modderkruiper. Van geluid boven water ontbreken voor De Haerst geluidcontouren, waardoor definitieve uitspraken niet mogelijk zijn. Daardoor kan een significant negatief effect op geluidgevoelige instandhoudingsdoelstellingen als Grote karekiet, Roerdomp en Grutto (broedvogels), Kolgans, Pijlstaart, Slobeend en Kleine zwaan (niet-broedvogels) zonder nader onderzoek niet worden uitgesloten.

Voor zandwinning Zeldenrust 'multifunctionele ontgroning Polder Mastenbroek' is een vergunning in het kader van de NB-wet (nu: Wnb) verstrekt (2010, onbepaalde tijd). De eventuele effecten van deze zandwinning en mitigatie/monitoring zijn opgenomen in de vergunning van de Wnb (beschikking). In dit beheerplan is deze zandwinning daarom niet getoetst.

De winning De Haerst krijgt de beoordeling 'oranje' omdat significant negatieve effecten als gevolg van geluidhinder en vanwege het ontbreken van goede effectenanalyse van de grondwaterstandsveranderingen niet kunnen worden uitgesloten. Andere significante effecten kunnen worden uitgesloten.

Oordeel zandwinningen

Oranje	Zandwinning De Haerst, vanwege het ontbreken van kennis over de effecten van geluid en grondwaterstandsveranderingen
---------------	--

5.4.17 Energiecentrales

Mogelijke effecten van energiecentrales op instandhoudingsdoelstellingen zijn: verstoring door geluid, verstoring door licht, optische verstoring en uitstoot van stoffen (verontreiniging). Significant negatieve of verstorende effecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten als

de afstand van de energiecentrale tot het betreffende Natura 2000-gebied groter is dan 10 kilometerⁱⁱⁱ. Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen.

Binnen een afstand van 10 kilometer van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht komen geen energiecentrales voor.

5.4.18 Afvalverwerkende bedrijven, vuilstorten, composteerinrichtingen en vergistingsinstallaties

Afvalverwerkingsinstallaties

Onder afvalverwerkingsinstallaties worden diverse soorten bedrijven geschaard, zoals verbrandingsinstallaties, composteer- en vergistingsinstallaties en vuilstorten. Uit de Centrale beoordeling blijkt dat afvalverwerkende bedrijven negatieve effecten kunnen veroorzaken door: verstoring door geluid, verstoring door licht, optische verstoring en verontreiniging door uitstoot van stoffen via lucht of water. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen worden uitgesloten wanneer een afvalverwerkend bedrijf op meer dan tien kilometer van het Natura 2000-gebied ligt. Dit betreft echter alleen effecten door vervuilingen via de lucht of grond- of oppervlaktewater. Mogelijke negatieve effecten door veresting en verzuring als gevolg van stikstofemissie maken onderdeel uit van het PAS en zijn in deze beoordeling niet meegenomen.

Op basis van de Centrale beoordeling en het hydrologische en grondwatersysteem wordt geconcludeerd dat significant negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht op voorhand uitgesloten kunnen worden

Voormalige vuilstorten

In Overijssel zijn ongeveer 250 voormalige vuilstorten aanwezig. Een vuilstort wordt als voormalig aangeduid wanneer deze is gesloten voor 1 september 1996. De risico's van voormalige vuilstorten ten opzichte van Natura 2000-gebieden is dat vervuilende stoffen die op deze plaatsen terecht gekomen zijn, in (de bodem van) de Natura 2000-gebieden komen. Het gaat hierbij dan vooral om stoffen als zware metalen of chemicaliën die in de bodem wegzijgen, in het grondwater terecht komen en vervolgens met dit grondwater getransporteerd worden. Omdat de vuilstorten aan de bovenzijde afgedekt zijn, is het versneld wegzijgen in de bodem of oppervlakkig afstromen met neerslagwater niet mogelijk.

In de nabijheid van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht liggen diverse voormalige vuilstorten. De meeste betreffen kleine stortplaatsen van huishoudelijk afval en grofvuil, waarbij geen verontreinigingen gemeten zijn^{xvi} of dat deze dusdanig laag zijn (lichte overschrijding van de streefwaarde) dat negatieve effecten niet optreden door verdunning in het grond- en oppervlaktewater. Uitzondering hierop is de voormalige vuilstort Westerveld direct grenzend aan de kolken van het Zwarte Water. Dit is een grote stortplaats van ruim 12 hectare, die tegenwoordig ingericht is als bos en recreatief uitloophoeve. Uit het NAVOS-onderzoek^{xvi} blijkt dat de concentraties potentieel vervuilende stoffen zeer laag of afwezig zijn. Slechts incidenteel is er sprake van een lichte overschrijding van de streefwaarde. De waarden zijn dusdanig laag dat dit geen risico vormt voor de natuurwaarden van het Natura 2000-gebied. Door de lage waarde, de verdunning met grond- en oppervlaktewater van het Zwarte Water en de afvoer met het Zwarte Water, is geen sprake van meetbare effecten.

Conclusie afvalverwerking

Groen	Beschreven afvalverwerkingsinstallaties
	Beschreven voormalige vuilstorten (Westerveld)

5.4.19 Natuurbeheer

Beschrijving

Een groot deel van het Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht wordt als natuurgebied beheerd door Staatsbosbeheer, Landschap Overijssel en Natuurmonumenten. De volgende beheermaatregelen worden uitgevoerd:

- Beheer van graslanden;
- Beheer van riet-, moeras- en ruigtevegetaties;

- Bosonderhoud;
- Knotten van bomen en beheer van kleinschalige landschapselementen;
- Rasteren;
- Bestrijding van invasieve exoten;
- Plaatsen nestvlotjes Zwarte stern;
- Onderhoud van recreatievoorzieningen;
- Monitoring flora en fauna.

Beoordeling

Aan het natuurbeheer zijn de volgende mogelijke verstoringfactoren gekoppeld:

- oppervlakteverlies;
- verstoring door geluid;
- optische verstoring;
- verstoring door mechanische effecten (betreding en machines);
- verandering in populatiedynamiek.

Hieronder wordt per beheermaatregel besproken wat de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen zijn en wordt aangegeven of deze maatregelen (al dan niet onder voorwaarden) door kunnen gaan.

Beheer van graslanden

Graslandbeheer vindt plaats om te voorkomen dat graslanden verruigen en om bestaande natuurwaarden in stand te houden. Hiertoe worden graslanden gemaaid, bemest, beweid en lokaal ook geïnundeerd. Graslanden kunnen door de Kwartelkoning als broedlocatie worden gebruikt. Om verlies van broedsels te voorkomen dient bij de aanwezige territoria van de Kwartelkoning pas na augustus te worden gemaaid om de broedsels van de Kwartelkoning te beschermen. Om de kwetsbare habitattypen te beschermen dient het beheer van aanwezige habitattypen uitgevoerd te worden overeenkomstig de aanwijzingen in de PAS-gebiedsanalyse en de herstelstrategieën. Het habitatype Stroomdalgraslanden dient jaarlijkse beweide te worden, gericht op een korte vegetatie voor de winter, of ze dienen als hooiland te worden beheerd, door laat in het groeiseizoen te maaien en af te voeren, eventueel in combinatie met nabeweiden. Het habitatype Blauwgraslanden dient als hooiland te worden beheerd, waarbij laat in het groeiseizoen wordt gemaaid en maaisel wordt afgevoerd. Het habitatype Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden dient of tweemaal per jaar te worden gemaaid, waarbij maaisel wordt afgevoerd of dit habitatype dient eenmaal te worden gemaaid in combinatie met nabeweiding. De eerste maaibeurt dient altijd plaats te vinden na 15 juni. Bemesting van deze habitattypen dient niet plaats te vinden. Wanneer het beheer op bovenstaande wijze wordt uitgevoerd draagt dit positief bij aan de instandhoudingsdoelstellingen. Voor het beheer van grasland moet het gebied betreden worden en moeten machines het gebied in. Dit kan leiden tot verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Hierboven is beschreven dat de aanwezige grasland-habitattypen met een lage frequentie worden beheerd, waarbij gebiedsdelen enkele malen per jaar worden bezocht. Bij een dergelijk lage intensiteit leidt deze activiteit niet tot significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring of verstoring door geluid. Om verstoring door bodemverdichting te voorkomen zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door te werken met licht materieel.

Beheer van riet-, moeras- en ruigtevegetaties

Om te voorkomen dat riet-, moeras- en ruigtevegetaties te veel dichtgroeien en overgaan in bos worden beheermaatregelen uitgevoerd als opslag verwijderen, maaien en begrazen. Deze maatregelen zijn gericht op het in stand houden van de aanwezige natuurwaarden. Wanneer beheermaatregelen in de broedtijd van vogels worden uitgevoerd kunnen de doelsoorten Grote karekiet, Roerdomp en Porseleinhoen worden verstoord. Om dit te voorkomen dient het maaien, en verwijderen van opslag buiten het broedseizoen (maart tot en met half augustus) te worden uitgevoerd. Verder moeten de beheermaatregelen gefaseerd in de tijd worden toegepast, waarbij jaarlijks delen worden gespaard zodat altijd leefgebied voor deze soorten aanwezig blijft. Branden wordt ook toegepast als beheermaatregel in rietland. Door branden treedt echter een verlies aan insecten op, wat ongunstig is voor moerasvogels als Grote karekiet en Porseleinhoen die hiervan afhankelijk zijn. Branden van riet dient dan ook niet plaats te vinden. Voor het beheer moet het gebied betreden worden en moeten machines (maaien) het gebied in. Dit kan leiden tot verstoring door geluid, verstoring door mechanische effecten of optische verstoring. Het beheer vindt met een lage frequentie plaats, waarbij betreding hooguit eenmaal per jaar gedurende enkele dagen plaatsvindt en waarbij gefaseerd wordt gewerkt. Bij een dergelijk lage frequentie leidt deze activiteit

niet tot significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring, verstoring door mechanische effecten of verstoring door geluid.

Bosonderhoud

In aanwezige bosjes worden periodiek bomen en struiken gekapt ten behoeve van de veiligheid of de instandhouding van het bos. Om het habitattype Droge hardhoutoibossen in stand te houden, is het noodzakelijk dat bij het beheer gestuurd wordt op soortensamenstelling, overeenkomstig de aanwijzingen in de PAS-gebiedsanalyse en de herstelstrategieën. Hierbij dient Iep en specifiek Fladderiep gestimuleerd te worden. Verder dient bij het beheer het bosklimaat zoveel mogelijk behouden te blijven. Voor bosonderhoud moet het gebied worden betreden en moeten machines het gebied in. Dit kan leiden tot verstoring door geluid, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Doordat deze activiteit plaats vindt met een lage frequentie, waarbij bosdelen slechts enkele dagen per jaar worden betreden, zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen door verstoring door geluid en optische verstoring uitgesloten. Om negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten (bodemverdichting) te voorkomen dient zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.

Knotten van bomen en beheer van kleinschalige landschapselementen

Om knotbomen, houtwallen en singels in stand te houden vindt periodiek beheer plaats. Dit beheer is erop gericht aanwezige natuurwaarden te behouden en te herstellen. De landschapselementen behoren niet tot habitattypen zodat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen zijn uitgesloten. Daarbij dragen ze er toe bij dat het aanwezige open landschap ook in de toekomst open blijft. Dit is positief voor de instandhouding van de populaties weidevogels. Voor het beheer moet het gebied worden betreden, wat kan leiden tot optische verstoring en verstoring door geluid. Aangezien deze activiteit met een lage frequentie plaatsvindt, waarbij voor het beheer het gebied per jaar hooguit eenmaal gedurende een paar dagen wordt betreden, zijn significant negatieve effecten daarvan op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. Wanneer met machines in het gebied wordt gewerkt kunnen negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten (bodemverdichting) optreden. Om dit te voorkomen dient zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.

Rasteren

Om kwetsbare vegetaties te beschermen tegen een te hoge graasdruk worden rasters geplaatst in het gebied. Omdat aan de randen van kwetsbare vegetaties wordt gewerkt en het een handeling betreft die in lage frequentie wordt uitgevoerd, waarbij voor de plaatsing van rasters minder dan eenmaal per jaar een vegetatie wordt betreden, zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. De activiteit staat het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen dan ook niet in de weg.

Bestrijding van invasieve exoten

Invasieve uitheemse plantensoorten kunnen een bedreiging vormen voor de instandhouding van vegetatietypen doordat ze inheemse soorten belemmeren en verdringen. Deze maatregel is erop gericht aanwezige natuurwaarden te behouden en te herstellen. Het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen bij deze activiteit kan met name een bedreiging vormen voor amfibieën (Vijver en Tamis 2013)^{xvii}. Chemische onkruidbestrijdingsmiddelen mogen daarom alleen worden toegepast op stobben voor de nabehandeling van Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers en Robinia pseudoaccacia, en alleen op locaties die meer dan 2 meter van open water zijn verwijderd. Aangezien deze beheeringreep slechts een paar dagen per jaar plaatsvindt, leidt dit niet tot significant negatieve effecten als gevolg van optische verstoring of verstoring door betreding. De activiteit staat het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Plaatsen nestvlotjes Zwarte stern

Om de Zwarte stern van nestlocaties te voorzien worden jaarlijks nestvlotjes geplaatst. Deze activiteit is erop gericht voldoende nestlocaties voor de Zwarte stern aan te bieden en draagt positief bij aan de instandhouding van deze soort. Voor het beheer moet het gebied worden betreden, wat kan leiden tot optische verstoring en verstoring door geluid. Aangezien deze activiteit met een lage frequentie plaatsvindt, waarbij slechts aan het begin en na afloop van het

broedseizoen het gebied wordt betreden, zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten.

Onderhoud recreatievoorzieningen

Het reguliere onderhoud van de recreatievoorzieningen betreft het in bruikbare conditie houden van bebording, routepaaltjes, recreatiepaden en andere voorzieningen als banken en kijkhutten. Dit onderhoud wordt uitgevoerd vanaf of op de bestaande wegen en paden, wordt slechts incidenteel uitgevoerd en betreft werkzaamheden die maar kort (enkele dagen) duren. Als gevolg zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen op voorhand uitgesloten.

Monitoring flora en fauna

Ten behoeve van het natuurbeheer vindt monitoring plaats van flora en fauna. Hierbij vindt ook betreding van habitattypen plaats. Doordat ten behoeve van dit onderzoek gebiedsdelen slechts enkele dagen per jaar worden betreden leidt deze activiteit niet tot significant negatieve effecten en staat deze activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg.

Voorwaarden

Een aantal beheermaatregelen is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Beheer van graslanden.
 - Om verlies van broedsels van Kwartelkoning te voorkomen dient bij de aanwezige territoria van deze soort niet te worden gemaaid in de periode van april tot en met augustus.
 - Het habitatype stroomdalgraslanden dient jaarlijkse beweide te worden, gericht op een korte vegetatie voor de winter, of ze dienen als hooiland te worden beheerd, door laat in het groeiseizoen te maaien en afvoeren, eventueel in combinatie met nabeweiden. Het habitatype blauwgraslanden dient als hooiland te worden beheerd, waarbij laat in het groeiseizoen wordt gemaaid en maaisel wordt afgevoerd. Het habitatype Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden dient of tweemaal per jaar te worden gemaaid, waarbij maaisel wordt afgevoerd of dit habitatype dient eenmaal te worden gemaaid in combinatie met nabeweiding. De eerste maaibeurt dient altijd plaats te vinden na 15 juni. Bemesting van deze habitattypen dient niet plaats te vinden.
 - Om verstoring door bodemverdichting te voorkomen zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door te werken met licht materieel.
- Beheer van riet-, moeras- en ruigtevegetaties. Het maaien en verwijderen van opslag dient buiten het broedseizoen (maart tot en met half augustus) te worden uitgevoerd. Verder moeten de beheermaatregelen gefaseerd in de tijd worden toegepast, waarbij jaarlijks delen worden gespaard zodat altijd leefgebied voor vogelsoorten aanwezig blijft. Branden van rietland dient niet te worden toegepast als beheermaatregel.
- Bosonderhoud. Om het habitatype droge hardhoutoobossen in stand te houden, is het noodzakelijk dat bij het beheer gestuurd wordt op soortensamenstelling. Hierbij dient Iep en specifiek Fladderiep gestimuleerd te worden. Verder dient bij het beheer het bosklimaat zoveel mogelijk behouden te blijven en dient zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.
- Knotten van bomen en beheer van kleinschalige landschapselementen. Wanneer met machines in het gebied wordt gewerkt kunnen negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten (bodemverdichting) optreden. Om dit te voorkomen dient zodanig gewerkt te worden dat insporing dieper dan 5 centimeter in habitattypen niet optreedt, bijvoorbeeld door het kiezen van alternatieve routes, te werken met aangepast materieel, of het gebruik van materiaal om de druk op de bodem te spreiden.
- Bestrijding invasieve exoten. Chemische onkruidbestrijdingsmiddelen mogen alleen worden toegepast op stobben voor de nabehandeling van Amerikaanse eik, Amerikaanse vogelkers en Robinia pseudoaccacia, en alleen op locaties die meer dan 2 meter van open water zijn verwijderd.

Conclusie natuurbeheer

Groen	Plaatsen van rasters, Plaatsen nestvlotjes Zwarte stern, onderhoud recreatievoorzieningen en monitoring flora en fauna
Geel	De volgende beschreven activiteiten kunnen onder boven genoemde voorwaarden worden gecontinueerd: - Beheer van graslanden met broedgevallen van Kwartelkoning; - Specifiek beheer van Stroomdalgraslanden en Blauwgraslanden; - Beheer van riet-, moeras- en ruigtevegetaties; - Bosonderhoud; - Machinaal knotten van wilgen en beheer kleinschalige landschapselementen; - Bestrijding invasieve exoten.

5.4.20 Jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Beschrijving

Jacht

De Wet natuurbescherming⁴⁰ stelt dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor Natura2000-gebieden en in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Het beschermen van in het wild levende dieren staat in deze wet voorop en bepaalde handelingen, als verontrusten en doden van vogels en andere soorten zijn alleen onder strikte voorwaarden mogelijk.

In Nederland mogen op grond van de Wet natuurbescherming op vijf diersoorten worden gejaagd als de jacht op de soort is geopend (tabel 5.4). Deze soorten zijn in de Wet natuurbescherming aangewezen als bejaagbare wildsoorten. Jagen op andere soorten is verboden. Voor de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming op 1 januari 2017 verbood de Flora en Faunawet de jacht in vogelrichtlijngebieden, watergebieden van internationale betekenis (wetlands) en beschermde natuurmonumenten die behoren tot een habitatrichtlijngebied en waarvoor de status van beschermd natuurmonument is vervallen met de definitieve aanwijzing als Natura 2000-gebied. Met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming is dit verbod vervallen. De instandhoudingsdoelstellingen waarvoor het Natura2000-gebied is aangewezen dienen echter niet in gevaar worden gebracht middels de jacht.

Tabel 5.4 Bejaagbare wildsoorten en openstellingsperiodes

Soort	Jagen toegestaan tussen
Wilde eend	15 augustus tot en met 31 januari
Haas	15 oktober tot met 31 december
Fazant	Hen: 15 oktober tot en met 31 december Haan: 15 oktober tot en met 31 januari
Houtduif	15 oktober tot met 31 januari
Konijn	15 augustus tot en met 31 januari

Faunabeheer en schadebestrijding

Naast jacht geldt er binnen de Wet natuurbescherming ook in het kader van beheer en schadebestrijding een uitzondering op de algemene bescherming van vogels en andere soorten.

Enkele diersoorten zijn aangewezen als zogeheten landelijke schadesoorten, waarvoor een vrijstelling geldt om belangrijke schade te voorkomen of te beperken. Het gaat om de soorten genoemd in artikel 3.1 van het Besluit natuurbescherming: Canadese gans, houtduif, kauw, konijn, vos en zwarte kraai. De grondgebruiker is hierbij ondermeer bevoegd deze soorten te doden of te verontrusten (verjagen) onder de voorwaarde dat die handelingen plaatsvinden op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan. Daarnaast zijn soorten aangewezen die in delen van het land veelvuldig belangrijke schade aanrichten, de zogeheten provinciale schadesoorten. Provincies kunnen in een verordening aan grondgebruikers bepaalde handelingen toestaan, zoals het doden of het verjagen van dieren ter voorkoming van belangrijke schade door deze soorten. Het gaat om de volgende schadesoorten (genoemd in de bijlage 7.5.1 en bijlage 7.5.11 van de Omgevingsverordening Overijssel. Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel hebben alle soorten aangewezen om te mogen verontrusten. Tevens is bepaald welke soort onder voorwaarden is aangewezen die zonder ontheffing mag worden gedood.

⁴⁰ Voorheen geregeld in de Flora en Fauna wet

Het is verder mogelijk om Gedeputeerde Staten van de provincie om ontheffing te vragen van bepaalde verboden van de Wet natuurbescherming, bijvoorbeeld een ontheffing om beschermde inheemse dieren in het kader van beheer en schadebestrijding te verontrusten en te doden. In beginsel wordt een dergelijke ontheffing slechts verleend aan erkende faunabeheereenheden, op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan. Om de ontheffing te kunnen gebruiken dient de grondgebruiker schriftelijk toestemming te verlenen voor betreding. In Overijssel is de stichting Faunabeheereenheid Overijssel (verder te noemen FBE) het samenwerkingsverband van jachthouders. Het werkgebied van de FBE omvat het hele grondgebied van Overijssel. Door deze faunabeheereenheid is het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde faunabeheerplan Overijssel 2014-2019 opgesteld.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten personen opdracht geven om de stand van een bepaalde diersoort te beperken, eventueel ook zonder toestemming van de grondgebruiker. Het kan daarbij gaan om de volgende diersoorten: brandgans, Canadese gans, damhert, edelhert, grauwe gans, knobbelzwaan, konijn, kolgans, ree, vos, wild zwijn, wilde eend, beverrat, grijze eekhoorn, huiskraai, Indische gans, marterhond, moeflon, muntjak, muskusrat, Amerikaanse nerts, Nijlgans, Pallas' eekhoorn, rosse stekelstaart, Siberische grondeekhoorn, wasbeer, zwarte zwaan, verwilderde duif en verwilderde kat. In de provincie Overijssel zijn personen aangewezen in dienst van het waterschap met de opdracht de stand van muskusrat en beverrat te beperken (paragraaf 5.4.23) en zijn personen aangewezen met de opdracht op last van politie een enkel dier mogen schieten indien deze een gevaar vormen voor de verkeersveiligheid⁴¹.

Situatie Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Jacht was tot 1 januari 2017 niet toegestaan in Vogelrichtlijngebieden en was daarmee dus verboden in het Natura 2000-gebieden Uiterwaarden, Zwarte Water & Vecht. Met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming is dit verbod vervallen. Buiten de Natura 2000-gebieden wordt wel gejaagd. In en rondom de Natura 2000-gebieden is schadebestrijding van Grauwe gans, Kolgans en Brandgans in de winterperiode op agrarisch in gebruik zijnde gronden, te weten overjarig grasland en overige kwetsbare gewassen, toegestaan. Het faunabeheer en schadebestrijding van Grauwe gans, Kolgans en Brandgans is in een aparte vergunningprocedure getoetst aan de Wet natuurbescherming. Hierdoor is reeds geborgd dat deze vorm van faunabeheer en schadebestrijding geen knelpunt oplevert met de instandhoudingsdoelstellingen. In dit Natura 2000-beheerplan wordt hier dus niet meer op ingegaan. Onderstaande tekst richt zich daarom alleen op het faunabeheer zoals dat op de huidige (incidentele) manier plaatsvindt. Tevens wordt nog specifiek ingegaan op het faunabeheer van Reeën en Vossen en op de jacht buiten de Natura 2000-gebieden.

Reeën mogen in het belang van de openbare veiligheid en in het belang van het voorkomen van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren geschoten worden. Hiervoor zijn Reewildbeheerplannen opgesteld door de wildbeheereenheden. Vossen mogen in het kader van het belang "voorkoming van schade aan fauna" geschoten worden in alle weidevogel- en korhoendergebieden met een buffer van 5 kilometer daaromheen, in Overijssel.

Beoordeling

Scope

De schadebestrijding van ganzen wordt geregeld in een NB-wetvergunning: het Natura 2000-beheerplan gaat hier niet nader op in. Deze paragraaf in het beheerplan heeft dus alleen betrekking op jacht, faunabeheer en schadebestrijding m.u.v. ganzen. Bij de beoordeling van de effecten van jacht, faunabeheer en schadebestrijding op de (incidentele) overige soorten en de Vos en het Ree is wel de beschikbare kennis meegenomen welke ten grondslag ligt aan de verleende vergunning voor de bestrijding van Grauwe gans, Kolgans en Brandgans.

Drijfjachten binnen Natura 2000-gebieden vinden in principe niet plaats en zijn daarom niet getoetst. Incidentele initiatieven voor drijfjachten zullen daarom apart worden beoordeeld.

Mogelijke negatieve effecten van jacht, faunabeheer en schadebestrijding op instandhoudingsdoelstellingen kunnen ontstaan door verandering in soortensamenstelling en populatiedynamiek, verstoring door geluid, optische verstoring, verstoring door licht en verstoring door mechanische effecten als gevolg van betreding. In het verleden, toen nog met lood werd

⁴¹ Hier wordt ook onder verstaan het doden van aangereden ree, wild zwijn, damhert en edelhert

geschoten, was van jacht ook verontreiniging te verwachten. Sinds het gebruik van loodhagel is verboden, is verontreiniging uitgesloten.⁴²

Verstoring door verandering in soortensamenstelling en populatiedynamiek

Wanneer bewust wordt ingegrepen in de soortensamenstelling kan dit enerzijds direct effect hebben op soorten. In het kader van het faunabeheer van Reeën en Vossen en in het kader van de jacht worden geen dieren gedood waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden, zodat een directe verandering van de soortensamenstelling is uitgesloten.

Daarnaast zijn indirecte effecten mogelijk wanneer soorten zeldzaam worden en er een verschuiving plaatsvindt in het evenwicht in een ecosysteem. Er wordt enkel op Vos en Ree gejaagd uit het oogpunt van faunabeheer en schadebestrijding. De soortensamenstelling in de betreffende gebieden verandert er in beginsel niet door. Ree en Vos blijven, weliswaar in lagere aantallen, in het ecosysteem van de Natura 2000-gebieden aanwezig. Ook de soorten waarop jacht mogelijk is, blijven in het ecosysteem aanwezig. Uitgangspunt bij de ontheffingverlening voor het faunabeheer van Ree en Vos en bij het openstellen van de jacht is immers dat er geen afbreuk mag worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soorten. Op deze wijze blijven populaties duurzaam behouden. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen door een verandering in populatiedynamiek zijn hierdoor uitgesloten. Hier komt nog bij dat het faunabeheer van Vos een positief effect heeft op weidevogels, waaronder de watersnip (een soort waarvoor een instandhoudingsdoelstelling geldt). Een verminderde predatiedruk vergroot namelijk de kans op het succesvol groot worden van jongen.

Verstoring door mechanische effecten

Uit de effectenindicator blijkt dat alle habitattypen gevoelig zijn voor mechanische effecten. Onder mechanische effecten valt betreding. Betreding van habitattypen kan negatief zijn, doordat de bodem wordt verstoord en vegetatie wordt beschadigd. Betreding van habitattypen ten behoeve van de jacht is niet aan de orde. Binnen de Natura 2000-gebieden is de jacht immers niet toegestaan. Bij het faunabeheer van Reeën en Vossen vindt betreding plaats door één persoon of kleine groepjes van personen. Deze personen bezoeken het gebied met een lage frequentie waarbij ze gedurende enige dagen in het jaar in bepaalde gebiedsdelen aanwezig zijn. Gezien de intensiteit en frequentie waarmee betreding tijdens het faunabeheer van Reeën en Vossen plaatsvindt, is geen negatief effect te verwachten op habitattypen.

Optische verstoring, verstoring door geluid en verstoring door licht

Optische verstoring en verstoring door geluid zijn verstoringsfactoren die op kunnen treden bij jacht en faunabeheer. Door de aanwezigheid van mensen en jachthonden en het geluid van geweerschoten kunnen diersoorten worden verstoord. Een deel van de habitatrichtlijnsoorten zijn alleen (mogelijk) gevoelig voor onderwatergeluid (Bittervoorn, Kleine modderkruiper). Onderwatergeluid is hier echter niet aan de orde. Ook optische verstoring speelt voor deze soorten geen rol. Immers, hun leefgebied ligt onder water, waardoor zij niet verstoord worden door jagers die over het land lopen.

Beide verstoringsfactoren kunnen wel een rol spelen bij de vogelsoorten waarvoor deze Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

Verstoring door licht kan optreden wanneer kunstlicht wordt gebruikt bij het faunabeheer. Het gebruik van kunstlicht is alleen toegestaan voor het beheer van Vossen en dus niet bij de jacht. Hierbij wordt niet direct op het water geschenen, waardoor het licht geen effect heeft op vegetaties langs het water en niet doordringt in de waterkolom. Het gebruik van kunstlicht bij het faunabeheer van Vossen heeft dan ook geen negatief effect op de habitatsoorten Kleine modderkruiper, Bittervoorn en vogelsoorten waarvoor deze Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

De enige aspecten van verstoring die kunnen optreden zijn optische verstoring en verstoring door geluid. Hieronder wordt alleen ingegaan op die aspecten voor het Faunabeheer van Vos, Ree en jacht (laatste alleen buiten Natura 2000-gebied aan de orde). Gelet op het incidentele karakter van het faunabeheer op andere soorten, wordt hier niet op ingegaan. De negatieve effecten hiervan zijn op voorhand uit te sluiten.

Toelichting op schadebestrijding Grauwe gans, Kolgans en Brandgans

⁴² Brenninkmeijer, A. van der heide, Y. Orrd, J.G. 2008. Effectenstudie jacht, beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden. Altenburg en Wymenga ecologisch onderzoek. Rapport 1036. In opdracht van Provincie Gelderland. 89pp.

De schadebestrijding van Grauwe gans, Kogans en Brandgans is geregeld in een NB-wetvergunning (nu: Wet natuurbescherming-vergunning): een uitgebreide toetsing heeft in dit kader plaatsgevonden. De bestrijding vindt jaarrond plaats en de intensiteit is aanzienlijk. De toetsing heeft betrekking op optische verstoring, verstoring door geluid en effecten op populatiedynamiek.

Faunabeheer en schadebestrijding Vos

Het beheer van Vossen vindt al jaren plaats in hetzelfde gebied als waarbinnen schadebestrijding van Grauwe gans, Kogans en Brandgans plaatsvindt.

Ten opzichte van de intensiteit van het beheer van deze ganzen is de intensiteit van de schadebestrijding van de Vossen veel kleiner. Nu uit de gehanteerde beoordeling in de Nb-wet vergunning (nu: Wnb-vergunning) blijkt dat de schadebestrijding van de genoemde ganzen negatieve effecten zijn uitgesloten, zijn negatieve effecten (optische verstoring en verstoring door geluid) van schadebestrijding van Vossen ook uitgesloten.

Ten opzichte van schadebestrijding van Grauwe gans, Kogans en Brandgans wordt bij het faunabeheer van Vossen in de nachtperiode ook gebruik gemaakt van kunstlicht (lichtbak).

Onderstaande gaat in op het gebruik van kunstlicht.

De kans dat een vogel door het licht wordt verstoord is minimaal. De ervaring leert dat vogels nauwelijks reactie vertonen wanneer je met kunstlicht schijnt. Het schijnen duurt hoogstens enkele tellen. Negatieve effecten als gevolg van het gebruik van kunstlicht zelf zijn dan ook uit te sluiten.

Het ophalen van de Vos kan verstorend werken. De faunabeheerder tracht altijd zijn bezoek aan het veld zo kort mogelijk te houden, zodat deze verstoring minimaal blijft. Vossen worden per definitie in het open veld met lage begroeiing bemachtigd. Voor geen van de vogels waarvoor N2000-doelstellingen zijn opgenomen is dit biotoop het broedbiotoop. Kwartelkoning en Porseleinhoen kunnen zich bij uitzondering ook vestigen in open terreinen. Indien zij zich vestigen zal de terreinbeheerder/eigenaar dit direct bekend moeten maken aan de faunabeheerders. Met het gebruik van kunstlicht zal in dat geval zeer terughoudend moeten worden omgegaan. Deze percelen dienen in het broedseizoen niet meer te worden betreden. Er is kans op verstoring tijdens nachtvorst. Dit kan op twee manieren worden opgelost. Niet op pad gaan bij nachtvorst, of de geschoten Vos pas de volgende dag ophalen.

Faunabeheer en schadebestrijding Ree

Ten opzichte van de intensiteit van het beheer van ganzen is de intensiteit van de schadebestrijding van Ree beperkt. Het beheer van het Ree vindt al jaren plaats in hetzelfde gebied als waarbinnen schadebestrijding van Grauwe gans, Kogans en Brandgans plaatsvindt. Uit de gehanteerde beoordeling in de Nb-wet vergunning (nu Wnb-vergunning) met betrekking tot de schadebestrijding van deze ganzen blijkt dat significante effecten zijn uitgesloten. Nu de intensiteit van het beheer van het Ree ten opzichte van het beheer van ganzen zeer beperkt is worden de negatieve effecten (optische verstoring en verstoring door geluid) van het beheer van het Ree ook uitgesloten.

Jacht

Jacht welke alleen plaatsvindt buiten het Natura2000-gebied De Wieden en Weerribben is getoetst. Jacht binnen het Natura2000-gebied is geen bestaand gebruik en derhalve niet getoetst. Aangezien jacht plaatsvindt in de huidige situatie met een beperkte intensiteit en buiten het broedseizoen, worden de negatieve effecten van jacht uitgesloten.

Huidige werkwijze Jacht, Faunabeheer en schadebestrijding

De huidige Jacht, faunabeheer en schadebestrijding vindt plaats middels strikte protocollen en gedragscodes.

Het beheer wordt conform uitgevoerd en hierbij worden de volgende uitgangspunten nageleefd:

- I) Bij het bekend zijn van broedgevallen (of territoria) van zeer verstoringsgevoelige soorten (Roerdomp, Porseleinhoen, Zwarte stern, Kwartelkoning en Grote karekiet) geldt het voorzorgsprincipe. Bij gebruik van een lichtbak bij schadebestrijding van de Vos dient 300 meter uit de buurt van deze locaties te worden gebleven;
- II) Percelen waar zich een Porseleinhoen of Kwartelkoning gevestigd heeft, zullen direct bekend worden gemaakt bij de gebruikers van kunstlicht. Rond deze percelen zal zeer terughoudend met het gebruik van kunstlicht moeten worden omgegaan. Deze percelen mogen tot 15 augustus niet betreden worden;
- III) Bij het gebruik van kunstlicht tijdens nachtvorst na 15 maart (start broedseizoen) moet betreding van het veld tot een absoluut minimum beperkt moeten worden;
- IV) Bij het gebruik van kunstlicht moet over het water schijnen vermeden worden, om verstoring van watervogels te voorkomen;

- V) Vossen worden na afschot op locaties met verstoringsgevoelige soorten later opgehaald, of de Vos blijft liggen;
- VI) Faunabeheer en schadebestrijding vindt plaats conform huidige bekende gebiedsconforme afschotgegevens.

Gelet op het bovenstaande is de huidige werkwijze Jacht, faunabeheer en schadebestrijding beoordeeld met code groen: negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn uit te sluiten.

Conform de beoordeling van vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming inzake de schadebestrijding van Grauwe gans, Kolgans en Brandgans wordt de volgende voorwaarde opgenomen.

Conclusie jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Groen	Schadebestrijding van Grauwe gans, Kolgans en Brandgans zoals omschreven in een geldige vergunning
Groen	De huidige beschreven jacht, faunabeheer en schadebestrijding

5.4.21 Muskusrattenbestrijding

Beschrijving

In en rondom Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht vindt bestrijding van muskus- en Beverratten plaats. Hiervoor wordt het gebied betreden. Tijdens de trekperiodes van Muskusratten (voorjaars trek van februari tot en met april en najaars trek van september tot en met november) wordt het gebied circa 1 keer in de week door 1 tot 2 personen bezocht om de vangmiddelen te plaatsen en te controleren. Dit gebeurt veelal lopend, maar soms ook per quad. Buiten de trekperiodes is de intensiteit van de bestrijding lager, de watergangen worden in de zomer en winter hooguit één keer geïnspecteerd.

Voor de bestrijding worden verschillende vangmiddelen gebruikt, namelijk:

- Loslaatkooien;
- Schijnduikers;
- Kooien voor duikers en afzettingen;
- Klemmen.

De eerste drie vangmiddelen worden gebruikt tijdens de trekperiodes. De rest van het jaar wordt gewerkt met klemmen die voor de hollen worden gezet. Bij hoogwater wordt soms gebruik gemaakt van het geweer.

Beoordeling

Mogelijke effecten van de muskus- en Beverrattenbestrijding zijn: verstoring door geluid, optische verstoring, verstoring door betreding (in de effectenindicator wordt dit 'mechanische effecten' genoemd) en verandering in populatiedynamiek (het daadwerkelijk veranderen van de omvang en opbouw van de populatie). Hieronder wordt voor Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht aangegeven welke habitattypen en -soorten gevoelig zijn voor deze verstoringsfactoren:

- Habitattypen: Alle habitattypen zijn gevoelig voor optische verstoring en verstoring door betreding⁴³, verstoring door geluid is niet van toepassing;
- De Bittervoorn en Kleine modderkruiper zijn zeer gevoelig voor verstoring door geluid en verstoring door mechanische effecten en gevoelig voor optische verstoring en verandering in populatiedynamiek;
- Alle vogelsoorten waarvoor het gebied is aangewezen zijn gevoelig voor een of meerdere van de genoemde verstoringsfactoren.

Muskus- en Beverrattenbestrijding vindt in en rondom het Natura 2000-gebied met een zeer geringe intensiteit plaats (hooguit 1 keer per week door 1 tot 2 personen). Significante negatieve effecten als gevolg van optische verstoring en verstoring door geluid zijn dan ook op voorhand uit te sluiten; de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen komt niet in gevaar als gevolg van verstoring door

⁴³ Verandering van populatiedynamiek is bij de habitattypen niet aan de orde. De vegetaties (soortensamenstelling van planten) waaruit deze habitattypen bestaan worden niet aangetast door muskus- en beverrattenbestrijding. Ook worden de typische soorten van de habitattypen waarvoor dit Natura 2000-gebied is aangewezen niet bij de muskus- en Beverrattenbestrijding gevangen.

geluid en optische verstoring door de muskus- en Beverrattenbestrijding. Betreding van habitattypen kan negatief zijn, doordat de bodem wordt verstoord en vegetatie wordt beschadigd. Bij muskus- en Beverrattenbestrijding vindt betreding plaats door één persoon of kleine groepjes van personen. Deze personen bezoeken het gebied met een lage frequentie waarbij ze gedurende enige dagen in het jaar in bepaalde gebiedsdelen aanwezig zijn. Op vegetatietypen die weinig gevoelig zijn voor betreding, zijn als gevolg hiervan significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten. Op vegetatietypen die gevoelig tot zeer gevoelig zijn voor betreding kan hierdoor wel verstoring plaatsvinden. Gezien de intensiteit en frequentie waarmee betreding tijdens muskus- en Beverrattenbestrijding plaatsvindt, kan in het Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht betreding tijdens deze activiteit alleen een knelpunt opleveren voor het habitatype Blauwgraslanden. Om negatieve effecten op deze habitattypen te voorkomen dienen deze habitattypen niet te worden betreden.

Rijden met een quad kan een negatief effect hebben op zeer natte habitattypen. De bodems van deze habitattypen zijn namelijk zeer gevoelig voor verstoring van de bodemstructuur (verstoring door mechanische effecten). Het gaat om de habitattypen Blauwgraslanden, Ruigten en zomen en Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden. Op de habitatypekaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen. Zolang niet met een quad of een soortgelijk voertuig over deze habitattypen wordt gereden, zijn negatieve effecten door bodemverstoring (verstoring door mechanische effecten) op deze habitattypen uitgesloten.

Wanneer de uiterwaarden in de wintermaanden volledig onderlopen, worden muskus- en Beverratten geschoten. Dit zal hooguit een paar keer per jaar voorkomen en dus niet tot significant negatieve effecten leiden of de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar brengen.

Muskus- en Beverratbestrijding kan ingrijpen in de populatiedynamiek van de habitatsoorten en vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen. Wanneer schijnduikers en kooien voor duikers en afzettingen worden gebruikt, is het mogelijk dat deze soorten als bijvangst worden gevangen. Uit onderzoek^{xviii} blijkt dat in de periode 2007-2010 tussen de 234.000 en 120.000 Muskusratten per jaar zijn gevangen. In dezelfde periode werden tussen de 10.000 en 20.000 bijvangsten per jaar gedaan. De grote massa aan bijvangsten, ongeveer 70%, betrof bruine ratten en woelratten. De Bittervoorn en Kleine modderkruiper zijn nooit gevangen. Bijvangstgegevens die de muskus- en Beverratbestrijders in Overijssel bijhouden geven hetzelfde beeld. Muskus- en Beverratbestrijding heeft dan ook geen effect op de populatiegrootte van deze habitatsoorten.

Sommige van de vogelsoorten waarvoor Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is aangewezen, worden soms ook als bijvangst gevangen. Het gaat om de volgende vogelsoorten:

- Meerkoet: Uit landelijke onderzoek^{xviii} blijkt dat in de periode 2007 tot en met 2010 gemiddeld 174 Meerkoeten per jaar zijn bijgevangen; In Overijssel zijn in 2014 in het totaal 37 Meerkoeten als bijvangst gevangen. Hiervan zijn 32 Meerkoeten gevangen met vangmiddelen die de bijvangsten in leven laten, in heel de provincie Overijssel (dus niet alleen de Natura 2000-gebieden) sneuvelde in 2014 vijf Meerkoeten;
- Porseleinhoen: Uit landelijk onderzoek blijkt dat alleen in 2009 één exemplaar is gevangen. In Overijssel is geen Porseleinhoen bijgevangen.
- Smient: Uit landelijk onderzoek blijkt dat in de periode 2007 tot en met 2010 gemiddeld iets minder dan één exemplaar wordt gevangen; In Overijssel is in 2014 één Smient als bijvangst gevangen.

Voor alle vogelsoorten is het aantal bijvangsten nihil. Muskus- en beverrattenbestrijding heeft dan ook geen negatief effect op de populatiegrootte van deze soorten. Effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten zijn dan ook niet aan de orde.

Voorwaarden

Muskus- en Beverrattenbestrijding is beoordeeld met code geel: Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn met 'mitigerende maatregelen' uit te sluiten. De activiteit kan onder voorwaarden worden gecontinueerd. Het gaat om de volgende voorwaarden:

- Het habitatype Blauwgraslanden niet betreden: Op de habitattypenkaart staat aangegeven waar dit habitatype voorkomt;
- Niet met een quad of een soortgelijk voertuig rijden over de habitattypen Blauwgraslanden, Ruigten en zomen en Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden. Op de habitatypekaart staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen.

Conclusie Muskusrattenbestrijding

Geel

Beschreven Muskus- en Beverattenbestrijding kan onder boven genoemde voorwaarden worden gecontinueerd.

5.5 Cumulatietoets

5.5.1 Wat is cumulatie

In dit Natura 2000-beheerplan zijn in bovenstaande paragrafen de bestaande activiteiten getoetst. Zowel de effecten van de afzonderlijke bestaande activiteiten als het eventuele cumulatieve effect moeten worden bepaald. Activiteiten die elk afzonderlijk kleine effecten hebben, kunnen gezamenlijk (in cumulatie) wel significante gevolgen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Deze zogenoemde cumulatietoets is een verplicht onderdeel van het Natura 2000-beheerplan.

5.5.2 Beoordeling cumulatie in het beheerplan

In de cumulatietoets is eerst bekeken welke bestaande activiteiten vanuit welke verstoringsfactoren een negatief effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Vervolgens is gekeken of de verschillende bestaande activiteiten met dezelfde verstoringsfactoren, die individueel geen significant negatief effect hebben, samen wel significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen hebben. In dat geval is sprake van een cumulatief effect.

Bij de beoordeling van cumulatieve effecten is gekeken naar:

- effecten van bestaande activiteiten;
- effecten van voorgenomen maatregelen die in het Natura 2000-beheerplan zijn opgenomen.

5.5.3 Cumulatieve effecten

Uit de effectbeoordelingen van de bestaande activiteiten blijkt dat negatieve effecten als gevolg van mechanische effecten, verdroging, eutrofiëring, optische verstoring en verstoring door veranderingen in populatiedynamiek niet zonder voorwaarden uit te sluiten zijn.

Mechanische effecten betreft betreding (varen) van habitattypen of leefgebied door beheermaatregelen, agrarisch gebruik of gedurende jacht en schadebestrijding. Doordat het natuurbeheer zorgvuldig uitgevoerd wordt ten gunste van de habitattypen wordt mechanische schade aan de habitattypen voorkomen. Het agrarisch gebruik vindt niet plaats in habitattypen. Betreding van (betredingsgevoelige) habitattypen en leefgebieden gedurende jacht en schade bestrijding is zeer beperkt en is in principe niet toegestaan. Verstoring door mechanische effecten door recreatieve vaart in aquatische habitattypen is niet op voorhand uit te sluiten. Met inachtneming van de te nemen maatregelen en voorwaarden zijn cumulatieve effecten van door mechanische effecten uit te sluiten.

Verdroging kan optreden door drainage of grond- en oppervlaktewaterwinning. Om negatieve effecten van deze activiteiten te voorkomen, zijn voorwaarden opgenomen om een toename van verdroging te voorkomen. Ook worden in het kader van het PAS maatregelen getroffen voor behoud en herstel van de habitattypen (onder andere hydrologische maatregelen). De voorwaarden betreffen onder andere geen toename van de drainerende werking van omliggende gronden en geen verlaging van het (grond)waterpeil. Onder deze voorwaarden worden significant negatieve effecten uitgesloten. Met inachtneming van de te nemen maatregelen of voorwaarden zijn cumulatieve effecten door verdroging eveneens uit te sluiten.

Eutrofiëring betreft de toevoer van meststoffen via de lucht, water of directe toepassing door RWZI's, riooloverstorten en agrarische gebruik. Om negatieve effecten van deze activiteiten te voorkomen, zijn in de PAS-gebiedsanalyse maatregelen opgenomen. Het gaat hierbij om het uit bemesting nemen van agrarische gronden. Ook worden in het kader van het PAS maatregelen getroffen voor behoud en herstel van de habitattypen (onder andere zonering). Onder deze voorwaarden worden significant negatieve effecten uitgesloten. Met inachtneming van de te nemen maatregelen of voorwaarden zijn cumulatieve effecten door eutrofiëring eveneens uit te sluiten.

Optische verstoring en verstoring in populatiedynamiek kan optreden door recreatieve activiteiten zowel in als buiten (luchtvaart) het Natura 2000-gebied. Omdat niet bekend is of de recreatieve activiteiten daadwerkelijk verstorend zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen (waar kan optimaal en voldoende leefgebied gerealiseerd worden?) ligt hier een onderzoeksopgave. Het is nu nog niet mogelijk om deze – al dan niet optredende - effecten te beoordelen in cumulatie. Door op korte termijn invulling te geven aan deze onderzoeksopgave, wordt snel inzichtelijk of sprake is van negatieve effecten en of sprake kan zijn van cumulatie. Omdat de overige effecten op de instandhoudingsdoelstellingen, met in achtneming van de voorwaarden, niet leiden tot cumulatie wordt verwacht dat ook de optische verstoring niet zal leiden tot een gecumuleerd negatief effect.

Geconcludeerd wordt dat cumulatieve effecten van bestaande activiteiten in combinatie met effecten van de voorgenomen maatregelen niet leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Enig voorbehoud hierbij zijn de resultaten van de in dit Natura 2000-beheerplan opgenomen onderzoeksopgaven (bijv. kleine grondwateronttrekkingen en drainage).

6 *Instandhoudingsmaatregelen*

In dit hoofdstuk worden de maatregelen besproken die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Op korte termijn (1^e beheerplanperiode van 6 jaar) zijn de herstelmaatregelen gericht op het voorkomen van verslechtering van de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Op langere termijn (2^e en 3^e beheerplanperiode, jaar 6 tot 18) worden oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering (indien tot doel gesteld voor de aangewezen habitattypen) gerealiseerd (zie ook paragraaf 3.12). In bijlage 9 is een overzicht opgenomen van zowel de PAS- als niet PAS-maatregelen.

6.1 PAS-maatregelen

6.1.1 Maatregelen op gebiedsniveau

De interne waterhuishouding is sterk gerelateerd aan effecten van stikstofdepositie. Hogere grondwaterstanden leiden over het algemeen tot een minder snelle uitloging. Verzuring door stikstofdepositie wordt geremd door het verhogen van grondwaterstanden en door het bevorderen van inundatie door rivierwater. Aanvoer van basenrijk grondwater kan daarnaast bijdragen aan de vastlegging van beschikbaar fosfaat, waardoor het systeem fosfaatgelimiteerd wordt en het vermestende effect van (atmosferisch) stikstof verminderd wordt. Ook door het beheer (met name plaggen, maaien en afvoeren) kan stikstof uit het systeem verwijderd worden. De relevantie voor het PAS van de hieronder besproken maatregelen in de waterhuishouding is daarmee gelegd.

Maatregelen in de interne waterhuishouding dienen te leiden tot een duurzame instandhouding van grondwaterafhankelijke habitattypen en inklinking van de bodem zoveel mogelijk tegen te gaan (M3). De ruimtelijke uitwerking hiervan dient nog plaats te vinden op basis van een analyse van de huidige interne waterhuishouding, de rivierpeildynamiek (mogelijkheden voor overstroming) en het beheer (zowel natuurbeheer als agrarisch gebruik). De uitwerking van maatregelen in de lokale waterhuishouding worden ook afgestemd op de ontwikkeling van locaties waar het behoud van oppervlakte en kwaliteit van habitatype H6510B Vossenstaartgraslanden en H6510A Glanshaverhooilanden verzekerd moet worden en op grondverwerving van huidige agrarisch gebruikte percelen. Het onderzoek aan de waterhuishouding en beheer vindt plaats op de korte termijn. Op basis van het onderzoek worden maatregelen voor de eerste beheerplanperiode uitgewerkt die nodig zijn voor het zekerstellen van het behoud van habitattypen H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart) en H6510A Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver). De in dit hoofdstuk beschreven maatregelen volgen uit de herstelstrategie van dit habitatype. De maatregelen hebben een responstijd hebben van 1-5 jaar en daarmee kan behoud in de eerste beheerplanperiode geborgd worden. In de tweede beheerplanperiode kunnen maatregelen worden uitgevoerd ten behoeve van uitbreiding van het habitatype.

Om behoud en op termijn realisatie van de instandhoudingsdoelen voor H6510B Vossenstaartgraslanden en H6510A Glanshaverhooilanden te realiseren is optimalisatie van de waterhuishouding en beheer nodig. Om dit mogelijk te maken kunnen het beste aaneengesloten blokken rond de actuele voorkomens (na vooronderzoek) zo worden ingericht dat de waterhuishouding en overstromingsregime (zie kader Toelichting overstromingsduur) op orde komt en bemestingsinvloed gestopt (M4). 50% van de aangegeven blokken dient op korte termijn (1^e beheerplanperiode) ingericht te worden, 50% op wat langere termijn (2^e beheerplanperiode). Deze blokken kunnen het beste worden verworven. Het betreft percelen die in de bestaande EHS de status "nieuwe natuur nog te verwerven" hebben. Het is niet vastgelegd welke percelen op korte dan wel langere termijn verworven en ingericht dienen te worden, hierin kan men in het gebiedsproces keuzes maken. De ruimtelijke uitwerking van de maatregelen dient plaats te vinden middels onderzoek (zie kennisleemte).

Behoud en herstel van een gunstig overstromingsregime vergt een afweging van interne maatregelen in de waterhuishouding (M3) en maatregelen met een bovenlokale impact (M1). Er dient rekening te worden gehouden met de toekomstige ontwikkeling van het rivierpeilregime (zie kennislacunes). Een belangrijk aspect in dit onderzoek is ook het IJsselmeer; vanwege het tegennatuurlijke peilregime (-0,20 m NAP in de zomer, -0,40 NAP in de winter) is de haalbaarheid

van natuurlijk peil in het Natura 2000-gebied te betwijfelen. Onderzoek (M1) moet uitwijzen wat het huidige en het te verwachten toekomstige rivierpeilregime is, welke veranderingen daarin zijn opgetreden, wat de kwaliteit van het inundatiewater is, wat de invloed op de voorkomens van habitattypen daarvan is en welke maatregelen genomen kunnen worden. Hierbij dient ook het effect van bodemdaling te worden betrokken. Het onderzoek en de uitvoering van de maatregelen dienen plaats te vinden in de eerste beheerplanperiode, omdat de vermindering van de overstromingsintensiteit duurzaam behoud van het habitatype H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart) en H91F0 Droge hardhoutooibossen onder druk kan zetten. De exacte uitvoering van inrichtingsmaatregelen in de eerste beheerplanperiode hangt af van de uitkomsten van M1 en M3. In onderstaand kader is een nadere toelichting gegeven op overstromingsduur in relatie tot Kievitsbloemhooilanden.

KADER: Toelichting overstromingsduur

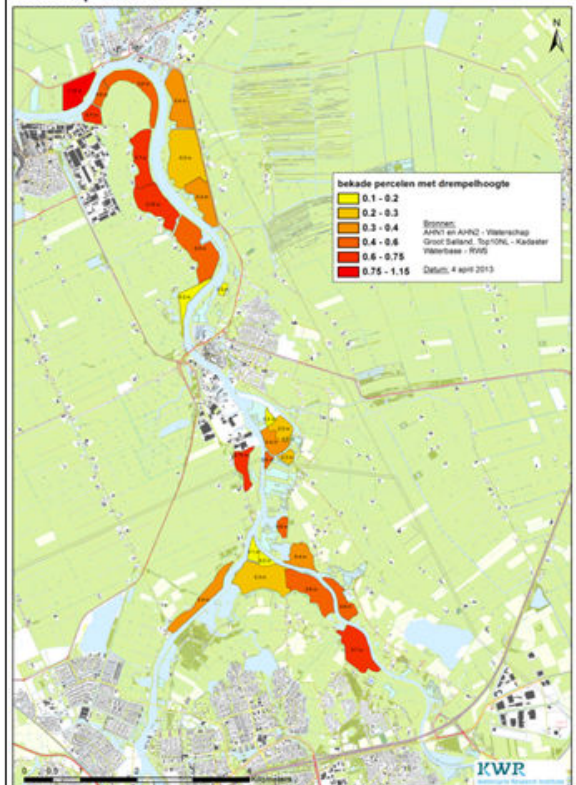
Kievitsbloemhooilanden (H6510B) worden gekenmerkt door inundaties met oppervlaktewater in de wintermaanden. De omstandigheden waaronder dit plaatsvindt zijn verschillend: naast uiterwaarden die vrij overstromen zijn er ook uiterwaarden waar lage kades sturend zijn voor de inundatieduur. Ook komen Kievitsbloemen voor in landbouwpolders buiten de Natura2000 begrenzing.

Duidelijk is dat het overstromingsregime de laatste eeuw sterk is veranderd, vooral door de afsluiting van de Zuiderzee in 1928. Dit verklaart wellicht waarom een deel van de Kievitsbloemlanden (60 ha) voorkomt op gronden die waarschijnlijk niet meer inunderen en waar het voorkomen van Kievitsbloemen lijkt terug te voeren op vestiging van deze soort onder historische omstandigheden. Dat verandert het perspectief op te nemen maatregelen om het habitatype op deze plekken te behouden.

Daarnaast is er een areaal van meer dan 80 ha waar de gemiddelde inundatieduur nog altijd meer dan 3 dagen per jaar bedraagt en waar de omstandigheden voor het voorkomen van Kievitsbloemhooilanden gegarandeerd lijken te zijn. Het is onduidelijk of verschillen in inundatieduur leiden tot verschillen in de kwaliteit van het habitatype. Om veranderingen in inundatieduur in de tijd en de gevolgen voor de kwaliteit van Kievitsbloemlanden nader in beeld te brengen wordt in de komende planperiode onderzoek gedaan naar veranderingen op landschapsschaal (M1).

Een groot deel van de Kievitsbloemhooilanden in de uiterwaarden komt voor op gronden die zijn omgrensd met lage (zomer)kaden (figuur hiernaast). Dit biedt mogelijkheden om de duur van inundaties te sturen door peilbeheer. Omkade gebieden kunnen bijvoorbeeld onder water gezet worden om het effect van historische natuurlijke inundaties na te bootsen. Ook kan het gedeeltelijk verwijderen van zomerkades mogelijk leiden tot een langere inundatieduur en verbetering van de kwaliteit van Kievitsbloemhooilanden. Om de kansen voor maatregelen op inrichtingsniveau nader in beeld te brengen wordt in de komende planperiode onderzoek gedaan naar inundatieduren in relatie tot ligging en hoogtes van zomerkades (M2).

Bekade percelen

Een gerichte maatregel kan bestaan uit het creëren van een gunstig inundatieregime voor habitattype H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart) en H91F0 Droge hardhoutoobossen door middel van interne maatregelen (M3, M4) en de effecten hiervan te volgen. Voor de hand ligt om voor aaneengesloten blokken kades te verlagen of een gecontroleerde inlaat mogelijk te maken. Dit vergt vooronderzoek op locatieniveau (M3) en verwerving en inrichting van aaneengesloten blokken (M4). Op locatieniveau worden inrichtingsplannen opgesteld en uitgevoerd dat leidt tot een gunstige hydrologie en overstromingsregime voor de aanwezige habitats. Daarbij dient rekening te worden gehouden met het risico dat H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart) in de zomer te nat wordt, doordat in sommige delen van het gebied inklinking is opgetreden. Wellicht is een lokale regulatie van overstroming met rivierwater een goede optie. Staatsbosbeheer zet de laatste jaren uiterwaarden bewust onder water wegens vermindering van overstroming. Maatregelen in de interne waterhuishouding vergen dus maatwerk. Daarbij dient rekening te worden gehouden met het huidige en het toekomstige waterregime en is afstemming nodig met eventuele ingrepen in de regulatie van het rivierpeil (zie kennisleemte).

Voor realisatie van de instandhoudingsdoelen op langere termijn is uitbreiding oppervlakte H6510B Vossenstaartgraslanden voorzien. De volgende locaties bieden goede kansen voor uitbreiding (A. Corporaal):

- De Broekenpolder en Oostelijke Buitenlanden bieden veel potenties voor uitbreiding. Dit zou gunstig zijn voor de relatie met de kievitsbloemhooilanden in het aangrenzende Natura 2000-gebied Zwarte Meer;
- Groot Cellemuiden; de potenties voor Klein Cellemuiden liggen vooral op vlak van 'rivierbegeleidend moeras';
- Bovenstrooms van Hasselt tot net voorbij de spoorbrug over de Vecht;
- Landbouwenclaves verspreid over het hele gebied (zie Evaluatie actieplan wilde kievitsbloem).

Voor percelen waar het habitattype nog niet of beperkt aanwezig is, moet rekening gehouden worden met ca. 10-15 jaar voordat het habitattype zich goed heeft ontwikkeld (bron: Handboek Natuurdoeltypen). Binnen twee beheerplanperiodes kan de uitbreidingsdoelstelling grotendeels gehaald worden (2009-2021). Voor behoud van de bestaande groeiplaatsen is het nog onduidelijk hoe lang herstel van de bestaande populaties zal duren, maar rekening wordt gehouden met minimaal circa 10 jaar.

De te verbeteren inundatie zal volgens blz.133 in het concept-werkdocument Natura 2000 (Arcadis, 2009) in het gebied van grofweg rivierkilometer (rkm) 11 tot rkm 15 op de linkeroever (Roebollige Hoek tot aan Groot Cellemuiden) en rkm 11 tot rkm 16 op de rechteroever (Molenwaard tot Gemaal Staphorst) op de lage terreinengedeelten niet leiden tot verbetering van de potenties voor Kievitsbloemgraslanden omdat deze (potentieel) natte terreinen alleen maar natter worden (vermorsen). Toelaten van inundatie of meer inundaties in de Polders Groot Cellemuiden, Oostelijke Buitenlanden, Broekenpolder en de Groote Buitenlanden zal de potentie voor Kievitsbloemgraslanden wel doen toenemen, maar hiervoor is rekolonisatie noodzakelijk (concept-werkdocument).

Op een plaats is door SBB een bij hoog water meestromende geul gegraven in een uiterwaard die voor die tijd was omgeven door een hoge zomerkade. Een deel van deze uiterwaard is afgeplagd en krijgt een hooilandbeheer om te kijken of met een toename van de rivierinvloed en aangepast beheer herstel van habitattype H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart) mogelijk is (schriftelijke mededeling J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer). Gegevens over de effectiviteit ontbreken nog. Deze ingreep wordt in dit maatregelpakket verder niet toegepast.

Voor het duurzaam in standhouden van huidige Stroomdalgraslanden zijn twee voorwaarden van belang (Adams et al., 2012). Ten eerste moeten de standplaatsen voldoende gebufferd blijven door middel van zandaanvoer door overstroming of inwaaien of door aanvoer van bufferende stoffen in het rivierwater of onder invloed van het grondwater. Ten tweede moet een maai- of graasbeheer van de juiste intensiteit uitgevoerd blijven worden (conform de herstelstrategie).

Onderstaande tabel (tabel 6.1) vat de herstelmaatregelen op gebiedsniveau samen en geeft weer op welke habitattypen deze maatregelen effect hebben. In tabel 6.3 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitattypeniveau samengevat waarbij per maatregel wordt aangegeven:

- Op welke habitattypen deze effect heeft;
- Wat de effectiviteit is;

- Wat de responstijd is;
- Wat de frequentie van de uitvoering is en
- In welk tijdvak de maatregel wordt uitgevoerd.

Tabel 6.1 Herstelmaatregelen op gebiedsniveau. Aangegeven wordt op welke habitattypen deze maatregelen effect hebben

Maatregel			Knelpunt
M1	herstel hydrologie	Onderzoeksopgave naar vroegere, huidige en toekomstige overstromingsregime in relatie tot het voorkomen van habitattypen H6120, H6510A en -B en H91F0; in het onderzoek wordt tevens gekeken naar de invloed van inklinking van de bodem, vroegere verdieping van het zomerbed, de in gebruik name van de balgstuw Ramspol en plannen voor rivieraanpassingen in de Vecht en Regge op overstromingsregime en deze habitattypen; het onderzoek moet leiden tot inzicht in de kansen en noodzaak van maatregelen voor het realiseren van het overstromingsregime van betreffende habitattypen	K3+K9+ K8+K21+K22+K23
M3	herstel hydrologie	Onderzoeksopgave naar de invloed van de interne waterhuishouding op het overstromingsregime en grondwaterregime van habitattypen H6120, H91F0, H6510A en -B en H6410; het onderzoek moet leiden tot aanbevelingen voor het optimaliseren van de interne waterhuishouding	K3+K4+ K5+K6+ K21+K22+K23
M4	herstel hydrologie	Verwerven, herinrichten, verbeteren waterhuishouding percelen in nieuwe natuur EHS inclusief stoppen bemesting	K11+K12
M9	herstel morfodynamiek	Onderzoeksopgave: vaststellen of actuele zandsedimentatie optreedt op locaties van habitatype H6120; dit onderzoek kijkt ook naar de effecten van maatregel M10 op de zandsedimentatie	K7+K9+ K21+K22+K23
M10	herstel morfodynamiek	Ontsteden rivieroever (waar mogelijk binnen aangegeven trajecten), tenzij resultaten M09 aangeven dat trend in de kwaliteit of oppervlakte van H6120 en sedimentatie voldoende zijn	K7+K9+ K21+K22+K23
M8	herstel hydrologie	Dempen of sterk verondiepen sloot tussen dijk en huidig voorkomen H6410 (reeds uitgevoerd)	K4+K8+ K21+K22+K23

6.1.2 Maatregelen op habitattypenniveau

De onderstaande beschrijvingen van herstelmaatregelen op habitattypenniveau zijn gebaseerd op de PAS-herstelstrategieën die voor alle stikstofgevoelige habitattypen landelijk zijn opgesteld (Ministerie van Economische Zaken, 2012).

Habitatype H6120 *Stroomdalgraslanden

Voorkomen verslechtering korte termijn

Om zandafzetting te bevorderen is het verwijderen van oeververharding een effectieve maatregel (M10). Deze maatregel is op een aantal plaatsen, zowel binnen als buiten het Natura 2000-gebied al door het waterschap Groot Salland (nu Drents Overijsselse Delta) uitgevoerd. De effecten worden gemonitord, maar van het deel binnen het Natura 2000-gebied zijn nog geen resultaten bekend (pers. comm. mevr. P. Schep, waterschap Drents Overijsselse Delta). Daarnaast is het op dit moment onduidelijk of er sinds 2004 een negatieve trend in de kwaliteit of oppervlakte van H6210 Stroomdalgraslanden is opgetreden en of de reeds genomen ontsteningsmaatregelen voldoende effect hebben om behoud te garanderen. Of deze maatregelen voldoende effect hebben dient op korte termijn duidelijk te worden door monitoring (M9). Maatregel M9 start dus voor maatregel M10. Vanuit de noodzaak van het garanderen van behoud zijn op de maatregelkaart met M10 locaties aangegeven voor aanvullende ontstening. De op de maatregelkaart aangegeven locaties geven het zoekgebied weer, afgestemd op de huidige voorkomens van het habitatype en waarbinnen de

maatregel onder veiligheidsvoorwaarden kan worden uitgevoerd. Ook de effecten hiervan dienen in de monitoring (M9) te worden gevolgd.

Bij de reeds uitgevoerde projecten binnen het Natura 2000-gebied is ervoor gekozen om de binnenbochten, die relatief ver van de winterdijk liggen, geheel te ontstenen. Enkele buitenbochten die ver van de winterdijk afliggen, zijn tot net onder de waterspiegel ontsteend, om ongecontroleerde verplaatsing van de rivier te voorkomen, maar toch processen van sedimentatie en erosie mogelijk te maken. Daarnaast zijn een aantal delen niet ontsteend, omdat deze dichtbij kolken of de winterdijk liggen. Ten aanzien van verder ontstenen, stelt het waterschap dezelfde veiligheidseisen. De locaties mogen niet te dichtbij infrastructuur (bruggen/ binnendijkse bebouwing) en dichtbij de winterdijk liggen. Waar dit mogelijk wel het geval is, moet er zorgvuldig worden gekeken naar de risico's en eventuele mogelijkheden. Ontstenen in buitenbochten is wat betreft het waterschap alleen mogelijk indien de veiligheid dit toelaat en op een gecontroleerde wijze, conform bovengeschetste aanpak. Het optreden van zandafzetting op de locaties van dit habitatype dient met monitoring te worden gevolgd (M9).

Het beheer dat als PAS-maatregel is opgenomen bestaat uit beweiding gericht op een korte vegetatie voor de winter en/of hooilandbeheer (M16).

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Om zandafzetting te bevorderen is het verwijderen van oeververharding een effectieve maatregel (M10). Het overstromingsregime kan verbeterd worden door maatregelen in het rivierpeilbeheer of het verondiepen van het zomerbed. Onderzoek moet uitwijzen of deze maatregelen nodig en mogelijk zijn (M1). Het beheer bestaat uit beweiding gericht op een korte vegetatie voor de winter en/of hooilandbeheer (M16).

Habitatype H6410 Blauwgraslanden

Voorkomen verslechtering korte termijn

Jaarlijks laat maaien en afvoeren van maaisel is nodig voor behoud (M14). SBB heeft inmiddels herstelmaatregelen uitgevoerd (med. J. Bredenbeek van Staatsbosbeheer, 20 april 2012). De sloot tussen de dijk en het reservaatje heeft een hoger, eigen peil gekregen (M8, al uitgevoerd en daarom niet op maatregelkaart vermeld), om de kwel naar maaiveld te herstellen en zo de verzuring te verminderen/stoppen. In de aangrenzende graslanden ten noorden van het perceel is het maaiveld verlaagd om nieuwe Blauwgraslanden te creëren (M22, al uitgevoerd en daarom niet op maatregelkaart vermeld). Maaiveld verlaging in een deel van het buitendijks gelegen Kievitsnest is nog voorzien (M22). Slootbagger wordt niet meer op het blauwgraslandperceel gegoid.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Jaarlijks laat maaien en afvoeren van maaisel is nodig voor behoud (M14). Met monitoring of moet worden bepaald of de te verwachten herstel en nieuwvorming optreden en tot duurzaam behoud leiden.

Habitatype H6510A Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (glanshaver)

Voorkomen verslechtering korte termijn

Tweemaal per jaar maaien en afvoeren of eenmaal maaien in combinatie met nabeweiding is nodig voor behoud (M13). De eerste maaibeurt dient na 15 juni plaats te vinden.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Aangezien een behoudsdoelstelling geldt, zijn de maatregelen voor de korte termijn dezelfde als die voor de lange termijn. Tweemaal per jaar maaien en afvoeren of eenmaal maaien in combinatie met nabeweiding is nodig voor behoud (M13). De eerste maaibeurt dient na 15 juni plaats te vinden.

Habitatype H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart)

Voorkomen verslechtering korte termijn

Tweemaal per jaar maaien en afvoeren of eenmaal maaien in combinatie met nabeweiding is nodig voor behoud (M13). De eerste maaibeurt dient na 15 juni plaats te vinden. Voor behoud van geschikte standplaatscondities en het stoppen van negatieve trend en herstellen van oppervlakte en kwaliteit zijn inrichtingsmaatregelen en hydrologische maatregelen (vernatting, inundaties) (M3, M4) nodig. Het onderzoek dient op korte termijn plaats te vinden en te leiden tot inrichtingsplannen en uitvoering die nog in de eerste beheerplanperiode het behoud verzekeren. Om dit mogelijk te maken dienen aaneengesloten blokken waarbinnen actuele voorkomens van het habitatype liggen te worden verworven, zodat ze een eigen, op behoud van habitatypes afgestemde waterhuishouding kunnen krijgen.

Herstel van overstroming en aanpassen van drainage zijn maatregelen met een grote effectiviteit.

Realiseren instandhoudingsdoelstellingen lange termijn

Voor uitbreiding van het habitattype dienen ook percelen te worden omgevormd naar natuurgebied. In deze percelen wordt bemesting gestopt en verschaald met tweemaal maaien en afvoeren per jaar. Indien inundaties (nog) niet kunnen worden gerealiseerd, kan het inbrengen van zaden (dmv het opbrengen van maaisel uit kwalificerende graslanden) nodig zijn, zodat (op langere termijn) uitbreiding van de oppervlakte optreedt (M19). Uit ervaringen met omvorming van bemeste graslanden naar onbemest hooiland met verschalingsbeheer in het Natura 2000 gebied blijkt dat deze maatregel effectief is.

Alleen door wijziging in de hydrodynamiek van de rivier is het mogelijk om het bos weer met enige regelmaat te laten overstroomd met rivierwater. Dit zal de buffering tegen verzuring verbeteren. De responstijd is direct maar vooronderzoek is nodig.

Habitattype H91F0 Droge hardhoutoibossen

Voorkomen verslechtering op korte termijn

Voor behoud van geschikte standplaatscondities en het stoppen van negatieve trend en herstellen van oppervlakte en kwaliteit zijn inrichtingsmaatregelen en hydrologische maatregelen (vernatting, inundaties) (M1 en M3) nodig. Het onderzoek dient op korte termijn plaats te vinden en te leiden tot uitvoering die nog in de eerste beheerplanperiode het behoud verzekeren.

Daarnaast worden gerichte maatregelen genomen op de soortensamenstelling. Het ingrijpen in de soortensamenstelling (M23) is eenmalig. Het duurt even voordat de resultaten er zijn, omdat boomsoorten moeten aanslaan. Stimuleren van de iep en specifiek de fladderiep dient een dubbel doel: de soort produceert goed verteerbaar strooisel en is resistent tegen iepziekte. Het heersende bosklimaat moet hierbij zoveel mogelijk behouden blijven om uniforme verruiging (wat ten koste gaat van halfschaduwsoorten) tegen te gaan.

Realisatie instandhoudingsdoelen lange termijn

Voor uitbreiding van het habitattype is sturing op de soortensamenstelling nodig (M23).

Samenvatting

Tabel 6.2 bevat de herstelmaatregelen op habitattypeniveau samen en geeft weer op welke knelpunten deze maatregelen betrekking hebben. In tabel 6.3 zijn de maatregelen op gebiedsniveau en habitattypeniveau samengevat waarbij per maatregel wordt aangegeven:

- Op welke habitattypen deze effect heeft;
- Wat de effectiviteit is;
- Wat de responstijd is;
- Wat de frequentie van de uitvoering is en
- In welk tijdvak de maatregel wordt uitgevoerd.

Vanwege de samenhang in het ecologisch systeem hebben maatregelen vaak effect op meerdere habitattypen. De begrenzing van de maatregelen wordt vaak bepaald door de ligging van het habitattype waarvoor de maatregelen bedoeld zijn.

Tabel 6.2 Herstelmaatregelen op habitattypeniveau. Aangegeven wordt op welke habitattypen deze maatregelen effect hebben

Maatregel			Knelpunt
M13	beheer en inrichting	Tweemaal per jaar maaien en afvoeren of eenmaal maaien in combinatie met nabeweidings; 1e maaibeurt na 15 juni	K12+K21+K22+K23
M14	beheer en inrichting	Eenmaal per jaar maaien en afvoeren laat in groeiseizoen	nvt
M16	beheer en inrichting	Jaarlijkse beweiding of laat in het groeiseizoen maaien en afvoeren, eventueel in combinatie met nabeweidings	nvt
M19	beheer en inrichting	Eenmalige inbreng van kenmerkende plantensoorten (voor H6510B alleen als geen zaadverspreiding via overstroming kan plaatsvinden) (herintroductie). Eventueel herhalen	K33+K34
M22	beheer en inrichting	Eenmalig plaggen in beperkt deel van Veldiger hooilanden (Reeds uitgevoerd) en in buitendijks deel bij Kievitsnest	K4+K8+K21+K22+K23
M23	beheer en inrichting	Ingrijpen soortensamenstelling	K35

Tabel 6.3 Samenvattende tabel herstelmaatregelen op gebieds- en habitattypeniveau

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentieële effectiviteit *	Respons tijd (jaar) **	Opp./len gte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
M01 Onderzoeksopgave naar vroegere, huidige en toekomstige overstromingsregime in relatie tot het voorkomen van habitattypen H6120, H6510A en – B en H91F0; in het onderzoek wordt tevens gekeken naar de invloed van inklinking van de bodem, vroegere verdieping van het zomerbed, de in gebruik name van de balgstuw Ramspol en plannen voor rivieraanpassingen in de Vecht en Regge op overstromingsregime en deze habitattypen; het onderzoek moet leiden tot inzicht in de kansen en noodzaak van maatregelen voor het realiseren van het overstromingsregime van betreffende	H6120	Stroomdalgraslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H91F0	Droge hardhoutooibossen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentieële effectiviteit *	Respons tijd (jaar) **	Opp./len gte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
habitattypen						
M03 Onderzoeksopgave naar de invloed van de interne waterhuishouding op het overstromingsregime en grondwaterregime van habitattypen H6120, H6410, H6510A en -B en H91F0; het onderzoek moet leiden tot aanbevelingen voor het optimaliseren van de interne waterhuishouding	H6120	Stroomdalgraslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6410	Blauwgraslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
	H91F0	Droge hardhoutooibossen	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
M04a Verwerven, herinrichten, verbeteren waterhuishouding percelen in nieuwe natuur EHS inclusief stoppen bemesting <i>M04a/b vallen samen in M04 opgabe 50/50 verdeeld over periode 1 en periode 2/3</i>	H6120	Stroomdalgraslanden	●	-	± 132 ha	Eenmalig (1)
	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	●●●	> 10	± 132 ha	Eenmalig (1)
	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	●●●	> 10	± 132 ha	Eenmalig (1)
M04b Verwerven, herinrichten, verbeteren waterhuishouding percelen in nieuwe natuur EHS inclusief	H6120	Stroomdalgraslanden	●	-	± 132 ha	Eenmalig (2,3)
	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	●●●	> 10	± 132 ha	Eenmalig (2,3)
	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	●●●	> 10	± 132 ha	Eenmalig

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
stoppen bemesting <i>M04a/b vallen samen in M04 opgabe 50/50 verdeeld over periode 1 en periode 2/3</i>		anden (grote vossenstaart)				(2,3)
M08 Dempen of sterk verondiepen sloot tussen dijk en huidig voorkomen H6410 (reeds uitgevoerd) <i>deels ook effect vernatten <1 jaar</i>	H6410	Blauwgraslanden	●●	1 – 5	Nog niet bekend	Eenmalig (1)
M09 Onderzoeksopgave vaststellen optreden van actuele zandsedimentatie op locaties van habitattype H6120; dit onderzoek kijkt ook naar de effecten van maatregel M10 op de zandsedimentatie	H6120	Stroomdalgraslanden	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1)
M10 Ontstenen rivieroever (waar mogelijk binnen aangegeven trajecten), tenzij resultaten M09 aangeven dat trend in de kwaliteit of	H6120	Stroomdalgraslanden	●●●	> 10	± 4 km	Eenmalig (1)

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentieële effectiviteit *	Respons tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
oppervlakte van H6120 en sedimentatie voldoende zijn						
M13 tweemaal per jaar maaien en afvoeren of eenmaal maaien in combinatie met nabeweidning, 1e maaibeurt na 15 juni <i>exacte opp/locatie bepalen tijdens uitvoering</i>	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	●●●	1 – 5	± 130 ha	Cyclisch (1,2,3)
	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	●●●	1 – 5	± 130 ha	Cyclisch (1,2,3)
M14 Eenmaal per jaar maaien en afvoeren laat in groeiseizoen <i>exacte opp/locatie bepalen tijdens uitvoering</i>	H6410	Blauwgraslanden	●●	1 – 5	± 7,5 ha	Cyclisch (1,2,3)
M16 Jaarlijks beweiding of laat in het groeiseizoen maaien en afvoeren, eventueel in combinatie met nabeweidning <i>Responstijd mogelijk langer, opp/locatie afhankelijk van habitattypenk aart</i>	H6120	Stroomdalgraslanden	●●●	1 – 5	± 1,5 ha	Cyclisch (1,2,3)

Maatregel	Ten behoeve van (habitattype)		Potentiële effectiviteit *	Respons tijd (jaar) **	Opp./lengte maatregel	Frequentie uitvoering per tijdvak ***
M19 eenmalig inbreng van kenmerkende plantensoorten (herintroductie) (voor H6510B alleen als geen zaadverspreiding via overstroming kan plaatsvinden). Eventueel herhalen	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	-	-	Niet van toepassing	Eenmalig (1,2,3)
M22 Eenmalig plaggen in beperkt deel van Veldiger hooilanden (reeds uitgevoerd) en in buitendijks deel bij Kievitsnest	H6410	Blauwgraslanden	●●●	1 – 5	± 0,27 ha	Eenmalig (1)
M23 Ingrijpen soortensamenstelling	H91F0	Droge hardhoutoibossen	●●●	1 – 5	± 0,48 ha	Eenmalig (1,2,3)

Legenda bij tabel 6.3

*	●	klein
	●●	matig
	●●●	groot
**	De responstijd is de tijd waarvan verwacht wordt dat de maatregel effect zal hebben: <1jr; 1 tot 5 jr; 5 tot 10 jr; 10 jr of langer	
***	De frequentie, per tijdvak van zes jaar, is eenmalig of cyclisch	

6.1.3 Maatregelen voor habitatsoorten

Onderstaande beschrijvingen van herstelmaatregelen op habitattypeniveau zijn gebaseerd op de PAS-herstelstrategieën die voor alle stikstofgevoelige habitattypen landelijk zijn opgesteld (Ministerie van Economische Zaken, 2012).

Toelichting

De habitatrichtlijnsoorten Kleine modderkruiper en de vogelrichtlijnsoorten Kleine modderkruiper, Porseleinhoen, Grote karekiet, Kleine zwaan, Kolgans, Smient, Slobeend en Meerkooit zijn in dit Natura 2000-gebied niet afhankelijk van een stikstofgevoelig leefgebied, of habitattype. Voor de Bittervoorn en Roerdomp geldt dat het mogelijke voorkomen van deze soorten in stikstofgevoelige leefgebieden weliswaar niet kan worden uitgesloten, maar dat overschrijding van de KDW niet aan de orde is. Er zijn voor al deze genoemde soorten dan ook geen extra PAS-maatregelen nodig om de oppervlakte en kwaliteit van leefgebieden te behouden.

Voor de Kwartelkoning en Grutto geldt dat onvoldoende bekend is in hoeverre deze soorten in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht afhankelijk zijn van stikstofgevoelig leefgebied en of overschrijding van de KDW aan de orde is. De soorten zullen profiteren van maatregelen die genomen worden voor H6510B en voor deze soorten zijn geen specifieke maatregelen nodig in het kader van het PAS.

H1134 Bittervoorn

Er zijn momenteel geen knelpunten t.a.v. stikstofdepositie voor de soort aanwezig. De KDW van het habitattype H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden en die van de stikstofgevoelige leefgebieden geïsoleerde meanders en petgaten (LG2) en zwakgebufferde sloten (LG3) worden niet overschreden. Aandachtspunt is wel het intensieve slootbeheer, waardoor zoetwatermosselen geen kans krijgen om groot te worden en deze niet geschikt zijn voor de voortplanting van Bittervoorns. In het gebied worden Bittervoorns ook beïnvloed door onderhoud van detailontwatering. Het vaststellen van een slootbeheerplan, met o.a. gefaseerd baggeren, is daarom van belang (geen PAS-maatregel).

Conclusie: Er zijn geen extra PAS-maatregelen nodig in de 1^e beheerplanperiode om de doelen voor deze soort te behalen.

A021 Roerdomp

Voor doelrealisatie is minimaal 2 ha waterriet noodzakelijk en 1 km moeraszoom. Kansrijke locatie is hiervoor aanwezig, namelijk de Veldiger Buitenlanden. Vanuit aangrenzende gebieden (Zwarte Meer en de Wieden) is herkolonisatie mogelijk. De kwaliteit van het (water)riet zal verbeteren door de geplande maatregelen die moeten leiden tot verbetering van de waterkwaliteit. De ontwikkeling van overjarig riet en waterriet is mogelijk door beter beheer en het tegengaan van golfslag. Ook zijn extra rustzones nodig. De KDW-en van H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden en H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea), habitattypen waarvan de Roerdomp afhankelijk is in dit gebied, worden niet overschreden. De Roerdomp is in dit gebied niet afhankelijk van een stikstofgevoelig leefgebied.

Conclusie: Er zijn geen extra PAS-maatregelen nodig in de 1^e beheerplanperiode om de doelen voor deze soort te behalen.

A122 Kwartelkoning

Het instandhoudingsdoel is behoud van omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van minstens 5 paren. Maaibeheer in juni/ juli voor habitattype H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart) kan conflicteren met de vereisten die de soort stelt aan haar broedbiotoop (20 cm hoge kruidrijke vegetatie). Bij de uitvoering van het maaibeheer conform het PAS moet hiermee rekening worden gehouden. Dit is ruimtelijk mogelijk.

Conclusie: er zijn geen extra PAS-maatregelen nodig om de doelen voor deze soort te behalen.

A156 Grutto

De soort foerageert buiten de broedtijd vooral in open natte en vochtige gebieden. Voedsel wordt gezocht in zowel moerassen en ondiepe meren als in overstroomde graslanden, bijvoorbeeld in boezemlanden en uiterwaarden. Ze gebruiken zowel voor als na het broedseizoen ondiepe wateren in dergelijke gebieden als gemeenschappelijke slaapplekken. De soort wordt geacht te profiteren van de herstelmaatregelen voor Blauwgraslanden (H6410) en Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (H6510), o.a. jaarlijks laat maaien en afvoeren. Ook is de geplande oppervlakte uitbreiding van H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart) gunstig voor deze soort.

Conclusie: er zijn geen extra PAS-maatregelen nodig om de doelen voor deze soort te behalen.

A197 Zwarte stern

De soort broedt in krabbenscheervegetaties van het habitatype H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, (maar nestvlotjes zijn ook goed.) Broedbiotoop bestaat uit zoetwatermoerassen, uiterwaarden, plassen en sloten en oevers van langzaam stromende rivieren. De soort zal profiteren van de herstelmaatregelen die tot doel hebben de nutriëntenbelasting te verminderen, of knelpunt van te diep water oplossen. De Zwarte stern is in dit gebied niet afhankelijk van een stikstofgevoelig leefgebied.

Conclusie: er zijn geen extra PAS-maatregelen nodig om de doelen voor deze soort te behalen.

6.1.4 Interactie PAS- maatregelen met andere habitattypen en -soorten

Voor habitatype H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden wordt de KDW niet overschreden. Voor H6430A Ruigten en zomen (Moerasspirea) wordt de KDW niet overschreden. Er worden geen negatieve effecten van de maatregelen verwacht op deze habitattypen.

De voorgestelde PAS-maatregelen hebben geen negatieve effecten op de VHR-soorten die niet afhankelijk zijn van stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden en die daarom in dit document niet verder zijn uitgewerkt (zie § 3.3 en 3.4). Veelal zullen de soorten profiteren van de maatregelen die leiden tot verbetering van de waterhuishouding en kwaliteitsverbetering van habitattypen.

Maatregelen die de inundatie bevorderen, kunnen mogelijk leiden tot effecten op broedhabitat van vogelsoorten, waaronder Kwartelkoning en Porseleinhoen. Bij de onderzoeksopgave om de maatregel verder uit te werken dient hier rekening mee gehouden te worden, door bestaande broedgebieden te ontzien en/of te voorzien in nieuwe ontwikkeling van broedbiotoop.

Bij het maaien van graslanden, ten behoeve van habitattypen H6120, H6410 en H6510, dient rekening te worden gehouden met broedgevallen van Kwartelkoning en Porseleinhoen. De Kwartelkoning kan nog tot in augustus of zelfs september bezig zijn met niet-vliegvlugge jongen te verzorgen. Daarnaast kunnen maatregelen in de uitvoeringsfase (ontstening, grondverzet etc.), uitgaande van werk buiten het vogelbroedseizoen, interactie hebben met niet-broedvogels: alle betreffende soorten zijn verstoringsgevoelig. Fasering in ruimte en tijd voorkomt dat significante effecten optreden.

6.2 Niet-PAS maatregelen

In het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn voor de habitattypen Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, Ruigten en zomen en Droge hardhoutbossen, de habitatsoorten Bittervoorn en Kleine modderkruiper, de broedvogels Roerdomp, Porseleinhoen, Grote karekiet, Kwartelkoning en Zwarte stern en de niet-broedvogel Grutto maatregelen geformuleerd die niet in de gebiedsanalyse zijn opgenomen. Deze maatregelen kunnen effect hebben op hoogwaterveiligheid. Bij de concrete uitwerking van de maatregelen wordt om die reden getoetst aan de Waterwet.

6.2.1 Maatregelen op gebiedsniveau

Onderzoek drainage en kleine grondwateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten

In samenwerking met waterschappen en belanghebbende partners wordt een onderzoek gedaan naar gebiedsspecifieke effectafstanden van drainage en agrarische onttrekkingen rondom N2000-gebieden met als doel:

- Bescherming van natuur binnen bestaande juridische kaders met minimale beperking van activiteiten en een zo klein mogelijke onderzoeksplicht.
- Eenduidige uitwerking van het beleid op basis Wet natuurbescherming en Waterwet.
- Zoveel mogelijk eenduidigheid voor ondernemers voor onttrekkingen en drainage rondom Natura 2000-gebieden.

Het onderzoek bestaat uit een ontwerpfase waarin de onderzoeksvraag wordt geformuleerd en een uitvoeringsfase waarin het onderzoek wordt uitgevoerd.

6.2.2 Maatregelen op habitattypenniveau

H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

- Eerste beheerplanperiode:

- Onderzoek verbeteren waterkwaliteit op groeilocaties (kolken)

Onderzoek naar de huidige waterkwaliteit op de huidige en potentiële groeiplaatsen van het habitatype moet uitwijzen of dit momenteel een groot knelpunt is, wat de oorzaak is van dit knelpunt en welke maatregelen getroffen kunnen worden. Indien maatregelen nodig zijn, kunnen deze in een volgende beheerplanperiode uitgevoerd worden. Voor de eerste beheerplanperiode is de verwachting dat de minder kritische associaties van het habitatype door generiek beleid toch kunnen profiteren van de verbetering van de waterkwaliteit, ongeacht de achterliggende processen.

- Tweede en derde beheerplanperiode:

- Onderzoek verondiepen wateren

Mogelijk is plaatselijk verondiepen van de kolken en strangen nodig op de potentiële groeiplaatsen waar uitbreiding van dit habitatype voorzien is. Onderzoek op deze plekken moet uitwijzen in hoeverre dit nodig is. Binnen deze planperiode is het verondiepen van wateren niet voorzien.

Waar: 2 kernlocaties ter hoogte van Genemuiden en Langenholte.

H6430 Ruigten en zomen

- Voortzetting huidig beheer

Bedreigingen worden voorkomen door het huidige beheer te handhaven, waarbij periodiek (eens per 2-3 jaar) gemaaid wordt. Ook verdroging en te sterke bemesting door uitspoeling van meststoffen uit aangrenzende akkers en weilanden kunnen een bedreiging vormen. Door periodiek te maaien blijft de kwaliteit van het gebied voor dit habitatype behouden.

Waar: huidige locaties met dit habitatype.

H91F0 Droge hardhoutooibossen

- 1a. Onderzoeksopgave en pilot Bosuitbreiding via natuurlijke processen. Afrastering en monitoring nodig;
- 1b. Hakhoutbeheer;
2. Onderzoek naar maatregelen optimaliseren rivierdynamiek;
3. Borden plaatsen tegen betreding gebied;
4. Extra voorzieningen.

1a. Onderzoeksopgave en pilot Bosuitbreiding via natuurlijke processen. Nader bepalen exacte oppervlakte voor de uitbreiding. Afrastering en monitoring nodig

1b. Hakhoutbeheer

Toelichting 1: Onderzoek nodig of volgende maatregelen kansrijk zijn:

- Hoewel de meeste kenmerkende boomsoorten zich spontaan zullen vestigen, is de kans dat er spontaan optimaal hardhoutooibos zal ontstaan over het algemeen gering. Op potentiële locaties kan hardhoutbos op de hogere delen gestimuleerd worden door bos aan te planten. Om verruiging tegen te gaan moet de aanplant dicht zijn en ook voorzien in een struiklaag. Plaatselijk kan begrazing noodzakelijk zijn om de vorming van hardhoutooibos te stimuleren;
- Op huidige locaties met hardhoutooibos kan hakhoutbeheer consequenter moeten worden toegepast;
- Op huidige locaties met hardhoutooibos kunnen de exoten Gewone esdoorn en Populieren verwijderd worden en vervangen worden door Essen en Iepen;
- Kenmerkende bolgewassen van de kruidlaag zullen zich spontaan gaan vestigen, maar dit is een langdurig proces (minimaal 10 jaar);

Waar: Huis den Doorn en de dijkhelling bij de Brommert.

Opmerking: bosuitbreiding wel plaats laten vinden met gebiedseigen genetisch materiaal.

2. Onderzoek naar maatregelen optimaliseren rivierdynamiek
 - Ten zuiden van Hasselt zijn mogelijkheden voor vergroting dynamiek voor de hardhoutooibossen. Dit kan gerealiseerd worden door aantakkingen op oude nevengeulen, maaiveldverlaging en verlaging van de kade bij Huis den Doorn. Aanvullend onderzoek zal uitwijzen waar en hoe precies de maatregelen uitgevoerd moeten worden.
3. Borden plaatsen tegen betreding
 - Bij huidige en te ontwikkelen gebieden met hardhoutooibos extra borden plaatsen voor recreatie;
 - Opheffen de illegale jachthaven bij de Brommert;
 - Handhaving.
4. Extra voorzieningen

- De percelen worden gevrijwaard van begrazing door vee;
- Ontwikkeld struweel en vooral boomsoorten welke niet door andere vegetatie wordt weggeconcentreerd, bijvoorbeeld door periodiek met een bosmaaier struiken en bomen vrij te stellen;
- Aan publiek wordt uitgelegd waarom voor verruiging van die percelen wordt gekozen (bijv. door middel van een informatiebord).

6.2.3 *Maatregelen voor habitatsoorten*

H1134 Bittervoorn

Eerste beheerplanperiode: Het vaststellen van een slootbeheerplan, met onder andere gefaseerd baggeren. Dit is van belang vanwege het intensieve slootbeheer, waardoor zoetwater mosselen geen kans krijgen om groot te worden en deze niet geschikt zijn voor de voortplanting van Bittervoorns ook beïnvloed door onderhoud van detailontwatering. Het opstellen van verspreidingskaarten van het leefgebied. Bagger gebruiken voor bemesting Kievitsbloemhooilanden. Handhaven leefgebied vissen.

H1149 Kleine modderkruiper

Eerste beheerplanperiode: Uitvoeren extensief slootbeheer: vaststellen gefaseerd baggeren (slootbeheerplan). Bagger gebruiken voor bemesting Kievitsbloemhooilanden. Handhaven leefgebied vissen.

6.2.4 *Maatregelen broedvogels*

Grote karekiet

Eerste beheerplanperiode:

Ontwikkeling van brede zones overjarig riet door adequaat beheer en ontwikkeling van waterriet, door herstel van de natuurlijke peildynamiek, geregeld terugbrengen van vegetatiesuccessie. Golfslag tegengaan door stenen vooroevers te verlagen. De maatregelen zijn met name nodig voor 1 broedpaar nesthabitat: 400 x 15 meter waterriet, foerageer-gebied: waterriet 10 x 200 meter. Hiervoor is ruimte in het inrichtings-project Veldiger Buitenlanden. Het broedhabitat moet grenzen aan ondiep helder water met veel drijvende of ondergedoken waterplanten. Onderzoek nodig naar de effecten van de hoogte van vooroevers op rietontwikkeling: tegengaan golfslag voor uitbreiding waterriet.

Daarnaast is onderzoek nodig of het instellen van rustzones om verstoring door recreatie (wandelaars, vissers, motorboten) te beperken noodzakelijk is voor de uitbreidingsdoelstellingen. Rustzones zijn nodig om verstoring door recreatie te voorkomen:

- Onderzoek: Afsluiten voor snelvaren nodig;
- Onderzoek: Mogelijkheden locatie vooroevers.

Roerdomp

Eerste beheerplanperiode:

Aanleg minimaal 4 tot 5 hectare moeras per territorium met 3 hectare inundatieriet met een grenslengte van 4,4 kilometer. Kansrijke locatie is hiervoor aanwezig, namelijk de Veldiger Buitenlanden. In het inrichtingsplan Veldiger Buitenlanden (momenteel in uitvoering) wordt voldoende hectare moeras en inundatieriet gerealiseerd. Aanvullende maatregelen qua aanleg moeras/inundatieriet is niet nodig.

Onderzoek nodig naar de effecten van de hoogte van vooroevers op rietontwikkeling: tegengaan golfslag voor uitbreiding waterriet.

Daarnaast is onderzoek nodig of het instellen van rustzones om verstoring door recreatie (wandelaars, vissers, motorboten) te beperken noodzakelijk is voor de uitbreidingsdoelstellingen. Rustzones zijn nodig om verstoring door recreatie te voorkomen:

- Onderzoek: Afsluiten voor snelvaren nodig;
- Onderzoek: Mogelijkheden locatie vooroevers.

Porseleinhoen

Eerste beheerplanperiode: onderzoek op voorkomen van de soort.

Tweede en derde beheerplanperiode: Inrichting minimaal 3-10 hectare lage helofytenmoeras in ondiep water (10-20 centimeter) nodig als soort inderdaad met een laag aantal aanwezig is. Inrichting na 2015 wanneer Noorderkolk Langenholte is verondiept en moerasontwikkeling heeft plaatsgevonden. Instellen rustzones (worden gecombineerd met onderzoek locatie snelvaren).

Kwartelkoning

Eerste beheerplanperiode:

- Aanpassen maaibeheer. Het instellen van 5x 21 hectare laat gemaaid grasland ten einde voldoende broedterritoria te waarborgen. De locaties hiervoor dienen te worden bepaald in samenhang met potenties voor uitbreiding van habitatype H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (Grote vossenstaart). Het Natura 2000-gebied heeft genoeg oppervlakte om beide doelen ruimtelijk te verdelen;
- Opstellen verspreidingskaarten van de leefgebieden van deze soort en in beeld brengen trends van aantal broedparen c.q. doortrekkende vogels. Als uit deze kaarten mocht blijken dat er wel sprake is van achteruitgang in areaal en/of kwaliteit én dat daardoor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten, die van deze leefgebieden afhankelijk zijn, in gevaar komt dan worden in de 2e beheerplanperiode alsnog aanvullende maatregelen voor deze leefgebieden uitgevoerd. Welke herstelmaatregelen dan het meest effectief zijn, is afhankelijk van de lokale situatie en omvang van een eventueel stikstofdepositie knelpunt en kan daarom nu nog niet worden aangegeven;
- Instellen rustzones (worden gecombineerd met onderzoek snelvaren).

Zwarte stern

Eerste beheerplanperiode:

Er moet voor meer spreiding gezorgd worden, 1 kolonie is risico. Minimaal 2 en bij voorkeur 3 kolonieplekken geschikt maken.

- Extra nestvlotjes aanleggen
- Indien bos aanwezig is op geschikte broedplekken verwijderen, geeft voor korte termijn nieuw leefgebied.
- Instellen rustzones plaatsen bord en hek (voorkomen verstoring op slaapplekken)
- Uitvoeren extensief slootbeheer (garanderen voedselaanbod)

Tweede en derde beheerplanperiode: Herstel Krabbenscheervegetatie.

6.2.5 Maatregelen niet-broedvogels

A037 Kleine zwaan, A041 Kolgans, A050 Smient, A054 Pijlstaart, A056 Slobeend, A125 Meerkoet

Geen maatregelen noodzakelijk.

A156 Grutto

De soort wordt geacht te profiteren van de herstelmaatregelen voor Blauwgraslanden (H6410) en Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (H6510), o.a. jaarlijks laat maaien en afvoeren. Ook is de geplande oppervlakte uitbreiding van H6510B Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (Grote Vossenstaart) gunstig voor deze soort.

Eerste beheerplanperiode:

Opstellen verspreidingskaarten van de leefgebieden van deze soort en in beeld brengen trends van aantal broedparen c.q. doortrekkende vogels. Als uit deze kaarten mocht blijken dat er wel sprake is van achteruitgang in areaal en/of kwaliteit én dat daardoor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten, die van deze leefgebieden afhankelijk zijn, in gevaar komt dan worden in de 2e beheerplanperiode alsnog aanvullende maatregelen voor deze leefgebieden uitgevoerd. Welke herstelmaatregelen dan het meest effectief zijn, is afhankelijk van de lokale situatie en omvang van een eventueel stikstofdepositie knelpunt en kan daarom nu nog niet worden aangegeven.

6.3 Effectbeoordeling instandhoudingsmaatregelen

6.3.1 Toelichting

Het totale maatregelenpakket dient het behalen van de behoud-, verbeter- en uitbreidingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Toch zijn negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen

mogelijk, namelijk wanneer een maatregel die wordt genomen voor een specifiek habitatype of voor een specifieke habitatrichtlijnsoort nadelig is voor een ander habitatype of voor een andere habitatrichtlijnsoort. Bijvoorbeeld wanneer de uitbreiding van het habitatype Droge heiden ten koste zou kunnen gaan van het habitatype Beuken-eikenbossen, doordat bos wordt omgevormd naar heide.

In deze paragraaf worden de mogelijke effecten van het maatregelenpakket op de instandhoudingsdoelstellingen beoordeeld. Daarmee wordt ook duidelijk of en zo ja welke maatregelen vergunningvrij in dit Natura 2000-beheerplan kunnen worden opgenomen. Bij de beoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen maatregelen uit het PAS-maatregelenpakket en maatregelen die niet in het kader van het PAS worden genomen. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen de effecten die op kunnen treden wanneer een maatregel is uitgevoerd en de mogelijke effecten tijdens de uitvoeringsfase van een maatregel. Met uitvoeringsfase wordt de fase bedoeld wanneer fysiek in het gebied wordt ingegrepen om de maatregel tot stand te brengen.

6.3.2 Maatregelenpakket PAS

Effecten na inwerking treding

De effecten van de PAS-maatregelen zijn beoordeeld (zie paragraaf 6.1.4). De conclusie van deze beoordeling is dat negatieve effecten als gevolg van de PAS-maatregelen uitgesloten zijn, onder de volgende voorwaarde:

- bij het onderzoek naar het overstromingsregime en de mogelijkheden om de inundatie te verbeteren (maatregelen M1/M3) dient ook het broedbiotoop van Kwartelkoning en Porseleinhoen in beeld te worden gebracht. Bij Maatregel M4 dient dit biotoop vervolgens niet verstoord te worden of er dient te worden voorzien in de ontwikkeling van nieuw broedbiotoop.

Effecten tijdens de uitvoeringsfase

Van een aantal maatregelen (M13, M14, M16 en M23) kon de uitvoeringsfase worden beoordeeld. Het betreft hier de maatregelen die een aanpassing inhouden van het bestaande, cyclische (steeds terugkerende) reguliere natuurbeheer. In paragraaf 5.4.19 zijn deze maatregelen beoordeeld. Waar nodig worden in deze paragraaf aanvullende voorwaarden gesteld aan de uitvoering van deze maatregelen. Op basis van die beoordeling, en de gestelde voorwaarden, zijn negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van deze maatregelen uitgesloten.

Voor de overige PAS-maatregelen kunnen de effecten van de uitvoeringsfase nog niet worden beoordeeld. Hiervoor mist specifieke informatie over de wijze van uitvoering. Voor deze maatregelen geldt dat de uitvoerder voorafgaand aan de uitvoering bepaalt of tijdens de uitvoeringsfase negatieve effecten kunnen optreden op soorten en habitatypes waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden. Mocht dat zo zijn, dan bepaalt de uitvoerder op welke wijze deze negatieve effecten zijn te voorkomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het werken met aangepast materieel, het werken op een aangepast tijdstip of het ontzien van habitatypes bij de keuze van aan- en afvoerroutes. Het is aan te bevelen de werkwijze vooraf te bespreken met de provincie Overijssel (bevoegd gezag). Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uitvoering kunnen worden uitgesloten, is geen Wet natuurbescherming -vergunning nodig voor de uitvoering van de maatregel (zie hoofdstuk 9).

6.3.3 Overige, niet PAS-gerelateerde maatregelen

Effecten na inwerking treding

De volgende niet-PAS maatregelen zijn voorzien:

Het opstellen van een slootbeheerplan met onder andere gefaseerd baggeren ten behoeve van de Bittervoorn en Kleine modderkruiper, het realiseren van leefgebied voor Roerdomp, het realiseren van leefgebied voor Grote karekiet, de mogelijke inrichting van broedbiotoop voor Porseleinhoen en het zorgen voor nieuwe broedplaatsen voor Zwarte sterns.

Slootbeheerplan Bittervoorn en Kleine modderkruiper

Het slootbeheerplan draagt bij aan de instandhouding van beide soorten. Negatieve effecten zijn uitgesloten.

Maatregelen voor Grote karekiet en Roerdomp:

De voorziene maatregelen zijn onderdeel van de herinrichting van het gebied Veldiger Buitenlanden. Dit project is uitgevoerd in 2014. De herinrichting is positief voor de instandhoudingsdoelstellingen; negatieve effecten zijn uitgesloten.

Maatregelen voor Porseleinhoen:

In de eerste beheerplanperiode vindt onderzoek plaats naar de aanwezigheid van de soort. Mocht de soort aanwezig blijken, dan wordt extra broedbiotoop ingericht in een verondiepte kolk. Op de betreffende locatie is geen habitatype aanwezig, zodat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen na inrichting zijn uitgesloten.

Maatregelen voor Zwarte stern:

Het plaatsen van broedvlotjes vormt reeds regulier beheer, is daarmee beoordeeld in paragraaf 5.4.19 en heeft geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Bij deze maatregel wordt aangegeven dat indien bos aanwezig is op geschikte broedplekken, dat dit verwijderd dient te worden. Om negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen te voorkomen dient aan de volgende voorwaarde te worden voldaan:

- Er dient geen bos behorend tot het habitatype Droge hardhoutoibossen te worden verwijderd.

Effecten tijdens de uitvoeringsfase

Op dit moment is nog niet te zeggen op welke wijze de uitvoering plaats gaat vinden. Daarom dient de uitvoerder voorafgaand aan de uitvoering te bepalen of tijdens de uitvoeringsfase negatieve effecten kunnen optreden op soorten en habitatypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden. Mocht dat zo zijn, dan bepaalt de uitvoerder op welke wijze deze negatieve effecten zijn te voorkomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het werken met aangepast materieel, het werken op een aangepast tijdstip of het ontzien van habitatypen bij de keuze van aan- en afvoerroutes. Het is aan te bevelen de werkwijze vooraf te bespreken met de provincie Overijssel (bevoegd gezag). Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uitvoering kunnen worden uitgesloten, is geen Wet natuurbescherming -vergunning nodig voor de uitvoering van de maatregel (hoofdstuk 9).

Het in beeld brengen van de effecten van kleine grondwateronttrekkingen (ten behoeve van agrarische activiteiten) en drainage gebeurt aan de hand van gegevens van het waterschap en (veld) inventarisaties rondom het Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied hoeft hiervoor niet of hooguit incidenteel te worden betreden. De invloed van de onttrekkingen/drainage wordt met modellen berekend. Tijdens de uitvoeringsfase heeft deze onderzoeksmaatregel dus geen effect op de instandhoudingsdoelstellingen.

7 *Sociaal-economisch perspectief*

Bij het opstellen van dit Natura 2000-beheerplan en het bepalen van de daarin opgenomen maatregelen is het uitgangspunt dat negatieve sociaal-economische effecten zo veel mogelijk worden voorkomen. In dit hoofdstuk gaan we in op de sociaal-economische gevolgen van de in het Natura 2000-beheerplan opgenomen maatregelen en de sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening. Tenslotte wordt kort ingegaan op de waarde van het Natura 2000-gebied voor andere functies dan natuur.

7.1 Sociaal-economische gevolgen van de maatregelen

7.1.1 Sociaal-economische effecten PAS-Maatregelen

Het belangrijkste deel van de maatregelen in dit Natura 2000-beheerplan komt voort uit het PAS. In 2013 heeft het Landbouw Economisch Instituut (LEI) de sociaal-economische effecten van het PAS onderzocht voor de periode tot 2030. Daarbij is gekeken naar effecten op werkgelegenheid en leefbaarheid en de verdeling van de lusten en de lasten. Deze zijn in het rapport in beeld gebracht voor heel Nederland^{xix}. Voor een goede beoordeling en weging van de regionale en plaatselijke effecten is ook specifiek op Overijssel gericht onderzoek^{xx} uitgevoerd.

Het rapport van het LEI dat gaat over de provinciale, regionale en plaatselijke effecten voor Overijssel laat zien dat de sociaal-economische effecten van het PAS op regionaal en provinciaal niveau positief zijn. Het PAS heeft een positief effect op de werkgelegenheid en biedt duidelijkheid over ontwikkelingsmogelijkheden. Dat laat onverlet dat de werkgelegenheid in de landbouw in Overijssel waarschijnlijk van jaar tot jaar blijft dalen. Het PAS zal die autonome trend niet ombuigen, maar zorgt naar verwachting wel voor een minder sterke afname van de werkgelegenheid.

De effecten op leefbaarheid zijn neutraal tot positief: andere ontwikkelingen zoals de toegenomen mobiliteit van bewoners en schaalvergroting van voorzieningen hebben een grotere invloed dan het PAS. Het positieve effect op de werkgelegenheid werkt wel door en heeft een licht positief effect op het in stand houden van voorzieningen.

Het rapport laat tevens zien dat plaatselijke effecten van het PAS negatief kunnen uitpakken voor individuele bedrijven. Dit heeft vooral te maken met het aanleggen van hydrologische bufferzones rond de Natura 2000-gebieden. Het positieve effect op provinciale en regionale schaal is groter dan de negatieve effecten die plaatselijk optreden.

Het LEI geeft in haar aanbevelingen aan dat deze negatieve sociaal-economische effecten kunnen worden voorkomen of verzacht door een zorgvuldige uitvoering en door sociaal flankerend beleid. Bij de nadere uitwerking en uitvoering van de maatregelen in gebiedsprocessen is er ruimte om met de SWB partners invulling te geven aan deze aanbeveling.

Ook de verdeling van de lusten en de lasten is onderzocht. Op hoofdlijnen zal het PAS vooral positief zijn voor de landbouwsector. Er moeten weliswaar kosten worden gemaakt voor emissiearme technieken, maar deze kosten wegen niet op tegen de ontwikkelingsruimte die het PAS de landbouwsector kan bieden. Het PAS brengt ook financiële lasten mee voor de overheid. Zo worden kosten gemaakt voor de uitvoering van het systeem en voor extra herstelmaatregelen voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten.

7.1.2 Sociaal-economische effecten van niet-PAS-maatregelen

In de Natura 2000-beheerplannen zijn in aanvulling op de PAS-maatregelen ook niet-stikstof gerelateerde maatregelen opgenomen. Deze zijn veelal gericht op het voorkomen van verstoring van soorten. Voorbeelden daarvan zijn verduistering en afspraken over de zonering van recreatie. Bij de invulling van deze maatregelen en het maken van de benodigde afspraken streven Gedeputeerde Staten naar het hand in hand gaan van natuur en economie, ter voorkoming van negatieve effecten op de werkgelegenheid en/of de leefbaarheid. Mocht onverhoopt schade bij belanghebbenden ontstaan dan kan een beroep worden gedaan op schadeloosstelling (paragraaf 8.4.2).

7.2 Sociaal-economische gevolgen in relatie tot vergunningverlening

Hoofdstuk 5 beschrijft en beoordeelt de bestaande activiteiten. Uit dat hoofdstuk blijkt of en zo ja onder welke voorwaarden bestaande activiteiten kunnen worden gecontinueerd.

7.2.1 Nieuwe activiteiten

Voor toekomstige activiteiten geldt het vergunningstelsel op grond van de Wet natuurbescherming (zie ook hoofdstukken 5 en 9). Als een activiteit mogelijk negatieve effecten heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, is een Wet natuurbescherming -vergunning nodig. Deze vergunningplicht geldt niet alleen binnen het Natura 2000-gebied maar ook daarbuiten.

Het PAS bevat generieke rijksmaatregelen die leiden tot een afname van stikstofdepositie en maatregelen die leiden tot een versterking van de natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden (zie de PAS-maatregelen die in dit Natura 2000-beheerplan zijn opgenomen). Het doel is het beschermen en ontwikkelen van kwetsbare, voor stikstof gevoelige natuur, terwijl tegelijkertijd economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Vanaf het moment dat het PAS in werking treedt kan daarom bij de verlening van toestemming aan activiteiten, die stikstofdepositie veroorzaken met mogelijke schadelijke gevolgen voor een Natura 2000-gebied, voor het aspect stikstof gebruik gemaakt worden van het PAS. Voor de verlening van toestemming is depositie- en ontwikkelingsruimte beschikbaar. Voor de uitgifte van de ruimte worden regels vastgesteld. Deze regels zijn vastgelegd in het PAS en in landelijke en provinciale regelgeving.

Voor zover nieuwe activiteiten ook of uitsluitend gevolgen hebben die niet stikstof gerelateerd zijn en die mogelijk significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen hebben, moet uit een passende beoordeling blijken of een vergunning kan worden verleend (zie hoofdstuk 9). Een vergunningprocedure kan vaak sneller worden doorlopen als in een vroeg (plan)stadium van een project of een activiteit rekening wordt gehouden met mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden. Door 'natuurinclusief' denken kan een project vaak zo vorm worden gegeven dat negatieve effecten op de natuurwaarden kunnen worden voorkomen. Met deze werkwijze worden negatieve sociaal-economische effecten tengevolge van een beperkende werking van de Wet natuurbescherming voor de ontplooiing van nieuwe activiteiten, voorkomen.

7.3 De waarde van het gebied voor andere functies dan natuur

Dit Natura 2000-beheerplan beschrijft welke maatregelen nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en wat het beschermingsregime betekent voor bestaande activiteiten in en rond het Natura 2000-gebied. Daarbij is in eerste instantie met een ecologische bril naar het gebied gekeken; wat is nodig om de internationaal karakteristieke biodiversiteit te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Het Natura 2000-gebied levert echter ook andere diensten aan de maatschappij: schoon water, rust, een plek om te ontspannen en te recreëren, landschappelijke waarde, identiteit, een mooie woonomgeving etc. Met (de uitvoering van) dit Natura 2000-beheerplan zijn de instandhouding en versterking van de unieke kwaliteiten van dit Natura 2000-gebied, ook voor volgende generaties, verzekerd.

8 Uitvoeringsprogramma

8.1 Ter inzage legging PAS en Natura 2000 ontwerp-beheerplannen

Zoals al is aangegeven in paragraaf 1.6 wordt in de Natura 2000-beheerplannen onderscheid gemaakt tussen onderdelen die wel en die niet gerelateerd zijn aan het PAS. Dit onderscheid is belangrijk bij de ter inzage legging van de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen.

Zienswijzen op het PAS-deel zijn ingebracht bij de door het rijk georganiseerde ter inzage legging van het PAS. Zienswijzen op het niet-PAS deel zijn ingebracht in de door het bevoegd gezag (voor dit Natura 2000 ontwerp-beheerplan is dat de provincie Overijssel) georganiseerde ter inzage legging van het Natura 2000 ontwerp-beheerplan.

De zienswijzen op het niet-PAS deel zijn betrokken bij het opstellen van het definitieve Natura 2000-beheerplan. Nadat het Natura 2000-beheerplan is vastgesteld door Gedeputeerde Staten bestaat voor belanghebbenden de mogelijkheid tegen het plan in beroep te gaan bij de rechtbank en in hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. In de Wet natuurbescherming is geregeld dat het beroep tegen de vaststelling van een Natura 2000-beheerplan alleen gericht kan zijn op de onderdelen die betrekking hebben op de beschrijving van handelingen die het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen, en de daarbij in voorkomend geval aangegeven voorwaarden en beperkingen⁴⁴. Voor die handelingen fungeert het Natura 2000-beheerplan immers als een besluit, omdat die handelingen door opname in het Natura 2000-beheerplan niet (meer) vergunningplichtig zijn⁴⁵. Onderdelen van het Natura 2000-beheerplan die de beschrijving bevatten van het (op uitvoering gerichte) beleid, waaronder bijvoorbeeld de beschrijving van de instandhoudingsmaatregelen, zijn niet aan te merken als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Tegen dergelijke onderdelen van het Natura 2000-beheerplan kan geen beroep of hoger beroep worden ingesteld.

De ter inzage legging van het PAS (10 januari tot en met 20 februari 2015), maakte het mogelijk dat de ter inzage legging van de Natura 2000 ontwerp-beheerplannen en het PAS deels parallel in de tijd liepen. Dit conform de op 18 december 2013 door het bestuurlijk overleg SWB geuite wens. Deze samenloop vereiste dat het merendeel van de ontwerp-beheerplannen Natura 2000 begin 2015 waren afgerond. Dit is ook gelukt. In 2015 bleek dat er al snel een herziening van het PAS zou worden doorgevoerd (inclusief wijzigingen van de PAS-gebiedsanalyses). Omdat de PAS-gebiedsanalyses en de Natura 2000-beheerplannen inhoudelijk zijn gekoppeld, werken de gewijzigde PAS-gebiedsanalyses door in de Natura 2000-beheerplannen. Door het proces van vaststelling van de Natura 2000-beheerplannen hier op af te stemmen zijn die wijzigingen meegenomen in dit beheerplan. In dit beheerplan is de herziene PAS-gebiedsanalyse die door Gedeputeerde Staten op 11 januari 2017 is vastgesteld meegenomen.

Zoals in paragraaf 1.6 is aangegeven zullen de PAS-gebiedsanalyses tijdens de eerste beheerplanperiode nog diverse keren worden aangepast (veelal als gevolg van technische wijzigingen in het reken-instrument van het PAS (AERIUS) of ontwikkelingen vanuit het gebiedsproces). Deze wijzigingen worden niet doorgevoerd in dit Natura 2000-beheerplan. Voor zover nodig zal dit beheerplan dan ook in combinatie met de meest recent door Gedeputeerde Staten vastgestelde gebiedsanalyse moeten worden gelezen.

8.2 Uitvoering

In het op 29 mei 2013 ondertekende akkoord 'Samen werkt beter' hebben 15 organisaties⁴⁶ afspraken gemaakt over uitvoering van de Overijsselse opgaven voor natuur, water en landelijk gebied. Diverse ontwikkelingen (waaronder de decentralisatie van het natuurbeleid) vragen een andere manier van denken en handelen van de betrokken partijen. Zij hebben daarom gekozen voor een nieuwe samenhangende aanpak van de opgaven voor ecologie en economie. Daarvoor is een

⁴⁴ Artikel 8.1 lid 2 Wet natuurbescherming (voorheen: Artikel 39, lid 2, Natuurbeschermingswet)

⁴⁵ Artikel 2.9 lid 2 Wet natuurbescherming (voorheen: Artikel 19d, lid 2, Natuurbeschermingswet)

⁴⁶ Landschap Overijssel, LTO Noord, Natuurmonumenten, Natuur en Milieu Overijssel, Natuurlijk Platteland Oost, Overijssels Particulier Grondbezit, Provincie Overijssel, RECRON, Staatsbosbeheer, Vereniging Nederlandse Gemeenten Overijssel, VNO-NCW Midden, Waterschap Drents Overijsselse Delta, Waterschap Regge en Dinkel, Waterschap Rijn en IJssel, Waterschap Velt en Vecht

concrete uitvoeringsagenda⁴⁷ opgesteld. Belangrijk element in deze uitvoeringsagenda is de realisatie van de ontwikkelopgave Ecologische Hoofdstructuur/Natura 2000/PAS.

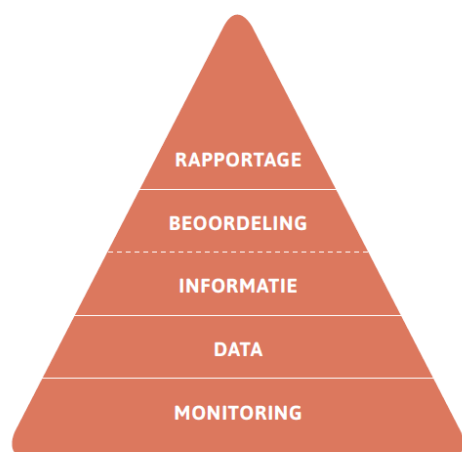
In de vanuit SWB in gang gezette gezamenlijke verkenningen en de daaruit volgende gebiedsprocessen draagt elke partner vanuit de eigen rol verantwoordelijkheden en mogelijkheden bij aan het realiseren van de opgaven.

8.3 Monitoring

In deze paragraaf wordt toegelicht wat er in het kader van het Natura 2000-beheerplan wordt gemonitord, door wie en waarom.

Met monitoring wordt gevolgd of de instandhoudingsmaatregelen het gewenste resultaat opleveren en of veranderingen in het gebied of het gebruik in en om het gebied effect hebben op het realiseren van de doelen.

Er zijn verschillende meetnetten die de benodigde informatie leveren. Voor de KRW en (beleids)doelen van de Waterschappen worden de waterkwaliteit en -kwantiteit gemonitord. De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit worden gemonitord onder regie van de provincie (het Meetnet Verdroging). Daarnaast zijn nog twee, voor Natura 2000 belangrijke, meetnetten over natuurkwaliteit: het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) en de monitoring in het kader van Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL)⁴⁸.

Figuur 8.1 MDIAR-keten (Bron: Europees Milieuagentschap)

De meetnetten zijn zo vormgegeven dat deze informatie opleveren die gebruikt kan worden voor het beantwoorden van verschillende vragen. De rapportages van de verschillende overheden kunnen wat betreft het detailniveau verschillen. Zo is voor zowel de Natura 2000-rapportage voor de Europese Commissie als de PAS-rapportage voor het rijk informatie nodig over de omvang en de kwaliteit van habitattypen. Voor de rapportage aan de Europese Commissie volstaat een abstracter niveau dan voor het PAS. Figuur 8.1 laat de verschillende fasen van de monitoringscyclus zien. In de volgende paragraaf worden deze fasen verder toegelicht.

8.3.1 Rapportage en beoordeling

De uit de monitoring volgende informatie wordt gebruikt bij het opstellen van het Natura 2000-beheerplan voor de daaropvolgende beheerplanperiode en voor de door het rijk aan de Europese Commissie te leveren natuurrapportage. De informatie is ook van belang voor vergunningverlening, handhaving en beheer van het Natura 2000-gebied en voor het PAS.

⁴⁷ Uitvoeringsagenda Samen Werkt Beter, november 2013

⁴⁸ <http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/monitoring-en-natuurkwaliteit/monitoring-en-natuurkwaliteit-downloads/> is de werkwijze natuurmonitoring beschreven.

Voor het Natura 2000-beheerplan moeten de volgende vragen worden beantwoord:

- Hoe verhouden de oppervlakte en kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen zich ten opzichte van de uitgangssituatie?
- Wat is de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen van het Natura 2000-beheerplan ten opzichte van de uitgangssituatie?

Ten behoeve van het PAS wordt per gebied jaarlijks een gebiedsrapportage opgesteld met als doel de ontwikkeling van de stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen in beeld te brengen (zie voor volledige tekst paragraaf 8.3.5).

Naast de hierboven beschreven informatiebehoefte is er voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht nog de specifieke informatiebehoefte, zie hiervoor paragraaf 8.3.4 en 8.3.6.

Beoordeling vindt op specifieke momenten plaats. De voortgang van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt na 6 jaar beoordeeld ten behoeve van het Natura 2000-beheerplan voor de volgende beheerplanperiode. Het rijk levert op basis van deze informatie elke zes jaar een rapportage aan de Europese Commissie over de ontwikkeling van de stand van soorten en de kwaliteit van habitattypen in Nederland.

Voor de beoordeling is een vergelijking nodig tussen twee (of meer) situaties. De datum van deze situaties verschilt voor de diverse rapportages. Voor de Vogel- en Habitatrichtlijnen geldt de datum van aanmelding als datum voor de uitgangssituatie. Voor het Natura 2000-beheerplan en het PAS geldt de inwerkingtredingsdatum als datum voor de uitgangssituatie.

8.3.2 Informatie

INFORMATIE

De natuurkwaliteit van een Natura 2000-gebied wordt afgemeten aan de flora en fauna en aan de omstandigheden die het mogelijk maken dat plant- en diersoorten ergens kunnen gedijen. Die omgevingsfactoren kunnen door beheerders en overheden worden beïnvloed.

De monitoring van habitattypen richt zich op oppervlakte en kwaliteit en wordt gevolgd aan de hand van (zie voor uitleg Natura 2000 Profielendocument⁴⁹):

- vegetatietype;
- abiotische randvoorwaarden;
- typische soorten;
- overige kenmerken van een goede structuur en functie.

De in het aanwijzingsbesluit genoemde soorten worden gevolgd aan de hand van:

- omvang populatie;
- omvang, kwaliteit en draagkracht leefgebied.

8.3.3 Data

DATA

De basisgegevens uit het veld worden na validatie centraal opgeslagen en toegankelijk gemaakt. Zo zijn ze door verschillende partijen en voor verschillende doeleinden te gebruiken. De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) wordt gebruikt voor de opslag van biotische gegevens. De uitkomsten van de kwaliteitsbeoordeling voor het EHS (nu: NNN) en Natura 2000/PAS zullen op termijn worden opgeslagen in het InformatieModel Natuur (IMNa). Daarnaast wordt er ook gewerkt aan een landelijke database voor kaarten van de vegetatie- en habitattypen.

8.3.4 Natuurmonitoring

MONITORING

Uitvoering en verantwoordelijkheid

De provincie is verantwoordelijk voor de in dit Natura 2000-beheerplan beschreven natuurmonitoring van haar Natura 2000-gebieden. De provincie maakt met betrokken partijen afspraken over de uitvoering van de monitoring. De uitvoering van de aspecten vegetatie, typische soorten en structuur zal veelal uitgevoerd worden door de terreinbeheerders. Waterschappen voeren

⁴⁹<http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000/documenten/profielen/habitattypen/Leeswijzer%20N2000%20profielendoc%202014.pdf>

veelal de monitoring van de waterkwaliteit en -kwantiteit uit. De provincie bewaakt de uitvoering van de afspraken.

Aanpak

Over de manier waarop de monitoring wordt uitgevoerd zijn landelijke afspraken gemaakt. De belangrijkste is dat de Natura 2000-monitoring integraal is opgenomen in de 'Werkwijze Natuurmonitoring en -beoordeling EHS (nu: NNN) en Natura 2000/PAS^{xxi} (hierna: werkwijze SNL-monitoring). In deze werkwijze wordt gedetailleerd beschreven hoe de kwaliteit van natuur moet worden gemonitord. De beschreven monitoringsmethodiek is onafhankelijk van het Natura 2000-gebied: eenzelfde habitatype wordt overal op dezelfde manier gemonitord. Deze werkwijze is te vinden op het portaal Natuur en Landschap⁵⁰. Aanvullend op deze werkwijze dienen nog enkele zaken te worden meegenomen:

- Natuurmonitoring specifiek ten behoeve van het PAS:
 - Jaarlijks veldbezoek;
 - Gebruik en keuze PAS-procesindicatoren. Provinciebreed worden voor alle stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden PAS-procesindicatoren benoemd welke de effectiviteit van de herstelmaatregelen in beeld brengen.
- Gebiedsspecifieke natuurmonitoring:
 - Bittervoorn en Kleine modderkruiper;
 - Roerdomp, Porseleinhoen, Grote karekiet, Kwartelkoning en Zwarte stern;
 - Kleine zwaan, Kolgans, Smient, Pijlstaart, Slobeen, Meerkooit en Grutto;
 - keuze te monitoren typische soorten. De typische soorten van de habitatypen zijn opgenomen in het profielendocument⁴⁹. Deze typische soorten zijn één van de parameters aan de hand waarvan de kwaliteit van de habitatypen wordt bepaald. Een groot aantal typische soorten betreft vaatplanten. Deze worden reeds in het kader van de SNL gemonitord. Voor een aantal habitatypen zijn echter ook typische soorten opgenomen uit soortgroepen die niet in het kader van de SNL worden gemonitord. Omdat het voor een onderbouwde uitspraak over de kwaliteit van een habitatype niet nodig is alle typische soorten in beeld te hebben, moet nader bekeken worden voor welke typische soorten extra monitoringsinzet nodig is;
 - De trend in oppervlakte en kwaliteit van H6210, H6510A en H6410 is onbekend en daarmee is niet duidelijk in welke mate knelpunten vanuit beheer en overstromingsdynamiek optreden en versterkt worden door stikstofdepositie. Kennis van rivierpeildynamiek en interne waterhuishouding in relatie tot maaiveldhoogte en de mogelijkheid om overstromingen te herstellen is daarbij nodig.

Planning natuurmonitoring

De provincie heeft met de betrokken terreinbeherende organisaties afspraken gemaakt in het Natuurmonitoringsoverleg. De natuurmonitoringsactiviteiten kennen een cyclus van 3, 6 of 12 jaar. In onderstaande tabel (tabel 8.1) staat aangegeven in welk jaar welke soortgroepen in het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn/worden gemonitord.

Tabel 8.1 Planning natuurmonitoring

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Vegetatie	X											
Flora	X						X					
Broedvogels	X			X			X			X		
Dagvlinders/ sprinkhanen	X						X					
Libellen	X						X					
Structuur	X											

X: standaard-monitoring SNI/N2000/PAS conform werkwijze SNL-monitoring

⁵⁰ <http://www.portaalnatuurenlanschap.nl/themas/monitoring-en-natuurkwaliteit/monitoring-natuurkwaliteit/>

8.3.5 Monitoring voor de Programmatische Aanpak Stikstof

De totale PAS-monitoring is beschreven in hoofdstuk 6 van het PAS programma. Verder is er een PAS-Monitoringsplan dat beschrijft welke informatie nodig is en wat daarvoor gemonitord wordt en zijn er standaarden voor de werkwijze van monitoring en beoordeling PAS waarin de procedures beschreven zijn voor de verzameling en interpretatie van data.

Ten behoeve van de PAS-monitoring wordt per Natura-2000 gebied jaarlijks een gebiedsrapportage opgesteld met als doel de ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen in beeld te brengen.

De gebiedsrapportage bevat:

- Presentatie van stand van zaken natuurontwikkeling en uitvoering herstelmaatregelen op gebiedsniveau:
 - Geactualiseerde informatie over omvang en kwaliteit van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten (eenmalig per tijdvak, zodra beschikbaar)
 - De procesindicatoren zodra relevant) en de informatie op basis van de indicatoren
 - Verslag van jaarlijks veldbezoek (ontwikkelen de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten zich volgens verwachting)
 - Verslag van voortgangsoverleg over de ontwikkeling van natuurkwaliteit en uitvoering en effecten van herstelmaatregelen tussen voortouwnemers/ bevoegd gezag en uitvoerende organisaties/terreinbeheerders.
 - Inzicht in de voortgang van de voorbereiding en uitvoering van (gewijzigde) herstelmaatregelen
 - Aanvullende monitoring en onderzoek zoals beschreven in de gebiedsanalyses (inhoudelijke resultaten uit aanvullende monitoring en onderzoek, wanneer relevant)
- Evaluatie monitoringssystematiek, ten behoeve van eventuele verbeteringen van de monitoring.
- Samenvatting van relevante signalen over bovenstaande onderdelen.

Procesindicatoren worden gebruikt om de voortgang van het herstelproces als gevolg van het uitvoeren van een bepaalde herstelmaatregel te volgen. De procesindicatoren worden ingezet bij het uitvoeren van die herstelmaatregelen, waarbij de planning van de uitvoering van de 'meting' zodanig wordt gekozen dat zij logisch is ten opzichte van de responstijd van de herstelmaatregel. Informatie op basis van procesindicatoren wordt opgenomen in de gebiedsrapportages. Vijf jaar na inwerkingtreding van dit programma wordt de informatie op basis van de procesindicatoren benut voor de evaluatie en actualisatie van de gebiedsanalyses ten behoeve van het volgende tijdvak van dit programma. Ook wordt informatie op basis van procesindicatoren betrokken bij doorontwikkeling van de herstelstrategieën en voor onderzoek in het kader van geconstateerde kennisleemtes.

8.3.6 Overige monitoring voor het Natura 2000-beheerplan

Naast de landelijk vastgestelde monitoring, zijn er ook een aantal specifieke punten die gemonitord moeten worden, die vaak al zijn opgenomen in de landelijke monitoring, maar wel extra aandacht verdienen. Deze worden hieronder kort genoemd:

- Monitoring van het actueel rivierpeilregime (duur en frequentie overstromingen) in relatie tot ontwikkeling in het verleden, hoogteligging uiterwaarden en bekading;
- Monitoring van de (verandering in) de waterhuishouding. Monitoring van rivierwaterkwaliteit. Wanneer herstelmaatregelen weer gaan leiden tot het regelmatig overstromen van vooral Glanshaverhooilanden (H6510), is het noodzakelijk dat dit water niet zodanig voedselrijk is dat vermeting optreedt;
- Monitoring van de morfodynamiek: sedimentatie zand en slib en wegspoelen strooisel.

8.4 Financiering

In deze paragraaf wordt aangegeven hoe de financiering van de uitvoering van het Natura 2000-beheerplan wordt geregeld. Uitgangspunt hierbij is dat monitoring en maatregelen 'haalbaar en betaalbaar' zijn en gefinancierd worden uit bestaande budgetten.

8.4.1 Dekking

Provinciale staten hebben op 23 april 2014 de realisering van de ontwikkelopgave Ecologische Hoofdstructuur/Natura 2000/PAS en het (agrarisch) natuurbeheer gewaarborgd (Statenbesluit 'Uitvoeringsreserve Ecologische Hoofdstructuur' d.d. 23 april 2014, kenmerk PS/2014/62). Dit besluit volgt op het besluit van Provinciale Staten van 3 juli 2013 ('Samen verder aan de slag met de Ecologische Hoofdstructuur', d.d. 3 juli 2013, kenmerk PS/2013/412) waarin uitvoeringskaders

zijn vastgesteld en de 'uitvoeringsreserve Ecologische Hoofdstructuur' is ingesteld en met provinciale middelen gevuld.

De 'uitvoeringsreserve Ecologische Hoofdstructuur' bevat voldoende middelen voor de uitvoering van de ontwikkelopgave en het beheer. In totaal is er tot en met 2021 € 785 miljoen beschikbaar. De vanaf 2022 structureel beschikbare middelen voor natuurbeheer en uitvoeringskosten zijn bovendien voldoende om de dan te verwachten kosten te kunnen dekken. Daarmee wordt voldaan aan de belangrijke in SWB geformuleerde voorwaarde: 'opgaven en middelen in balans'.

Voor de uitvoering van de ontwikkelopgaven gelden ondermeer de volgende principes:

- de middelen van de uitvoeringsreserve Ecologische Hoofdstructuur zijn bestemd voor het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur inclusief de ontwikkelopgave Natura 2000/PAS en het (agrarisch) natuurbeheer;
- deze door Provinciale Staten in de Omgevingsvisie gedefinieerde opgaven worden samen met de Samen Werkt Beter-partners binnen de gestelde termijnen gerealiseerd;
- gebiedsgewijze realisering van de Ecologische Hoofdstructuur waar mogelijk met synergie door ontwikkelopgaven te combineren met versterking van de landbouw, de regionale economie en de wateropgave, met ruimte voor maatwerk.

De kosten van de uitvoering van dit Natura 2000-beheerplan⁵¹ maken onderdeel uit van de onder de uitvoeringsreserve Ecologische Hoofdstructuur liggende kostenramingen. Bij deze kostenramingen is uitgegaan van de geactualiseerde Omgevingsvisie, de onderliggende PAS-gebiedsanalyses en de afspraken over middelen en grond zoals vastgelegd in het Bestuursakkoord Natuur^{xxii} en het Natuurpact⁵², alsmede de afspraken in de daarop gebaseerde Bestuurovereenkomst grond⁵³. Met het vaststellen van het Statenvoorstel is er dekking voor de kosten. Met de partners van Samen Werkt Beter zijn procesafspraken gemaakt om tot voorbereiding en realisatie van de opgave te komen. Op 8 december 2014 hebben de SWB-partners specifieke borgingsafspraken over de programmering en uitvoering van de PAS-maatregelen gemaakt. Deze zijn in een overeenkomst vastgelegd.

8.4.2 Schadevergoeding

De Wet natuurbescherming biedt iedere belanghebbende de mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding bij het bevoegd gezag in te dienen in het geval een aanwijzingsbesluit en/of Natura 2000-beheerplan schade veroorzaakt (art. 6.3 Wet natuurbescherming; voorheen: art. 31 e.v. Natuurbeschermingswet 1998). Alleen voor schade die redelijkerwijs niet ten laste van de belanghebbende hoort te komen kan een vergoeding worden toegekend. Daarbij moet onder andere rekening worden gehouden met overige, al verleende, vergoedingen. In het algemeen gesproken komt alle schade die tot de risicosfeer van de betrokkene behoort, niet voor vergoeding in aanmerking.

⁵¹ PAS-maatregelen, niet-PAS maatregelen en onderzoeksmaatregelen (conform 'Maatregelen voor Natura 2000-soorten in Overijssel en in De Wieden en Weerribben in het bijzonder', augustus 2012)

⁵² Natuurpact: overeenkomst tussen rijk en provincie in nauw overleg met maatschappelijke organisaties over de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027

⁵³ Bestuurovereenkomst grond: overeenkomst tussen het ministerie van Economische Zaken en de Provincies d.d. 26 september 2013

9 *Vergunningverlening en handhaving*

Dit hoofdstuk gaat in op de vergunningplicht en –procedure vanuit de Wet natuurbescherming. Bij de beschrijving en beoordeling van bestaande activiteiten (hoofdstuk 5) en de instandhoudingsmaatregelen (zie hoofdstuk 6) wordt voor wat betreft een eventuele vergunningplicht verwezen naar dit hoofdstuk. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk is beschreven hoe nu en in de toekomst invulling wordt gegeven aan de handhaving van de Wet natuurbescherming.

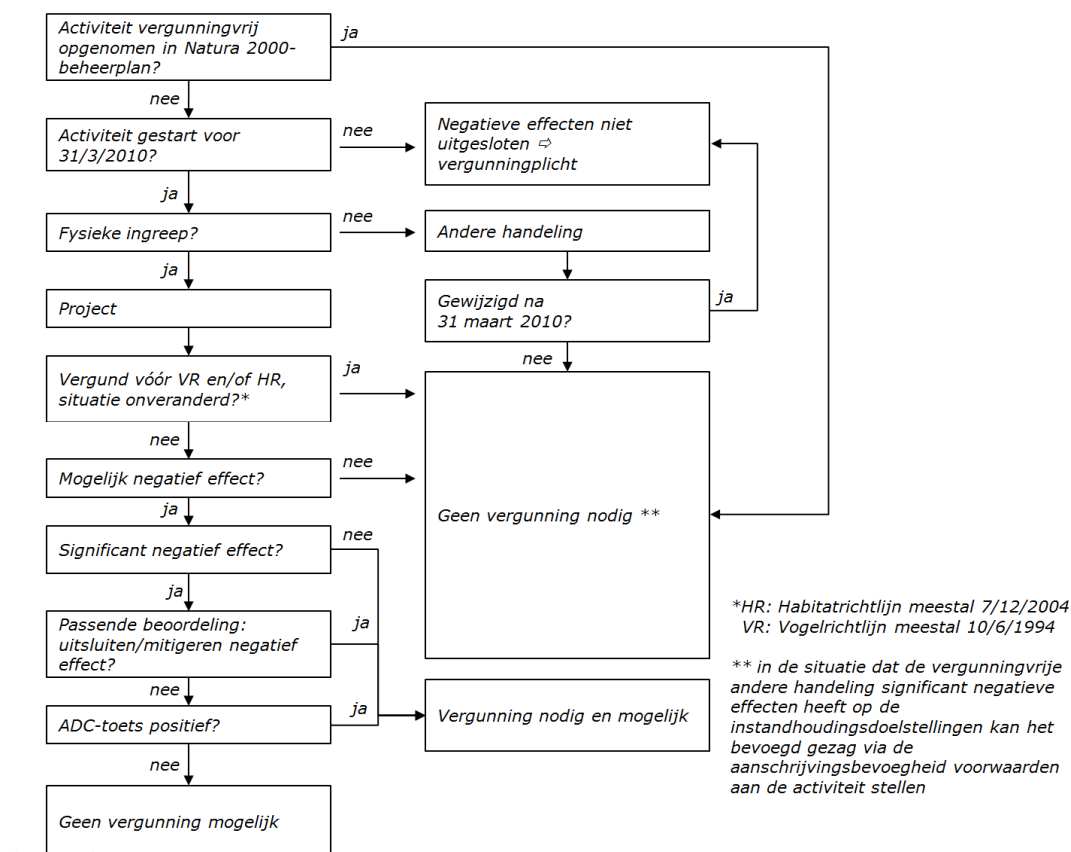
9.1 Vergunningverlening

9.1.1 Vergunningplicht

De Wet natuurbescherming bevat regels die moeten voorkomen dat activiteiten in of buiten een Natura 2000-gebied effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. De Wet natuurbescherming en de Natura 2000-beheerplannen vormen samen het juridisch kader voor het stellen van voorwaarden aan bestaande activiteiten en het verlenen van een Wet natuurbescherming-vergunning.

Natura 2000-beheerplannen bevatten een beschrijving en beoordeling van de bestaande activiteiten in en/of nabij het betreffende Natura 2000-gebied. Waar nodig zijn in het Natura 2000-beheerplan voorwaarden opgenomen voor de continuering van deze bestaande activiteiten (zie hoofdstuk 5).

Of een activiteit mag plaatsvinden, of daar voorwaarden aan verbonden zijn en of een Wet natuurbescherming-vergunning nodig is, is afhankelijk van een aantal factoren. Uit figuur 9.1 is af te leiden wanneer een activiteit vergunningplichtig is. Deze figuur is bepalend voor niet-stikstof gerelateerde effecten van activiteiten. Voor stikstof gerelateerde effecten van activiteiten wordt verwezen naar de website 'PAS in uitvoering' (<http://pas.bij12.nl/>).

Figuur 9.1 Activiteiten en vergunningplicht

Voor afwijkingen van bestaande of nieuwe, niet in het Natura 2000-beheerplan beschreven activiteiten in en rondom een Natura 2000-gebied, moet het effect op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied worden bepaald. De initiatiefnemer van de activiteit is verantwoordelijk voor een gemotiveerde beoordeling van de activiteit, rekening houdend met mogelijke cumulatieve effecten. De effectenindicator van het rijk⁵⁴ (zie ook paragraaf 5.3.2) kan daarbij helpen voor niet-stikstof gerelateerde effecten van activiteiten. De effectenindicator geeft aan welke verstoringsfactoren in het betreffende Natura 2000-gebied tot negatieve effecten kunnen leiden. Via het rekeninstrument van het PAS (AERIUS) kunnen de stikstof gerelateerde effecten van activiteiten bepaald worden.

Bij de beoordeling van het niet-stikstof gerelateerde deel kan ook gebruik worden gemaakt van de in hoofdstuk 5 gehanteerde methodiek voor het beoordelen van bestaande activiteiten en de daarbij gehanteerde effectafstanden. Deze methodiek is gebaseerd op de meest actuele kennis van mogelijke verstoringsfactoren voor habitattypen en -soorten en de bijbehorende effectafstanden⁵⁵. Deze werkt als volgt:

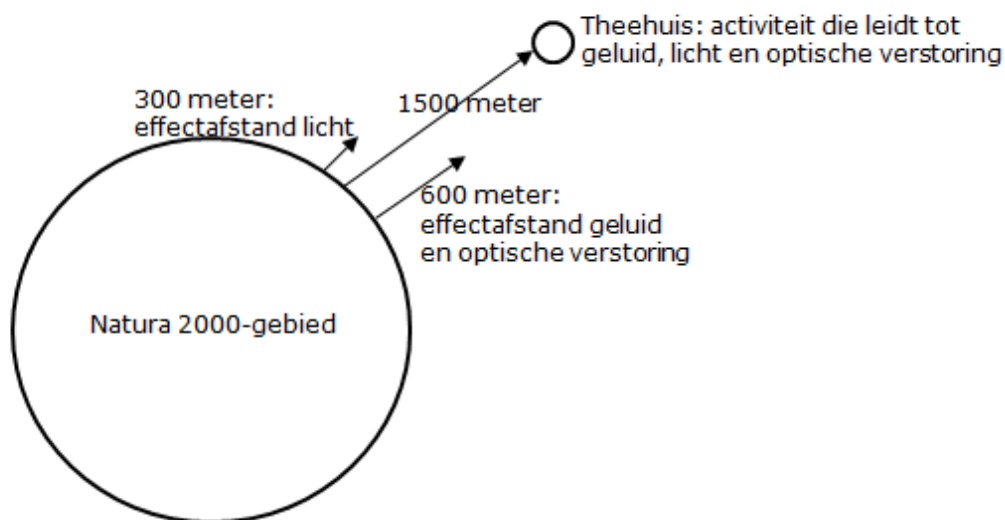
- Stap 1 Beschrijving van de activiteit
Beschrijf de activiteit en benoem de daaruit voortkomende mogelijke verstoringsfactoren.
- Stap 2 Beoordeling van de activiteit
Bepaal of de benoemde mogelijke verstoringsfactoren effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen (via de effectenindicator voor dit Natura 2000-gebied, paragraaf 5.3.2). Bepaal de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied. Bepaal per verstoringsfactor of de bijbehorende effectafstand groter of kleiner is dan de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied.

Als alle effectafstanden van de bij de activiteit behorende mogelijke verstoringsfactoren kleiner zijn dan de afstand van de activiteit tot het Natura 2000-gebied kunnen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen naar alle waarschijnlijkheid worden uitgesloten (zie voor een

⁵⁴ De effectenindicator is een instrument van het rijk waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de activiteit en plannen kunnen worden verkend (zie <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)

⁵⁵ Voor een nadere toelichting zie de Centrale beoordeling

voorbeeld figuur 9.2). Voor meer duidelijkheid is aan te bevelen dat de initiatiefnemer met het bevoegd gezag in overleg treedt.

Figuur 9.2 Voorbeeld activiteit en effectafstanden

Wanneer uit de beoordeling volgt dat de activiteit mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft (de activiteit bevindt zich binnen de voor de activiteit geldende relevante effectafstanden) moet de initiatiefnemer een habitattoets opstellen. Wanneer uit de habitattoets blijkt dat negatieve effecten kunnen worden uitgesloten is het niet nodig de vergunningprocedure te doorlopen. Het is aan te bevelen deze bevindingen in een overleg tussen initiatiefnemer en het bevoegd gezag door het bevoegd gezag te laten bevestigen.

Indien negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten is de activiteit vergunningplichtig. Als sprake is van significant negatieve effecten, dan is een passende beoordeling nodig. In de passende beoordeling worden de effecten van de activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen bepaald. Daarbij worden alle aspecten van de activiteit, ook in combinatie met andere activiteiten of plannen, geïnventariseerd en getoetst en worden waar nodig en mogelijk mitigerende maatregelen benoemd. Het bevoegd gezag bepaalt op basis van de resultaten van de passende beoordeling of de betreffende activiteit kan plaatsvinden en onder welke voorwaarden en legt dit vast in een Wet natuurbescherming-vergunning.

Een Wet natuurbescherming-vergunning kan worden verleend als één van onderstaande situaties van toepassing is:

1. er zijn wel effecten, maar deze staan het behoud en de ontwikkeling van de instandhoudingsdoelstellingen niet in de weg. In deze situatie hoeft geen volledige passende beoordeling te worden opgesteld maar kan worden volstaan met een toets waarin de effecten worden beschreven en maatregelen worden meegewogen die de effecten verminderen of teniet doen.
2. de effecten kunnen de instandhoudingsdoelstellingen significant negatief beïnvloeden:
 - a. in de passende beoordeling zijn verzachtende maatregelen beschreven, die de effecten verminderen of voorkomen, of
 - b. uit de passende beoordeling blijkt dat er andere alternatieven zijn om het project te realiseren met geen of minder ernstige effecten, de passende beoordeling bevat een uitgewerkt en passend beoordeeld alternatief (n.b. de vergunning wordt in deze situatie verleend voor het alternatief), of
 - c. uit de passende beoordeling blijkt dat er geen andere alternatieven zijn en dat er dwingende redenen van groot openbaar belang met de activiteit gemoeid zijn. Dit laatste geldt niet voor prioritaire habitatsoorten of prioritaire habitattypen. Daarvoor kan in deze situatie alleen een Wet natuurbescherming-vergunning worden verleend als de activiteit noodzakelijk is in verband met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of om wezenlijk gunstige effecten voor het milieu te bereiken.

Als er sprake is van een situatie onder 2c. kan de Wet natuurbescherming-vergunning alleen worden verleend als er tevens compenserende maatregelen zijn uitgewerkt om de instandhoudingsdoelstellingen elders⁵⁶, in of grenzend aan het Natura 2000-gebied te herstellen.

9.1.2 Vergunningprocedure

Activiteiten (zie ook hoofdstuk 5) die negatieve effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied zijn vergunningplichtig. Deze vergunning wordt op basis van de Wet natuurbescherming verleend. Daarnaast kan een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht worden verleend met een verklaring van geen bedenkingen voor het onderdeel Wet natuurbescherming.

De initiatiefnemer vraagt de vergunning aan bij het bevoegd gezag en levert de daarvoor benodigde informatie aan inclusief (en voor zover nodig) een passende beoordeling waaruit de mogelijke effecten van de voorgenomen activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied blijken.

Het bevoegd gezag toetst of de activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen en de instandhoudingsmaatregelen (zie hoofdstuk 6) niet belemmert.

Als de bij de vergunningaanvraag aangeleverde informatie niet volledig is, vraagt het bevoegd gezag de initiatiefnemer de vergunningaanvraag voor een bepaalde datum aan te vullen. De vergunningprocedure stopt tot het moment dat de gevraagde aanvullende informatie binnen is of tot de datum die in het verzoek is aangegeven. Als de aanvullende informatie niet of niet volledig wordt geleverd stopt het bevoegd gezag de behandeling van de vergunningaanvraag. De initiatiefnemer kan desgewenst een nieuwe vergunningaanvraag indienen.

Voor de behandeling van de vergunningaanvraag geldt een wettelijke termijn van dertien weken exclusief de weken die nodig zijn voor de aanvulling van de vergunningaanvraag. Het bevoegd gezag kan de behandeltermijn eenmalig met dertien weken verlengen.

Op 8 december 2015 hebben gedeputeerde staten beslist dat vergunningaanvragen worden behandeld volgens de Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure (verder UOV). Om aanvragen correct volgens deze procedure af te handelen is dertien weken te kort. Daarom wordt standaard de behandeltermijn verlengd met de termijn die in de geldende wet is opgenomen. De Wet natuurbescherming kent een extra termijn van zeven weken.

De UOV betekent dat er eerst een ontwerp-besluit op de aanvraag wordt opgesteld en ter inzage wordt gelegd. Belanghebbenden kunnen op dit ontwerpbesluit gedurende zes weken zienswijzen indienen. Na de zienswijzentermijn wordt een definitief besluit op de aanvraag genomen. Hierbij wordt ook ingegaan op de eventueel ingediende zienswijzen. Het definitieve besluit ligt eveneens zes weken ter inzage. Binnen deze tijd kan tegen het definitief besluit beroep worden ingediend bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Beroep is alleen mogelijk voor belanghebbenden die zienswijzen hebben ingediend. In uitzonderingsgevallen is voor belanghebbenden beroep toch mogelijk als hen redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijzen te hebben ingediend. Op de website van de provincie Overijssel is meer informatie te vinden over de procedures.

⁵⁶ Guideline Europese Commissie mbt artikel 6 van de Habitatrichtlijn: compenserende maatregelen mogen ook in andere Natura 2000-gebieden plaatsvinden; mits het gebied waar de compensatie plaatsvindt de vereiste functies kan vervullen en voldoet aan de voor het oorspronkelijke gebied gehanteerde selectiecriteria.

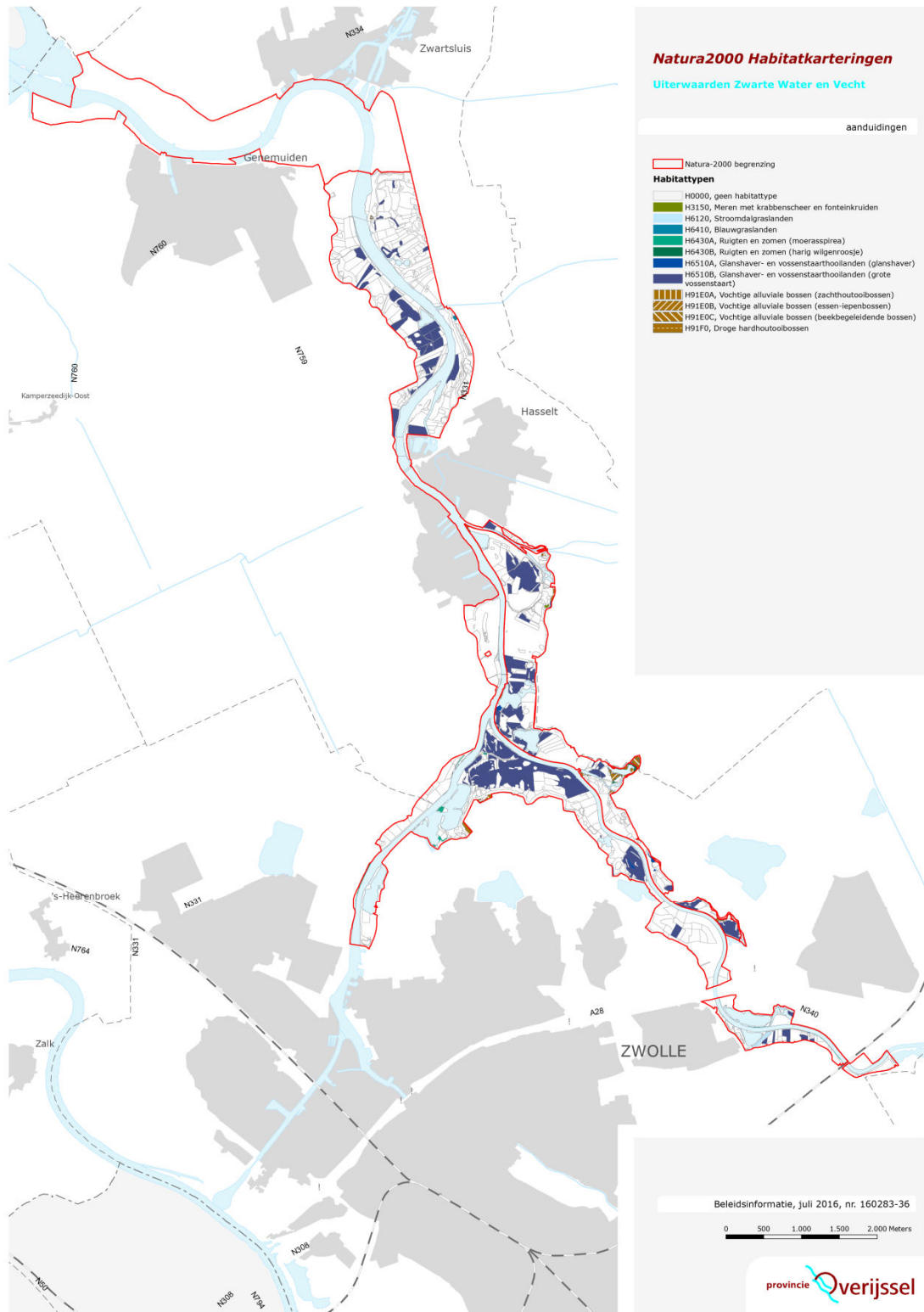
9.2 *Toezicht en handhaving*

De Wet natuurbescherming biedt het kader voor toezicht en handhaving in relatie tot de Natura 2000-beheerplannen (gebiedscontrole, naleving vergunningen etc.). Adequaate toezicht en handhaving zijn nodig voor een goede naleving en dus voor een goede uitvoering van de Wet natuurbescherming. Toezicht en handhaving zien toe op de controle op de naleving van vergunningen en op het opsporen van en optreden (in het veld) tegen overtredingen van een aantal artikelen van de Wet natuurbescherming.

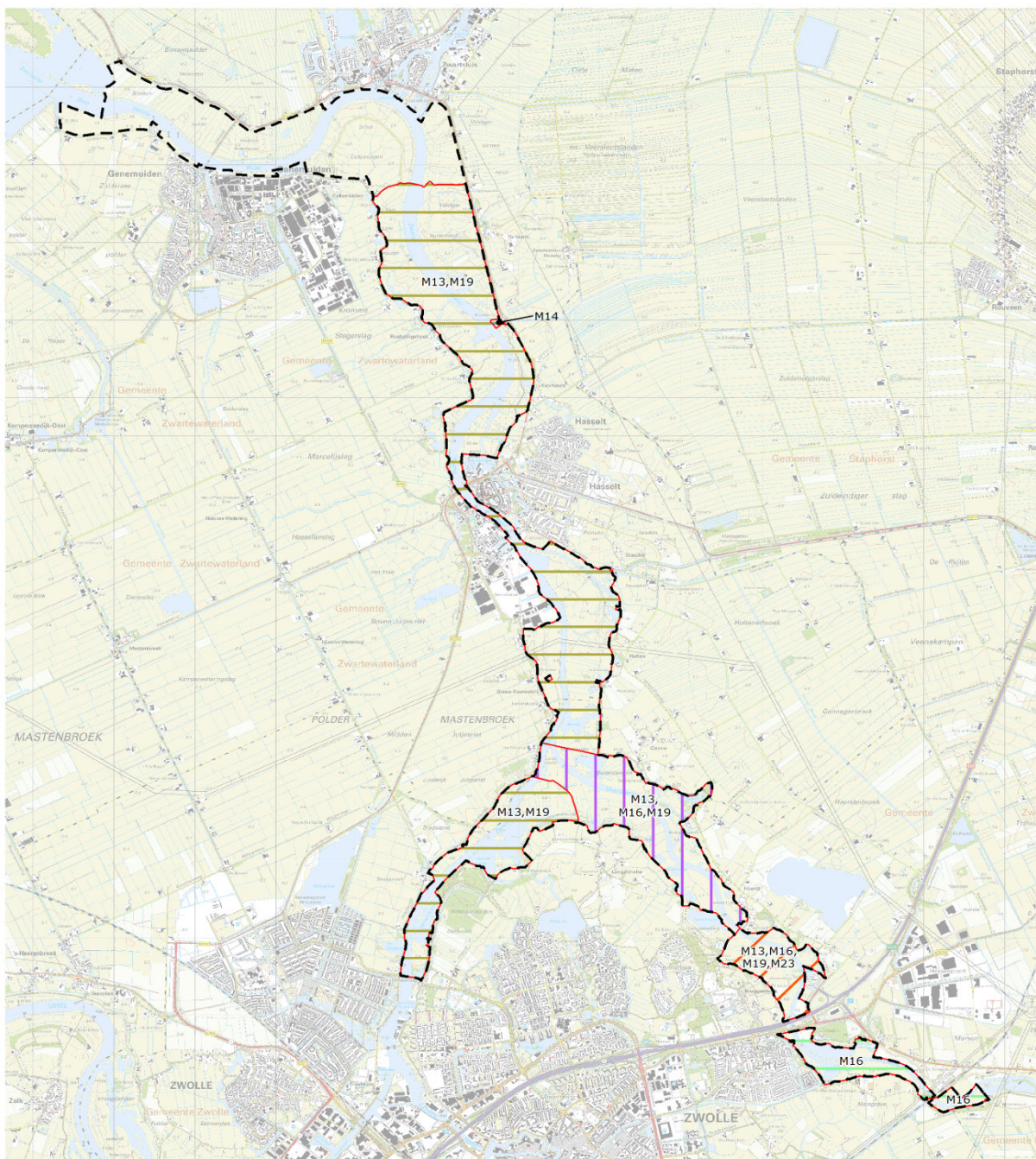
De Wet natuurbescherming biedt het bevoegd gezag ook de mogelijkheid maatregelen te nemen ter voorkoming van schade aan natuurwaarden in een Natura 2000-gebied. Zo kan het bevoegd gezag verleende vergunningen intrekken of wijzigen als de situatie daartoe noopt. Het bevoegd gezag kan als dat nodig is ook besluiten de toegang tot een beschermd gebied te beperken.

Op basis van de landelijk ontwikkelde en vastgestelde 'Handreiking handhavingsplan Natura 2000' (IPO, 2013) worden toezicht en handhaving nader uitgewerkt in toezichts- en handhavingsplannen voor de Natura 2000-beheerplannen en handhavingsuitvoeringsprogramma's. Bij het opstellen van het handhavingsplan wordt samengewerkt met de partijen die een taak hebben op dit gebied (zoals de terreinbeherende organisaties).

Bijlage 1: Habitattypenkaart

Bijlage 2: PAS beheermaatregelen kaart

Beheermaatregelenkaart PAS Overijssel

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Deze kaart hoort bij de Gebiedsanalyse PAS, zie tabellen h4. Inrichtingsmaatregelen zijn in een aparte kaart opgenomen. Maatregelen die een onderzoeksgave betreffen zijn niet op kaart weergegeven.

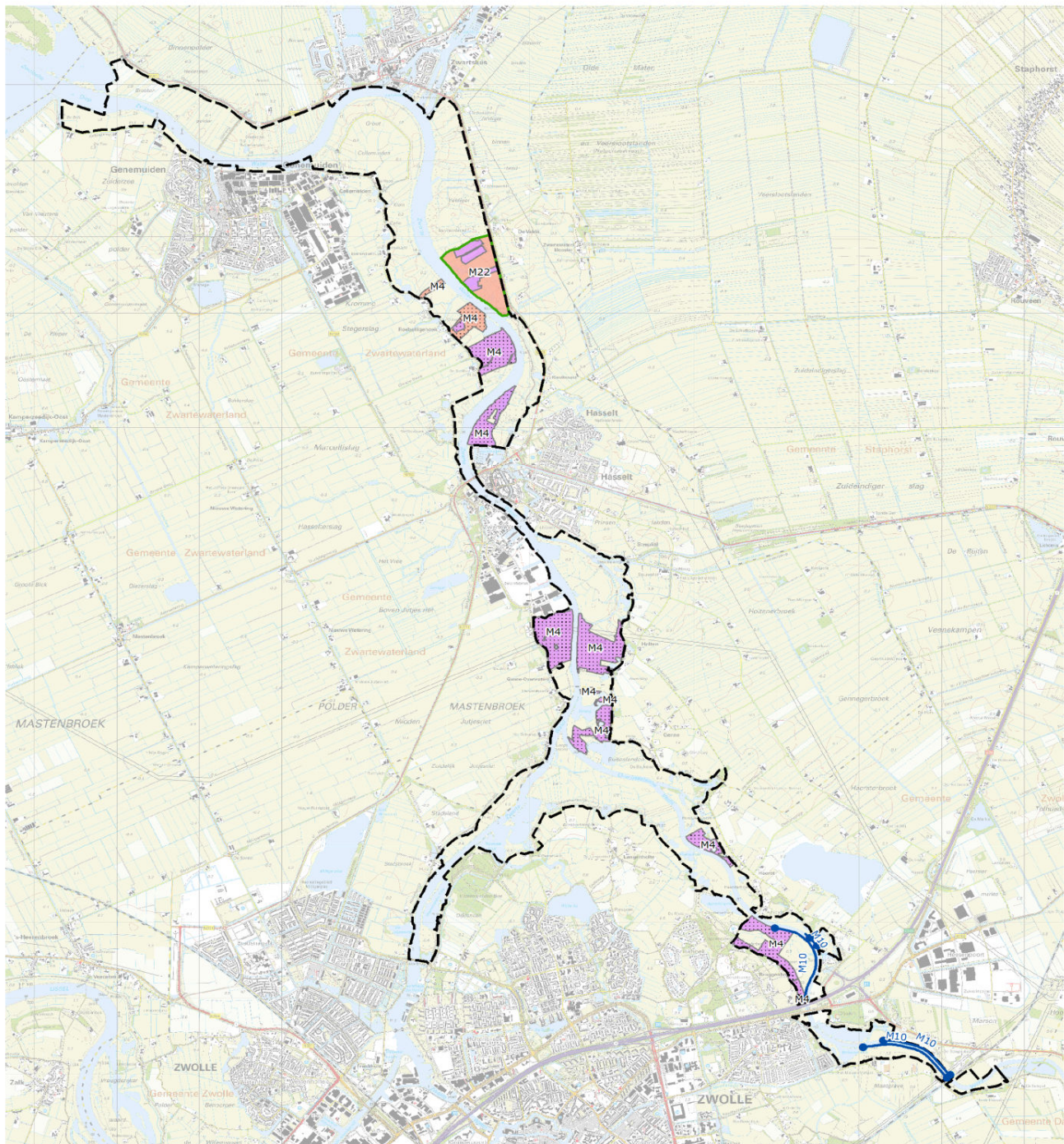
 Natura2000 begrenzing
 beheermaatregel (zie maatregelnummers op kaart)

Beleidsinformatie mei 2015 bek.nr 150118-Uiterwaarden

0 2.000 Meters

provincie Overijssel

Bijlage 3: PAS inrichtingsmaatregelenkaart

Inrichtingsmaatregelenkaart PAS Overijssel

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Deze kaart hoort bij de Gebiedsanalyse PAS, zie tabellen h4. Beheermaatregelen zijn in een aparte kaart opgenomen. Maatregelen die een onderzoeksopgave betreffen zijn niet op kaart weergegeven.

Natura2000 begrenzing
Maatregel
 vererven/inrichten
 inrichten
 waterloop

Termijn
 Lange termijn
 50% korte termijn/50% lange termijn
 Korte termijn
Begrenzing en noodzaak
 begrenzing onzeker, noodzaak zeker

Vererving van gronden gebeurt op basis van een door Gedeputeerde Staten vastgesteld verwervingsplan voor dit Natura 2000 gebied.

Beleidsinformatie juni 2015 tek.nr 150187-Uiterwaarden Zwarte Water

0 2.000Meters

provincie Overijssel

Bijlage 4: Invloedsafstand perceelontwatering

Provincie Overijssel, december 2014

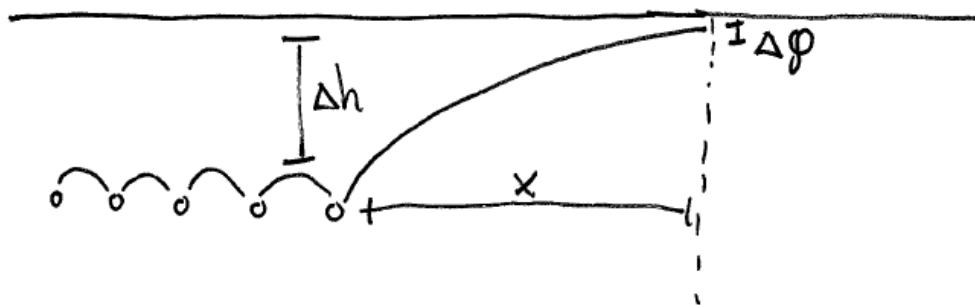
1. Beheerplannen Natura 2000

Het aanleggen van perceelontwatering (buisdrainage of greppels) kan leiden tot daling van de grondwaterstand in een nabijgelegen Natura 2000-gebied en daarmee tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen. Aanleg van perceelontwatering wordt daarom beoordeeld als activiteit in de beheerplannen.

In deze notitie wordt onderbouwd vanaf welke afstand een significante verlaging van de grondwaterstand door perceelontwatering kan worden uitgesloten. Aanleg van perceelontwatering buiten deze afstand kan op basis daarvan worden vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Wet natuurbescherming.

2. Conceptueel model

De invloedsafstand van een gedraineerd gebied kan analytisch worden berekend (Schunselaar et al. 2013). De berekening gaat uit van een gedraineerd gebied dat zich op een afstand x van een natuurgebied bevindt. Op de grens met het natuurgebied is de verlaging van de grondwaterstand ($\Delta\phi$) als gevolg van drainage maximaal 5 cm (figuur B4.1). Dit is een algemeen geaccepteerde grenswaarde voor het beoordelen van effecten van een verandering van de grondwaterstand (ACSG, 2014).

Figuur B4.1. Schematische voorstelling van het effect van perceelontwatering in een conceptueel model

In het gedraineerde gebied is voor aanleg van nieuwe perceelontwatering al reguliere landbouwkundige ontwatering aanwezig, maar door bijvoorbeeld een lage maaiveldhoogte ligt de grondwaterstand in de winter en het voorjaar te dicht onder maaiveld voor een optimale draagkracht.

Aanleg van perceel drainage heeft twee gevolgen: de drainageweerstand in het gedraineerde gebied wordt verlaagd van enkele honderden dagen naar enkele tientallen dagen en de grondwaterstand in het perceel wordt verlaagd tot een niveau dat in de winter en het voorjaar iets boven het niveau van de drains ligt. Dit leidt tot een verandering Δh van de grondwaterstand in het gedraineerde gebied als gevolg van de aanleg van perceelontwatering.

3. Berekening

De afstand x waar een maximaal toelaatbare verlaging van de grondwaterstand $\Delta\phi$ optreedt is analoog aan de werkwijze van Van der Gaast & Massop (2003) te berekenen met de volgende formule⁵⁷ (Wesseling, 1973):

$$x = -\lambda \ln(\Delta\phi\Delta h/)$$

Hierin is x de afstand tot het gedraineerde gebied, $\Delta\phi$ de verlaging van de grondwaterstand op de grens van het natuurgebied en Δh de verlaging van de grondwaterstand in het gedraineerde gebied. De parameter λ is de spreidingslengte van het freatisch grondwater in het tussenliggende landbouwgebied met reguliere ontwatering.

⁵⁷ Deze formule staat bekend als de formule van Mazure en geeft de verlaging van de grondwaterstand in een gebied met watervoerende sloten vanaf een gebied met een gegeven grondwaterstand. De formule is hier zo geschreven dat de invloedsafstand x direct is te berekenen.

Op basis van de gekozen technische uitgangspunten (zie tekstkader) geldt $\Delta\phi=5$ cm en $\Delta h=50$ cm. De formule is daarmee te vereenvoudigen tot:

$$x = -2,3 \lambda$$

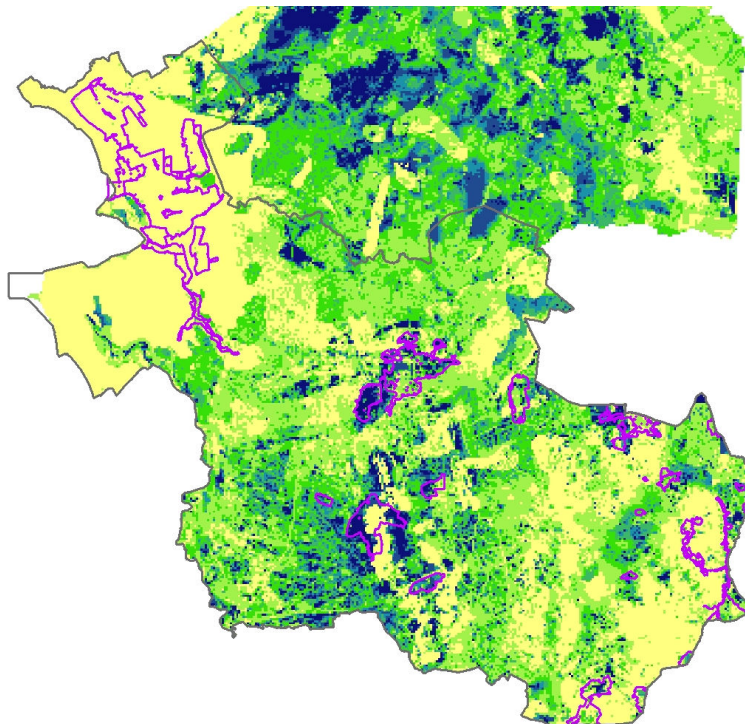
Technische uitgangspunten

Voor de berekening gelden de volgende technische uitgangspunten:

1. Het effect van perceelsdrainage werkt over een langere periode en mag daarom stationair worden berekend (Schunselaar et al. 2013)
2. Perceelsdrainage voert alleen water af in de winter en het voorjaar, in de zomer is de grondwaterstand weggezakt en voert de perceelsdrainage geen water af (Schunselaar et al. 2013).
3. Aangenomen wordt dat de verlaging Δh van de grondwaterstand in gedraineerde percelen in de winter en het voorjaar maximaal 50 cm bedraagt. Deze veronderstelling wordt nader onderbouwd in bijlage 4.1.
4. Een verlaging $\Delta\phi$ van de freatische grondwaterstand van 5 cm of meer wordt beoordeeld als een verlaging waarbij significant negatieve effecten op natte natuur niet meer zijn uit te sluiten. De grondwaterverlaging op de grens met het Natura 2000-gebied mag daarom niet meer zijn dan $\Delta\phi = 5$ cm. Dit is het gebruikelijke criterium voor het beoordelen van effecten van grondwaterstandsverandering (ACSG, 2014).

Freatische spreidingslengte

Voor de berekening is spreidingslengte λ bepaald uit de kaart van de freatische spreidingslengte van Alterra (Massop et al. 2012). Per Natura 2000-gebied is de mediaan bepaald van alle voorkomende freatische spreidingslengtes per gridcel van 250 bij 250 meter in het landbouwgebied in een kilometer rondom het Natura 2000-gebied⁵⁸.

Figuur B4.1. Kaart van freatische spreidingslengte (Massop et al. 2012))

⁵⁸ De mediaan geldt als een schatter die weinig gevoelig is voor uitschieters (extReem hoge of extReem lage waarden, in dit geval van de spreidingslengte). In dit geval blijkt de mediaan van de spreidingslengte lager te zijn dan het gemiddelde. Dat is te verklaren door het veelvuldig voorkomen van hoger gelegen gronden met een hoge spreidingslengte. Omdat deze gronden veelal niet drainagebehoefstig zijn is het onwenselijk als deze zwaar meetellen in het bepalen van de spreidingslengte rondom een Natura 2000-gebied.

4. Te hanteren invloedsafstanden

Op basis van de beschreven werkwijze worden invloedsafstanden berekend zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel B4.1 Spreidingslengte, berekende invloedsafstand en relatieve kwelflux vanuit het gebied buiten de te hanteren invloedsafstand voor Natura 2000-gebieden in Overijssel

Gebied	Lambda	Berekende afstand	Te hanteren afstand
Aamsveen	59	136	200
Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	318	731	700
Bergvennen & Brecklenkampse veld	347	798	800
Boetelerveld	688	1582	1500
De Borkeld	322	741	700
Buurserzand & Haaksbergerveen	149	343	350
De Wieden	20	46	
Dinkelland	217	499	500
Engbertsdijksvenen	442	1017	1000
Landgoederen Oldenzaal	55	127	200
Lemselermaten	468	1076	1000
Lonnekermeer	386	888	900
Oldematen en Veerslootlanden	17	39	
Sallandse heuvelrug ⁵⁹	535	1231	1200
Springendal & Dal van de Mosbeek	416	957	900
Uiterwaarden Zwarte Water & Vecht	33	76	
Vecht & Beneden-Regge	301	692	700
Weerribben	21	48	
Wierdense veld	505	1162	1100
Witte veen	146	336	350

Afronding van invloedsafstanden

Gezien de onzekerheidsmarge in uitgangsmateriaal en berekeningsmethode zijn de berekende invloedsafstanden afgerond naar een te hanteren invloedsafstand voor het beoordelen van vergunningplicht. De afronding is gebaseerd op een deskundigenoordeel waarbij grote afstanden waar mogelijk naar beneden zijn afgerond en kleine afstanden naar boven.

In de gekozen werkwijze wordt aangenomen dat de eigenschappen van het ontwateringstelsel constant zijn over een groter gebied. Bij een relatief kleine invloedsafstand zal deze aanname minder goed opgaan, zodat het voor de hand ligt naar boven af te ronden. Daarentegen is bij een grote invloedsafstand de kans groter dat het effect van perceelsdrainage extra wordt gedempt door aanwezigheid van grote drainerende watergangen. Daarom ligt bij een grote invloedsafstand afronding naar beneden voor de hand.

Door afronding van de berekende invloedsafstanden wordt voorkomen dat ten onrechte een te kleine afstand wordt gehanteerd, zonder dat onnodige vergunningplicht ontstaat.

Invloedsafstand in veengebieden

Voor Natura 2000-gebieden in het laagveengebied worden zeer geringe invloedsafstanden berekend.

⁵⁹ De spreidingslengte voor het Natura 2000-gebied Sallandse heuvelrug is gebaseerd op de mediaan van gridcellen in een kilometer rondom de stuwwal. Hiermee wordt voorkomen dat de spreidingslengte deels wordt gebaseerd op de spreidingslengte van het bosgebied op de stuwwal dat niet binnen de Natura 2000-begrenzing ligt.

Dit geldt voor Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Oldematen en Veerslootlanden, Wieden en Weerribben.

Uit navraag bij Alterra blijkt dat wordt verondersteld dat effecten van een ingreep beperkt blijven tot het freatisch grondwater in de veenlaag. Veen heeft een geringe horizontale doorlatendheid en een hoge verticale weerstand, wat leidt tot een geringe spreidingslengte van maximaal 20 – 40 meter. Deze veronderstelling sluit aan bij de praktijk: Oppervlaktewaterpeilen in laagveengebieden liggen dicht onder maaiveld en het effect van perceelontwatering zal daarom in de praktijk beperkt blijven tot de veenlaag. Voor de Natura 2000-gebieden in laagveen kan daarom in het beheerplan een geringe invloedsafstand voor perceelsdrainage gehanteerd worden, met de aanvullende voorwaarde dat perceelsdrainage in de veenlaag wordt aangelegd.

Ingrepen die effect hebben op de zandondergrond onder het veenpakket zullen juist een zeer grote invloedsafstand hebben. Dat komt doordat het zandpakket onder de veenlaag een zeer grote spreidingslengte heeft. Peilveranderingen in waterschapsleidingen waarvan de bodem onder de veenlaag ligt kunnen daardoor tot op zeer grote afstand effect hebben. Hetzelfde geldt voor perceelsdrainage die in de zandondergrond wordt aangelegd. Het effect van een ingreep in de zandondergrond dient per situatie te worden beoordeeld.

Beoordeling van effecten binnen de invloedafstand

Binnen de berekende invloedafstanden kan een significant negatief effect van aanleg van perceelontwatering niet op voorhand worden uitgesloten. Voor aanleg van nieuwe perceelontwatering binnen deze afstand dient de initiatiefnemer dan ook zelf aan te tonen dat significant negatief effect is uit te sluiten. Dat vraagt een onderbouwing die per situatie kan verschillen. De initiatiefnemer is daarbij niet gebonden aan de algemene uitgangspunten in deze notitie aangezien bij het optreden van effecten op korte afstand de lokale omstandigheden een relatief grote invloed zullen hebben. Een benadering zoals in deze notitie, waarbij effecten van ontwatering gemiddeld worden over grotere afstanden, is dan minder goed toepasbaar.

Referenties

- ACSG (2014). Protocol. Beschrijving behandeling verzoeken om onderzoek naar schade. AdviesCommissie Schade Grondwater, Utrecht.
- Massop, H.Th.L, C. Kwakernaak & P.J.T. van Bakel (2012). Fysieke onderlegger voor het Deltaprogramma. Kansen voor waterconserving in regionale stroomgebieden. Alterra-rapport 2287. Alterra, Wageningen.
- Naudin-Ten Cate, R., T. Tjootink & M. Wentink (2000) Cultuurtechnisch Vademecum. Handboek voor inrichting en beheer van land, water en milieu Doetinchem, Elsevier bedrijfsinformatie.
- Schunselaar, S.S., P.E. Dik & S. Rijpkema (2013). Uitwerking beïnvloedingszones N2000. Externe werking drainage en beregning. Grontmij, Assen.
- Sluijter, R. (2011). De Bosatlas van het klimaat. Noordhoff Uitgevers Groningen/KNMI De Bilt.
- Van Bakel, P.J.T., E.M.P.M. van Boekel & I.G.A.M. Noij (2008). Modelonderzoek naar effecten van conventionele en samengestelde, peilgestuurde drainage op de hydrologie en nutriëntenbelasting. Alterra-rapport 1647. Alterra, Wageningen.
- Van der Gaast, J.W.J. & H. Th. L. Massop (2003). Spreidingslengte voor het beheergebied van Waterschap Veluwe. Alterra-rapport 653. Alterra, Wageningen.
- Wesseling, J. (1973). Theories of Field Drainage and Watershed Runoff. 13 Seepage. ILRI, Wageningen.

Bijlage 4.1. Onderbouwing verlaging grondwaterstand in een gedraineerd perceel

Voor de berekening in deze notitie dient de verlaging van de grondwaterstand in een gebied met nieuwe perceelsontwatering te worden opgegeven. De gebruikte schatting $\Delta h=50$ cm wordt in deze bijlage nader onderbouwd.

Schatting op basis van vuistregels

Uitgangspunt is dat drainage wordt aangelegd in een landbouwgebied, dus in een situatie waarin al ontwatering aanwezig is. Bij een drainageweerstand van 300 tot 400 dagen en een neerslagoverschot in het winterhalfjaar van 200 mm (Sluijter, 2011) is de opbolling $300 \cdot (200/180/1000) = 34$ cm.

Bij aanleg van buisdrainage neemt de drainageweerstand af tot ongeveer 70 dagen en wordt de opbolling 8 cm. Aangenomen dat buisdrainage 5 tot 10 cm boven het slootpeil ligt is de verlaging van het grondwater op perceelsniveau als gevolg van aanleg van perceelsontwatering in de winter ongeveer 30 – 40 cm.

Onderbouwing op basis van modelberekeningen

Onderstaande tabel met getallen uit Van Bakel et al. (2008, p58) geeft een onderbouwing op basis van modelberekeningen. In deze studie zijn berekeningen uitgevoerd met een landelijk grondwatermodel, gekoppeld aan een model van de onverzadigde zone. Onderstaande getallen geven effecten van aanleg van perceelsdrainage in voorheen ongedraineerd landbouwgebied (voor enkele zandgebieden in Brabant).

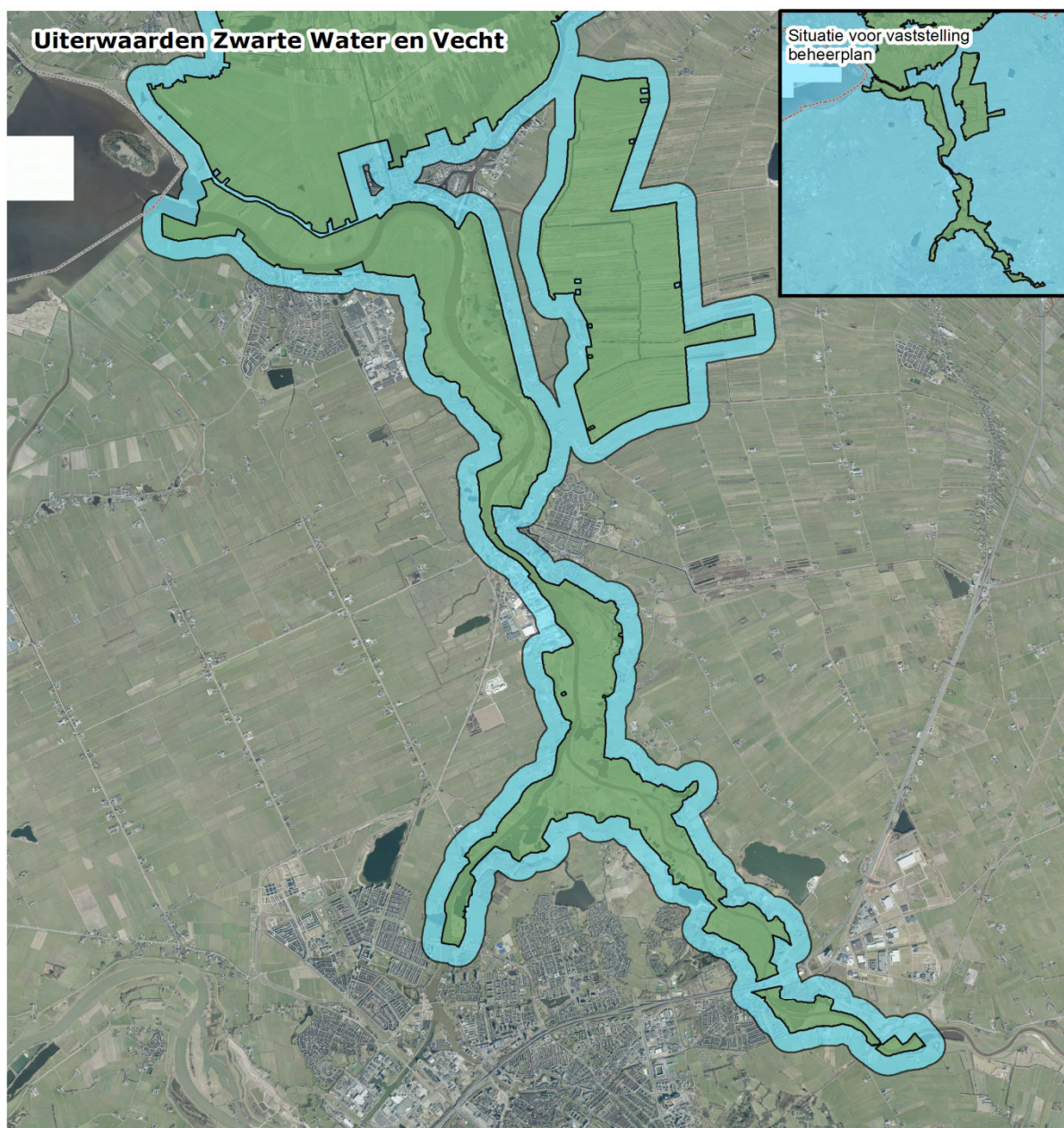
Tabel B4.2 Effect van perceelsdrainage op de GHG, GLG en GVG in zandgebieden (de flux betreft de toestroming door de onderrand, een positief getal is kwel naar het perceel).

Plot	3059	4603	4974	5055	5325	5496	5622	5654	5724
GHG	18	23	46	52	28	42	34	26	47
GLG	137	139	142	147	123	153	123	79	148
GVG	68	47	65	76	46	54	51	45	71
flux mm/d	0,11	0,36	-0,01	-0,26	0,28	0,02	0,4	2,35	-0,24
GHG	70	71	78	82	77	80	77	71	85
GLG	143	146	144	151	127	158	126	104	153
GVG	96	85	90	96	87	88	87	81	97
flux mm/d	0,48	0,58	0,2	0,06	0,63	0,3	0,69	2,52	0,04
dGHG	-52	-48	-32	-30	-49	-38	-43	-45	-38
dGLG	-6	-7	-2	-4	-4	-5	-3	-25	-5
dGVG	-28	-38	-25	-20	-41	-34	-36	-36	-26
dFlux	0,37	0,22	0,21	0,32	0,35	0,28	0,29	0,17	0,28

Uit bovenstaande blijkt dat de verlaging van de wintergrondwaterstand (GHG) weliswaar in de orde grootte van 40 cm ligt, maar dat een verlaging tot 50 cm niet is uit te sluiten. Omdat voor het vergunning vrij stellen ieder significant negatief effect op voorhand moet kunnen worden uitgesloten wordt in deze notitie gerekend met 50 cm, wat als een maximaal te verwachten verlaging wordt beschouwd.

De tabel laat ook zien dat buisdrainage ertoe leidt dat aanzienlijke toename van de kwel naar gedraineerde percelen wordt berekend. Dat is in lijn met de verwachting, dat gedraineerde percelen grondwater uit de omgeving zullen aantrekken.

Bijlage 5: Invloedsafstand kleine grondwateronttrekkingen

bijlage/kaart

Zone mogelijk effect kleine grondwateronttrekkingen op Natura 2000 gebied

Effect-afstand: 300 m

aanduidingen

- Natura 2000 gebied
- Zone mogelijke vergunningplicht Nb-wet kleine grondwateronttrekkingen
- Geen vergunningplicht Nb-wet voor kleine grondwateronttrekkingen*

Beleidsinformatie, januari 2016, nr. 160015-2 Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

0 800 1.600 2.400 Meter

* N.B. Nabij een provinciegrens kan vergunningplicht gelden i.v.m. Natura 2000 gebied in naastgelegen provincie(s)

Bijlage 6: Beoordeelde melkveehouderijen op het aspect lichthinder

Bestaande melkveehouderijen binnen 300 meter van Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. In hoofdstuk 5 zijn alle agrarische activiteiten beoordeeld. Deze bijlage gaat specifiek in op lichthinder op lichtgevoelige habitat- en vogelrichtlijnsoorten

Voor bestaande melkveehouderijen geldt:

- Als in de huidige situatie geen lichtverstoring optreedt is de beoordeling van de (open) stallen⁶⁰ groen.
- Indien sprake is van een open stal kunnen significant negatieve effecten door lichtverstoring op instandhoudingsdoelstellingen niet worden uitgesloten. Met mitigerende maatregelen zijn deze effecten waarschijnlijk te voorkomen of te verzachten (beoordeling geel).
- Als het niet bekend is of sprake is van een open stal is meer informatie nodig (beoordeling oranje).

De Centrale beoordeling geeft geen uitsluitsel over mogelijk significant negatieve effecten als gevolg van lichthinder door stallen. De beoordeling is gebaseerd op aanvullende informatie van de provincie en haar partners.

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Straat	Nr.	Postcode	Plaats	Onderbouwing beoordeling
Groen	VOFTuin	Cellemuiden	5	8281PX	Genemuiden	Windbrekend gaas
Groen	A. van de Vegte	Zwolsedijk	20	8061RD	Hasselt	Windbrekend gaas
Groen	J. van Dijk	Zwolsedijk	9	8061RE	Hasselt	Windbrekend gaas
Groen	Maatschap W. Fuite en E.H. Fuite-Beens	Cellemuiden	6	8281PX	Genemuiden	Windbrekend gaa
Groen	Hoeve De Roebol	Cellemuiden	37	8061RT	Hasselt	Windbrekend gaas
Groen	Maatschap Kronenberg en Kronenberg-Breunese	De Velde	3	8064PH	Zwartsluis	Windbrekend gaas
Groen	E.A.B. Rouveroi van Nieuwaal	Glinthuisweg	15	8061PN	Hasselt	Hobbyboer en geen open stal
Groen	E.G.J. van der Kolk	Zwolsedijk	18	8061RD	Hasselt	Windbrekend gaas en afscherming door landschapsel-ementen rondom de stal
Groen	Maatschap D. van de Streek en J.H. Bongers	Bergkloosterweg	16	8034PM	Zwolle	Dichte stal
Groen	Maatschap Z. Pelleboer-Kanis en W. Pelleboer	Gennerdijk	6	8061PR	Hasselt	Windbrekend gaas
Groen	E. Bergkamp	Oppen Swolle	23	8064PZ	Zwartsluis	Omliggende bebossing en bebouwing sluit lichthinder uit
Groen	Maatschap C. Roeland en J. Roeland-van der Steege	Kettingweg	8	8281PN	Genemuiden	Windbrekend gaas
Groen	Maatschap M. van Ittersum en A. van Ittersum-Post	Kettingweg	10	8281PN	Genemuiden	Windbrekend gaas
Groen	Melkveebedrijf Klei-Haerst	De Doornweg	1	8035PC	Zwolle	Dichte stal
Groen	Maatschap Den Uijl	De Velde	26	8064PJ	Zwartsluis	Windbrekend gaas
Groen	K. Jager	Groot Lageland	17	8064AL	Zwartsluis	Traditionele oude stal, geen open stal
Groen	Maatschap Visscher - Schoon	Oppen Swolle	27	8064PZ	Zwartsluis	Traditionele oude stal, geen open stal
Groen	Maatschap Aalberts	Havezatheweg	1	8035PG	Zwolle	Dichte stal
Groen	Maatschap Kok	Vijfhoekweg	11	8035PH	Zwolle	Dichte stal
Groen	Maatschap Valk	Hasselterdijk	48	8043PG	Zwolle	Dichte stal
Groen	H. Dekker	Hasselterdijk	51B	8043PG	Zwolle	Dichte stal
Groen	Melkveebedrijf Scherpenkate	Glinthuisweg	11	8061PN	Hasselt	Traditionele stallen met ventilatie-openingen, geen open stal
Groen	Maatschap Scherpenkate	Glinthuisweg	4	8061PP	Hasselt	Traditionele stal, geen open stal

⁶⁰ Met stal wordt bedoeld de fysieke aanwezigheid van het gebouw

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Straat	Nr.	Postcode	Plaats	Onderbouwing beoordeling
Groen	Maatschap Prins	Zwolsedijk	10	8061RD	Hasselt	Traditionele stal met ramen en windbrekend gaas
Groen	H. Meuleman	Zwolsedijk	6	8061RD	Hasselt	Traditionele stal, geen open stal.
Groen	Maatschap Selles-Hurenkamp	Cellemuiden	23	8061RS	Hasselt	Traditionele stallen, deels met windbrekend gaas, geen open stal
Groen	Maatschap v.d. Berg	De Velde	7	8064PH	Zwartsluis	Windbrekend gaas
Groen	Maatschap Verhoek	Kettingweg	4	8281PN	Genemuiden	Windbrekend gaas
Groen	D. van Dijk	Cellemuiden	14	8281PX	Genemuiden	Windbrekend gaas

Bijlage 7: Beoordeelde recreatiebedrijven

Voor bestaande recreatiebedrijven geldt:

- Als in de huidige situatie geen significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen is de beoordeling van de bestaande activiteiten van het betreffende bedrijf groen;
- Indien significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten maar met mitigerende maatregelen waarschijnlijk te voorkomen of te verzachten zijn is de beoordeling geel;
- Als niet bekend is of er mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn is meer informatie nodig (beoordeling oranje).

Zie voor een nadere toelichting op de beoordeling paragraaf 5.4.13.

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Adres	Plaats	Afstand tot Natura 2000-gebied
Groen	Hotel Zwartewater	De Vlake 20	Zwartsluis	29 meter
Groen	Hotel Roskam	Stationsweg 1	Zwartsluis	199 meter
Groen	Fitplaza, the Goodlife Company	Palestrinalaan 913	Zwolle	773 meter
Groen	Cafe Schippers Welvaren VOF	Westerkaai 16	Genemuiden	387 meter
Groen	Chinees Rest de Lange Muur	Kruisstraat 4	Genemuiden	607 meter
Groen	Maatschap Cafetaria "De Eekhoorn"	Prinses Irenestraat 8	Genemuiden	861 meter
Groen	Cafe-Cafetaria de Albatros	Stationsweg 8	Zwartsluis	183 meter
Groen	Cafe Cafetaria D3/4lde Soldaat B.V.	Oosterbrugstraat 9	Genemuiden	421 meter
Groen	Culinair Centrum de Herderin	Hoogstraat 1	Hasselt	97 meter
Groen	Chinees Indisch Restaurant 'Azie'	Hoogstraat 7	Hasselt	114 meter
Groen	Onder de Luifel V.O.F.	Ridderstraat 5	Hasselt	38 meter
Groen	Snackbar T Zwarte Water	Burgemeester Royerplein 2	Hasselt	53 meter
Groen	Petit Rest.-Snackbar de Vollenhoofsche Poort	Stationsweg 3	Zwartsluis	201 meter
Groen	Chinees Indisch Restaurant 'Welcome'	Kerkstraat 12	Zwartsluis	231 meter
Groen	Horecabedrijf 'De Agnietenberg'	Haersterveerweg 23	Zwolle	124 meter
Groen	De Agnietenberg Recreatie B.V.	Haersterveerweg 27	Zwolle	362 meter
Groen	Ko-Shing	Bachlaan 343	Zwolle	977 meter
Groen	Camping en Jachthaven Terra Nautic	Vechtdijk 1	Zwolle	40 meter
Groen	Openbare Bibliotheek	Prinses Irenestraat 2 a	Genemuiden	880 meter
Groen	Het Patatje	Bachlaan 351	Zwolle	999 meter
Groen	Cafetaria Berkum	Campherbeeklaan 8	Zwolle	596 meter
Groen	Cafe de Zon	Markt 3	Hasselt	124 meter
Groen	Atelier Gootjes	Klooienberglaan 275	Zwolle	873 meter
Groen	Wellness Center Zwartewater	Sisalstraat 60	Genemuiden	484 meter
Groen	Van der Valk Hotel Zwolle	Kranenburgweg 10	Zwolle	131 meter

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Adres	Plaats	Afstand tot Natura 2000-gebied
Groen	Euritmie Impresariaat Nederland	Boerhaavelaan 49	Zwolle	410 meter
Groen	Drees V.O.F.	De Scheepvaartlaan 31	Zwartsluis	480 meter
Groen	Hotel Het Zwartewater (Genemuiden) B.V.	Westerkaai 48	Genemuiden	493 meter
Groen	Camping 'De Bakspieker'	Hessenweg 14	Zwolle	129 meter
Groen	Jachtwerf Admiraal BV	Ambachtsweg 18	Hasselt	159 meter
Groen	Jachthaven de Watergeus	Mastenmakersstraat 23	Zwartsluis	154 meter
Groen	Jachthaven Molenwaard	Van Nahuysweg 151	Hasselt	0 meter
Groen	Snackbar Gert Jan	Langestraat 59	Genemuiden	723 meter
Groen	Cafe Bar de Ruiter	Prinsengracht 29	Hasselt	275 meter
Groen	De Weijsberg	Mastenmakersstraat 37	Zwartsluis	169 meter
Groen	Genua	Nieuwstraat 9	Genemuiden	544 meter
Groen	Meesters in Muziek	Marskramerstraat 7	Zwolle	561 meter
Groen	Hem Geluid- en Theatertechniek	Klokkengieterlaan 31	Zwolle	668 meter
Groen	Annet van der Kamp	Bergkloosterweg 44	Zwolle	283 meter
Groen	Transmission Skateparken	Larixlaan 7	Zwolle	846 meter
Groen	Ad'vundum	Markt 6	Hasselt	109 meter
Groen	Stichting Recreatiecentrum Zwartewater	De Vleugel 2	Zwartsluis	43 meter
Groen	Jachthaven de Hanze B.V.	Holtenbroekerdijk 42	Zwolle	503 meter
Groen	Eerland Ambulant slager	Buitenkwartier 36	Zwartsluis	119 meter
Groen	K. en E. Beens V.O.F.	Bergroede 17	Genemuiden	881 meter
Groen	Conrad Catering Compleet	Waterlelie 19	Zwolle	876 meter
Groen	Live On Stage Events	Praetoriusstraat 22	Zwolle	914 meter
Groen	Circus in Bedrijf	Klokkengieterlaan 14	Zwolle	664 meter
Groen	Zwolle Music Promotion	Sparrenlaan 108	Zwolle	967 meter
Groen	Cafe 'De Sluus'	Schoolstraat 2	Zwartsluis	235 meter
Groen	Jolanda van Harten	Bachlaan 3	Zwolle	906 meter
Groen	Ledshopzwartsluis.nl	De Taanderij 22	Zwartsluis	352 meter
Groen	Koffie- /Theeschenk//Zorgboerder. de Langenhof	Brinkhoekweg 8	Zwolle	448 meter
Groen	A.T. Lezzet	Beethovenlaan 179	Zwolle	922 meter
Groen	Rob Holtens	Dokter Baxstraat 41	Genemuiden	809 meter
Groen	Winfred den Hoed Producties	Lorentzlaan 6	Zwolle	481 meter
Groen	Bakker Gerard	Bachplein 15	Zwolle	991 meter
Groen	Sportkantine 'de Prinsenhof'	Prinsenstraat 22	Hasselt	349 meter
Groen	De Vier Jaargetijden Franchise Zw'sluis B.V.	Kerkstraat 26	Zwartsluis	277 meter
Groen	Restaurant De Biezen B.V.	Langestraat 14	Genemuiden	642 meter

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Adres	Plaats	Afstand tot Natura 2000-gebied
Groen	Cafe De Blizzard	Kolksluiskade 3	Zwartsluis	166 meter
Groen	Paspel Fashion	Goudsmidstraat 2	Zwolle	517 meter
Groen	Sensara	Beeldsnijderstraat 128	Zwolle	208 meter
Groen	Theaterbureau Spot!	Telemannstraat 237	Zwolle	719 meter
Groen	Kaketoe Kinderfeestjes	Klooienberglaan 591	Zwolle	753 meter
Groen	Lakrimi's	Nieuwstraat 15	Hasselt	169 meter
Groen	Theetuin Stadsland B&B	Hasselterdijk 57	Zwolle	35 meter
Groen	PetraPen	Rijnlaan 243	Zwolle	998 meter
Groen	Arjan's Ballonnerie	Erfgenamenwegje 1	Hasselt	218 meter
Groen	Hilke ten Duis	Beeldsnijderstraat 23	Zwolle	162 meter
Groen	Zwartewater catering & BBQ	Gaffel 86	Hasselt	603 meter
Groen	Pann's	Drapenierlaan 17	Zwolle	361 meter
Groen	Tamme de Boer	Bachlaan 219	Zwolle	925 meter
Groen	Deflexx Entertainment	Prunuspark 13	Zwolle	523 meter
Groen	It's Magic	Grutto 25	Genemuiden	629 meter
Groen	Joy Playing	Beeldsnijderstraat 146	Zwolle	291 meter
Groen	Muziekonderwijs Genemuiden	Simondsstraat 35	Genemuiden	630 meter
Groen	Ilsje Merk	Essenlaan 21	Zwolle	767 meter
Groen	Maquirein	De Taanderij 1	Zwartsluis	336 meter
Groen	Anita Middel	Marskramerstraat 5	Zwolle	557 meter
Groen	Wendy Biljard	Koperslagerstraat 59	Zwolle	942 meter
Groen	A. Kreiter	Zwaardvegerstraat 234	Zwolle	898 meter
Groen	P.H. Appelo	Essenlaan 21	Zwolle	767 meter
Groen	BBKitchen	Hoedenmakerstraat 18	Zwolle	550 meter
Groen	J.A.G.H. Kroes	Verkavelingsweg 16	Hasselt	705 meter
Groen	Swolla Soldiers	Palestrinalaan 16	Zwolle	594 meter
Groen	Valentino	Nijstad 17	Genemuiden	568 meter
Groen	Rosa da Silva	Telemannstraat 107	Zwolle	834 meter
Groen	Nguyen T.P. Vietnamese Snacks	Frobergerstraat 84	Zwolle	977 meter
Groen	Zwembad Ariën Prins van Wijngaarden	Veerweg 2	Hasselt	119 meter
Groen	Daniel Groener Theaterpedagoog	Palestrinalaan 112	Zwolle	597 meter
Groen	Nynke Pieters-Poelsma	Eiland 24	Hasselt	82 meter
Groen	Steven Faber Piano	Marskramerstraat 7	Zwolle	561 meter
Groen	Ekker Bouw- en Monumentenadvies	Porporastraat 80	Zwolle	989 meter
Groen	Janne IJmker	Heerengracht 11	Hasselt	176 meter
Groen	Oosterwijk Music	De Doornweg 15	Zwolle	59 meter
Groen	meter R. Brandenburg	Eelderdiep 13	Zwolle	760 meter
Groen	Unico meter Zwolle B.V.	De Grote Kranerweerd 57	Zwartsluis	624 meter
Groen	Mozet meter	Beethovenlaan 422	Zwolle	887 meter
Groen	M.B. Kalkma meter n	Telemannstraat 124	Zwolle	759 meter
Groen	Meneer Bredewold	Palestrinalaan 517	Zwolle	492 meter

Beoordeling	Bedrijfsnaam	Adres	Plaats	Afstand tot Natura 2000- gebied
	meter			
Groen	ETEN by Linda	Kalkbranderstraat 9	Zwolle	589 meter
Groen	Cafe Restaurant Pension Ruimzicht	Achter het Pannenwerk 3	Hasselt	24 meter
Groen	Het Oude Gemeentehuis	Kerkstraat 26	Zwartsluis	277 meter
Groen	Beursplaza	Palestrinalaan 913	Zwolle	773 meter
Groen	Albron B.V.	Lingenstraat 2	Zwolle	956 meter

Bijlage 8: Overige beoordeelde bedrijven met een SBI-code

Voor bestaande overige bedrijven met een SBI-code geldt:

- Als in de huidige situatie geen significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen is de beoordeling van de bestaande activiteiten van het betreffende bedrijf groen;
- Indien significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten maar met mitigerende maatregelen waarschijnlijk te voorkomen of te verzachten zijn is de beoordeling geel;
- Als niet bekend is of er mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn is meer informatie nodig (beoordeling oranje).

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstoringsfactor	Onderbouwing beoordeling
Groen	Autoplaat- en Richtbedrijf Voerman V.O.F.	Autospuut-inrichtingen	82 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Electric Classics	Autospuut-inrichtingen	111 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen in woon/werkgebied. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Dykman Autoschade BV	Autospuut-inrichtingen	124 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Uitgeverij de Drie Watersteden BV	Drukkerijen (vlak- en rotatiediep-drukkerijen)	150 meter	Geluid / optische verstoring / licht	Gelegen in woon/werkgebied. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring, licht- en geluidhinder uit.
Groen	Drukkerij Kuiper	Drukkerijen (vlak- en rotatiediep-drukkerijen)	127 meter	Geluid / optische verstoring / licht	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring, licht- en geluidhinder uit.
Groen	Octopush Handling-service BV	Drukkerijen (vlak- en rotatiediep-drukkerijen)	129 meter	Geluid / optische verstoring / licht	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring, licht- en geluidhinder uit.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	J G J Buit	Kurkwaren-, riet- en vlechtwerfabrieken	157 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring en geluidhinder uit.
Groen	H Beens	Kurkwaren-, riet- en vlechtwerfabrieken	104 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring en geluidhinder uit.
Groen	Straal- en Spuitbedrijf Admiraal BV	Metaaloppervlakte-behandelings-bedrijven	82 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring, licht- en geluidhinder uit.
Groen	Maquirein	Modelvliegtuig-velden	340 meter	Optische verstoring	Gelegen in woongebied. Yoga activiteiten (vinden binnen plaats). Afgeschermd door andere woningen / bedrijven. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Ten Kate IJzerwaren en Gereedschappen B.V.	Overige metaalbewerkende industrie	126 meter	Licht / optische verstoring	Gelegen in woongebied / stadscentrum. Afgeschermd door andere bedrijven / woningen. Dit sluit lichthinder en optische verstoring uit.
Groen	Riezebos A. BV	Overige metaalbewerkende industrie	121 meter	Licht	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit lichthinder uit.
Groen	Robusta BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	73 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, binnendijks. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	Delanstalen	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	25 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	M.I.D. Carpets BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	108 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Tufthut BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	133 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Betap BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	850 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	G. Beens en Zn BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	59 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	BV BVD	Tapijt-, kokos- en vloermatten fabrieken	133 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Carpet Line	Tapijt-, kokos- en vloermatten fabrieken	486 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door 1 ander bedrijf. Dit sluit optische verstoring uit.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	Hillfloor Tapyt BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten fabrieken	60 meter	Geluid / optische verstoring	Binnendijs gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Arends Industriële Laminering B.V.	Tapijt-, kokos- en vloermatten fabrieken	318 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Prinsen-Steen	Groothandel in overige consumenten-artikelen	112 meter	Licht / optische verstoring / geluid	Kleinschalig, activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit licht- geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Verhoek Riethandel B.V.	Groothandel in overige consumenten-artikelen	35 meter	Licht / optische verstoring / geluid	Ligt op > 300m van leefgebied ganzen, binnendijs, geen activiteiten die geluidhinder veroorzaken. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Optiwood by Ambiente	Groothandel in overige consumenten-artikelen	26 meter	Licht / optische verstoring / geluid	Bedrijf aan huis. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Geo Partners BV	Groothandel in overige consumenten-artikelen	64 meter	Licht / optische verstoring / geluid	Binnendijs gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit licht- en geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Handelsondernem ing Harms BV	Groothandel in overige intermediaire goederen	109 meter	Licht / optische verstoring / geluid	Bedrijf aan huis. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit licht- en geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Advance Sports Fit Centre	Groothandel in overige voedings- en genotmiddelen	101 meter	Licht / optische verstoring / geluid	Gelegen in bebouwd gebied, activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bebouwing. Dit sluit licht- en geluidhinder en optische verstoring uit.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Oranje	Fuite Gebr BV	Groothandel in ruwe tabak, groenten, fruit en consumptie-aardappelen	45 meter	Licht / optische verstoring / geluid	Onvoldoende informatie beschikbaar om licht- en geluidhinder en optische verstoring uit te kunnen sluiten.
Groen	Zonwerings-bedrijf Benne	Groothandel in vuurwerk en munitie	179 meter	Licht / geluid	Gelegen in woonwijk, activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit licht- en geluidhinder uit.
Oranje	Covatra Ned BV	Laad-, los- en overslagbedrijven t.b.v. binnenvaart:	124 meter	Licht / optische verstoring / geluid	Onvoldoende informatie beschikbaar om licht- en geluidhinder en optische verstoring uit te kunnen sluiten.
Groen	Le Petit Port	Overige dienstverlening t.b.v. vervoer (kantoren)	82 meter	Licht	Opslag en aanlegplaatsen van boten. Voor deze dienstverlening is lichthinder uitgesloten.
Groen	Bosma Schroothandel	Overige groothandel in afval en schroot	118 meter	Licht / optische verstoring / geluid	Gescheiden door enige bebouwing, dijk en provinciale weg van Natura 2000-gebied; dit sluit optische verstoring en verstoring door licht uit. Effectafstand geluid is voor dit type bedrijf 100 meter, waardoor verstoring door geluid is uitgesloten.
Groen	Adel Polyester BV	Rubber artikelenfabrieken	342 meter	Optische verstoring	Gelegen achter de dijk en op bedrijventerrein, afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	BASF Coatings Services BV	Zand en grind	713 meter	Geluid	Gelegen op bedrijventerrein naast woonwijk. Afgeschermd door andere bedrijven en woonwijk, op ruime afstand van Natura 2000-gebied. Dit sluit geluidhinder uit.
Groen	Breman Warmteadvies BV	Groothandel in ijzer- en metaalwaren en verwarmings-apparatuur	218 meter	Geluid/licht	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Hiermee zijn geluidhinder en optische verstoring uit te sluiten.
Groen	Cronolin paint BV	Kleur- en verfstoffenfabrieken	485 meter	Optische verstoring	Gelegen achter de dijk en op bedrijventerrein, activiteiten vinden binnen plaats. Hiermee is optische verstoring uit te sluiten.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	Db Handel	Overige groothandel in afval en schroot	871 meter	Geluid	Kleinschalige onderneming in woonwijk. Dit sluit geluidhinder uit.
Groen	Doeland Goos	Zand en grind	589 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein naast woonwijk. Afgeschermd door andere bedrijven en woonwijk, op ruime afstand van Natura 2000-gebied. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Dragt en Blokzijl	Laad-, los- en overslagbedrijven t.b.v. binnenvaart	1.085 meter	Geluid	Gelegen in woonwijk, dit sluit geluidshinder uit.
	Dycore systeemvloeren	Kalkzandsteen-fabrieken	290 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Bedrijf bestaat niet meer.
Groen	Eurofasteners Nederland BV	Groothandel in metalen en -halfabrikaten	322 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Kantoor, activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Eurorail BV	Zand en grind	645 meter	Geluid	Gelegen op bedrijventerrein. Afgeschermd door andere bedrijven, op ruime afstand van Natura 2000-gebied. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	F. Roossien	Overige groothandel in afval en schroot	1.410 meter	Geluid	Kleinschalige onderneming in woonwijk. Dit sluit geluidhinder uit.
Groen	Handels-onderneming Gero VOF	Overige groothandel in afval en schroot	234 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Afgeschermd door andere bedrijven, op ruime afstand van Natura 2000-gebied. Dit sluit licht- en geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Hoeben Metalen BV	Overige groothandel in afval en schroot	290 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Het terrein wordt afgeschermd door andere bedrijven. Hierdoor zijn optische verstoring en verstoring door uitgesloten. Effectafstand geluid is voor dit type bedrijf 100 meter, waardoor verstoring door geluid is uitgesloten.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	Hoogeboom	Afvalscheidings-installaties	1.136 meter	Geluid	Geluidhinder is door ligging op ruime afstand van het Natura 2000-gebied uitgesloten.
Groen	IJzerhandel Draaisma	Overige groothandel in afval en schroot	1.053 meter	Geluid	Geluidhinder is door ligging op ruime afstand van het Natura 2000-gebied uitgesloten.
	INKON Eurorail BV	Zand en grind	645 meter	Geluid	Bedrijf is uitgeschreven uit het Handelsregister.
Groen	Interpanel Projects B.V.	zand en grind	554 meter	Geluid	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder uit.
Groen	J. Roossien	Overige groothandel in afval en schroot	105 meter	Geluid	Kleinschalige onderneming in woonwijk. Dit sluit geluidhinder uit.
Groen	Landzicht Staal BV	Groothandel in metalen en – halffabrikaten	434 meter	Geluid / optische verstoring	Kleinschalige onderneming, landschaps-elementen sluiten geluid en optische verstoring uit.
Groen	Luit Dubbeldam	Groothandel in levende dieren	23 meter	Geluid / optische verstoring	Kleinschalige onderneming, langs de N340. Dit sluit geluid en optische verstoring uit.
	M. Meulenman	Groothandel in levende dieren	36 meter	Geluid / optische verstoring	Onderneming is uitgeschreven uit het Handelsregister
Groen	M.J.Walstra	Overige groothandel in afval en schroot	397 meter	Geluid / optische verstoring	Optische verstoring en lichthinder uitgesloten vanwege ingesloten ligging achter de dijk. Effectafstand geluid is voor dit type bedrijf 100 meter, waardoor verstoring door geluid is uitgesloten.
Groen	Marsman Specerijen BV	Groothandel in koffie, thee, cacao en specerijen	184 meter	Geluid / optische verstoring	Kantoor gelegen aan rand woonwijk, activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Matsu	Groothandel in overige intermediaire goederen	736 meter	Geluid	Gelegen in woonwijk op geruime afstand van het Natura 2000-gebied. Dit sluit geluidhinder uit.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	N.V. Handel maatschappij v/h Red Star Fibre Company	Groothandel in overige intermediaire goederen	936 meter	Geluid	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder uit.
Groen	Oton B.V.	Groothandel minerale olieprodukten (excl. brandstoffen)	411 meter	Geluid	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder uit.
Groen	Perdaan Biertapverhuur	Verhuurbedrijven voor transportmiddelen (excl. personenauto's)	10 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Bedrijf aan huis, kleinschalig, achter de dijk. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit geluid- en lichteinder en optische verstoring uit.
Groen	Polaris Verpakkingen BV	Golfkartonfabrieken	3.922 meter	Verdroging	Het bedrijf onttrekt geen grondwater.
Groen	Riethandel Jos van Rees & Zn. BV	Zand en grind	1.007 meter	Geluid	Grote afstand, op basis van type werkzaamheden is geluidhinder uit te sluiten.
Groen	Salland Olie Maatschappij BV	Groothandel minerale olieprodukten (excl. brandstoffen)	411 meter	Geluid	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder uit.
Groen	Select-Yarns BV	Groothandel in overige intermediaire goederen	395 meter	Geluid / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit geluidhinder en optische verstoring uit.
Oranje	Strating Trading BV	Zand en grind	10 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Onvoldoende informatie beschikbaar om licht- en geluidhinder en optische verstoring uit te kunnen sluiten.
Groen	Veembedryf A Buisman BV	Opslaggebouwen (verhuur opslagruimte)	818 meter	Geluid	Gelegen op bedrijventerrein, activiteiten vinden binnen plaats. Geluidhinder is op basis van ligging op ruime afstand van het Natura 2000-gebied uitgesloten.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	Weijmar Schultz	Zand en grind:	718 meter	Geluid	Kantoor en binnenhandel, activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit geluidhinder uit.
Groen	Avimat Coating BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	599 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, achter de dijk. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Bewe Processing BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	446 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	M.D. Mattings BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	476 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, achter de dijk. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Mateboer Tapijt-, Karpetten- & Mattenfabriek	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	323 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, achter de dijk, afgeschermd door andere bedrijven. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Multimat BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	275 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, achter de dijk. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Rinos	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	299 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, afgeschermd door andere bedrijven. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Maatschap Crematorium Kranenburg Zwolle	Uitvaartcentra	557 meter	Optische verstoring	Door afstand en ligging in bos is optische verstoring uitgesloten.
Groen	Jachthaven de Hanze BV	Modelvliegtuig-velden	504 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging is optische verstoring uitgesloten.
Groen	Sportkantine 'de Prinsenhof'	Kantines	348 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging is optische verstoring uitgesloten.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstoring-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	B.G.S. Hasselt BV	Drukkerijen van dagbladen	243 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging is optische verstoring uitgesloten.
Groen	De Copieerderij	Drukkerijen van dagbladen	317 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging (in woonwijk) is optische verstoring uitgesloten.
Groen	SMG Premedia BV	Drukkerijen van dagbladen	559 meter	Optische verstoring	Kantoor gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Mail and More	Drukkerijen van dagbladen	369 meter	Optische verstoring	Kantoor gelegen op bedrijventerrein, afgeschermd door andere bedrijven. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Regenboog BV	Expediteurs, cargadoors (kantoren)	508 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging (in woonwijk) is optische verstoring uitgesloten.
Groen	Alles onder Een Dak BV	Bouwmarkten, tuincentra, hypermarkten	376 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, achter de dijk en afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Houtshop Ruth	Bouwmarkten, tuincentra, hypermarkten	293 meter	Optische verstoring / licht	Kantoor, activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring en lichthinder uit.
Groen	Scharphof Hout en Bouwmaterialen	Bouwmarkten, tuincentra, hypermarkten	578 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging (in woonwijk) is optische verstoring uitgesloten.
Groen	Takman VOF	Bouwmarkten, tuincentra, hypermarkten	545 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging (in woonwijk) is optische verstoring uitgesloten.
Groen	Buisman Consumer Products BV	Bakmeel- en puddingpoederfabriek en	429 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging (in woonwijk) is optische verstoring uitgesloten.
Groen	Buisman Ingredients BV	Bakmeel- en puddingpoederfabrieken	429 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging (in woonwijk) is optische verstoring uitgesloten.
Groen	Kon. Fabr. v. Gebrande Suiker R. Buisman BV	Bakmeel- en puddingpoederfabrieken	429 meter	Optische verstoring	Op basis van ligging (in woonwijk) is optische verstoring uitgesloten.
Groen	Autoclean-centrum Briljant	Autowasserijen	229 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, afgeschermd door andere bedrijven. Daarmee is optische verstoring uitgesloten.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	Autopoetsbedrijf Theo	Autowasserijen	456 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, afgeschermd door andere bedrijven. Activiteiten vinden binnen plaats. Daarmee is optische verstoring uitgesloten.
Groen	Deca	Autowasserijen	247 meter	Optische verstoring	Gelegen in woonwijk. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Van Dyk Bandenservice	Autowasserijen	537 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, achter de dijk, afgeschermd door andere bedrijven. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Vebe Floorcoverings BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	458 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, afgeschermd door andere bedrijven. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Vifloor Non Wovens BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten-fabrieken	318 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, afgeschermd door andere bedrijven. Activiteiten vinden binnen plaats. Dit sluit optische verstoring uit.
Groen	Visscher Caravelle BV	Tapijt-, kokos- en vloermatten fabrieken	365 meter	Optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein, afgeschermd door andere bedrijven. Activiteiten vinden binnen plaats. Daarmee is optische verstoring uitgesloten.
Groen	A.J. Huisman	Overig onderwijs		Geluid / licht / optische verstoring	Op basis van type werkzaamheden (kleinschalig en binnen plaatsvindend) zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	Cosmeticare	Haar- en schoonheids-verzorging		Geluid / licht / optische verstoring	Op basis van type werkzaamheden (kleinschalig en binnen plaatsvindend) zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	De Vier Jaargetijden Franchise Zw'sluis B.V.	Restaurants, cafetaria's e.d. en ijssalons		Geluid/licht/optische verstoring	Op basis van type werkzaamheden (kleinschalig en binnen plaatsvindend) zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	Etoile de Mer Visagie	Haar- en schoonheids-verzorging		Geluid / licht / optische verstoring	Op basis van type werkzaamheden (kleinschalig en binnen plaatsvindend) zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
	Klussenbedrijf Adi	Landschaps-verzorging		Geluid / licht / optische verstoring	Onderneming is uitgeschreven uit het Handelsregister.
Groen	VOF van der Straaten & Scheper	Vervoer over water	260 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Woon/werkgebied. Activiteiten vinden binnen plaats. Veel bebouwing tussen Natura 2000-gebied en bedrijfslocatie. Hiermee zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uit te sluiten.
Groen	Zwolse Accountants Maatschap	Accountancy, belastingadvisering en administratie		Geluid/licht/optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Buit Agra-service	Dienstverlening voor de landbouw, behandeling van gewassen en zaden na de oogst	193 meter	Geluid/licht/optische verstoring	Op basis van ligging in woonwijk zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	C1000	Supermarkten, warenhuizen en dergelijke winkels met een algemeen assortiment	451 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	De Groene Lantaarn Mode	Winkels in kleding en mode-artikelen; textielsupermarkten	492 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Drukkerij Schutters-magazijn B.V.	Drukkerijen en dienstverlening voor drukkerijen	558 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Gelegen op bedrijventerrein. Activiteiten vinden binnen plaats. Afgeschermd door andere bedrijven. Dit sluit licht- en geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Hoefman Consult	Advies op het gebied van management en bedrijfsvoering	142 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	IJslander Stal Langenholte	Fokken en houden van dieren	42 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Kleinschalig, deels ombost, type bedrijfsactiviteiten sluit licht- en geluidhinder en optische verstoring uit.
Groen	Immoteur BV	Uitgeverijen	165 meter	Geluid/licht/ optische verstoring	Op basis van ligging in achterdijks gelegen woonwijk zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	J. Hartenhof	Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw	438 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Woonbestemming (flat), achterdijks gelegen. Op basis van ligging zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	Jan-V	Overig onderwijs	520 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Juwelier Jeroen Luth	Winkels in juweliersartikelen en uurwerken	132 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Kinderfysio Zwartewaterland	Praktijken van verloskundigen en paramedici	568 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Koopman Autoruithetstel	Gespecialiseerde reparatie van auto's	246 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Ligging in woonwijk sluit geluid- en lichthinder en optische verstoring uit.
Groen	Pann's	Kantines en catering	361 meter	Geluid/licht/ optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	RMV Vastgoed	Advisering op het gebied van management en bedrijfsvoering	280 meter	Geluid/licht/ optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Rudi Dekker Grafische Vormgeving & Desktop Publishing	Reclamebureaus en handel in advertentieruimte en -tijd	440 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Scene-it Films	Productie en distributie van films en televisie-programma's	315 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Security Services Vogel	Beveiliging en opsporing	542 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Sensara	Kunst	208 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Stephanie Jansen	Fotografie en ontwikkelen van foto's en films	596 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Studio Nogwat	Fotografie en ontwikkelen van foto's en films	491 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zie Centrale Beoordeling
Groen	Timmer- en Klussenbedrijf A.H.	Afwerking van gebouwen	385 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Ligging in woonwijk sluit geluid- en lichthinder en optische verstoring uit.

Beoordeling	Bedrijf	Categorie	Afstand tot Natura 2000-gebied	Mogelijke verstorings-factor	Onderbouwing beoordeling
Groen	Trade Investment Company	Verhuur en lease van personenauto's en lichte bedrijfsauto's	57 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Zeer kleinschalig, daardoor vergelijkbaar met een woonlocatie. Daarmee zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	Twister Cleaning	Reiniging	481 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Op basis van ligging in woonwijk zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	W. Riezebos PDM icecream	Groothandel in overige voedingsmiddelen en overige grondstoffen en halffabrikaten	530 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Op basis van ligging in woonwijk zijn geluid- en lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	Scheepswerf Poppen (Zwartsluis)	Scheepsbouw- en reparatiebedrijven van metalen schepen	660 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Op basis van ligging zijn geluid-, lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	Scheepswerf Geertman (Zwartsluis)	Scheepsbouw- en reparatiebedrijven van metalen schepen	680 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Op basis van ligging zijn geluid-, lichthinder en optische verstoring uitgesloten.
Groen	Scheepswerf Bodewes (Hasselt)	Scheepsbouw- en reparatiebedrijven van metalen schepen	190 meter	Geluid / licht / optische verstoring	Op basis van ligging zijn geluid-, lichthinder en optische verstoring uitgesloten.

Bijlage 9: Overzicht PAS- en niet-PAS maatregelen

(zie ook hoofdstuk 6)

Voor uitvoeringsperiode van de PAS-maatregelen zie de PAS-gebiedsanalyse

Maatregel		
PAS		
M1	Herstel hydrologie	Onderzoeksopgave naar vroegere, huidige en toekomstige overstromingsregime in relatie tot het voorkomen van habitattypen H6120, H6510A en -B en H91F0; in het onderzoek wordt tevens gekeken naar de invloed van inklinking van de bodem, vroegere verdieping van het zomerbed, de in gebruik name van de balgstuw Ramspol en plannen voor rivieraanpassingen in de Vecht en Regge op overstromingsregime en deze habitattypen; het onderzoek moet leiden tot inzicht in de kansen en noodzaak van maatregelen voor het realiseren van het overstromingsregime van betreffende habitattypen
M3	herstel hydrologie	Onderzoeksopgave naar de invloed van de interne waterhuishouding op het overstromingsregime en grondwaterregime van habitattypen H6120, H91F0, H6510A en -B en H6410; het onderzoek moet leiden tot aanbevelingen voor het optimaliseren van de interne waterhuishouding
M4	Herstel hydrologie	Verwerven, herinrichten, verbeteren waterhuishouding percelen in nieuwe natuur EHS inclusief stoppen bemesting
M8	Herstel hydrologie	Dempen of sterk verondiepen tussen dijk en huidig voorkomen Blauwgraslanden, H6410 (reeds uitgevoerd)
M9	Herstel morfodynamiek	Onderzoeksopgave: vaststellen of actuele zandsedimentatie optreedt op locaties van habitatype H6120; dit onderzoek kijkt ook naar de effecten van maatregel M10 op de zandsedimentatie
M10	Herstel morfodynamiek	Ontstenen rivieroever (waar mogelijk binnen aangegeven trajecten), tenzij resultaten M9 aangeven dat trend in de kwaliteit of oppervlakte van H6120 en sedimentatie voldoende zijn
M13	Beheer en inrichting	Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (H6510 A en B): tweemaal per jaar maaien en afvoeren of eenmaal maaien in combinatie met nabeweiding. Eerste maaibeurt na 15 juni (exact opp/locatie bepalen tijdens uitvoering)
M14	Beheer en inrichting	Blauwgraslanden (H6410): eenmaal per jaar maaien en afvoeren laat in groeiseizoen (exact opp/locatie bepalen tijdens uitvoering)
M16	Beheer en inrichting	Stroomdalgraslanden (H6120): jaarlijks beweiding of laat in het groeiseizoen maaien en afvoeren. Eventueel in combinatie met nabeweiding
M19	Beheer en inrichting	Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden (grote Vossenstaart), H6510B. Eenmalig inbreng van kenmerkende plantensoorten (herintroductie) alleen als geen zaadverspreiding via overstroming kan plaatsvinden. Eventueel herhalen
M22	Beheer en inrichting	Blauwgraslanden (H6410): eenmalig plaggen in beperkt deel van Veldiger hooilanden (reeds uitgevoerd) en in buitendijks deel bij Kievitsnest
M23	Beheer en inrichting	Droge hardhoutooibossen (H91F0): ingrijpen soortensamenstelling
Niet-PAS		
	Onderzoek	Onderzoek drainage en kleine grondwateronttrekkingen ten behoeve van agrarische activiteiten (korte termijn)
	Onderzoek	Onderzoek verbeteren waterkwaliteit op groeilocaties (kolken) areaal H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (korte termijn)

	Onderzoek	Onderzoek verondiepen wateren potentiële groeilocaties H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden thv Genemuiden en Langenholte (lange termijn)
	Beheer	Ruigten en zomen (H6230): voortzetten huidig beheer: periodiek maaien (eens per 2/3 jaar) op locaties waar het habitatype voorkomt (korte en lange termijn)
	Onderzoek	Droge hardhoutooibossen (H91F0): Onderzoeksopgave en pilot bosuitbreiding via natuurlijke processen (afrastering en monitoring nodig)
	Onderzoek	Droge hardhoutooibossen (H91F0): Hakhoutbeheer. Onderzoek nodig of specifieke maatregelen kansrijk zijn (bos aanplant met gebiedeigen genetisch materiaal, begrazing, hakhoutbeheer consequenter toepassen, exoten verwijderen en vervangen door esdoorn en populieren). Locatie: Huis den Doorn en de dijkhelling bij de Brommert
	Onderzoek	Droge hardhoutooibossen (H91F0): Onderzoek naar maatregelen optimaliseren rivierdynamiek (bijv. aantakken oude nevengeulen, maaiveldverlaging en verlaging kade bij Huize den Doorn). Locatie: ten zuiden van Hasselt
	Beheer/inrichting	Droge hardhoutooibossen (H91F0): -Borden plaatsen op locaties waar betreding gereguleerd moet worden (huidige en te ontwikkelen gebieden met hardhoutooibos) en handhaven; -opheffen illegale jachthaven bij de Brommert en handhaven; -extra voorzieningen: percelen vrijwaren van begrazing door vee, ontwikkelend struweel en boomsoorten indien nodig vrijstellen; -informatievoorziening publiek middels informatieborden over verruiging van percelen
	Beheer/inrichting	Opstellen slootbeheerplan met onder andere gefaseerd baggeren t.b.v. Bittervoorn en Kleine modderkruiper. Opstellen van verspreidingskaarten van het leefgebied van Bittervoorn. Bagger gebruiken voor bemesting kievitsbloemhooilanden (korte termijn)
	Beheer/inrichting	Grote karekiet: Ontwikkeling van brede zones overjarig riet door adequaat beheer en ontwikkeling van waterriet, door herstel van de natuurlijke peildynamiek, geregeld terugbrengen van vegetatiesuccessie. Waterriet: 10x200 meter (foerageergebied), 400x15 meter (broedhabitat). Golfslag tegengaan door stenen vooroevers te verlagen (zie ook onderzoek). Onderdeel herinrichting Veldiger Buitenlanden (PAS-maatregel M22) (grotendeels uitgevoerd)
	Onderzoek	Grote karekiet: Onderzoek naar de effecten van de hoogte van vooroevers op rietontwikkeling (korte termijn)
	Onderzoek	Grote karekiet, Roerdomp, Porseleinhoen en Kwartelkoning: Onderzoek naar noodzaak instellen rustzones om verstoring door recreatie te beperken. Afsluiten voor snelvaren nodig? (onderzoek korte termijn)
	Onderzoek	Grote karekiet en Roerdomp: Onderzoek mogelijkheden locatie vooroevers, korte termijn
	Onderzoek	Roerdomp en Grote karekiet: Onderzoek hoogte van vooroevers op waterrietontwikkeling, korte termijn
	Beheer/inrichting	Roerdomp: Aanleg 4-5 ha moeras per territorium met 3 ha inundatieriet met een grenslengte van 4,4 km. Kansrijke locatie is aanwezig in Veldiger Buitenlanden (reeds uitgevoerd)

	Onderzoek	Onderzoek naar aanwezigheid Porseleinhoen (korte termijn). Als de soort aanwezig blijkt, dan wordt extra broedbiotoop ingericht in een verondiepte kolk (lange termijn). Minimaal 3-10 ha lage helofytenmoeras in ondiep water (10-20 cm)
	Beheer	Kwartelkoning: Aanpassen maaibeheer. Instellen van 5x21 ha laat gemaaid grasland. Locaties kiezen in samenhang met uitbreiding H6510B. Korte termijn
	Monitoring	Kwartelkoning en Grutto: Opstellen verspreidingskaarten van leefgebieden en in beeld brengen trends van broedparen cq doortrekkende vogels. Als hieruit blijkt dat toch sprake is van achteruitgang in areaal en/of kwaliteit en dat daardoor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van deze soort in gevaar komt dan worden in de tweede beheerplanperiode alsnog aanvullende maatregelen genomen (welke maatregelen is nu nog niet aan te geven). Korte termijn
	Beheer	Zwarte stern: Plaatsen broedvlotjes voor Zwarte stern om vestiging op 2 à 3 locaties mogelijk te maken. Evt. verwijderen bos (geen habitattypen) op geschikte broedplekken. Korte termijn.
	Beheer	Zwarte stern: Instellen rustzones door plaatsen bord en hek (voorkomen verstoring slaapplekken), korte termijn
	Beheer	Zwarte stern: Extensief slootbeheer (tbv voedselaanbod), korte termijn
	Beheer	Zwarte stern: Herstel krabbescheervegetatie (nestlocatie) op lange termijn

Bijlage 10: Begrippen- en afkortingenlijst

Begrippenlijst

Onderstaande lijst bevat de in het beheerplan en de nota van antwoord gehanteerde begrippen. Nadere uitleg over Natura 2000 en daar mee samenhangende begrippen is ook te vinden op website: <http://www.natura2000.nl>

- *Aanwijzingsbesluit*: Besluit waarmee een Natura 2000-gebied wordt aangewezen en begrensd en waarin de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied worden aangegeven.
- *Andere handeling*: Bestaand gebruik niet zijnde een project. Uit jurisprudentie blijkt dat ook het uitvoeren van strandexcursies met een strandbus op Terschelling, het opnieuw open stellen van een bestaande verharde weg voor ontsluitingsverkeer en het wijzigen van het veebestand onder een andere handeling vallen.
- *Beheerplan*: Een door het bevoegd gezag vastgesteld plan waarin is vastgelegd wat er wordt gedaan om de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied te realiseren.
- *Belanghebbende*: (Rechts)personen, bewoners, bedrijven, recreanten die een direct belang kunnen aantonen tav het betreffende Natura 2000-gebied.
- *Bestaand gebruik*: gebruik dat op 31 maart 2010 bekend was, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag (artikel 1 lid m, Natuurbeschermingswet 1998).
- *Beschermde Natuurmonumenten* wettelijk beschermde gebieden die vanaf de jaren 70 van de vorige eeuw zijn aangewezen. Een deel van de beschermde Natuurmonumenten ligt binnen Natura 2000-gebieden.
- *Bestuursakkoord Natuur*: overeenkomst tussen rijk en provincie in nauw overleg met maatschappelijke organisaties over de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland voor de periode tot en met 2027
- *Bevoegd gezag*: Overheidsinstelling die is belast met een bepaalde taak, bijvoorbeeld vergunningverlening of vaststellen van beheerplannen.
- *Biodiversiteit*: soortenrijkdom.
- *Centrale beoordeling*: de door Arcadis in 2012 uitgevoerde inventarisatie: Centrale beoordeling van bestaande handelingen in en rond Natura 2000-gebieden in Overijssel.
- *Ecologische Hoofdstructuur (EHS)*: een samenhangend netwerk van in (inter)nationaal opzicht belangrijke duurzaam te behouden ecosystemen. De EHS is opgebouwd uit natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingsszones. (nu: Natuurnetwerk Nederland; In Overijssel blijft de term EHS in gebruik)
- *Fauna*: De totaliteit van de diersoorten van een bepaald gebied.
- *Foerageergebied*: Bepaald gebied waarin dieren regelmatig gebruik maken voor het zoeken van voedsel.
- *Gedeputeerde Staten (GS)*: Dagelijks bestuur van een provincie.
- *Gunstige staat van instandhouding*: Van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype is sprake als de biotische en abiotische omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.
- *Habitat*: Kenmerkend leefgebied van een soort.
- *Habitatrichtlijn*: EU-richtlijn (EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992) die als doel heeft het in stand houden van de biodiversiteit in de Europese Unie door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.
- *Habitatype*: Land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn (= letterlijke definitie die in de Richtlijn staat) of beschrijving van tot een bepaald habitatype behorende vegetatietypen, waarbij ook minder goed ontwikkelde vormen zijn aangegeven.
- *Herstelstrategieën*: De herstelstrategie betreft de maatregelen die nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

- *Kritische depositiewaarde*: de hoeveelheid stikstof die een ecosysteem over langere tijd kan weerstaan zonder dat de structuur of het functioneren van het ecosysteem significant negatief beïnvloed worden.
- *Instandhouding*: Geheel aan maatregelen die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten.
- *Instandhoudingsdoelstelling*: de habitattypen en soorten waarvoor een gunstige staat van instandhouding moet worden behouden of gerealiseerd.
- *Landschapsecologische systeemanalyse*: Een beschrijving van het ontstaan van een gebied, het functioneren van dit gebied en van de processen die bepalend zijn voor het voorkomen van planten en dieren in dit gebied. Dit inzicht vormt de basis voor de aanduiding van duurzame beheer- en/of inrichtingsmaatregelen.
- *Monitoring*: Het door de tijd blijven volgen van het verloop van de waarde van een of meer grootheden volgens een vastgestelde werkwijze.
- *Natura 2000*: Een samenhangend netwerk van leefgebieden en soorten die van belang zijn vanuit het perspectief van de Europese Unie als geheel, ingesteld door de Europese Unie. Op de gebieden is de Vogel- en/of Habitatrichtlijn van toepassing.
- *Natura 2000 doelendocument*: Beleidsdocument van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (december 2006), het document biedt het kader voor de aanwijzingsbesluiten en geeft sturing aan de beheerplannen.
- *Natura 2000-gebied*: Gebied behorende tot het Natura 2000 netwerk; in Nederland een gebied beschermd volgens de Wet natuurbescherming, tevens aangewezen en/of aangemeld als Vogel- en/of Habitatrichtlijn-gebied.
- *Natuurbeschermingswet 1998*: Wet die natuurgebieden beschermt (gebiedsbescherming). Bescherming vindt plaats door ingrepen met mogelijke verslechterende of significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het beschermde gebied niet toe te staan, tenzij een vergunning kan worden verkregen (nu: Wet natuurbescherming).
- *Natuurnetwerk Nederland*: Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.
- *Natuurpact*: overeenkomst tussen het ministerie van Economische Zaken en de Provincies d.d. 26 september 2013
- *Negatieve effecten*: Gevolgen voor soorten en voor de kwaliteit van habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied zonder dat deze gevolgen de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar brengen.
- *Ontwerp-beheerplan*: Beheerplan dat helemaal gereed is om de inspraak in te gaan, inclusief de formele instemming van de betrokken bevoegde gezagen.
- *Open stal*: Stal met (gedeeltelijk) open gevel
- *PAS (Programmatistische Aanpak Stikstof)*: een projectplan met als doel het omlaag brengen van de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, om zo de vergunningverlening in het kader van Wet natuurbescherming (voorheen: Natuurbeschermingswet 1998) vlot te trekken. Aangezien deze depositie het probleem is van meerdere overheidslagen en meerdere sectoren, wordt dit in gezamenlijkheid opgepakt. De essentie van de PAS is daarom verkennen en afspreken hoe op verschillende niveaus (generiek, provinciaal en gebiedsgericht) en vanuit verschillende sectoren (landbouw, industrie, verkeer en vervoer) wordt bijgedragen aan het aanpakken van het probleem. Uitgebreide informatie over PAS is te vinden op de PAS-website: <http://pas.natura2000.nl>.
- *Procesindicator*: Procesindicatoren zijn plantensoorten die kunnen helpen bij het tijdig signaleren van (dreigende) verslechtering, en ook optredende verbetering van de kwaliteit van Habitattypen. Procesindicatoren geven inzicht in veranderingen van de standplaatscondities als gevolg van verdroging, verzuring, vermesting.
- *Profielendocument*: In het profielendocument zijn voor alle aangewezen habitattypen, habitatsoorten en vogels beschrijvingen opgenomen. Aan de hand van deze beschrijvingen en de staat van instandhouding in een Natura 2000-gebied worden de instandhoudingsdoelstellingen (behoud, verbetering, uitbreiding, etc.) voor dat Natura 2000-gebied vastgesteld.
- *Project*: Een activiteit is 'een project' in de zin van de Nbwet als er sprake is van 'de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of (materiële) werken en andere (materiële) ingrepen in het natuurlijke milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten'.

- *SBI*: Standaard Bedrijfsindeling. Ieder bedrijf dat zich inschrijft in het Handelsregister krijgt een SBI-code. Deze code geeft aan wat de belangrijkste activiteit van een bedrijf is.
- *Sense of urgency*: Een sense of urgency is toebedeeld als binnen enkele jaren mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat waardoor de kernopgave en de daarbij behorende instandhoudingsdoelstellingen niet meer realiseerbaar zijn.
- *Significant negatieve effecten*: Gevolgen voor soorten en voor de kwaliteit van habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied waardoor de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar worden gebracht. Bijvoorbeeld wanneer ten opzichte van de instandhoudingsdoelstellingen de toekomstige oppervlakte van een habitatype of het leefgebied van een soort vermindert, het aantal van een soort vermindert of de kwaliteit van een habitatype of het leefgebied van een soort achteruitgaat.
- *Staat van instandhouding*: Het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het grondgebied van de Europese Unie.
- *Vastgesteld beheerplan*: Het beheerplan zoals dat (na de inspraakprocedure) is vastgesteld door het bevoegde gezag. Een eventueel daarna ingesteld beroep bij de Raad van State valt hier dus buiten.
- *Vegetatie*: Het ruimtelijk voorkomen van planten in samenhang met de plaats waar zij groeien en in de rangschikking die zij spontaan hebben aangenomen.
- *Versnippering*: Schade aan faunapopulaties als gevolg van doorsnijding van het leefgebied door infrastructuur en/of door andere vormen van habitatdoorsnijding.
- *Verstoring*: Storen van dieren door lawaai, betreding, licht en dergelijke.
- *Vogelrichtlijn*: De Vogelrichtlijn is een EU-richtlijn (EU-Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979) die tot doel heeft om alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Europese Unie te beschermen, inclusief en in het bijzonder de leefgebieden van kwetsbare en bedreigde soorten.
- *Voortouwnemer*: De voortouwnemer is hét aanspreekpunt voor het beheerplan voor de buitenwereld. Vanuit haar positie als 'frontoffice' is de voortouwnemer verantwoordelijk voor het totale externe proces.
- *Wet natuurbescherming*: De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De wet biedt bescherming tegen ingrepen met mogelijke verslechterende of significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het beschermde gebied, beschermt de alle in het wild levende dieren en de bosgebieden.

Afkortingen

- ABRvS Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State
- ADC Alternatieven, dwingende redenen van groot openbaar belang, compenserende maatregelen
- Awb Algemene wet bestuursrecht
- BN Beschermd Natuurmonument
- CDG Commissie van Deskundigen en Grondwaterwet
- EHS Ecologische Hoofdstructuur
- GGOR Gewenst Grond en Oppervlaktewaterregime
- GLB Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
- GS Gedeputeerde Staten
- HvJ Hof van Justitie van de Europese Unie, voorheen Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.
- ILG Investeringsbudget Landelijk Gebied
- KDW Kritische Depositiewaarde
- KRW Kaderrichtlijn Water
- LEI Landbouw Economisch Instituut
- MLA Microlight airplane
- NAP Normaal Amsterdams Peil
- Nbwet Natuurbeschermingswet 1998
- NEM Netwerk Economische Monitoring
- NNN Natuurnetwerk Nederland
- PAS Programmatische Aanpak Stikstof
- RPAS Remotely piloted aircraft system
- RWZI Rioolwaterzuiveringsinstallatie
- SBB Staatsbosbeheer
- SBI Standaard Bedrijfsindeling
- SGBP Stroomgebiedsbeheerplan
- SKNL Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
- SNL Subsidiestelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer
- SRNL Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer
- SVIR Structuurvisie Infrastructuur en ruimte
- SWB Samen Werkt Beter
- TBO Terreinbeherende organisatie
- TUG Tijdelijk en uitzonderlijk gebruik
- UAS Unmanned aircraft system
- Wabo Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Wav Wet ammoniak en veehouderij
- Wro Wet ruimtelijke ordening
- Wnb Wet natuurbescherming

Bijlage 11: Referenties

Algemeen

- ⁱMinisterie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 'Natura 2000 doelendocument', juni 2006
- ⁱⁱARCADIS, 'Centrale beoordeling van bestaande handelingen in en rond Natura 2000-gebieden in Overijssel' en daarin opgenomen referenties, 1 juni 2012
- ⁱⁱⁱOnderbouwing effectafstanden bestaande handelingen Natura 2000-gebieden in Overijssel' en daarin opgenomen referenties, 21 september 2011
- ^{iv}KWR Water Research Institute, *Inundatie Kievitsbloemgraslanden Zwarte Water*, tussenrapportage 2013.
- ^vDe Straat Milieu-adviseurs B.V., 'De waterkwaliteit in het stroomgebied Vecht/Zwarte Water', 27 oktober 2004
- ^{vi}Ministerie van IenM, 'Brondocument Waterlichaam Vecht en Zwarte water. Doelen en maatregelen rijkswateren', herziene versie 2012
- ^{vii}Waterschappen Groot Salland, Reest en Wieden, Regge en Dinkel (thans vechtstromen), Rijn en IJssel en Velt en Vecht (thans Vechtstromen), 'Waterkwaliteitsspoor, van vijf sporen naar één spoor'
- ^{viii}Ministerie van Economische zaken, [www.synbiosys.alterra.nl/Natura 2000 - effectenindicator](http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura_2000_-_effectenindicator), 2014
- ^{ix}Rijkswaterstaat, kaart 'varendoejesamen' 2011
- ^xMinisterie van Economische zaken, [www.synbiosys.alterra.nl/Natura 2000 - effectenindicator](http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura_2000_-_effectenindicator), 2014
- ^{xi}Reijnen, R., Foppen, R. en G. Veenbaas (1997). Disturbance by traffic of breeding birds: evaluation of the effect and considerations in planning and managing road corridors. *Biodiversity and Conservation*. 6:567-581)
- ^{xii}Smits, N.A.C. , A.S. Adams, D. Bal & H.M. Beije. 'Ecologische onderbouwing van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Deel II Herstelstrategieën', versie November 2012
- ^{xiii}Provincie Overijssel, 'Werkdocument Natura 2000 Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht', 31 juli 2009
- ^{xiv}Bureau Waardenburg, Lensink, R. & B.G.W. Aarts, 'Bestaand gebruik kleine luchtvaart en beheerplannen Natura 2000 Naar een uniforme en transparante behandeling van dit onderwerp in alle beheerplannen, 2010
- ^{xv}Bureau Waardenburg, Smits, R.R. & R. Lensink, 'Kritische afstanden voor starten en landen van helikopters nabij Natura 2000-gebieden in Noord-Holland', 2013
- ^{xvi}Provincie Overijssel, 'Werklijst Evaluatieverslag Beoordeling van voormalige stortplaatsen in de provincie Overijssel', 2011
- ^{xvii}Vijver, M.G., Tamis, W.L.M., 'Bestrijden van de Trosbosbes in de Peel. Overzicht van de mogelijkheden voor het inzetten van het chemische bestrijdingsmiddel glyfosaat en biologische bestrijding', Centrum voor Milieuwetenschappen, 2013
- ^{xviii}Royal Haskoning, 'Bijvangsten Muskusrattenbestrijding,trends oorzaken en maatregelen', 2011
- ^{xix}LEI, 'Sociaaleconomisch perspectief van de PAS; Sociaaleconomische effecten van de Programmatische Aanpak Stikstof', juni 2013
- ^{xx}LEI, 'Sociaaleconomisch perspectief van de PAS; Provinciale, regionale en plaatselijke effecten voor Overijssel', juni 2013
- ^{xxi}IPO, 'Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS', 5 maart 2014
- ^{xxii}Bestuursakkoord Natuur': het geheel aan afspraken tussen Rijk en provincies over de decentralisatie van het natuurbeleid, te weten het onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur d.d. 20 september 2011, aanvullende afspraken d.d. 7 december 2011 en de uitvoeringsafspraken d.d. 8 februari 2012

Referenties PAS-gebiedsanalyse

- Aggenbach, C.J.S., Jalink, M.H., 'Serie Indicatoren: Indicatorsoorten voor verdroging, verzuring en eutrofiëring van plantengemeenschappen', Uiterwaarden Basisrapport. SWE 96.012, Kiwa N.V. Onderzoek en Advies, Nieuwegein, 2005
- Aggenbach, C.J.S., Jalink, M.H., Grijpstra,J., Uiterwaarden, 'Indicatorsoorten voor verdroging, verzuring en eutrofiëring van plantengemeenschappen', Staatsbosbeheer, 2007
- ARCADIS, 'Natura 2000 Werkdocument Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht', Uitgave Provincie Overijssel, 31 juli 2009
- Provincie Overijssel, 'Atlas van Overijssel'
<http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/atlasoverijssel/atlasoverijssel.html>, november 2011

-
- Bal en Van der Molen, 'Methodiek bepaling stikstofgevoeligheid leefgebieden van VHR-soorten op gebiedsniveau', PDN, 2011
- Bijkerk, W en M. Jongmann 'Vegetatiekartering Uiterwaarden van het Zwarte water en Oeverlanden langs de Vecht', Rapportnr. EV 00/15. SBB regio Flevoland - Overijssel en Everts & De Vries, 2000
- Broek, T. van den, M. van der Welle, A. Smolders & M. Bilius, 'Terugkeer van paarsgeblokte weelde. Herstelplan voor kievitsbloemen rond Gouda', Vakblad Natuur Bos Landschap14-19, september 2010
- Heinen, M.A. en P. Bremer, 'Evaluatie actieplan wilde kievitsbloem in Overijssel', Rapport 06-325. EcoGroen Advies, 2007
- Jalink, M.H., Jansen, A.J.M., 'Beekdalen. Indicatorsoorten voor verdroging, verzuring en eutrofiëring van plantengemeenschappen', Staatsbosbeheer, 1995
- Kersten, M. & Ottburg, F.G.W.A., 'Effecten van peilverlaging op kritische vissoorten en amfibieën in Polder Mastenbroek: een verkenning', Altenburg & Wymenga, 2003
- Kiwa Water Research & EGG, 'Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000-gebieden', Kiwa Water Research, Nieuwegein/ EGG, 2007
- Landschap Overijssel, 'Beheerplan Buitenlanden Langenholte 1999-2008', 1999
- Ministerie van EZ, 'Definitief aanwijzingsbesluit', Programmadirectie Natura 2000, 2013
- Ministerie van EL&I, '99% versie aanwijzingsbesluit, Programmadirectie Natura 2000, 2011
- Ministerie van EL&I, 'Juridisch houdbare ecologische toets van het maatregelenpakket per Natura 2000-gebied', Programmadirectie Natura 2000, versie 29 april 2011
- Ministerie van EL&I, 'Herstelstrategieën voor de habitattypen', versies maart 2012
- Ministerie van LNV, 'Ontwerp aanwijzingsbesluit Natura 2000 gebied Uiterwaarden Zwarte water en Vecht'. 2007
- Ministerie van LNV, 'Profielendocument habitattypen en habitatrichtlijnsoorten', 2008
- Molenaar, W., Schoppers, E., Van der Ziel, C., Voerman, A., 'Vorbereidingsprojecten EHS Provincie Overijssel', Royal Haskoning, 2011
- Programmadirectie Natura 2000, 'BIJLAGEN Deel II Habitat- en vogelrichtlijnsoorten en de gevoeligheid voor stikstof van het leefgebied', versie november 2012.
- Runhaar, J., Jalink, M.H., Hunneman, H., Witte, J.P.M., Hennekens, S.M., 'Ecologische vereisten habitattypen', KWR en Alterra, i.o.v. Ministerie van LNV, directie Kennis, Rapportnummer KWR 09.018., 2009
- Van Dobben, H., Bobbink, R., Bal, D. en Van Hinsberg, A., 'Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000', Alterra rapport 2397, Alterra, 2012
- Wolf, R.J.A.M., A.H.F. Stortelder, R.W. de Waal, K.W. van Dort, S.M. Hennekens, P.W.F.M.
- Hommel, J.H.J. Schaminée & J.G. Vrieling, 'Biosystemen van Nederland 2. Ooibossen' KNNV Uitgeverij, 2001